

Metaforičke kolokacije : Od konceptualizacije do ustaljene veze

---

Stojić, Aneta

Authored book / Autorska knjiga

Publication status / Verzija rada: **Published version / Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)**

Publication year / Godina izdavanja: **2024**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:186:889509>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-22**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)

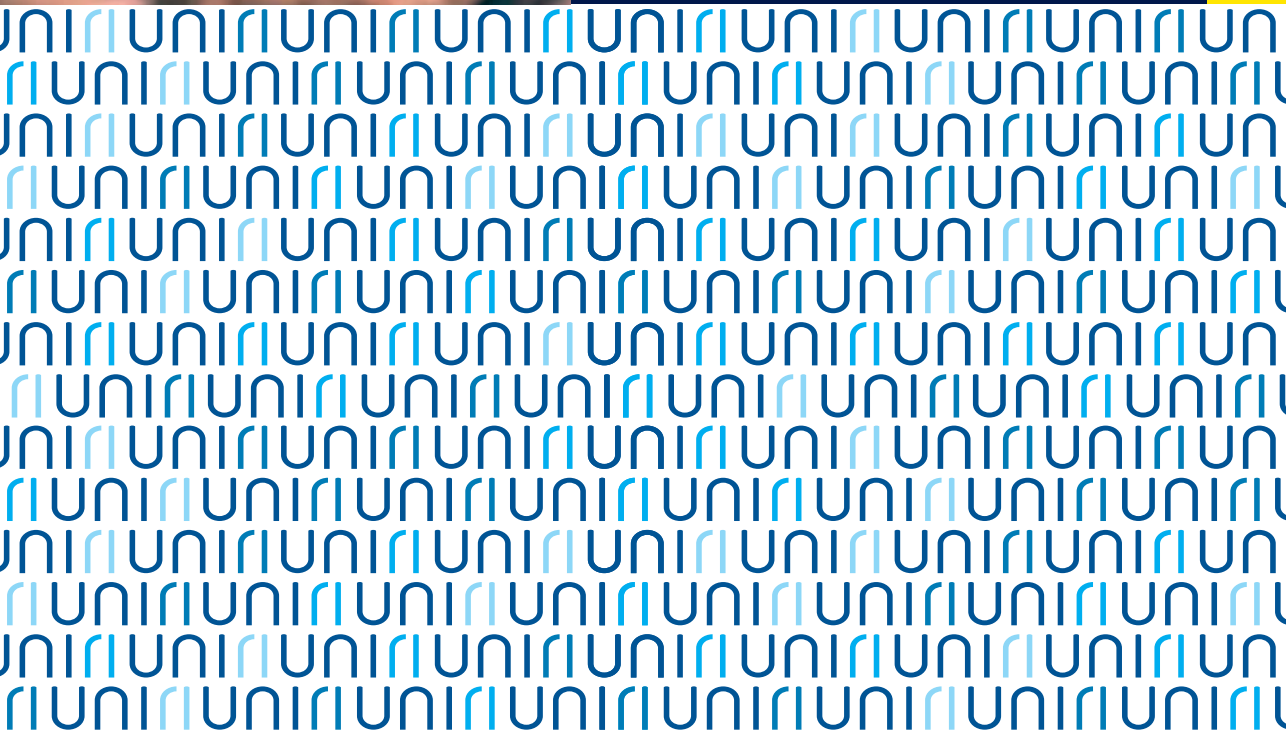

Aneta Stojić

METAFORIČKE KOLOKACIJE

Od konceptualizacije
do ustaljene sveze

UNIRI

FFRI Filozofski fakultet
Sveučilišta u Rijeci

Aneta Stojć

Metaforičke kolokacije
Od konceptualizacije do ustaljene sveze

Nakladnik:

Filozofski fakultet u Rijeci

Za nakladnika:

Prof. dr. sc. Aleksandar Mijatović

Autorica:

Prof. dr. sc. Aneta Stojić

Recenzentice:

Prof. dr. sc. Marija Turk

Prof. dr. sc. Anita Pavić Pintarić

Lektorica:

Diana Maras Žanko, mag. educ. philol. croat.

Korektura:

Autorica

Grafičko oblikovanje i prijelom:

Grafika Helvetica d.o.o. za Centar za elektroničko nakladništvo Sveučilišne knjižnice Rijeka

Mjesto i godina izdanja:

Rijeka, 2024.

ISBN 978-953-361-106-8 (PDF)

Objavljivanje ove znanstvene publikacije odobrilo je Povjerenstvo za izdavačku djelatnost Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci Odlukom (KLASA: 611-01/24-01/3, URBROJ: 2170-1-41-03-24-2, od 25. siječnja 2024. godine).

Odlukom Senata Sveučilišta u Rijeci (KLASA:007-01/24-03/02, URBROJ: 2170-137-01-24-179, od 28. svibnja 2024. godine) ovo se izdanje objavljuje kao izdanje Sveučilišta u Rijeci.

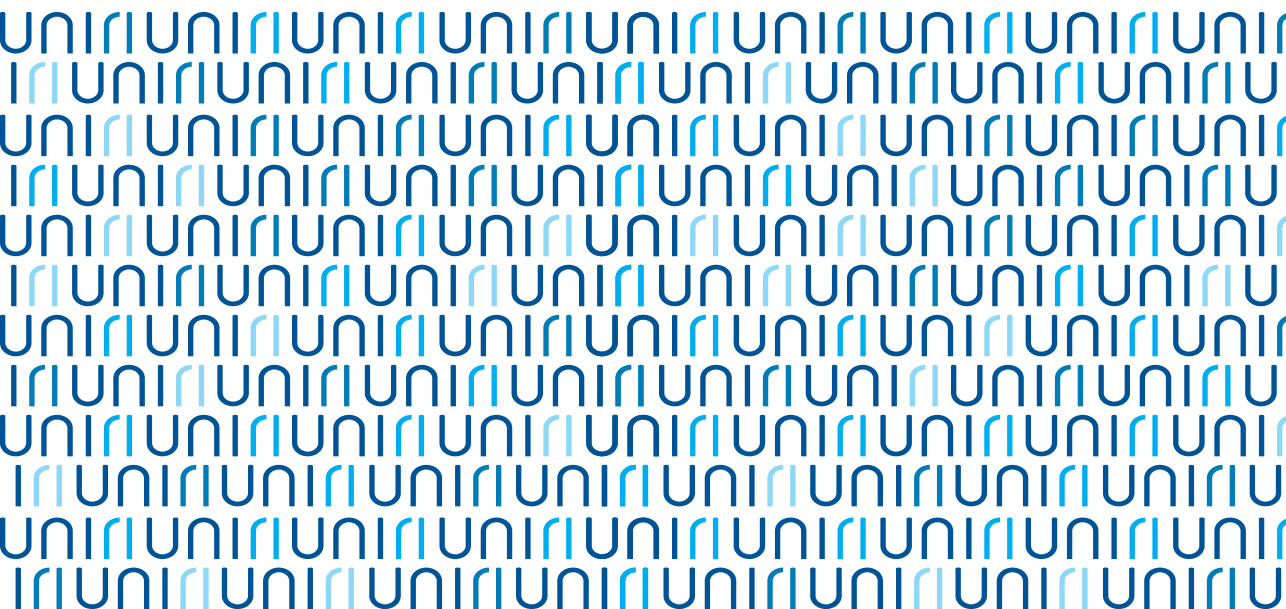
Ovo izdanje objavljeno je uz potporu Povjerenstva za izdavačku djelatnost Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci.

Sveučilište u Rijeci pokriva trošak e-izdanja koje obavlja Centar za elektroničko nakladništvo (CEN).

Aneta Stojić

METAFORIČKE KOLOKACIJE

Od konceptualizacije do ustaljene sveze

UNIRI

Rijeka, 2024.

FFRI Filozofski fakultet
Sveučilišta u Rijeci

PREDGOVOR

Knjiga *Metaforičke kolokacije – od konceptualizacije do ustaljene sveze* predstavlja istraživanje jezika na primjeru metaforičkih kolokacija koje čine neizostavan dio naše svakodnevne komunikacije. Na bavljenje kolokacijskim svezama potakla me moja mentorica, prof. dr. Marija Turk. Zahvaljujući njoj ušla sam u fascinantan svijet koji me je nakon dugogodišnjih istraživanja ove teme doveo do analize puta kojim metaforičke kolokacije prolaze od prvobitne konceptualizacije do postizanja statusa ustaljenih sveza u jezičnom tkivu. Istraživanja sam provela putem znanstvenih projekata čija sam voditeljica. Riječ je o projektima *Kontrastiranje kolokacijskih sveza u hrvatskome, njemačkome i engleskome jeziku* kojeg financira Sveučilište u Rijeci (uniri-human-18-29-1158) i *Metaforičke kolokacije – sintagmatske sveze između semantike i pragmatike* kojeg financira Hrvatska zaklada za znanost (IP-2020-02-6319). U sklopu navedenih projekata imala sam mogućnost istraživati na prestižnom Institutu za njemački jezik u Mannheimu, na Sveučilištu u Beču i na Sveučilištu u Innsbrucku. To mi je omogućilo uvide u suvremene jezične teorije na kojima se temelji ova knjiga, koristeći interdisciplinarni pristup koji obuhvaća leksičku semantiku, kognitivnu lingvistiku i korpusnu lingvistiku.

No ova knjiga nije samo rezultat istraživačkog rada, već je plod suradnje, dijaloga i rasprava među suradnicima. Upravo su ti razgovori igrali ključnu ulogu u mom putovanju pronalaženja odgovora na mnoga pitanja koja su se pojavila tijekom istraživanja. Suradnja s kolegama donijela je raznolika gledišta i bogatstvo iskustava u razumijevanju teme metaforičkih kolokacija. Kroz otvorene rasprave i dijaloge otkrivali smo nove aspekte problema, postavljali izazovna pitanja te zajednički razvijali dublje razumijevanje jezičnih fenomena koje istražujemo. Zahvaljujem svojim suradnicima na tome te se nadam da će ova knjiga potaknuti nove dijaloge, poticati na daljnja istraživanja i stvoriti mostove između različitih gledišta.

Također želim zahvaliti recenzenticama koje su posvetile vrijeme i stručnost kako bi osigurale kvalitetu sadržaja ove knjige. Njihove konstruktivne kritike i sugestije pridonijele su oblikovanju jasnog i relevantnog teksta. Puno hvala i lektorici jer je pažljivo prošla kroz svaku stranicu, brinući o jezičnom izrazu i gramatičkoj ispravnosti. Posebna zahvalnost upućena je izdavaču, čija predanost i podrška omogućuju da ova knjiga dopre do šire publike.

Čitateljima želim ugodno putovanje kroz svijet metaforičkih kolokacija i da ova knjiga pridonese dubljem razumijevanju jezičnih fenomena koji oblikuju naše svakodnevne interakcije.

Ovu knjigu posvećujem onima koji mi neiscrpno daju ljubav, snagu i volju.

1. UVOD	9
1.1. Predmet i cilj	11
1.2. Struktura	15
2. RAZVOJ MISLI O UDRUŽIVANJU RIJEČI U USTALJENU SVEZU	16
2.1. Semantički aspekti kolokacijskih sveza	19
2.2. Metaforičke kolokacije	29
3. OD KONCEPTA DO IZRAZA	32
3.1. Kognicija i izvanjezična stvarnost	32
3.2. Konceptualna metafora	34
3.2.1. Oblici metafore	36
3.2.2. Vrste konceptualne metafore prema kognitivnoj funkciji	37
3.3. Konceptualna metonimija	39
3.3.1. Pragmatski-funkcionalne vrste	41
3.3.2. Metonimijski procesi	42
3.4. Suodnos konceptualne metafore i konceptualne metonimije	44
3.5. Dijakronijska perspektiva	46
3.6. Motivacija značenja	47
3.7. Leksikalizacija metafore	51
3.7.1. Kreativna metafora	51
3.7.2. Leksikalizirana metafora	52
3.7.3. Mrtva metafora	52
3.8. Leksikalizacija metonimije	53
3.8.1. Živa metonimija	53
3.8.2. Izblijedjela metonimija	53
3.8.3. Mrtva metonimija	54
3.9. Komunikacijska funkcija metafore i metonimije	54
4. METODOLOŠKA RAZMATRANJA	56
5. EMPIRIJSKI DIO	62
5.1. O konceptualizaciji vremena	62
5.2. Korpusno istraživanje	69
5.3. Metaforičke kolokacije iz semantičkog polja „vrijeme“	74
5.3.1. Strukturne metafore	77
5.3.1.1. VRIJEME JE NOVAC	77
5.3.1.1.1. VRIJEME JE DRAGOCJENO DOBRO	77
5.3.1.1.2. VRIJEME JE OGRANIČEN RESURS	78

5.3.1.2. VRIJEME JE PUT.	79
5.3.2. Orijentacijske metafore.	81
5.3.2.1. PROSTORNA BLIZINA JE VREMENSKA BLIZINA	81
5.3.2.2. VRIJEME JE KRAJOLIK I KREĆEMO SE KROZ NJEGA	82
5.3.3. Ontološke metafore	83
5.3.3.1. VRIJEME JE TVAR	83
5.3.3.1.1. VRIJEME SE MOŽE MJERITI	83
5.3.3.1.2. VRIJEME JE PONAVLJAJUĆI SLIJED	84
5.3.3.1.3. VRIJEME JE DJELJIVA CJELINA	85
5.3.3.1.4. VRIJEME JE POSJED	85
5.3.3.1.5. VRIJEME IMA SVOJSTVA PREDMETA	86
5.3.3.2. VRIJEME JE SPREMNIK	88
5.3.3.3. PERSONIFIKACIJA	89
5.3.3.3.1. VRIJEME JE ENTITET KOJI SE KREĆE	90
5.3.3.3.2. VRIJEME IMA LJUDSKA SVOJSTVA	92
5.3.3.3.3. VRIJEME JE VRŠITELJ RADNJE.	93
5.3.3.4. VRIJEME JE DOGAĐAJ	94
5.4. Rasprava.	96
6. ZAKLJUČNA PROMIŠLJANJA.	112
7. IZVORI.	115
PRILOG	130

1. Uvod

Mnoga lingvistička istraživanja pokazala su da je jezična uporaba u velikoj mjeri ritualizirana, s obzirom na to da govornici često koriste ustaljene sveze riječi. U tu kategoriju ulaze i kolokacije,¹ koje se općenito definiraju kao više ili manje stabilne sintagme koje su postale konvencionalizirane i omogućuju preciznu i točnu jezičnu uporabu (Targónska i Prutscher, 2019: 33). Njihovo pragmatičko svojstvo čini ih važnim jezičnim fenomenom, a jezikoslovci su ih tijekom posljednjih desetljeća nastojali definirati u okviru teorijskog i primijenjenog jezikoslovlja.² Unatoč tome, još uvijek ne postoji jedinstvena i uvriježena definicija ove jezične pojave, a to je djelomično posljedica ambivalentne prirode kolokacija. Ovisno o disciplini, tradiciji i pristupu kolokacije se mogu definirati kao tipične asocijacije riječi, nestabilne leksičke sveze ili kao sveze koje se nalaze između čvrstih frazeološko-idiomatskih jedinica i slobodnih sintagmi. Različita tumačenja sintagmatskih sveza dovode do šireg i užeg shvaćanja kolokacija. U širem smislu kolokacija se definira kao svaka sveza riječi koja je sintaktički i semantički kompatibilna. U tom kontekstu, pojam kolokacije može se usporediti s pojmom kookurentnosti, a povezivanje riječi u sintagmatsku svezu temelji se na kriteriju čestotnosti u supojavljanju. Ovo razumijevanje proizlazi iz pristupa leksičkim svezama unutar britanskog kontekstualizma, čiji je začetnik J. R. Firth, koji je ovu jezičnu pojavu i imenovao (Firth, 1957: 10).³ Uz kriterij čestotnosti, uži pristup kolokacijsku svezu nastoji definirati pomoću semantičkih kriterija. Kolokacijska sveza opisuje se kao tipična, konvencionalna i rekurentna kombinacija leksema (Caro Cedillo, 2004: 97), čije je supojavljanje predvidivo i redovito (Blagus Bartolec, 2012: 53).⁴ Prema ovom konceptu kolokacijska sveza promatra se kao frazeološka jedinica u širem smislu (Fleischer, 1997; Burger, 1998; Turk, 2000). Postavlja se pitanje razgraničavanja kolokacijske sveze od slobodnih sintagmi s jedne strane i frazema s druge strane. Poteškoće u jasnom razgraničavanju nastaju zbog različitog stupnja stabilnosti i idiomatiziranosti kolokacijske sveze zbog čega se one, prema Hausmannu (1984: 393), nalaze na kontinuumu između slobodnih sintagmi i frazema. Petrović (2008: 589) navodi da su kolokacijske sveze čvršći i restriktivniji spoj u odnosu na slobodne sintagme jer je mogućnost zamjene članova

1 Pojmovi *kolokacija* i *kolokacijska sveza* u ovoj se monografiji koriste kao sinonimi u skladu s radovima na hrvatskom jeziku koji se bave kolokacijskom problematikom (usp. Mihaljević, 1991; Ivir, 1992–1993; Valentić, 1992; Borić, 1996; 1998; Pritchard, 1998; Borić, 2000; 2002; 2004; Petrović, 2007; 2008; Turk, 2010; Gulešić-Machata i Machata, 2007; Blagus Bartolec, 2008, 2012, 2014; Stojić i Murica, 2010; Stojić, 2012 i dr.).

2 Zbog svoje idiosinkratične naravi kolokacije nisu bile od velikog interesa za teorije jezičnog sustava. Međutim, čini se da u novije vrijeme, a posebno kao rezultat njihove raznolikosti i idiosinkratične prirode, kolokacije postaju tema o kojoj se mnogo raspravlja u teorijama koje proučavaju upotrebu jezika. Za temeljni pregled istraživanja kolokacijske problematike u domaćoj i stranoj literaturi vidi Stojić, 2012 i Blagus Bartolec, 2014.

3 Sam se pristup temelji na Firthovoj teoriji, a primjenjuje se u onim istraživanjima koja se koriste računalnom analizom kolokacija za potrebe leksikologije i leksikografije. S obzirom na to da se u takvim radovima kolokaciji prvenstveno pristupa polazeći od čestotnosti, Nesselhauf (2004: 1) ovaj pristup naziva *frequency-based approach*, dakle pristup koji se temelji na učestalosti pojavljivanja promatrane pojave.

4 Ovaj pristup, koji Nesselhauf (2004: 1) naziva *phraseological approach*, uglavnom se primjenjuje na području leksikografije i glotodidaktike.

mala ili nikakva zbog ograničena odabira potencijalnih članova koji s drugim članom kolokacijske sveze mogu stajati u sintagmatskom odnosu. Seleksijska ograničenja odražavaju se na stupanj semantičke kohezivnosti (međuvodnosti) između sastavnica kolokacijske sveze i posljedično na njezinu stabilnost. Što je jača semantička kohezivnost, to je stabilnost veća i kolokacijska sveza time bliža frazemu (Stojić, 2019: 305). Prema Gruntar Jermol (2007: 139), idiomatičnost kolokacije povezana je s idiosinkrazijom.⁵ Svojstvo idiosinkratičnosti je inherentno kolokacijskim svezama, a povezano je sa semantičkom modifikacijom jedne sastavnice. Naime, značenje jedne sastavnice specificira se u supojavljanju s drugom sastavnicom, čime se ostvaruje kolokacijska sveza (Blagus Bartolec, 2014: 93). Prema Hausmannu (1984: 118), ta sastavnica se zove kolikator, a u supojavljanju s drugom sastavnicom, osnovom, kolikator na određeni način mijenja značenje osnove.⁶ Nastaje semantički odnos unutar sveze koji je asimetričan. Osnova je autonomna i time kognitivno nadređena, dok je kolikator semantički ovisan o osnovi i time kognitivno podređen. Ulogu osnove u većini kolokacijskih sveza zauzima imenica jer ostvaruje neposrednu referenciju. Osnova u načelu zadržava svoje primarno značenje u kolokacijskoj svezi, dok kolikator prolazi semantičku modifikaciju u supojavljanju (Hausmann, 2007: 226). Po vrsti riječi u ulozu kolikatora prije svega se pojavljuju glagoli i pridjevi koji imaju potencijal značenjske modifikacije koja vodi polisemiji (Blank, 2001: 105). Značenje cijele kolokacijske sveze relativno je transparentno i, poput značenja slobodnih sveza, ne predstavlja problem pri dekodiranju. Međutim, slično frazemima, teško je enkodirati kolokacije jer je iz perspektive neizvornog govornika teško predvidjeti koja će se sastavnica u kolokacijskoj svezi drugog jezika koristiti, osobito kada se sastavnice sveze u materinskom i stranom jeziku ne podudaraju. To postaje očito u međujezičnoj usporedbi:

Hrvatski jezik	Doslovni prijevodi	Točna kolokacija u ciljnom jeziku
postaviti stol	nj. *den Tisch stellen en. <i>to set the table</i> fr. *ensemble la table tal. *impostare la tavola	nj. <i>den Tisch decken</i> 'pokriti stol' en. <i>to set the table</i> 'namjestiti stol' fr. <i>mettre la table</i> 'staviti stol' tal. <i>apparechiare la tavola</i> 'pripremiti stol'

⁵ Pojam postaje idiosinkratičan kada posjeduje inherentna svojstva koja se ne mogu objasniti na temelju općih pravila. Većina lingvista polazi od pretpostavke da se na području kolokacija idiosinkrazija očituje u značenjskom odnosu među sastavnicama i da je povezivanje leksema u kolokacijsku svezu posve arbitrarne prirode (Stojić, 2019).

⁶ U literaturi je razvidna neusustavljenost naziva za sastavnice koje tvore kolokacijsku svezu. Hausmann je prvi 1984. godine uveo nazive *osnova* (*Basis*) i *kolikator* (*Kollokator*) za jedinice koje tvore kolokaciju, a koji su uvriježeni još i danas. U britanskom kontekstualizmu (Jones i Sinclair, 1974: 24) uvriježeni su nazivi *čvor* (*node*) za osnovu i *kolokat* (*collocate*) za kolikator, dok Mel'čuk i dr. (1995: 126ff) koriste termine *ključna riječ* (*mot clé*) za osnovu i *vrijednost funkcije* (*valeur*) za kolikator. U literaturi na hrvatskom jeziku uz naziv *osnova* pojavljuju se i nazivi *ključna riječ* (Pritchard, 1998), *nosiva riječ*, *osnovna natuknica* (Mihaljević, 1991), *ključni element* (Borić, 2002) ili se općenito koristi izraz *kolokat* za obje sastavnice (više o neujednačenoj terminologiji u području kolokacijske problematike u hrvatskom jeziku Stojić i Murica, 2010; Stojić, 2012 te Blagus Bartolec, 2012, 2014).

postaviti pitanje	nj. <i>eine Frage stellen</i>	nj. <i>eine Frage stellen</i> 'staviti pitanje'
	en. *to set a question	en. <i>to ask a question</i> 'pitati pitanje'
	fr. *ensemble un question	fr. <i>poser un question</i> 'položiti pitanje'
	tal. *impostare una domanda	tal. <i>fare una domanda</i> 'napraviti pitanje'
postaviti pravilo	nj. *eine Regel stellen	nj. <i>eine Regel festlegen</i> 'utvrditi pravilo'
	en. <i>to set a rule</i>	en. <i>to set a rule</i> 'namjestiti pravilo'
	fr. *ensemble une règle	fr. <i>établir une règle</i> 'uspostaviti pravilo'
	tal. *impostare una regola	tal. <i>stabilire una regola</i> 'uspostaviti pravilo'

Prikaz 1: Kolokacijske sveze s glagolom postaviti u međujezičnoj usporedbi.

Iz prikaza je razvidno da glagol *postaviti* u hrvatskom jeziku u supojavljanju s različitim imenicama ima različito značenje. Također je razvidno da se u navedenim jezicima kao prijevodni ekvivalent pojavljuje imenica, dok se međujezične razlike manifestiraju na razini glagola. Stoga doslovni prijevod glagolske sastavnice kombinacije riječi često dovodi do neuvriježene kombinacije, odnosno do antikolokacije (Pearce, 2001: 43). Upravo činjenica da se kolokacijske sveze u međujezičnoj usporedbi često razlikuju upućuje na to da se proces udruživanja određenih leksema u kolokacijsku svezu odvija prema pravilima imanentnim svakom jeziku. Ovo je polazište ključno za određivanje kolokacije na semantičkoj razini. Naime, osim unaprijed zadane mogućnosti kombiniranja sastavnica u nekom jeziku, značenjski je aspekt onaj koji kolokacije čini složenim leksičko-semantičkim fenomenom. Unatoč brojnim istraživanjima koja su nastojala dokučiti načelo udruživanja leksema u kolokacijsku svezu, još uvijek ostaje otvoreno pitanje zašto pojedini leksemi kolociraju s drugim točno određenim leksemima, odnosno koji su čimbenici utjecali na stvaranje kohezivnosti među sastavnicama kolokacijske sveze. Također ostaje otvoreno pitanje koja je veza između semantičke kohezivnosti i značenja sastavnice koja se nalazi u kolokacijskom odnosu te na koji se način značenje sastavnice mijenja u kolokacijskoj svezi.

1.1. Predmet i cilj

Općenito, pa tako i u hrvatskom jeziku, semantičke modifikacije u kolokacijskim vezama nedovoljno su istražene s leksičko-semantičkog aspekta. Stoga se nameće potreba što detaljnijeg uvida u semantičke procese kako bi se moglo zaključiti o njihovoj relevantnosti za nastanak kolokacijskih sveza. Za to je neophodna analiza obuhvatnijega autentičnog jezičnog materijala. U tome posljednjih godina sve veću podršku pruža računalnolingvistički pristup, koji omogućuje korpusno-analičko utvrđivanje kookurencija, tj. riječi koje se statistički natprosječno često supojavljaju u svezi. Automatski pristupi ekstrahiraju informacije o povezanosti na temelju korpusa

pomoću mjera leksičke asocijacije (engl. *statistical association measures*),⁷ no ovise o kvaliteti i širini korpusa. Tim zahtjevima za hrvatski jezik udovoljava korpus *hrWac* (Ljubešić, 2014)⁸, koji se može pretražiti pomoću računalnog alata *SketchEngine*. Unosom tražene riječi u pretraživač sustav generira kolokacijske profile koji su poredani prema frekventnosti kolokatora. Pretraga tražene riječi *vrijeme* pokazat će, primjerice, glagole *gubiti*, *izdvojiti*, *trošiti* i pridjeve *teško*, *hladno*, *bolno* kao najfrekventnije kolokatore. S obzirom na to da iz vlastitoga jezičnog iskustva znamo da su navedene kombinacije riječi u hrvatskom jeziku dopuštene i da ih u svakodnevnoj komunikaciji čujemo i koristimo, podatak o tome da se radi o najučestalijim svezama s imenicom *vrijeme* zasigurno ne iznenađuje. Ostaje utvrditi radi li se kod ovih frekventnih sveza o kolokacijskim svezama u užem smislu. Kao što je prethodno izneseno, u identificiranju kolokacijske sveze uvelike može pomoći međujezična usporedba. Stoga će se kao primjer usporediti sveze *izdvojiti vrijeme za*, *gubiti vrijeme* i *bolno vrijeme* s njemačkim, engleskim, francuskim i talijanskim jezikom:

hrvatski jezik	doslovni prijevodi	dopuštena kolokacija u ciljnom jeziku
<i>izdvojiti vrijeme za</i>	nj. *Zeit trennen für en. *to separate time for fr. *séparé du temps pour tal. *separare tempo per	nj. <i>sich Zeit nehmen für</i> 'uzeti si vrijeme za' en. <i>to take time for</i> 'uzeti vrijeme za' fr. <i>prendre du temps pour</i> 'uzeti vrijeme za' tal. <i>prendere del tempo per</i> 'uzeti vrijeme za'
<i>gubiti vrijeme</i>	nj. <i>Zeit verlieren</i> en. <i>to lose time</i> fr. <i>perdre du temps</i> tal. <i>perdere tempo</i>	nj. <i>Zeit verlieren</i> en. <i>to lose time</i> fr. <i>perdre du temps</i> tal. <i>perdere tempo</i>
<i>bolno vrijeme</i>	nj. *schmerzende Zeit en. *grievous, sad, aching time fr. <i>moment douloureux</i> tal. <i>tempo doloroso</i>	nj. <i>schmerzvolle Zeit</i> en. <i>painfull time</i> fr. <i>moment douloureux</i> tal. <i>tempo doloroso</i>

Prikaz 2: Sveze *izdvojiti vrijeme*, *gubiti vrijeme* i *bolno vrijeme* u međujezičnoj usporedbi.

Kod primjera *izdvojiti vrijeme za* primjećuje se da u svim navedenim jezicima doslovni prijevod glagolske sastavnice rezultira semantički nekompatibilnim izrazima. Također se primjećuje da su dopuštene kolokacije u navedenim jezicima one koje sadrže prijevodni ekvivalent glagola *uzeti*, pri čemu se uočava i da sveza riječi s povratnim oblikom glagola *uzeti* u hrvatskom jeziku predstavlja sinonimski parnjak svezi *izdvojiti vrijeme za*. Ako analiziramo sinonimske parnjake na razini pojedinih leksema, odnosno u ovom slučaju glagol *izdvojiti za*, zaključujemo da je zamjena

7 Prema Evert (2005) statistička se mjera asocijacije obično određuje između dvije riječi. Pritom se „riječ“ ne odnosi na određenu pojavu, tj. *token*, već na prototipni oblik, tj. *type (lemma)*.

8 Navedeni korpus čine tekstovi sakupljeni s interneta s vršne domene .hr u siječnju 2014. godine, a sadrži preko 1,2 milijarde riječi.

moguća samo glagolom *odvojiti*:

(koga, što od čega) **a.** odijeliti, rastaviti dio od cjeline **b.** izdvojiti ono što je bilo s čim drugim izmiješano; podijeliti **c.** odrediti za posebnu namjenu, staviti na stranu [*odvojiti novac za kupnju cipela*]

(se) **a.** otići od koga [*odvojiti se od roditelja*] **b.** odijeliti se od čega [*put se odvaja od ceste*]

Prikaz 3: Leksikografski opis glagola odvojiti⁹.

To znači da sveza *izdvojiti vrijeme za* ima restringirane supstitucijske mogućnosti glagolske sastavnice. Sveza *gubiti vrijeme* u navedenim jezicima ima svoju potpunu ekvivalenciju. U hrvatskom jeziku za ovu svezu ne postoji sinonimski parnjak. Mogli bismo zaključiti da se sveze za koje u jeziku ne postoje sinonimski parnjaci mogu doslovno prevesti na druge jezike. No to nije pravilo. Za svezu *bolno vrijeme*, primjerice, u hrvatskom jeziku nema sinonimskog izraza, no engleski i njemački ekvivalenti nisu potpuni prijevodni ekvivalenti, već djelomični (engl. *painful time*, nj. *schmerzvolle Zeit* 'vrijeme puno boli'). Doslovni prijevod pridjevske sastavnice kombinacije riječi u njemačkom jeziku (*schmerzend*) doveo bi do neuvriježene kombinacije *schmerzende Zeit. Kod primjera engleskog jezika doista se radi o prijevodnom ekvivalentu, no prijevodni ekvivalenti pridjeva *bolan* u engleskom jeziku su i pridjevi *grievous*, *sad* i *aching*. Uz imenicu *time* moguće je koristiti pridjeve *grievous* i *sad*, no ne i *poignant* te *aching*. To znači da je kolokacijski raspon nešto veći od onog u svezi *izdvojiti vrijeme za*, no ipak je restringiran. Iz navedenog proizlazi da se kolokacijski raspon i stupanj selekcijskih ograničenja mogu razlikovati, no time i dalje nije odgovoreno na pitanje o čemu ovise kolokacijski raspon i stupanj ograničenja. Ono što se kod svih navedenih primjera sa semantičkog aspekta pokazuje kao zajedničko jest pitanje kako je uopće moguće da se uz entitet u izvanjezičnoj stvarnosti, koji nije opipljiv ni vidljiv, može koristiti pridjev koji izražava osjećaj imanentan živom biću, a ne apstraktnoj pojavi kao što je vrijeme. Poblži pogled na ove sveze otkriva da navedene riječi koje su udružene s imenicom *vrijeme* imaju preneseno, metaforičko ili metonimijsko, značenje. Na činjenicu da se semantička modifikacija jedne sastavnice u kolokacijskoj svezi može temeljiti na procesu metaforizacije ili metonimizacije u dosadašnjim se kolokacijskim istraživanjama tek sporadično upućivalo (Stojić i Košuta, 2022). Nekolicina autora takve sveze naziva metaforičkim kolokacijama (Reider, 2006; Volungevičienė, 2008; Konecny, 2010, 2012) te ih određuje kao specifičnu semantičku podskupinu kolokacijskih sveza koju karakterizira određena stabilnost temeljena na semantičkoj kohezivnosti među sastavnicama sveze kao posljedice semantičkog procesa metaforizacije ili metonimije koja je motivirala značenje. U svojim dosadašnjim istraživanjima kolokacijskih sveza u hrvatskom i njemačkom jeziku (Stojić i Murica, 2010; Stojić i Štiglic 2011; Stojić, 2012; Stojić i Košuta, 2012; Stojić i Barić, 2013; Stojić, 2014; Stojić i Košuta, 2017; Stojić, 2018; Stojić, 2019; Stojić, 2020; Stojić i Košuta, 2020; Stojić i Košuta, 2021; Stojić i Košuta, 2022) utvrdila sam da velik broj kolokacijskih sveza u navedenim jezicima počiva na metaforijskom ili

⁹ Podaci preuzeti iz Hrvatskog jezičnog portala (18. 4. 2023.)

metonimijskom procesu. To navodi na zaključak da metafora i metonimija pridonose nastanku kolokacijske sveze. Pretpostavlja se da je učestalom uporabom metafora odnosno metonimija izbljedjela, što je pospješilo semantičku kohezivnost i time pridonijelo stabilnosti sveze. Ona je pohranjena kao cjelina s određenim značenjem te se kao takva reproducira u govoru.¹⁰ Dijakronijski pristup istraživanju kolokacijskih sveza mogao bi rasvijetliti tu ulogu i time dati doprinos objašnjenju udruživanja riječi u kolokacijsku svezu koja predstavlja sinkronijski rezultat razvoja značenja. Upravo je to glavni cilj višegodišnjeg znanstvenoistraživačkog projekta „Metaforičke kolokacije – sintagmatske sveze između semantike i pragmatike“, koji vodim pri Hrvatskoj zakladi za znanost.¹¹ Projekt je omogućio izradu inventara metaforičkih kolokacija u hrvatskom, njemačkom, engleskom i talijanskom jeziku kao i njihovu analizu na semantičkoj i pragmatičkoj razini.¹² Zaključci upućuju na potvrdu iznesene hipoteze te je cilj ove monografije sustavnim prikazom teorijskih postulata, kao i detaljnim uvidom u istraživanje, pridonijeti razumijevanju značenja metaforičkih kolokacija i njihove uporabe u jeziku. S obzirom na to da metaforičke kolokacije pripadaju različitim semantičkim poljima i da bi analiza svakog pojedinog polja premašila okvire ove monografije, uloga metafore i metonimije u kolokacijskim svezama ilustrirat će se na primjeru semantičkog polja „vrijeme“. Metafora i metonimija pritom se određuju na dva načina. S jedne strane kao svakodnevna jezična pojava prenesenog značenja, dakle kao jezična metafora i jezična metonimija. S druge strane kao konceptualna jedinica koja predstavlja projekciju između konkretne izvorne i apstraktne ciljne domene na temelju konceptualizacije, dakle kao konceptualna metafora, npr. *VRIJEME JE KRETANJE* kod sveze *vrijeme prolazi*. U slučaju metonimije jedan koncept stoji za drugi koncept, pri čemu se oba pojma često pojavljuju u istom kontekstu, što dovodi do uspostavljanja stereotipnih asocijacija među njima (Schmid, 1993:94). Konceptualna se metonimija, dakle, temelji na projekciji unutar iste domene, npr. kada su temperature visoke, čovjek osjeća toplinu, pa će posljedično vrijeme odrediti kao toplo i koristiti sintagmu *toplo vrijeme*, iako je vrijeme apstraktna pojava koja nema fizičke osobine.¹³ Semantičkom analizom korpusa dobivenog računalnolingvističkom metodom prikazat će se razvojni procesi koji su doveli do udruživanja riječi kao i mehanizmi na kojima se temelji prijenos značenja. U tom kontekstu istražiti će se kognitivni procesi koji su doveli do promjene značenja.

---

10 Time se poimanje metaforičkih kolokacija preklapa s užim pristupom promatranja kolokacijskih sveza zastupljenim u frazeološkim istraživanjima. Navedeni je pristup bitan i u metodološkom smislu jer kolokacijsku svezu određuje kao konceptualnu višerječnu leksičku jedinicu.

11 Više o projektu na <https://metakol.uniri.hr/>

12 Na ovom mjestu želim zahvaliti svojim suradnicama na projektu koji su svojim radom i predanošću ostvarili izradu inventara metaforičkih kolokacija u hrvatskom jeziku (Nataša Košuta, Jana Jurčević, Mihaela Matešić), u engleskom jeziku (Jana Jurčević i Katja Dobrić Basaneže), u njemačkom jeziku (Ana Keglević i Iva Barić) i u talijanskom jeziku (Christine Konecny). Također želim zahvaliti suradnicama Mariji Brkić Bakarić i Luciji Načinović Prskalo, koje su omogućile računalnu obradu kolokacijskih profila i inventara metaforičkih kolokacija.

13 Prema Aarts i Calbert (1979: 86ff) konceptualna metonimija bi bila *VRIJEME-KADA*, tj. „N je vrijeme kada neka osoba doživljava mentalno ili tjelesno stanje A“. Takva se reinterpretacija može objasniti govornikovom namjerom što štedljivijeg i efikasnijeg korištenja jezičnih resursa prilikom izražavanja konceptualnog sadržaja kojeg treba prenijeti.

Glavni je cilj ove monografije dati nove spoznaje o prirodi stvaranja kolokacijskih sveza, tj. o procesu stvaranja metaforičkih kolokacija.

1.2. Struktura

Knjiga se sastoji od dviju cjelina: teorijske i praktične. Prva je cjelina teorijska, a cilj joj je iznijeti i objasniti teorijski okvir unutar kojeg će se kretati analiza materijala te pobliže razjasniti probleme iz kojih proizlaze ciljevi i hipoteze istraživanja. S obzirom na to da metaforičke kolokacije predstavljaju jezičnu pojavu koja se ostvaruje na sintagmatskoj razini kao rekurentna i relativno stabilna višerječna sveza, a značenje je rezultat metaforičkih i metonimijskih procesa, metaforičke se kolokacije s teorijskog aspekta nalaze na sjecištu između leksičke semantike i kognitivne lingvistike. Stoga okosnicu teorijskog opisa metaforičkih kolokacija čine dva poglavlja – prikaz kolokacijskih sveza s leksičko-semantičkog aspekta (poglavlje 2) te prikaz procesa stvaranja izraza s kognitivnolingvističkog aspekta (poglavlje 3). Kako semantički aspekti kolokacijskog slaganja predstavljaju bitan temelj za razumijevanje metaforičkih kolokacija, njima je posvećena posebna pozornost u potpoglavlju 2.1. Dosadašnje spoznaje o metaforičkim kolokacijama kao posebnoj skupini kolokacijskih sveza tematizirat će se u potpoglavlju 2.2. Treće je poglavlje posvećeno pitanju konceptualizacije izvanjezične stvarnosti prema kognitivnolingvističkom gledištu (3.1.). Prikazat će se temeljne teorijske premise proizašle iz kognitivnog pristupa značenju pri čemu je u središtu prikaz temeljnih pojmova kognitivnolingvističkog pristupa, konceptualna metafora (3.2.) i konceptualna metonimija (3.3.) te njihov suodnos (3.4.). U vezi s tim tematizirat će se važnost dijakronijske perspektive promatranja metaforičkih kolokacija (3.5.) kao bitnog preduvjeta za istraživanje motivacije značenja (3.6.). S obzirom na to da metaforičke kolokacije predstavljaju sinkronijsku činjenicu, prošle su proces leksikalizacije, a različiti stupnjevi leksikaliziranosti metafore, odnosno metonimije, prikazani su u potpoglavlju 3.7., odnosno 3.8. Istraživanje metaforičkih i metonimijskih procesa zahtijeva posebnu metodologiju, što je tema četvrtog poglavlja. Peto je poglavlje posvećeno analizi metaforičkih kolokacija iz semantičkog polja „vrijeme“. Kao uvod u analizu dat će se uvidi iz recentne literature o pitanju konceptualizacije vremena (5.1.). Zatim slijedi detaljan opis metodologije istraživanja metaforičkih kolokacija, što uključuje odabir korpusa, kriterije za identifikaciju metaforičkih kolokacija, postupak prikupljanja podataka te statističku obradu podataka (5.2.). Rezultati analize obuhvaćaju tipove metaforičkih kolokacija koji se koriste u kontekstu vremena i interpretaciju njihova značenja u različitim kontekstima (5.3.). Na kraju empirijskog dijela slijedi Rasprava o dobivenim podacima (5.4.). Završno poglavlje obuhvaća zaključna promišljanja i sažetak teorijskih i empirijskih doprinosa monografije o metaforičkim kolokacijama. Također će biti istaknuta važnost istraživanja metaforičkih kolokacija u proučavanju jezika i kulture, kao i moguće primjene u različitim područjima teorijskog i primijenjenog jezikoslovlja.

2. Razvoj misli o udruživanju riječi u ustaljenu svezu

Mnogi će se složiti s Altenbergom (1998: 101) da je izučavanje ustaljenih sveza „nejasan dio jezika“, što se odražava u raznolikim pristupima, terminologiji i definicijama. Zanimanje za problematiku kolokacija i istraživanje tog fenomena kontinuirano je prisutno kroz povijest modernih lingvističkih istraživanja. Proučavanje kolokacija i sličnih jezičnih pojava započelo je već početkom 20. stoljeća, kada ovaj fenomen još nije imao svoj naziv. Ferdinand de Saussure (1967: 160), promatrajući sintagmatske odnose, naglašava važnu semantičku činjenicu kada koristi koncept „vrijednosti“ (*valeur*), što znači da vrijednost jednog znaka proizlazi iz istodobne prisutnosti drugih znakova koji se uz njega pojavljuju. Posljedica takva pristupa jest analiza jezika ne samo na razini riječi već i njihovih kombinacija.

Charles Bally, Sausserov učenik, nastavlja istraživati stabilnost takvih sveza riječi te zaključuje da je ona promjenjiva, odnosno postoje sveze s različitim stupnjem stabilnosti. Između sveza s najmanjim stupnjem stabilnosti (slobodnim sintagma) i veza s najvišim stupnjem stabilnosti (frazemima) identificira treći tip, nazvan „ustaljene sveze“. To su stilski učestale kombinacije riječi koje govornici koriste, iako za svaku sastavnicu sveze postoji barem jedna sinonimna varijanta unutar jezičnog sustava (1930: 70). Primjerice, u francuskom je moguće koristiti sveze poput *gravement malade* ‘ozbiljno bolestan’ i *grièvement blessé* ‘ozbiljno ranjen’. Pridjevi *gravement* i *grièvement* sinonimi su na paradigmatskoj razini, ali nisu proizvoljno zamjenjivi jer bi to rezultiralo stilski neprihvatljivim svezama riječi. Bally sugerira da je informacija o pravilnoj kombinaciji kao i sama kombinacija pohranjena u memoriji govornika, što implicira kognitivni aspekt kod ustaljenih sveza.

Walter Porzig proučava semantički odnos među sastavnicama ustaljenih sveza i primjećuje da je značenje jedne sastavnice sadržano u značenju druge, što naziva semantičkom implikacijom (1934: 78). Sve semantički određene odnose Porzig objedinjuje pojmom temeljnih značenjskih odnosa (*wesenhafte Bedeutungsbeziehungen*), ali ne ulazi duboko u njihovu analizu.

Eugenio Coseriu (1967) pruža precizniji uvid u semantičke odnose u ustaljenim svezama putem svog koncepta leksičke solidarnosti. On primjećuje da se implikacije, kako ih je opisao Porzig, zasnovane na poznavanju izvanjezične stvarnosti trebaju razlikovati od implikacija koje proizlaze iz sintagmatskih odnosa među riječima. Potonje, naime, počivaju na činjenici da je značenje jedne leksičke jedinice sadržano u nekoj drugoj leksičkoj jedinici, pri čemu određeni leksem, arhileksem ili klasa leksema ima razlikovnu ulogu (ibid. 296). Leksička solidarnost predstavlja jednosmjerni sintagmatski odnos u kojem postoji određujuća klasa (*determinierende Klasse*) i određena klasa (*determinierte Klasse*). Potonja kao razlikovno obilježje sadrži klasu, arhileksem ili leksem određujuće klase. Naprimjer, značenje *životinja* (određujuća klasa) sadržano je u leksemu *šapa* (određena klasa), *zub* u leksemu *gristi*, ali ne i obrnuto (ibid. 296). Implicirano značenje neke imenice ili klase imenica u nekom glagolu više ili manje ograničava njegovu uporabu, što dovodi do triju stupnjeva leksičkih ograničenja, koje Coseriu (ibid. 299) naziva *afinitet*, *selekcija* i *implikacija*.

U afinitetu sadržaj jednog leksema određuje se na temelju drugog leksema, uzimajući u obzir obilježja određene klase. Na primjer, njemački glagoli *essen* 'jesti' i *trinken* 'piti' zahtijevaju subjekt iz klase imenica na temelju semantičkog obilježja [MENSCHLICH] 'ljudsko'. Afinitet proizlazi iz unaprijed definiranih semantičkih razlika, kao što je konvencionalna činjenica da se, primjerice, glagol *essen* u njemačkom jeziku odnosi isključivo na ljudska bića (Stojić, 2012: 13). U selekciji arhileksem djeluje kao određujući leksem, a između leksema i arhileksema postoji hijerarhijski odnos nadređenosti i podređenosti. Coseriu ovu vrstu ilustrira leksemima *brod* i *ploviti*. Glagol *ploviti* implicira kretanje plovilima, te leksem *plovilo* predstavlja nadređeni pojam svim plovilima, što omogućuje zamjenu leksema koji se svrstavaju pod isti arhileksem, poput *broda*, *čamca*, *glisera* i sl. Kod implikacije sadržaj se određuje cijelim leksemom, kao što je to primjerice slučaj kod naziva za konje (*bjelaš*, *dorat*, *riđan* itd.), koji impliciraju riječ *konj* kao determinirajući leksem (Coseriu, 1967: 299), pa se radi o usmjerenim semantičkim odnosima. Pritom je jedan od kriterija za mogućnost kombiniranja leksema prisutnost zajedničkih sema u dvjema riječima koje čine temelj njihova semantičkog potencijala. Ograničenost leksičkoga kombinacijskog potencijala, koja proizlazi iz leksičkih solidarnosti, naziva se selekcijskom restrikcijom. Svjesno kršenje ovih restrikcija može dovesti do posebnih semantičkih učinaka koji se ostvaruju prijenosom značenja. Pritom Coseriu (ibid. 303) razlikuje izvanjezično i unutarjezično motivirane prijenose. Izvanjezično motivirani prijenos značenja uvjetovan je našim poznavanjem izvanjezične stvarnosti, što Coseriu opirijeruje pridjevom *sauro*, u značenju 'svjetlosmeđ s crvenkastim sjajem' u talijanskom jeziku, koji može biti atribut uz imenicu *cavallo* 'konj' ili kao imenica u značenju 'riđan', kao vrsta konja. Radi se zapravo o metonimijskom prijenosu značenja, koji Coseriu ne imenuje eksplicitno, no koji proizlazi iz navedenog primjera. Kod unutarjezično motiviranih prijenosa dolazi do leksičkog obrata zbog kojeg nastaje unutarjezična metafora. Kao primjer Coseriu (ibid. 302) navodi izraz *die Kälte beißt* 'hladnoća grize', koji se temelji na svjesnom slikovitom prijenosu leksikaliziranog sadržaja, a počiva na leksičkoj solidarnosti *gristi zubima*. Predmet razgovora (hladnoća), koji sam po sebi nema semantičko obilježje [LJUDSKO], dobiva to obilježje temeljem značenjskog prijenosa semantičkim procesom personifikacije. Navedeno omogućava izraz s glagolom *gristi*, koji inače ne bi bio moguć. Sveze koje počivaju na svjesnom obratu značenja, a koje proizlaze iz ovakvih procesa, Coseriu naziva leksičkim nesolidarnostima (ibid. 302), ukazujući intuitivno na činjenicu da određeni semantički procesi potiču stabilnost nekih sveza, čija prihvatljivost počiva na načelima semantičke selekcije i restriktivnosti.

Ježek (2016: 191) razlikuje tri tipa restrikcija u vezi s ovim pitanjem: 1. konceptualno ili ontološki uvjetovane restrikcije; 2. leksičke restrikcije koje proizlaze iz semantičkih solidarnosti i 3. leksičke restrikcije koje su konvencionalizirane uporabom. Konceptualno ili ontološki uvjetovane restrikcije predstavljaju temeljno načelo semantičke kompatibilnosti. One proizlaze iz našeg poznavanja izvanjezične stvarnosti utemeljenog na našem iskustvu. Kršenje ovih restrikcija dovodi do konceptualnog proturječja. Naprimjer, na temelju našeg znanja o svijetu nije moguće tvrditi da životinje govore ili da se uz glagol *piti* pojavljuje objekt koji je u krutom stanju, npr. *piti

naranču.¹⁴ Leksičke restrikcije koje proizlaze iz semantičke solidarnosti slične su ontološki uvjetovanim restrikcijama, no one proizlaze iz mogućnosti leksičke zamjene. Odabir određenog leksema u određenoj svezi ovisi o konceptualizaciji određene izvanjezične stvarnosti. Primjerice, u njemačkom jeziku glagol *jesti* 'essen' povezan je s ljudima, dok je glagol *žderati* 'fressen' povezan s životinjama. Povreda ovakve vrste restrikcije dovodi do leksičkog nesklada, npr. **Der Hund isst sein Futter*. 'Pas jede svoju hranu.', koji se može riješiti upotrebom nadređenog leksema iz istog semantičkog polja „uzimanje hrane“, odnosno onog koji ima manje leksičkih ograničenja, npr. *Der Hund verschlingt sein Futter*. 'Pas guta/proždire svoju hranu.'. Treći tip obuhvaća one jezične sveze koje su postale leksikalizirane uslijed učestale uporabe, te su time postale normom u jeziku. Njihovo povezivanje temelji se na leksičkoj preferenciji, odnosno na davanju prednosti određenoj kombinaciji dvaju leksema, unatoč tome što bi sa semantičkog gledišta bilo moguće koristiti i neke druge sveze. Primjerice, leksem *rain* 'kiša' u engleskom jeziku često se povezuje s pridjevom *heavy* 'težak', dok je, prema korpusnim podacima, sveza sa sinonimom *strong* 'snažan' neprihvatljiva, a sveza sa sinonimom *high* 'visok' iznimno rijetka. Drugi slični primjeri potvrđuju tu praksu. Stojic i Košuta (2021: 85ff) navode da je u njemačkom jeziku uobičajenije koristiti leksem *Kaffee* 'kava' s pridjevom *stark* 'jak' (*starker Kaffee*). Povezivanje sa sinonimom *kräftig* 'snažan' u njemačkom je moguće, ali manje uobičajeno. Isto vrijedi i za antonimsku kombinaciju *dünner Kaffee* 'tanki kava'. Uvriježena je kombinacija s pridjevom *dünn* 'tanak', iako je antonim pridjeva *stark* zapravo *schwach* 'slab'. Ovaj primjer ilustrira sukob između sintagmatskih i paradigmatskih odnosa, koji proizlazi iz semantičkog odstupanja u odnosu na primarno značenje. Ovaj odmak motiviran je usporedbom s izvanjezičnom stvarnosti, prenoseći se na novi entitet i stvarajući novo značenje 'koji je slabe gustoće, razvodnjen, razrijeđen'. Ovo novo, preneseno značenje postaje leksikalizirano i dobiva svoje mjesto u jezičnom sustavu, kako na paradigmatskoj, tako i na sintagmatskoj razini, posjedujući vlastite kombinacijske i supstitucijske mogućnosti. Na sintagmatskoj razini, primjerice, pridjev *dünn* nije zamjenjiv sinonimima poput *schlank* 'vitak', npr. *schlanker Kaffee, ili *mager* 'mršav', npr. *magerer Kaffee. Na paradigmatskoj razini, *dünn* 'tanak', u svom novom, prenesenom značenju 'razrijeđen', stvara nove antonimijske parove. Primjerice, uz imenicu *Soße* 'umak' povezuje se pridjev *dick* 'debeo' (*dicke Soße* 'gust umak'), a antonim je *dünne Soße* 'rijedak umak'. Uz imenicu *Brühe* 'juha' povezuje se pridjev *kräftig* 'snažan' (*kräftige Brühe* 'krepka juha'), a antonim je *dünne Brühe* 'slaba juha', i slično. Također novo, preneseno i leksikalizirano značenje ima potencijal za stvaranje novih značenjskih nijansi, što ilustrira primjer u njemačkom jeziku *dünner Inhalt* 'mršav sadržaj' ili 'siromašan sadržaj'. Kada se promatraju prijevodni ekvivalenti ovih primjera u hrvatskom jeziku, uočavaju se slični procesi koji su, ipak, ostvareni korištenjem drugih leksema. Usporedba s istovjetnim primjerima u engleskom jeziku potvrđuje navedeno: *strong coffee* 'jaka kava' ≠ *weak coffee* 'slaba

14 Navedeni primjeri konceptualnih ili ontološki uvjetovanih restrikcija odnose se na primarno značenje. Ipak, moguće je tvrditi da životinje „govore“, ako se radi o personifikaciji, ili da se „naranča može piti“, ako se koristi metonimija. U ovom slučaju nema konceptualnog proturječja jer su ove izraze prihvatili u novom, prenesenom značenju putem unutarjezičnog prijenosa, kako ga je opisao Coseriu (1967).

kava', ali *regular beer* ≠ *light beer* (= pivo smanjene kalorijske vrijednosti ili smanjenog sadržaja alkohola u odnosu na uobičajene vrijednosti), *hearty soup* 'krepka juha' ≠ *thin soup* 'lagana juha', *thick sauce* 'gust umak' ≠ *thin sauce* 'rijedak umak', itd. To sugerira da se semantički odmak u navedenim jezicima temelji na istom obrascu, a to je jezični mehanizam prijenosa značenja kroz metaforu, koja se može razlikovati u pojedinim jezicima.¹⁵ Nadalje, ovi primjeri ukazuju na to da je taj odmak proveden na pridjevu čije je prototipno značenje relativno, što mu daje potencijal za semantičke modifikacije. Prema Ježeku (2016: 193), u slučaju ovakvih sveza zapravo se radi o kolokacijama.

Ostaje otvoreno pitanje je li određena distribucija posljedica konvencije ili je način udruživanja dvaju leksema u svezu uvjetovan razlikama u njihovu inherentnom značenju. Ako se ne radi o konvenciji, ostaje utvrditi semantički uvjetovane razloge kolociranja leksema s drugim precizno određenim leksemima, odnosno čimbenike koji su utjecali na stvaranje semantičke kohezivnosti među sastavnicama kolokacijske sveze. Promotrimo gore navedeni primjer koji Ježek smatra kolokacijom, a to je *heavy rain*. Za razliku od prvog i drugog tipa sveza, vidljiv je semantički odmak u pridjevu *heavy* koji opisuje kišu. Pridjev *heavy* s prototipnim značenjem kolocira s materijalnim objektima čija je težina mjerljiva. Kroz semantički proces prijenosa značenja svojstva nekog materijalnog objekta prenose se na meteorološku pojavu kako bi se opisao njezin intenzitet. Ovaj proces rezultira semantičkom oprekom usporedivom s fenomenom kojeg je Coseriu (1967: 302) nazvao leksičkom nesolidarnošću. Govornici svjesno koriste jezičnu metaforu kako bi opisali izvanjezičnu stvarnost. Jezična je zajednica leksikalizirala preneseno značenje u kombinaciji s imenicom *rain*, što je dovelo do semantičke kohezivnosti između dvaju leksema koji zajedno čine ustaljenu svezu *heavy rain* 'jaka kiša'. Čini se da kolokacijsko slaganje slijedi određeni semantički mehanizam, vidljiv tek dijakronijskom analizom, dok se sveza sa sinkronijskog aspekta čini nemotiviranom. Zato je određujemo kao tipičnu ili konvencionaliziranu. Iz svega navedenog proizlazi da je za razumijevanje prirode kolokacijskog slaganja neophodno razmatranje semantičkih aspekata kolokacijskih sveza. U nastavku će se pružiti uvid u dosadašnja relevantna razmatranja o značenjskim aspektima.

2.1. Semantički aspekti kolokacijskih sveza

Kada je riječ o značenju, kolokacije predstavljaju karakterističan semantički odnos među leksičkim jedinicama. Taj se odnos u mnogim radovima određuje na temelju semantičke kompozicionalnosti, tj. pitanja proizlazi li značenje cijele kolokacije iz zbroja značenja sastavnica. Proizvoljnost i nepredvidivost značenja kolokacijske sveze ukazuju na to da je proces leksičkog kombiniranja u semantičkom smislu neregularan. Kao i kod drugih frazeoloških sveza, „nekompozicionalno značenje sveze

¹⁵ Zanimljivo je primjetiti kako je značenje u sintagmi *hearty soup* (*hearty* = srdačan) indirektno ostvareno preko simboličnog značenja (srce simbolizira glavni izvor tjelesne snage), dok je značenje u hrvatskom i njemačkom ekvivalentu ostvareno u relaciji sa snagom izraženom pridjevom (*krepak*, *kräftig*) te je riječ o svojevrsnoj dvostrukoj metafori.

mora se uzeti u obzir kada mu se pristupa u cijelosti“ (Moon, 1998: 8). Značenje se osnove u većini slučajeva može odrediti neovisno o kolokatoru, pa je osnova sa semantičkog aspekta relativno invarijabilna jer njezino značenje ne ovisi neposredno o kolokatoru s kojim se pojavljuje. Ova je činjenica bitna kako bi se omogućilo transparentno značenje same sveze. Stoga se kolokacijske sveze mogu karakterizirati kao kompozicionalne, odnosno polukompozicionalne sveze. Kolokator je sastavnica s varijabilnim značenjem. Preneseno značenje kolokacijske sveze sadržano je u kolokatoru. Kolokator pokazuje visok stupanj polisemičnosti jer u različitim kolokacijama može imati različito značenje, a određeno se značenje razlučuje tek supogovaranjem s određenom osnovom u tekstu. Koju će osnovu određeni kolokator povezati, ovisi o semantičkim ograničenjima, odnosno kolokacijskim restrikcijama. Restrikcije se ne mogu isključivo objasniti na temelju (ne-)kompatibilnosti semantičkih obilježja, jer se kolokacijski obrasci ne ponašaju na isti način kao semantičke klase. Ako se radi o svezi riječi čiji se leksemi ne podudaraju barem u jednom semantičkom obilježju, dijakronijska istraživanja mogu pomoći u utvrđivanju prirode sveze. Značenje kolokatora s vremenom se moglo promijeniti tako da izvan kolokacije ima drukčije značenje nego unutar kolokacijske sveze. O stupnju semantičke modifikacije kolokatora ovisi i stupanj motiviranosti. Što je veći stupanj semantičke modifikacije kolokatora, to je manji stupanj motiviranosti, odnosno veći stupanj idiosinkrazije. Po pitanju motiviranosti značenja, važno je razlikovati kolokacije čije je značenje motivirano izvanjezičnim čimbenicima od kolokacija čije je značenje motivirano unutarjezičnim razlozima. Primjer izvanjezično motiviranog značenja kolokacije su sveze koje uključuju onomatopejske lekseme poput *mijaukati*, *gukati*, *meketati* i sl., a koje se povezuju s leksemima koji označavaju životinje koje proizvode te zvukove. Na primjer, *mačka mijauče*, *golub guče*, *koza mekeće*, itd. Značenje ovakvih kolokacija ne proizlazi iz same jezične strukture, već iz prirodne veze između zvuka i životinje. S druge strane, značenje kolokacija motivirano je unutarjezičnim razlozima temeljenim na konvenciji. Takve kolokacije su moguće isključivo zbog arbitrarnog udruživanja jednog leksema s drugim, unatoč tome što bi sintaktička i semantička pravila možda dopuštala i druge kombinacije. Sa sinkronijskog stajališta sastavnice u određenoj kolokacijskoj svezi označavaju sadržaj čije je značenje postalo konvencionalno u jezičnoj zajednici. To stvara semantičku kohezivnost među sastavnicama kolokacije. Kolokacije se od slobodnih sintagmi upravo razlikuju po svojoj semantičkoj kohezivnosti. Intenzitet te kohezivnosti može varirati ovisno o stupnju kolokabilnosti, koja se odnosi na sposobnost jezičnog sustava da poveže riječi. Što je stupanj kolokabilnosti viši, to je stupanj kohezivnosti slabiji. Zamjenjivost također igra ulogu u određivanju kohezivnosti, s obzirom na to da neke kolokacije dopuštaju zamjenu sličnim leksemima, dok druge ne. Naprimjer, u kolokaciji *jaka kava*, kolokator *jak* nije zamjenjiv sinonimskim pridjevom *snažan*, što povećava semantičku kohezivnost. U drugim kolokacijama, poput *jak vjetar* i *snažan vjetar*, zamjena je moguća, što rezultira nižom razinom semantičke kohezivnosti. Važno je istražiti granice između kolokacija i slobodnih sintagmi, posebice u slučajevima gdje zamjena leksema može utjecati na semantičku kohezivnost. Kriteriji koje predlažu Manning i Schütze (1999) za određivanje kolokacijske sveze pomažu u razlikovanju kolokacija

od slobodnih sintagmi:

1. Nekompozicionalnost: Značenje kolokacijske sveze ne proizlazi izravno iz značenja njezinih sastavnica. Drugim riječima, kolokacija ima svoje specifično značenje koje nije jednostavna kombinacija značenja pojedinih riječi koje je čine.
2. Nepromjenjivost: Mnoge kolokacijske sveze ne mogu se lako mijenjati dodavanjem drugih riječi ili gramatičkom transformacijom. Sastavnice kolokacije ostaju fiksirane ili imaju ograničenu varijabilnost.
3. Nezamjenjivost: Nije uvijek moguće zamijeniti sastavnicu kolokacijske sveze njezinim sinonimima. Kolokacije često pokazuju leksičku restrikciju, što znači da određeni izrazi ili riječi čine čvrstu svezu i nisu lako zamjenjivi.

Caro Cedillo (2004) još dodaje aspekt transformacije. Naime, transformacija kolokacijske sveze, odnosno način kako se može mijenjati ili transformirati, može biti razlikovno obilježje između slobodne sintagme i kolokacije. Slobodne sintagme često dopuštaju različite transformacije, dok su kolokacije ograničenije u tom pogledu. Primjeri kao *prati zube* i *četkati zube* ilustriraju kako iako su obje varijante semantički ispravne, svaka od njih donosi specifično značenje koje nije potpuno zamjenjivo s drugom. To ukazuje na leksičku restrikciju unutar kolokacijske sveze. Razmatranje značenjskih aspekata sastavnica kolokacijske sveze, kako predlaže Heid (1992), dodatno pridonosi razlikovanju kolokacija od slobodnih sintagmi. Autor naglašava da značenje jedne sastavnice ovisi o značenju druge sastavnice s kojom se pojavljuje. Kroz međusobno djelovanje sastavnica kolokacija stvara novo značenje koje se ne može jednostavno izvesti iz značenja pojedinih riječi. Također proučavanje kolokacije kroz prijevode može pomoći u prepoznavanju leksičke restrikcije. Analiza prijevoda također može otkriti idiosinkratični karakter kolokacije, tj. specifičnosti ili neobičnosti vezane uz određeni jezik ili jezičnu zajednicu. Prijevod kolokacijske sveze *Zähne putzen* u njemačkom jeziku (doslovno: čistiti zube) i *to brush teeth* u engleskom jeziku (doslovno: četkati zube) na hrvatski jezik, *prati zube*, upućuje na to kako se kroz međusobno djelovanje riječi stvara konceptualna jedinica koja nije potpuno zamjenjiva s drugim izrazima.

Razmatranje kolokacijskog raspona, odnosno stupnja leksikalizacije i kohezivnosti, ključno je za razumijevanje stabilnosti kolokacija. Naime, paradigmatička zamjenjivost jedne sastavnice određuje leksičku stabilnost. Kod kolokacija s manjim stupnjem stabilnosti promjenjiva je jedna sastavnica, npr. *udovoljiti zahtjevu*, *uvjetu*, *kriteriju*. Stupanj leksičke stabilnosti ovisi o kolokacijskom rasponu kolokatora. Prema Pritchard (1998: 278) kolokacijski raspon ovisi o značenju sastavnica kolokacijske sveze jer riječi općenitog značenja imaju veći kolokacijski raspon od riječi specifičnog, užeg značenja. Prema kolokacijskom rasponu kolokatora Lengert (2001: 819f) kolokacije svrstava u tri kategorije:

1. kolokacije s visokim stupnjem kolokabilnosti – kolokatori su višeznačni glagoli koji nemaju izraženu semantiku poput *faire* u francuskom, *make* u engleskom, *machen* u njemačkom itd. U kolokacijama s takvim glagolima u ulozi kolokatora,

osnova preuzima semantičko određivanje, npr. fr. *faire jouer* 'pokrenuti', engl. *make a wish* 'poželjeti', nj. *Freude machen* '(raz)veseliti';¹⁶

2. kolokacije s ograničenim stupnjem kolokabilnosti – sastavnice kolokacije moguće je kombinirati sa sinonimskim leksemima, npr. glagol *obnašati* moguće je povezati s osnovama *dužnost* i *funkcija* jer pripadaju srodnim semantičkim poljima;
3. kolokacije s jedinstvenim stupnjem kolokabilnosti¹⁷ – sastavnice se pojavljuju isključivo u kolokacijskim svezama, kao primjerice pridjev *okorio* u hrvatskom, *grièvement* 'ozbiljno' u francuskom, *eingefleischt* 'duboko usađeno' u njemačkom itd.

Što je manji kolokacijski raspon, to je jači stupanj leksikalizacije i kohezivnosti, a kolokacijska ograničenja određuju kolokacijski raspon pojedinih riječi, odnosno skup konteksta u kojemu se mogu pojaviti. Stoga i kolokacijska ograničenja mogu imati različiti opseg, ovisno o značenju jedne od sastavnica. Carter (1998: 70) razlikuje tri vrste kolokacijskih sveza u odnosu na izraženost kolokacijskih ograničenja (*collocational restrictions*): nerestringirane (*unrestricted collocations*), polurestringirane (*semi-restricted collocations*) i restringirane kolokacije (*restricted collocations*). Tipologiju ćemo ilustrirati na primjerima iz engleskog, njemačkog i hrvatskog jezika:

1. Nerestringirane kolokacije: takvu svezu čine uglavnom semantički prazni glagoli poput *take* u engleskom (*take a look, a holiday, rest, time, notice, a job, a walk* i sl.),¹⁸ *nehmen* u njemačkom (*eine Wohnung, einen Anwalt, eine Pause, eine Mahlzeit, Urlaub* i sl.) ili glagol *uzeti* u hrvatskom jeziku (*uzeti godišnji odmor, stan, odvjetnika, posao* i sl.) koji se supojavljaju s velikim brojem imenica.
2. Polurestringirane kolokacije: kod ove vrste kolokacijskih sveza postoji mogućnost supstitucije jedne sastavnice sveze, no u ograničenoj mjeri, tako da se ove sveze nalaze između kolokacija sa slabom semantičkom kohezivnosti i kolokacija s jačom semantičkom kohezivnosti. Primjerice, imenica *care* u engleskom jeziku kolocira s ograničenim brojem glagola – *call for, take* i *exercise* (Hill i Lewis, 1999: 40). Za hrvatski jezik možemo navesti imenicu *pažnja* koja kolocira s glagolima *izazivati, obratiti, privući* i *svratiti*, a za njemački jezik imenicu *Sorgen* koja kolocira s glagolima *machen, bereiten, äußern* i *wachsen*.
3. Restringirane kolokacije (*restricted collocations*): kod ovih je kolokacijskih sveza mogućnost supstitucije jedne sastavnice sveze vrlo mala ili nikakva. Prema Hill (2001: 63) i Lewis (2002: 93) veza između sastavnica je tako jaka da se sveza može smatrati kao jedna riječ, npr. *rancid butter, diplomatic corps, common*

¹⁶ Primjeri upućuju na međujezične razlike na razini izraza. U nekim se jezicima ista izvanjezična stvarnost ostvaruje u obliku kolokacijske sveze, a u drugima kao monoleksom (usp. Stojić i Štiglić, 2012: 273).

¹⁷ Lengert (2001) ove sveze naziva i izoliranim kolokacijama jer je taj tip kolokacija najmanje prisutan i moguće ga je upotrebljavati u samo jednom kontekstu.

¹⁸ Hill i Lewis (1999) prema podacima iz kolokacijskog rječnika engleskog jezika, *Dictionary of Selected Collocations*, daju popis riječi koje imaju najveću kolokabilnost te time predstavljaju nerestringirane kolokacije: imenica *assessment* koja kolocira s 28 pridjeva, glagol *change*, koji kolocira s 26 priloga, pridjev *dressed* koji kolocira s 24 priloga i imenica *evidence* koja kolocira s oko 90 glagola.

sense i sl. Pogledamo li ekvivalente navedenih sveza u njemačkom i hrvatskom jeziku, pokazuje se isti stupanj kolokacijskog ograničenja – nj. *ranzige Butter, diplomatisches Corps, gesunder Menschenverstand*; hrv. *užegli maslac, diplomatski zbor, zdrav razum*.

Polazeći od toga da je distribucija leksema uvjetovana njihovim značenjem i da pojedini leksemi, iako u određenoj mjeri sinonimi, nemaju potpuno isti opseg kolociranja, Palmer (1976: 94) navodi da su kolokacijske restrikcije uvjetovane semantički:

1. Izvanjezične zapreke: Neke kolokacije ne ostvaruju se zbog samog značenja, naprimjer *zelena krava. Ova kolokacija ne postoji jer izvanjezična stvarnost ne podržava ideju zelene krave.
2. Udruživanje s leksemima s dijeljenim sadržajnim svojstvima: Neki leksemi kolociraju s onima s kojima dijele određena sadržajna svojstva, naprimjer *ljupki momak. Ova kolokacija nije uobičajena jer pridjev *ljupko* u većini slučajeva kolocira s imenicama za ženski rod.
3. Kolokacijska priroda: Ograničenja su uvjetovana samom kolokacijskom prirodom, naprimjer *ukiseljeno mlijeko*. Ova kolokacija ima restriktivan kolokacijski raspon, jer se leksem *ukiseljeno* uglavnom koristi samo u kombinaciji s *mlijekom*.

Upravo ova potonja skupina ilustrira bit kolokacijskog fenomena. Zašto određene riječi kolociraju s određenima, a ne s drugima, čak i kad pripadaju istom semantičkom polju kao što su mliječni proizvodi? Leksem *ukiseljeno* ima vrlo ograničen kolokacijski raspon, no pitanje je je li to uvjetovano imenicom *mlijeko* s kojom se često pojavljuje ili jednostavno konvencijom u njegovoj upotrebi, budući da se *ukiseljeno* uvijek koristi isključivo u kombinaciji s *mlijekom*, a ne s izrazima poput *jogurt, margarin, maslac, sir*, itd. To utječe na očekivanje supojavljivanja, što se manifestira kao jezična kompetencija govornika. Naprimjer, uz riječ *užeglo*, očekujemo pridruživanje riječi *maslac* kao glavnog partnera, dok bi se riječi *ulje* ili *miris* mogle pojaviti u manjoj mjeri. Kada se spomene riječ *slijeganje*, prva asocijacija će vjerojatno biti s *ramenima*, a ne s *rukama* ili *nogama*. Stupanj predvidivosti može varirati ovisno o snazi semantičke kohezivnosti: što je veća semantička kohezivnost, to je veća predvidivost (kao što je slučaj s izrazima *pro i kontra, usponi i padovi, obilna kiša, nemasno mlijeko* itd.). Što je semantička kohezivnost manja, to je manja predvidivost. To je vidljivo kod leksema s visokim stupnjem kolokabilnosti, kao što je pridjev *težak*, koji se često supojavljuje s različitim riječima, npr. *težak dan, teško jelo, težak raspored, težak posao, težak gubitak, teško disanje* itd.

Također je bitno razmotriti koja sastavnica u kolokacijskoj svezi odabire drugu sastavnica i što utječe na taj odabir. Prema Konecny (2003: 105ff), to ovisi o odnosu između sastavnica kolokacije, koji može biti jednostran ili obostran. Jednostran odnos postoji kada osnova odabire kolokator, ali to ne implicira značenje druge sastavnice. U obostranom odnosu sastavnice međusobno impliciraju jedna drugu. Kolokatori u takvim svezama obično imaju izraženu ekspresivnost. Stupanj povezanosti je ograničen ili jedinstven, a stupanj kohezivnosti visok. Konecny obostrani odnos ilustrira

primjerima kolokacijskih sveza poput *ein Pferd wiehert* 'konj rže', *eine Kuh melken* 'musti kravu', *ein Verbrechen begehen* 'počiniti zločin' ili *einen Streit schlichten* 'ublažiti svađu'. Leksem *wiehern* 'rzati' ima jedinstven stupanj kohezivnosti, dok *melken* 'musti' može kolocirati s drugim osnovama. Glagoli *begehen* 'počiniti' i *schlichten* 'ublažiti' rijetko se koriste izvan kolokacijskih sveza. Obostrani odnos također se očituje u činjenici da se osnovna sastavnica ponekad može izostaviti. Naprimjer, glagol *schlichten* 'ublažiti' u njemačkom se jeziku može lako koristiti bez imenice *Streit* 'svađa' jer glagol implicira značenje imenice. Jednostrani odnos postoji u kolokacijskim vezama čiji kolokator dopušta visok stupanj kohezivnosti, ali ima slabu izraženost i namjeru. Sastavnice sveze nemaju zajedničke seme. Konecny jednostrani odnos ilustrira na primjeru kolokacijskih sveza *fare/avanzare/formulare una proposta* 'dati prijedlog' u talijanskom jeziku. Imenica bira jedan od navedenih glagola kako bi izrazila potrebni sadržaj. Autorica naglašava da je teško odrediti je li odnos između sastavnica kolokacije jednostran ili obostran. Nema jasne granice, pa stoga govori o kontinuumu na kojem treba smjestiti kolokacije. No neovisno o tome je li riječ o jednostranoj ili obostranoj kolokacijskoj svezi, sastavnice međusobno utječu jedna na drugu. Implikacija i smjer povezanosti često su povezani s asocijativnim vezama.¹⁹ Gladysz (2003: 62) naglašava da je u kontekstu kolokacija važna reverzibilnost asocijacija. Naprimjer, leksem *musti* usmjerava asocijacije prema leksemu *krava*, ali isto tako leksem *krava* usmjerava asocijacije prema *musti*, kao i prema drugim leksemama poput *mukati*, *pasti* ili *uzgajati*. Stoga, usmjerenost asocijacija u kolokacijama nije uvijek jednosmjerna, već stupanj asocijativnosti može varirati u različitim smjerovima s različitim intenzitetima. Autor (ibid.) navodi primjer s pridjevom *blond* u njemačkom jeziku koji ilustrira ovu ideju jer se taj pridjev direktno povezuje s leksemom *kosa*, što ukazuje na visoki stupanj asocijativnosti. S druge strane, leksem *kosa* ima širi sintagmatski potencijal, pa će stupanj njegove asocijativnosti biti niži. Stupanj je asocijativnosti stoga neizravno povezan s opsegom kolokacijskog potencijala. Važno je napomenuti da sama asocijativnost proizlazi iz izvanjezične stvarnosti u kojoj su određeni pojmovi, karakteristike ili činjenice međusobno povezani ili je rezultat unutarjezične konvencije koja određuje kako se određeni leksemi supojavljaju u određenom okruženju.

Prema Hausmannu (1984), semantički je odnos najbolje moguće opisati određivanjem statusa sastavnice kolokacijskih sveza. On ih određuje kao binarne strukture.²⁰

19 U kontekstu leksika asocijacija se definira kao spontano povezivanje jezičnih znakova temeljem psiholoških procesa (Donalies, 1994: 342). Raspored leksičkih jedinica u mentalnom leksikonu i povezanost pohranjenih koncepta pridonose formiranju asocijativnih veza.

20 Hausmann (1985: 119) razlikuje šest osnovnih struktura u njemačkom jeziku, a prema istraživanju kolokacija u hrvatskom jeziku (Stojić i Murica, 2010), Hausmannova je tipologija primjenjiva i na hrvatski jezik: 1. glagol + imenica (osnova), npr. *tražiti pravdu*, *donijeti odluku*; 2. pridjev + imenica (osnova), npr. *crno vino*, *mladi krumpir*; 3. imenica (osnova) + glagol, npr. *telefon zvonit*, *pas laje*; 4. imenica + imenica (osnova), npr. *prstohvat soli*, *šalica kave*; 5. prilog + pridjev (osnova), npr. *potpuno miran*, *smrtno ranjen*; 6. prilog + glagol (osnova), npr. *ispravno postupiti*, *oštro kritizirati*. Od osnovnih kolokacija moguće je tvoriti proširene konstrukcije uz dodavanje drugih elemenata koji determiniraju značenje dijelova kolokacije, npr. kolokacija *ograničiti radno vrijeme* sastoji se od triju elemenata, međutim tročlana se sveze može rastaviti na dvije osnovne kolokacije: *ograničiti vrijeme* i *radno vrijeme*. Slično tvrdi i Hausmann, koji je kolokacije dugo smatrao isključivo binarnim kombinacijama, a tek u kasnijim radovima (2004: 317ff)

Jedna sastavnica ima status osnove jer je semantički samostalna, temeljna i hijerarhijski nadređena. S druge strane, druga sastavnica hijerarhijski je podređena i semantički ovisna o prvoj, nazivajući se kolokatorom. Bensonova klasifikacija na leksičke i gramatičke kolokacije (1985: 61ff) uključuje funkcionalne riječi u definiciju kolokacija. Nasuprot tome, Hausmann se drži užeg shvaćanja kolokacija, prema kojem gramatičke kolokacije ne ulaze u ovu vrstu sintagmatske sveze. Hausmann (1985: 119) ih naziva konstrukcijama. Međutim, iako postoji različito poimanje gramatičkog statusa između Bensaona i Hausmanna, važno je naglasiti da obje perspektive ukazuju na ključnu činjenicu – odnos unutar kolokacija je asimetričan. Zajednička je karakteristika da jedna sastavnica dominira, dok druga ovisi o njoj. Prema Hausmannu (1993: 475), značenje kolokatora određuje se u kombinaciji s kolokacijskom osnovom s kojom je kontekstualno povezan. Kontekst se definira kao leksičko okruženje riječi na razini *parole*, a ne situacijski kontekst. Za definiranje značenja kolokatora potrebna je barem jedna osnova ili više njih. Drugim riječima, kolokator ima ulogu u određivanju značenja osnove, a ne obratno. Prema Hausmannu, osnova prenosi svoje temeljno značenje na značenje cijele kolokacije, pri čemu se značenje kolokatora mijenja. Na temelju te činjenice, kolokatore je moguće klasificirati prema stupnju njihove semantičke promjene (Stein, 1998: 68f):

1. Temeljno se značenje kolokatora ne mijenja, primjerice *veliki strah*.
2. Kolokator zadržava dio značenja, često općenitije seme, kao u *veliko nevrijeme*, gdje obilježje intenziteta ostaje, ali se gubi lokalna dimenzija.
3. Između prvotnog značenja i značenja kolokatora više nema veze, npr. *okorjeli neženja*. Takve se kolokacije nazivaju „otrcanom metaforom”.

Ovakva podjela ukazuje na različit stupanj transparentnosti značenja kolokacije. Sastavnica u funkciji kolokatora u kolokacijskoj svezi prolazi kroz određenu semantičku promjenu, što proizlazi iz višeznačnosti kolokatora. Prema Coadyju i Huckinu (1997: 251), višeznačna riječ ostvaruje različite kombinacijske mogućnosti. Naprimjer, engleski glagol *to fade* ‘blijedjeti’ ima raspon kombinacijskih mogućnosti s različitim imenicama poput *colour* ‘boja’, *lights* ‘svijetla’, *music* ‘glazba’, *memories* ‘sjećanja’, *smile* ‘osmijeh’ i *feeling* ‘osjećaj’. Svaka od ovih sveza ima različito značenje, što ovisi o imenici s kojom se glagol supojavljuje. U kombinaciji značenje postaje eksplicitno:

1. *This red colour is fading*. ‘Ova crvena boja blijedi.’ (gubi intenzitet)
2. *You need to repair your TV. Its picture fades*. ‘Moraš popraviti televizor. Slika se gubi.’ (gubi se, nestaje)
3. *The lights are fading in distance*. ‘Svijetla nestaju u mraku.’ (nestaju iz vida)
4. *The music is fading*. ‘Glazba jenjava.’ (postaje sve tiša)

---

osnovnu strukturu kolokacije širi na trostruku (*Tripelkollokation*) koja se sastoji od dviju binarnih kolokacija spojenih u jednu tzv. trostruku strukturu (*Tripel-Struktur*). Njemačke kolokacije *Kritik an jdm. üben* ‘kritizirati koga’ i *massive Kritik* ‘žestoka/oštra kritika’ spojile su se u *massive Kritik an jdm. üben* ‘žestoko oštro kritizirati koga’.

5. *Feelings fade when you get older.* 'Osjećaji slabe s godinama.' (nestaju)
 6. *Notice her fading smile.* 'Primijeti njezin blijedi osmijeh.' (bez emocija, beživotno)
 Carter (1998: 163) identificira deset različitih značenja pridjeva *light* u engleskom jeziku, koja se razlikuju ovisno o kontekstu supojavljivanja s imenicama u kolokacijskim svezama:

1. *A light rain was falling.* 'Padala je lagana kiša.' (slab intenzitet)
2. *There is a light crop of rice this year.* 'Ove je godine slab urod riže.' (mala količina)
3. *It is a light blue shirt.* 'To je svijetloplava košulja.' (svijetle boje, nije tamna)
4. *He is a light sleeper.* 'On ima lagan san.' (lako se budi)
5. *I can't hear light voice.* 'Ne čujem lagani glas.' (tih)
6. *We had a light lunch.* 'Imali smo lagan ručak.' (količinski mali i lako probavljiv)
7. *She had light injuries.* 'Imala je lagane ozlijede.' (manjeg intenziteta)
8. *It is a light housework.* 'To je jednostavan kućni posao.' (nije zahtjevno)
9. *She walks in light steps.* 'Ima lagani korak.' (graciozno i nježno)
10. *This box is light.* 'Kutija je lagana.' (nije teška)

Supojavljivanje višeznačne riječi u kolokacijskim svezama može pridonijeti razlučivanju njezine funkcije. McCarthy i O'Dell (2003: 8) ilustriraju ovaj aspekt na primjeru engleske riječi *fair*, koja može imati funkciju pridjeva (1-6), imenice (7) i priložne sveze (8):

1. *That wasn't a very fair thing to say.* 'To baš i nije bila poštena stvar za reći.' (pravedno)
2. *The knight fell in love with a fair maiden.* 'Vitez se zaljubio u lijepu djevu.' (lijepo)
3. *His knowledge of French is fair.* 'Ima osrednje znanje francuskog jezika.' (osrednje)
4. *She has a fair chance of winning the prize.* 'Ima realnu šansu osvojiti nagradu.' (razumno)
5. *Fair weather is forecast for tomorrow.* 'Sutra javljaju lijepo vrijeme.' (suho i ugodno)
6. *She has fair hair.* 'Ima svijetlu kosu.' (svijetlo)
7. *It was a famous world trade fair.* 'Bio je to poznati svjetski sajam.' (sajam)
8. *He played it fair and square.* 'Odigrao je to pošteno.' (pošteno)

Primjeri jasno pokazuju da se značenje riječi *fair* određuje u supojavljivanju s određenom riječi te da se u tim kolokacijama vrlo jasno otkrivaju semantičke razlike.

Također je vidljivo da su ograničenja nametnuta sinonimnim pridjevima za *fair*. Na primjer, u rečenici (6) *fair* u supojavlivanju s imenicom *hair* 'kosa' ima značenje 'svijetlo', za što postoje sinonimni izrazi poput *blond* 'plavokoso', *light* 'svijetlo', *pale* 'blijedo', *colourless* 'bezbojno' i *bleached* 'izbijeljeno' u engleskom jeziku. No svi ti sinonimi nisu prikladni kao zamjene za *fair* u ovom kontekstu. Kada se višeznačna riječ koristi u kolokacijskoj svezi, njezino se značenje razlikuje od značenja njezinih sinonimskih parova, a istovremeno prestaje biti višeznačna. Ovisno o osnovi s kojom kolocira, kolokator dobiva svoje specifično značenje. Prema Aisenstadt (1979: 73), značenje kolokatora može biti:

1. Usko i specifično, primjerice engleski pridjev *shrug* 'slegnuti' u izrazu *shrug one's shoulders* 'slegnuti ramenima'.
2. Preneseno, često apstraktno, kao što su engleski glagoli *grind* 'strugati' i *clench* 'stisnuti' u izrazima *grind one's teeth* 'škrgutati zubima' i *clench one's fists* 'stisnuti šake'.
3. Semantički prazno, odnosno gramatikalizirano, na primjer, glagoli *have* 'imati' i *make* 'učiniti' u izrazima *have a laugh* 'smijati se' i *make a decision* 'donijeti odluku/odlučiti'.

Konecny (2010: 291) tvrdi da je semantička modifikacija kolokatora u prvom i drugom tipu rezultat metaforičkih i metonimijskih procesa, ističući njihovu kognitivnu osnovu. Treći tip ne smatra kolokacijama, već sintagmama s funkcionalnim glagolom. Nadalje, zagovara analizu kolokacija počevši od kolokatora umjesto osnove, jer ovaj pristup omogućuje određivanje kolokacijskog raspona sastavnica. Također predlaže uključivanje cijeloga kolokacijskog polja u analizu, obuhvaćajući sve moguće osnove uz svaki pojedini kolokator. Nakon analize kolokacija talijanskog jezika autorica zaključuje da su moguće osnove uz pojedine kolokatore uvijek konceptualno ili semantički povezane. Ove kombinacije tvore makrostrukturu (Irsula, 1994: 33) obilježenu semantičkim odnosima hiponimije, hiperonimije ili kvazisinonimije. Primjerice, talijanski glagol *abbaia* 'laje' povezan je s osnovama poput *l'animale* 'životinja', *il cane* 'pas', *il cagnolino* 'štenad', itd. Konecny (2010: 602ff) zaključuje da se konceptualna sličnost između osnove i kolokatora temelji na dvama semantičkim procesima – metonimiji i metafori. Metonimijski se procesi mogu identificirati u tipovima 1 i 2, dok se prijenos metaforičkog značenja može utvrditi samo u kolokacijama tipa 2.

I prema Turk (2000), kolokacijske se sveze s obzirom na sekundarnu motivaciju mogu klasificirati u dva tipa semantičkih odnosa između sastavnica koje pokazuju odmak od njihova primarnog značenja: metonimijski (npr. *džepna knjiga*, *mliječni zub*) i metaforički (npr. *sljepi putnik*, *teška glavobolja*). U većini slučajeva, odmak značenja događa se na razini kolokatora. Primjerice, u izrazu *postaviti stol* imenica *stol* predstavlja osnovu i izražava temeljni sadržaj, dok glagol *postaviti* djeluje kao kolokator (Hausmann, 2007: 218). Osim hijerarhijskog odnosa sastavnica navedeni primjer također ilustrira čestu značajku kolokacije – idiosinkratičnost. Ona implicira arbitrarnu prirodu povezivanja dvaju leksema u kolokaciju. Za neizvornog govornika gotovo je nemoguće predvidjeti koja je kombinacija riječi „dopuštena“ ili uobičajena,

a koja nije prihvatljiva u drugom jeziku (Cop, 1991: 2776). To postaje posebno očito u međujezičnom promatranju, jer se, primjerice, izraz *postaviti stol* može realizirati s različitim kolokatorima u drugim jezicima: njem. *den Tisch decken* 'pokriti stol', engl. *set the table* 'namjestiti stol', fr. *mettre la table* 'staviti stol', tal. *apparecchiare la tavola* 'pripremiti stol' itd. Prikazani primjeri kolokacija u različitim jezicima ukazuju na to da se ista izvanjezična stvarnost leksikalizira na različite načine, stvarajući privid arbitrarnosti na površinskoj razini, tj. čini se da je dodjeljivanje posve arbitrarno, što upućuje na idiosinkraziju. Ako je kolokacija idiosinkratična, tada je njezino stvaranje prethodilo nepravilnom procesu. Konecny (2010: 167) tvrdi da bi istraživanje tog procesa moglo otkriti je li određena riječ u sintagmi nekada bila motivirana. Autorica navedeno ilustrira primjerom njemačkog glagola *lichten* 'podići'. Sa sinkronijske perspektive, ovaj glagol, u kolokacijskoj svezi *einen Anker lichten* 'podići sidro', predstavlja sastavnicu koja se u suvremenom njemačkom jeziku izvan kolokacije ne koristi u tom značenju. Čini se da je ova sveza riječi arbitrarne prirode. Međutim, pri dijakronijskom promatranju, pokazuje se da je glagol *lichten* etimološki povezan s njemačkom sintagmom *leicht machen* 'olakšati'. To se može povezati s činom podizanja sidra, jer brod s podignutim sidrom lako može krenuti u plovidbu. Ovakvim tumačenjem značenje postaje motivirano, sugerirajući da je ova sveza riječi nekada bila slobodna i da je s vremenom postala vezana. Kohezivnost između kolokatora i osnove pospješila je činjenica da je glagol s vremenom izgubio svoje primarno značenje, pa tako sintagmu *einen Anker lichten* danas određujemo kao ustaljenu svezu riječi koja predstavlja specifičnost njemačkog jezika i time postaje idiosinkratična. Konecny (ibid. 176ff) polazi od pretpostavke da stupanj idiosinkrazije ovisi o tipu kolokacijske sveze i da, sukladno tome, postoje kolokacije s manjim stupnjem idiosinkrazije i one s višim stupnjem idiosinkrazije. Sam stupanj ovisi o konceptualizaciji pojave koja se ostvaruje u kolokacijskoj svezi, a određeni se stupanj može utvrditi dijakronijskim istraživanjem značenja pojedine kolokacije. Prema Cowieu (1998: 59), značenje još uvijek aktivne metafore riječi s prenesenim značenjem u svezi može pomoći dekodirati značenje riječi koja se s njom nalazi u svezi. Iz toga proizlazi da su procesi koji su doveli do semantičkih promjena ipak slijedili određena pravila, te time nisu posve idiosinkratični. Pitanje koji će se procesi u jednom jeziku aktivirati i kako će se iskazati jezičnim sredstvima ipak je idiosinkratične naravi. To znači da je kod kolokacija zapravo idiosinkratičan samo čin verbaliziranja nečega u jeziku na određeni način. U tom je pogledu jezik jednako arbitraran koliko i nearbitraran: arbitraran u smislu predvidivosti i nearbitraran u smislu naknadne interpretacijske mogućnosti relevantnih fenomena (Dobrovol'skij, 2001: 90).²¹

Navedeno se potvrđuje ne samo dijakronijskim promatranjem kolokacijskih sveza već i međujezičnim usporedbama. Primjerice, Stojić i Košuta (2020: 151f) pri među-

21 Postoji drugačije stajalište među autorima koji ne definiraju kolokacije kao kompatibilne sveze riječi, već kao sintagme koje su se ustalile u jeziku zbog česte uporabe. Prema ovom pristupu, kolokacije su funkcionalne jedinice izraza koje se oblikuju kroz upotrebu (Rothkegel, 1994: 517), a njihovo određivanje povezano je sa semantičkom funkcijom cijelog izraza. Kolokacija stvara novu semantičku jedinicu, zbog čega nije nužno proučavati motivaciju značenja pojedinačnih izraza (Burger, 1998: 66ff). Ovo tumačenje ne dopušta stupnjevanje idiosinkrazije, već se može tumačiti isključivo kroz sinkronijsko međujezično promatranje kolokacija.

jezičnom semantičkom proučavanju izraza *eingefleischter Junggeselle* i hrvatskog ekvivalenta *okorjeli neženja* primjećuju različite slikovite usporedbe koje opisuju istu temu. U hrvatskom jeziku koristi se izraz *okorjeli* sa značenjem 'na kojemu se oblikovala kora', dok je u njemačkom jeziku naglasak na utjelovljenju s izrazom 'duboko usađen u meso'. Iz ovoga proizlazi da su izrazi u oba jezika stvorili značenje ustrajnosti u nemijenjanju okolnosti ili saživljenosti osobe koja dugo godina nije ušla u bračnu zajednicu, koristeći isti semantički proces, a to je metaforizacija. Autorice sličnu pojavu primjećuju i u sintagmi *zabiti gol* te njezinih prijevodnih ekvivalenata u drugim jezicima. Naprimjer, u njemačkom jeziku prijevodni ekvivalent je *ein Tor schießen* 'pucati gol', u engleskom *to score a goal* 'zabilježiti gol', u francuskom *marquer un but* 'označiti gol' te u talijanskom *segnare un goal* 'označiti gol'. Kolokatori u ovim jezicima izraženi su različitim slikama, ali se značenje temelji na istom konceptu, fizičkom susretu lopte i gola. Prikazani primjeri kolokacija u različitim jezicima sugeriraju da su iste izvanjezične situacije leksikalizirane na različite načine, stvarajući privid arbitrarnosti na površinskoj razini. Ipak, ovakvi primjeri upućuju na to da je proces stvaranja kolokacije bio vođen sličnim obrascem, tj. izvanjezična stvarnost leksikalizirana je u različitim jezicima uz pomoć mehanizma metaforizacije, koji je motivirao značenje. To sugerira da se kod kolokacija ne radi o arbitrarnoj svezi, već da je metafora pridonijela nastanku veza između riječi koje predstavljaju sinkronijski rezultat razvoja značenja. Drugim riječima, jezična zajednica percipira izvanjezičnu stvarnost putem mehanizma metaforizacije, stvarajući poveznicu između jezika i izvanjezične stvarnosti i postavljajući temelje za leksikalizaciju određenog sadržaja. Odabir metafore koju će određena jezična zajednica upotrijebiti rezultat je kulturne specifičnosti, što dovodi do razlika koje postaju evidentne tek u međujezičnoj usporedbi (Stojić i Košuta, 2020: 152f).

2.2. Metaforičke kolokacije

Na postojanje kolokacija u kojima jedna od sastavnica iskazuje metaforičnost ukazivalo se i u nekim prethodnim radovima (Gross, 1996; Fontenelle, 1997; Deignan, 2005; Philipp, 2011; McCarthy i O'Dell, 2017; Gouteraux, 2017; Dai, Wu i Xu, 2019, i drugi). Autori takve izraze nazivaju kolokacijama s metaforičkim značenjem, ali ne nude jednoznačnu definiciju ili pretpostavljaju što se pod tim podrazumijeva (Patekar, 2022). Primjerice, Gross (1996: 21) navodi da kolokacijska sveza ima sastavnicu čije značenje nije doslovno i da bi se to moglo povezati s metaforom. Fontenelle (1997) primjećuje da se izrazi poput *clouds of arrows* 'oblaci strijela', *storm of applause* 'oluja pljeska = bučan pljesak', *wave of protest* 'val protesta' očito temelje na metafori. McCarthy i O'Dell (2017) također primjećuju da se metaforičke kolokacije u engleskom jeziku tako često koriste da govornici ne primjećuju metaforičnost, koja ostaje skrivena u učestaloj uporabi. Tek Bolognesi i Werkmann Horvat (2023: 10) pobliže razmatraju vrstu metafore u izrazima koje nazivaju kraćim metaforičkim izrazima, a iz opisa je razvidno da se to odnosi na kolokacijske izraze s metaforičkim značenjem. Autorice na primjeru izraza *bright idea* 'pametna ideja' i *grasp a concept* 'shvatiti koncept' u engleskom jeziku ukazuju na relativno snažnu kohezivnost

između sastavnica u tim izrazima, koja proizlazi iz odnosa između učestalosti pojavljivanja sastavnica kao samostalnih riječi i učestalosti supojavljivanja riječi u svezi. Kada se sastavnice *bright* 'svijetlo' i *to grasp* 'dohvatiti' pojavljuju samostalno, imaju doslovna značenja koja se, supojavljivanjem s imenicama *idea* 'ideja' odnosno *concept* 'koncept', metaforički preoblikuju, dobivajući polisemno značenje. Kombinacija stvara cjelinu s novim značenjem *bright idea* 'pametna ideja' ili *to grasp a concept* 'shvatiti koncept', koje je leksikalizirano. Autorice, pozivajući se na Steena i suradnike (2010), smatraju da su takve metafore posredne jer stoje u paradigmatском odnosu s doslovnim značenjem iste riječi. Kada se, naprimjer, glagol *to grasp* koristi u doslovnom značenju, objekt s kojim se povezuje ima konkretno značenje. Međutim, kada se koristi u prenesenom, metaforičkom značenju, objekt s kojim se povezuje ima apstraktno značenje. Neposredni oblici metafora nastaju supojavljivanjem dvaju pojedinačnih izraza, kao što su *surgeon* 'kirurg' i *butcher* 'mesar' u engleskom jeziku, često korišteni u doslovnom značenju. One se mogu povezati posredstvom metaforičke usporedbe koristeći jezične signale poput *is a* 'je' ili *is like a* 'je poput'. Autorice, međutim, ne nastavljaju s daljnjim proučavanjem ove skupine sintagmatskih izraza. Također, takve izraze svrstavaju u iznimno konvencionalizirane metaforičke izraze (*highly conventionalized metaphoric expressions*, ibid. 11).

Tek nekolicina autorica (Reder, 2006; Volungevičienė, 2008; Konecny, 2010) kolokacije s metaforičkom komponentom shvaća kao podvrstu kolokacija te ih naziva metaforičkim kolokacijama. Reder (2006: 161) primjećuje da se sastavnica koja se koristi u metaforičkoj kolokaciji u slobodnoj sintagmi koristi u doslovnom značenju. Pitanje doslovnog i prenesenog značenja razlučuje se kontekstom, pri čemu se prijenos značenja temelji na odnosu sličnosti, što znači da se prvo i drugo značenje povezuje zajedničkim semom (ibid. 174). Volungevičienė (2008: 295) smatra da se metaforičke kolokacije često temelje na mrtvim metaforama, koje se sa sinkronijskog aspekta više ne percipiraju kao metafore, već su u potpunosti leksikalizirane, odnosno konvencionalizirane. Konecny (2010: 602) prilikom semantičkog opisa kolokacija u talijanskom jeziku izdvaja četiri stupnja metaforizacije jedne sastavnice kolokacije (ibid. 608f), a stupnjeve određuje prema stupnju leksikaliziranosti metafore. To može biti potpuno izbljedjela metafora, koju izvorni govornik više ne prepoznaje svjesno (npr. u svezi *profondo* 'duboko' i *odio* 'mržnja'), ili potpuno aktivna metafora, čija povezanost s primarnim značenjem za kompetentne govornike iz sinkronijske perspektive više nije očita (npr. *un numero verde* 'zeleni broj', tj. besplatan broj). Potonji primjer autorica određuje kao polufrazem te zaključuje da se preneseno značenje kolokatora ostvaruje tek u kolokaciji, odnosno ovisi o supojavljivanju s određenom osnovom, što znači da kolikator u semantičkom pogledu ima funkciju preciznog određivanja značenja. Posljedično se višeznačnost ne razlučuje samo kroz uporabu u konkretnom kontekstu, već je ona činjenica jezičnog sustava te dio konvencionalnog znanja (Stojić i Košuta, 2021: 88).

Stojić i Košuta (2022), slijedeći primjer navedenih autorica, uvode termin „metaforička kolokacija“ u hrvatsku jezikoslovnju praksu. Ovu jezičnu pojavu definiraju kao specifičnu semantičku podskupinu leksičkih kolokacija u kojoj se jedna sastavnica

koristi u sekundarnom značenju koje je posljedica leksikalizirane metafore. Analiza metaforičkih kolokacija sa semantičkog i pragmatičkog aspekta može pružiti novi uvid u procese stvaranja kolokacija i zakonitosti selektivnog kombiniranja kao specifičnog semantički uvjetovanog mehanizma prirodnog jezika.

Kako bi se mogao prikazati proces nastanka metaforičke kolokacije od konceptualizacije izvanjezične stvarnosti do njezine leksikalizacije, potrebno je uputiti na temeljne teorijske premise proizašle iz kognitivnog pristupa značenja. Upravo ovaj pristup nastoji objasniti povezanost između kognicije i izvanjezične stvarnosti, pa su predmetom razmatranja sljedećeg poglavlja.

3. Od koncepta do izraza

Jezik se sustavno temelji na ljudskoj spoznaji, a kognitivna lingvistika nastoji objasniti kako. Pritom se konceptualni sustav koji proizlazi iz svakodnevnoga ljudskog iskustva pokazao osnovom za značenjski aspekt prirodnog jezika. Mnoga se istraživanja posljednja četiri desetljeća bave sustavnom analizom jezika ukorijenjenog u općoj ljudskoj kognitivnoj sposobnosti. Time je uspostavljena sprega jezične i izvanjezične razine značenja koje se tijekom procesa konceptualizacije oslanjaju na zajedničke kognitivne mehanizme. U ovom će se poglavlju primijeniti takav kognitivni pristup značenju te objasniti povezanost između kognicije i izvanjezične stvarnosti, kao i leksičke implikacije ove veze. U središtu je prikaz temeljnih pojmova kognitivnolingvističkog pristupa, konceptualne metafore i konceptualne metonimije.

3.1. Kognicija i izvanjezična stvarnost

Kognitivni pristup značenju temeljna je pretpostavka kognitivne lingvistike, koja se razvila sedamdesetih godina 20. stoljeća. Ovaj se znanstveni smjer bavi svojstvima i načelima ljudskog uma, istražuje interakciju kognicije i izvanjezične stvarnosti te kako se ona manifestira u jeziku. Kako bi istražila mentalne strukture i procese, kognitivna lingvistika koristi rezultate i metode raznih znanstvenih disciplina poput filozofije, psihologije, neuroznanosti, informatike, istraživanja umjetne inteligencije, antropologije i sl. Stoga je kognitivnolingvistički pristup izrazito interdisciplinaran. Lakoff (1990: 40) ga naziva kognitivnim načelom. Začetnici su kognitivne lingvistike, uz Georgea Lakoffa, Mark Turner, Ronald W. Langacker, Leonard Talmy i Gilles Fauconnier (Lakoff, 1999: 2). Radi se o empirijskoj znanosti koja se temelji na autentičnim primjerima jezične uporabe (Lakoff, 1990: 44). Iz empirijskih se istraživanja zaključuje o općim načelima najrazličitih aspekata prirodnog jezika. Pored kognitivnog načela generaliziranje čini drugo važno načelo kognitivne lingvistike (Lakoff, 1990: 40). Naime, kognitivni modeli omogućavaju generalizaciju, tj. kategorizaciju, „konvencionalizirani način poimanja iskustava na pojednostavljen način“ (Lakoff, 1987: 126). Jezik se promatra kao mentalni fenomen, a u fokusu je interesa razumijevanje temeljnog sustava znanja kako bi se iz toga razvila holistička teorija jezika. Pritom se polazi od pretpostavke da značenje ima središnju važnost u jeziku. Ono je svrha jezika, a proizlazi iz procesa konceptualizacije iskustva. Za razliku od tradicionalnoga strukturalističkog pogleda na leksičko značenje, prema kojem se leksemi promatraju kao entiteti apstraktnog jezika – sustava, kognitivna lingvistika leksičko značenje promatra kao dinamičnu kategoriju jer funkcionira prema načelu izgradnje značenja. Nadalje, značenje se ostvaruje u kontekstu, i to jezičnom i izvanjezičnom. Proces generaliziranja dovodi do dekontekstualiziranja značenja u interakciji s čovjekovim enciklopedijskim znanjem i s iskustvom jezične uporabe. Taj proces vodi do oblikovanja jezičnih konceptata, stoga je temeljni pojam ovog pristupa koncept koji predstavlja mentalne entitete s reprezentacijskom funkcijom. To znači da su koncepti interne jedinice sustava koje reprezentiraju eksterne jedinice (odnosno informacije o tim jedinicama). Oni su inherentni dio mentalnog svijeta pohranjenog u govorniko-

vu kognitivnom sustavu. Ovaj mentalni svijet kao kompleksni reprezentativni sustav predstavlja model eksterno doživljenog svijeta u internom modusu (Schwarz, 1992: 63). Koncepti omogućuju bolje razumjevanje kognitivne funkcije ljudskog mozga kao i samog sustava značenja. Govornik je sudionik jezičnog procesa i konceptualizira neku objektivnu scenu na određeni način, odnosno konstruira značenje (engl. *meaning construal*; Langacker, 1987: 128f). Polazi se od toga da svaki govornik posjeduje alate koji mu omogućuju pokretanje procesa konceptualizacije. Konceptualizacija predstavlja mentalne reprezentacije objekata izvanjezične stvarnosti (Langacker, 2009: 51ff). Čovjek ih neprestano proizvodi i tako interagira s okolinom. To je proces pri kojem se često apstraktan koncept definira konkretnim konceptom posredstvom metafore. Prema Lakoffu i Johnsonu (1980), metafore potječu iz naših najranijih životnih iskustava. U vrlo ranoj dobi koristimo se ovim univerzalnim iskustvima za razmišljanje, što čini dio naše globalne percepcije. S obzirom na to da je ovo razmišljanje univerzalno, svi ga razumijemo i dio je istog „metaforičkog jezika“ (Goatly, 2007: 16). Piaget (1974) je u svojim istraživanjima pokazao da je neke konceptualizacije lakše procesirati. Tako su primjerice rani koncepti kod djece konkretne prirode i temelje se na svojstvima koja se mogu percipirati u izvanjezičnoj stvarnosti. Tek kasnije dijete uči razumjeti apstraktne pojmove. Drugim riječima, sposobnost stvaranja koncepata je univerzalna, dok su procesi verbaliziranja i kategoriziranja svojstveni svakom jeziku (Schwarz, 1992: 73). Koncepti se čine kao mentalni instrumenti uz čiju pomoć možemo zadržati semantičke informacije, a Schwarz (1992: 22) ovaj odnos opisuje kao značenje. Koncepti pritom predstavljaju pojednostavljene mentalne slike izvanjezične stvarnosti. Lakoff (1987: XIV) naglašava temeljnu ulogu ljudske spoznaje (*embodiment* 'utjelovljenje') u procesu formiranja koncepta. Ljudska povezanost s tijelom bitno upravlja procesom konceptualizacije na način da ljudsku percepciju izvanjezičnog svijeta dijeli na makroskopske objekte koje kognitivni sustav doživljava kao takozvane iskustvene tvorevine, engl. *experiential gestalt* (Johnson, 1987: 124). Lakoff i Johnson (1980) i Lakoff (1987) sve kognitivne strukture promatraju kao umne strukture te u suautorскоj knjizi *Metaphors we live by* (1980: 5) čvrstu povezanost između jezika i uma nastoje objasniti pomoću metafore. Autori provode analizu jezičnih izraza smatrajući da će na taj način moći izvesti zaključke o metaforičkim konceptima u kognitivnim procesima (ibid. 5ff). Na ovaj način kognitivni pristup jeziku također omogućuje jasno razgraničavanje doslovnog značenja od prenesenog značenja (Langacker, 1983: 36). To kod tradicionalnog promatranja jezika nije bilo moguće jer idiomatske izraze određuje kao proizvoljne pojave. Štoviše, istraživanje slikovitog govora u kognitivnoj lingvistici zauzima središnji položaj te se smatra da idiomatski izrazi nisu proizvoljni, nego motivirani, i to osobito metaforom. Kognitivna lingvistika općenito polazi od metafore kao važnog načela strukturiranja koje je sveprisutno u kogniciji i jeziku te tvori osnovu za teoriju značenja. Stoga je predmet današnjih istraživanja metafore istraživanje veze između jezika i opće ljudske kognitivne sposobnosti, tj. misaone strukture i karakteristike ljudske spoznaje (Baldauf, 1996: 462). Pritom se shvaćanje metafore temelji na teoriji o metafori, koju su razvili Lakoff i Johnson (1980), a koja će se prikazati u nastavku.

3.2. Konceptualna metafora

Osnovna je premisa kognitivnog pristupa da jezična metafora, suprotno tradicionalnom gledištu, ne predstavlja iznimku u pjesništvu, već sveprisutnu pojavu u svakodnevnom i stručnom diskursu. Time se javlja zadatak jezikoslovca da istraži uporabu, razumijevanje i stvaranje metafora kao sastavnog dijela opće jezične kompetencije. Sam naziv *metafora* potječe iz grčkog *metá* = preko i *phérein* = nositi, a upućuje na prijenos značenja. Lakoff i Johnson (1980: 5) metaforu određuju kao kognitivnu operaciju. Razlika između klasičnog pristupa metafori kao skraćenoj usporedbi ili postupku zamjene značenja jedne riječi značenjem druge riječi i konceptualne metafore jest uvođenje druge domene koja će omogućiti preslikavanje, tj. povezivanje pojedinih dijelova domena. To se preslikavanje bilježi „formulom“ CILJNA DOMENA JE IZVORNA DOMENA (A JE B) (Lakoff, 1993: 206f). Pritom sheme iz određenog područja iskustva našeg svakodnevnog života predstavljaju izvornu domenu. Pomoću mehanizma konceptualne metafore ta se iskustva projiciraju na drugo, apstraktnije ili manje dostupno područje koje predstavlja ciljnu domenu. Svrha ovog prijenosa lakše je strukturiranje apstraktnije domene. Konceptualna se metafora kao spoznajna sposobnost odražava u jeziku, što znači da razlikujemo dvije razine: metaforički jezični izraz i konceptualnu metaforu (Stanojević, 2009: 339f). Metaforički prijenos lokaliziran je na konceptualnoj razini te svoju leksikalizaciju potom pronalazi na jezičnoj razini, u različitim konvencionaliziranim metaforičkim izrazima koji su se ustalili u jezičnoj uporabi, tako da ih se često više ne doživljava kao metafore (Lakoff i Turner, 1989: 1). Ovaj se proces ne odvija samo na razini jezika. On je kognitivni proces, tj. odvija se na razini uma, a ostvaruje se putem jezičnih izraza. Metodički postupak teorije konceptualne metafore leži, dakle, na obrnutoj analizi: iz empirijski utvrđene jezične građe izlučuju se konceptualne metafore. Postupak će se oprimjeriti konceptualnom metaforom *ŽIVOT JE PUTOVANJE*, koja je semantički motivirala dolje navedene jezične izraze:

1. *Svoj su životni put prekoračili zajedno.*
2. *Skrenuo je s pravog puta.*
3. *Išao je prema velikim stvarima.*
4. *Nalazi se na prekretnici u svojem životu.*
5. *Prerano je otišao od nas.*

Konceptualna je metafora ustvari kognitivna sposobnost koja nam dopušta povezivanje dviju domena znanja. Svaki se put kod procesiranja aktivira neka veza između dviju domena, ali isto tako neke veze češće rabimo ili su nam iskustveno bliže, pa su istaknutije, a ta istaknutost opravdava gledanje na konceptualnu metaforu kao na već gotovu i ustaljenu vezu između dviju domena (Stanojević, 2009: 343). Opće načelo koje upravlja metaforičkim prijenosom jest podudarnost izvorne i ciljne domene temeljene na tjelesnom i kulturološkom iskustvu koji motivira konceptualnu metaforu (Lakoff, 1993: 245). Metaforu *ŽIVOT JE PUTOVANJE* moguće je opisati kao sustavnu projekciju izvorne domene „putovanje“ na ciljnu domenu „život“, pri čemu si elementi obaju domena ontološki odgovaraju: osoba o čijem se životu radi odgovara

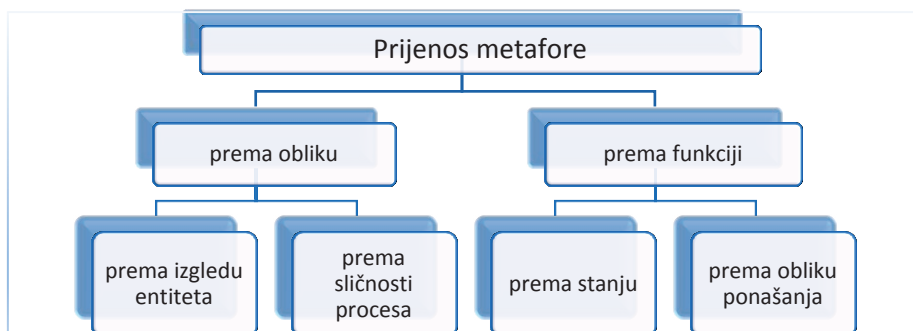
osobi koja putuje. Životni cilj odgovara cilju putovanja, dok smrt odgovara kraju putovanja itd. Epistemičke podudarnosti između konceptualnih metafora omogućuju korištenje znanja o putovanjima kada želimo razgovarati o životu. Kada, primjerice, koristimo izjavu *Stoji na prekretnici svojeg života.*, tada to razumijemo na temelju svoga znanja o putovanju: na prekretnici se bira novi smjer putovanja. Pritom se apstraktna, odnosno sadržajem kompleksna domena obično objašnjava posredstvom konkretnije ili jasnije strukturirane domene. Pri metaforičkom prijenosu prevladava jednosmjernost jer je projekcija usmjerena od izvorne domene prema ciljnoj domeni. Osim preslikavanja, tj. povezivanja pojedinih dijelova domena, kod konceptualne su metafore važne i posljedice shvaćanja ciljne domene putem izvorne domene (*metaphorical entailments*). Ovdje se misli na metaforičko zaključivanje o pojedinim aspektima ciljne domene na temelju zaključaka i znanja o izvornoj domeni (Stanojević, 2009: 341). Tipičan primjer ovog preslikavanja pojmovna je metafora LJUTNJA JE VATRA. U ovom primjeru karakteristike izvorne domene analogno se preslikavaju na ciljnu domenu. Navedenu analogiju između konceptualnih domena moguće je objasniti činjenicom da se ljutnja kao i požar može držati pod kontrolom, a njihov se intenzitet može brzo povećati, što objašnjava sveze poput *vatra izbija* i *bijes izbija* ili *vatra se stišala* i *bijes se stišao*. U ovoj se analogiji žarište vatre metaforički preslikava na intenzitet ljutnje. Kod metaforičkog prijenosa dolazi samo do djelomičnog prijenosa jer bi u slučaju potpunog prijenosa izvorna i ciljna domena bile identične (Lakoff i Johnson, 1980: 13). S obzirom na to da metafore daju samo djelomične opise ciljne domene, prilikom prijenosa naglašavaju se samo neki aspekti te se istovremeno drugi aspekti isključuju. Lakoff i Johnson (ibid. 10) to nazivaju isticanje i skrivanje (*highlighting* i *hiding*). To znači da se različite metafore iste ciljne domene razlikuju u svojoj fokusiranosti (ibid. 96). Djelomičan prijenos time otvara neograničenu mogućnost za kreativnu i inovativnu jezičnu uporabu, čak do te mjere da mijenja naša iskustva i izvanjezičnu stvarnost.

Konceptualne metafore nisu arbitrarne. Štoviše, postoje određeni parametri koji upravljaju izborom izvorne domene, kombinacijom njezine ciljne domene kao i detaljima prijenosa. Izvornu domenu treba razumjeti neovisno od metafore (Lakoff, 1987: 276). S tim u svezi Lakoff (ibid. 267) i Johnson (1987: xiv, 112ff) navode jednostavne shematske strukture koje proizlaze iz direktnih tjelesnih iskustava. Autori ih nazivaju predodžbenim shemama (*image schemas*) koje su dio našeg znanja stečenog prije nego smo naučili jezik i počeli konceptualizirati svijet oko sebe. Kao primjer navode sljedeće predodžbene sheme: SPREMNIK, VERTIKALNI ODNOSI, RAVNOTEŽA, LINEARNI POREDAK, POLAZIŠTE-PUTANJA-ODREDIŠTE i slično. Predodžbene sheme nastaju iz našega neposrednog tjelesnog iskustva. One se često koriste kao izvorne domene u metaforičkim preslikavanjima, dakle prenosimo svoja znanja o primarnim fizičkim iskustvima na apstraktnu domenu. Time one predstavljaju rekurentne dinamične obrasce našega senzomotornog tjelesnog iskustva, kao što su, primjerice, sheme PUTA, SPREMNIKA ili prostorna orijentacija (VISOKO - NISKO). One tvore „opipljive“ temelje (*embodiment*) za apstraktno razmišljanje, ali i za jezik i metaforičku konceptualizaciju. To omogućuje lakše strukturiranje izvanjezične stvarnosti, pri čemu prijenos shema iz izvorne domene ne trpi promjene, što znači da su sheme u ciljnoj domeni identične

onima izvorne domene (Lakoff, 1990: 54). Zbog svoje jednostavnosti i utemeljenosti u tjelesnim iskustvima sheme predstavljaju moguće kognitivne univerzalije, no zbog svoje konfiguracije koja dopušta razna uobličjenja sheme ostavljaju dovoljno prostora kulturološkim varijacijama (Johnson, 1992: 355).

3.2.1. Oblici metafore

Konceptualna se metafora prema Lakoffu i Johnsonu (2014) u jeziku može ostvariti kroz različite oblike. Autori ih klasificiraju u dvije skupine, ovisno o broju realiziranih leksema: jednostavne metafore, odnosno monoleksemske metafore i kompleksne metafore, odnosno polileksemske metafore. Potonja vrsta odnosi se na stabilne sintagmatske sveze poput kolokacija, polufrazema i frazema, kao i na poslovice. Zajedničko im je svojstvo preneseno značenje, odnosno to da značenje sveze ne proizlazi iz skupa značenja pojedinih sastavnica sveze. Prijenos značenja pritom počiva na sličnosti, tzv. *tertium comparationis*, što znači da se karakteristično svojstvo izvorne domene prenosi na ciljnu domenu. U tom se prijenosu metafore stvaraju asocijativni odnosi. Karakteristična svojstva se pritom odnose na stanje, izgled, ponašanje ili funkcionalnost (usp. Prikaz 4.):

Prikaz 4: Vrste prijenosa metafora prema Lakoffu i Johnsonu (2014).

Kod metaforičkog prijenosa prema obliku metafora nastaje na temelju procesa sličnosti vanjskog izgleda nekog entiteta. Na taj način nastaje semantička bliskost među pojmovima koji inače nisu u semantičkom odnosu, naprimjer *ušica igle*, *grlo boce*, *noga stolca*, *očna jabučica* i sl. Kod prijenosa prema funkciji metafora ima zadatak povezati različite entitete pomoću logičkih asocijacija, npr. (2) *u podnožju planine*, *u srcu grada*, *na dnu boce*, *rijeka ljudi* i sl. U potonjem primjeru riječ *rijeka* predstavlja geografski pojam koji označava veći tok slatke vode koji teče koritom na površini Zemlje i ulijeva se u drugu rijeku, more ili jezero. Sličnost toka vode prenosi se na kretanje većeg broja ljudi te se korištenjem koncepta protoka na izvornu domenu prenosi svojstvo dinamike, brzine i nekontroliranosti. Pristup novom konceptu omogućen je pomoću poznatog koncepta, tj. posredstvom njegovih svojstava, čime se ostvaruje

semantičko povezivanje. Koncept toka omogućuje simboličku uporabu kako bi se kroz specifičnu sliku toka kognitivno dokučila promjenjivost oblika, nove značenjske varijante i dinamičnost pojave (Lakoff i Johnson, 2014). Prijenos je pritom selektivan, a metafora fungira kao filtar, ističući selektirana svojstva i istovremeno isključujući druga svojstva entiteta izvorne domene (ibid. 205). Metafore mogu utjecati na spoznaju naglašavajući određena svojstva predmetnog entiteta potiskivanjem nekih drugih detalja ili sprječavanjem njihove percepcije. Osim toga, metafora predstavlja kognitivni mehanizam s kreativnom funkcijom. Ona oblikuje novu spoznaju kroz koherentnost postojećih veza.

3.2.2. Vrste konceptualne metafore prema kognitivnoj funkciji

U uvodu teorije konceptualnih metafora Lakoff i Johnson (1980) razlikuju tri osnovna tipa konceptualne metafore: strukturne, orijentacijske i ontološke.

Strukturne metafore sastoje se od prijenosa cijelih obrazaca iz jednog pojmovnog polja na drugo pri čemu se apstraktni sadržaj preko metafore strukturira konkretnijim (Lakoff i Johnson, 1980: 14). Upravo takav prijenos uočavamo kod konceptualnih metafora *VRIJEME JE NOVAC* ili *VRIJEME JE PUTOVANJE/PUT*. Takvi koncepti nisu samo prisutni u jeziku, već strukturiraju misli i djela.

Orijentacijske metafore ne strukturiraju znanje već određenom pojmu daju prostornu orijentaciju (ibid. 14). Čovjek se orijentira prema svojim svakodnevnim tjelesnim iskustvima te procesom metaforizacije na apstrakne sadržaje prenosi prostorne suptnosti poput *gore – dolje*, *unutra – van*, *naprijed – nazad*, *centralno – periferno*, npr.

VIŠE JE GORE, MANJE JE DOLJE

- (1) *Broj knjiga koje se tiskaju svake godine stalno raste.*
- (2) *Moja su primanja pala.*
- (3) *On je ispod 18 godina.*

BITI BUDAN JE GORE, SPAVATI JE DOLJE

- (1) *On je na nogama.*
- (2) *Pao je u duboki san.*
- (3) *Ona je pod hipnozom.*

BITI ZDRAV I ŽIVJETI JE GORE, BOLEST I SMRT SU DOLJE

- (1) *U vrhunskoj je formi.*
- (2) *Podlegnuo je bolesti.*
- (3) *U zadnje je vrijeme dosta pao.*

Autori na navedenim primjerima ilustriraju kako konceptualne metafore proizlaze iz

neposrednih fizičkih iskustava. Koncept VIŠE JE GORE, MANJE JE DOLJE počiva na činjenici da se punjenjem posude supstancom ili slaganjem objekata povećava količina, čime se povisuje razina sadržaja. Fizički temelj za metaforu BITI BUDAN JE GORE, SPAVATI JE DOLJE počiva na činjenici da čovjek, kao i većina sisavaca, spava u ležećem položaju te ustaje kada je budan. Iz toga proizlazi i konceptualna metafora BITI ZDRAV I ŽIVJETI JE GORE, BOLEST I SMRT SU DOLJE. Naime, ozbiljno bolesna osoba prisiljena je prileći, mrtva osoba leži itd. Prema Lakoffu i Johnsonu (ibid. 17f) između orijentacijskih metafora postoji vanjska sustavnost koja određuje njihovu koherentnost. Tako, primjerice, na temelju osnovnoga metaforičkog koncepta DOBRO JE GORE nastaje koherentnost svih metaforičkih koncepata koji se percipiraju kao pozitivna iskustva. Svi se oni sustavno konceptualiziraju metaforički kao usmjereni prema gore: POBOLJŠANJE JE KRETANJE PREMA GORE, MOĆ/UTJECAJ JE VISINA/VELIČINA, BITI SRETAN/ZDRAV/ŽIVOT JE GORE i sl. Metaforički koncepti koji se temelje na negativnom iskustvu usmjereni su prema suprotnoj strani, dakle prema dolje: NEGATIVNO JE DOLJE, POGORŠANJE JE KRETANJE PREMA DOLJE, ŽALOST/TUGA/BOLEST JE DOLJE i sl.

Ontološke se metafore prema Lakoffu i Johnsonu (ibid. 25) temelje na ljudskom iskustvu s konkretnim objektima i materijama koje se nalaze u čovjekovu životu. Govornik ta iskustva projicira na apstraktne predodžbe, čime se na njih prenose svojstva objekata i materija. Tako se, primjerice, emocije konceptualiziraju kao predmet kojeg govornik može dodirivati, vidjeti, ograničiti itd. To pak omogućava da se apstraktni pojmovi kategoriziraju i kvantificiraju. Naprimjer:

APSTRAKTI SU OBJEKTI

- (1) *Uronio je u diskusiju.*
- (2) *Iza straha kriju se brige.*
- (3) *Skupio sam puno iskustava.*

U ontološke metafore ubrajaju se i takozvane metafore spremnika, koje apstraktnim sadržajima (događajima, djelatnostima, osjećajima, stanjima i sl.) daju jasne granice i time unutarnju i vanjsku stranu, npr.

VIDNO POLJE JE SPREMNIK/POSUDA

- (1) *Imam ga na oku.*
- (2) *On je izvan vidika.*
- (3) *Nemam to u vidu.*

Metafora proizlazi iz činjenice da naše vidno polje definira granicu određenog vidljivog teritorija. Posebno produktivna metoda jest personifikacija, kod koje konkretni predmet, koji služi za konceptualizaciju apstraktnih pojmova ili događaja, poprima svojstva ljudskog bića (ibid. 33). Personifikacija tako omogućuje realizaciju inovativnih slika: „The process of personification illustrates what is perhaps the most impressive of the powers of metaphorical thought: the power to create. Personifications are created by composition, and the process of creation uses only the commonest of

materials and operations: the ‘events are actions’ metaphor, commonplace knowledge, cognitive models, other conventional metaphors, and the process of composition.” (Lakoff i Johnson, 1989: 80). One se također upotrebljavaju za opisivanje, brojanje ili identificiranje aspekata iskustva koje je postalo jasnije. Primjerice, ako strah konceptualiziramo kao predmet, on postaje „naša imovina“ te se kroz jezik na njega možemo referirati kao *moj strah* ili *tvoj strah*, što je učestala pojava pa je metaforu teže zamijetiti, naprimjer:

- (1) *Vrijeme liječi sve rane.*
- (2) *Život me razočarao.*
- (3) *Bolest ga je slomila.*

Pomoću ovih metafora živi i neživi entiteti postaju dokučivi i razumljivi jer im se pripisuju ljudska iskustva, motivacija i svojstva. Personifikacija stoga predstavlja čestu kategoriju konceptualne metafore kao i ontološke metafore općenito. Upravo zbog učestale i konvencionalizirane uporabe ontoloških metafora, granice između konkretnog i apstraktnog nestaju. Stoga je često i teško raspoznati metaforičko značenje takvih izraza: „Ontological metaphors like these are so natural and so pervasive in our thought that they are usually taken as self-evident, direct descriptions of mental phenomena. The fact that they are metaphorical never occurs to most of us“ (Lakoff i Johnson, 1980: 28). Ontološke metafore na taj način omogućuju shvaćanje stvarnosti i tako predstavljaju važno kognitivno sredstvo za razumijevanje svakodnevnih iskustava, kako na racionalnoj tako i na jezičnoj razini.

3.3. Konceptualna metonimija

Teorija se konceptualne metonimije za razliku od konceptualne metafore, počela razvijati tek posljednjih dvadeset godina. Važan doprinos dali su Kövecses i Radden (1998), Radden i Kövecses (1999 i 2007), Panther i Radden (1999), Ruiz de Mendoza (1999), Barcelona (2000a, 2000b, 2003), Ruiz de Mendoza i Otał (2002), Panther i Thornburg (2003), Brdar (2007), Kosecki (2005a, 2005b, 2007), Herrero Ruiz (2009), Panther, Thornburg i Barcelona (2009) te Dirven i Pörings (2002). Zbog jasne dominacije istraživanja konceptualne metafore metonimija se uglavnom definira u odnosu na metaforu:

- Kao metafora, i metonimija predstavlja kognitivno-jezični instrument koji oblikuje konceptualne strukture i omogućuje učinkovito izražavanje.
- Metonimija se temelji na odnosu bliskosti ili kontigviteta, dok se metafora temelji na odnosu sličnosti ili korelacije.
- Za razliku od dvodomske metafore, metonimija predstavlja jednodomensku konceptualizaciju.
- Za razliku od metaforičkog jednosmjernog, metonimijsko je preslikavanje dvosmjerno.

Sam izraz *metonimija* potječe iz grčkog *metonymià* (= promjena imena; preimenovanje), zbog čega se metonimija često karakterizira kao odnos „x umjesto y“ (Lakoff i Johnson, 1980). Lakoff i Johnson (2003: 36ff) ističu nekoliko karakteristika metonimije:

- U slučaju metonimije koristi se jedan entitet kako bi se uputilo na neki drugi koji je s njim na neki način povezan.
- Metonimija uključuje i ono što se tradicionalno označava kao sinegdoha.
- Za razliku od metafora, čija je primarna funkcija omogućiti razumijevanje, metonimija primarno ima referencijalnu funkciju, što znači da jedan entitet stoji umjesto drugog.
- Funkcija je metonimije da pridonosi razumijevanju.
- Metonimija, kao i metafora, nije samo stilski figura već dio svakodnevnog načina razmišljanja i djelovanja.
- Metonimija, kao i metafora, nije slučajna ili arbitrarna, već sustavna pojava.
- Najčešći su metonimijski koncepti DIO UMJESTO CJELINE, PROIZVOĐAČ UMJESTO PROIZVODA, PREDMET KOJI SE KORISTI UMJESTO KORISNIKA, MJESTO UMJESTO INSTITUCIJE i dr.

Metonimija se također definira kao proces u kojemu „referentna točka“ (*reference point* – pokretač ili izvor) pokreće značenje cilja (Lakoff, 1987; Radden i Kövecses, 1999; Panther i Radden, 1999; Barcelona, 2000a; Langacker, 2000; Dirven i Pörrings, 2002; Panther i Thornburg, 2003). Jedan konceptualni entitet, tj. prijenosnik, omogućava umni pristup drugom konceptualnom entitetu, tj. cilju, unutar iste domene ili idealiziranoga kognitivnog modela. U primjeru *Petar vozi najnoviji model*, riječ *model* služi kao pokretač za pristupanje vozilu kao cilju, gdje su pokretač i cilj konceptualno prisutni, a jedan je više istaknut, te je stoga odabran za pokretača. Izvorni koncept metonimije može se semiotički opisati kao kognitivni indeks koji omogućuje mentalnu aktivaciju ciljnog koncepta. Odnos između njih vodi do metonimijskog značenja (Panther, 2015: 216). Elementi u metonimijskom odnosu oblikuju jednu domenu (Kövecses, 2002). Na mentalni pristup ciljnom konceptu utječu i drugi dijelovi semantičkog okvira, kao što su jezični i izvanjezični kontekst. Važno je svojstvo metonimije da se ističe njezin ciljni koncept kao rezultat metonimijskog prijenosa, dok izvorni koncept ostaje prisutan, no kognitivno u drugom planu. Isticanje domene ostvaruje se isticanjem sekundarne (pod)domene unutar domenske matrice, koju čini govornikovo enciklopedijsko znanje o značenju jezičnog izraza.

Za Langackera (1993) jezične su strukture odraz iskustveno izvedenih kognitivnih obrazaca, a jedan od takvih obrazaca jesu i kognitivne referentne točke na kojima se zasniva metonimija. Langacker referentne točke definira kao „sposobnost prizivanja koncepcije jednog entiteta da bi se uspostavio mentalni kontakt s drugim entitetom, tj. odabire ga se za jedno određeno shvaćanje.“ Entitet s kojim se uspostavlja mentalni kontakt zove se cilj. Da bi neki entitet bio izabran kao referentna točka, mora biti kognitivno istaknut. Primjerice u rečenici *That car doesn't know where he's going.*,

leksem *auto* izabran je kao referentna točka jer je automobil vizualno istaknutiji od vozača, koji je cilj ovog izraza. Da je cilj ove referentne točke vozač automobila, proizlazi iz dopune *where he's going* (kuda ide) u kojoj se subjekt odnosi na vozača, a ne na automobil. Langackerova definicija metonimije ističe njezin značaj u analizi ljudskih kognitivnih procesa i načina na koji ljudi konceptualiziraju svoja iskustva i poimaju svijet. Ovaj aspekt metonimije potvrđen je u istraživanjima o načinima na koji ljudi konceptualiziraju emocije. Zbog svoje apstraktne naravi i specifičnog načina konceptualizacije emocije su važna tema u kognitivnoj semantici. Poticaj za takva istraživanja dobila je od psihologije, koja je pokazala da ispitanici u psihološkim testiranjima na pitanje o tome što osjećaju kada su ljuti, tužni, radosni i sl., odgovaraju opisujući fiziološka iskustva koja su povezana s emocijama kao što su: povećana tjelesna temperatura, ubrzani puls, povišeni tlak, ubrzani rad srca, znojenje i sl. Ovakvu povezanost emocija s fiziološkim simptomima potvrđuju i jezični izrazi koji zapravo počivaju na metonimijskom preslikavanju, npr. *zadrhtati od straha, crvenjeti se od srama* i sl.

3.3.1. Pragmatički-funkcionalne vrste

Thornburg i Panther (1997) i Panther i Thornburg (1998) razlikuju tri tipa metonimije s obzirom na njihov pragmatički aspekt: referencijalnu, predikacijsku i ilokucijsku metonimiju. Referencijalna metonimija odnosi se na slučaj kada referencija, uglavnom nominalna sintagma, predstavlja polazište za implicitni ciljni entitet koji također predstavlja referenciju koja se obično ostvaruje kao nominalna sintagma, npr. *Ne znam što riječ znači. Pogledat ću u Aniću*. Cijela domena ANIĆ preslikana je na jednu od njenih poddomena ANIČEV RJEČNIK HRVATSKOG JEZIKA. Anićeve rječnik shvaćamo kao djelo tog leksikografa, a daljnja je interferencija da njegov leksikografski rad predstavlja ekstenziju njegove osobnosti. Na taj se način opća domena leksikografa projicira na domenu njegova leksikografskog rada. Primjer pokazuje da je odnos između izvora i cilja kontingentan: koncept ANIĆ asocijativno je povezan s konceptom djela, iako se ne radi o konceptualno-logičnoj vezi.

U slučaju predikacijske metonimije određeni predikatni izraz zamjenjuje neki drugi predikatni izraz. Brdar i dr. (2001: 78) navedeno ilustriraju primjerima u kojima su zastupljeni različiti pojavni oblici metonimije tipa NAČIN UMJESTO RADNJE:

- a. *My first concern in attacking a town garden is to be quite clear as to the result I am after.*
- b. *The immense historical meaning of this cannot be appreciated unless we are clear about what a market or exchange network is.*
- c. *Karolyi, whose Belanese riffs on the English language can be unfathomable, was clear about the benefits of a more uniform training approach and a more homogenized national style, as in champion Romania.*²²

²² Prijevodi (autorski) navedenih rečenica na hrvatskom jeziku: a. Moj prvi cilj u napadu na gradski vrt jest biti potpuno jasan o rezultatu koji želim postići. b. Ogroman povijesni značaj ovoga ne može se pravilno

U navedenim primjerima jedan predikatni izraz koji se odnosi na način na koji se vrši neka radnja ili proces stoji umjesto toga drugog impliciranog predikatnog izraza.

Kod ilokucijske metonimije jedan govorni čin zamjenjuje drugi govorni čin, npr. u upitnoj rečenici *Možeš li doći?* stvarna je namjera direktiv, što se moglo i izravno pitati formulacijom poput *Možeš li mi pomoći?* Odabir formulacije ovisi o govorniku, no pragmatički je efekt istovrijedan.

Sva tri tipa metonimije počivaju na istom kognitivnom odnosu, a to je relacija kontigviteta ili konceptualne bliskosti, koja obuhvaća odnose između cjeline i njenog dijela i odnose između dijelova cjeline.

3.3.2. Metonimijski procesi

Prema Raddenu i Kövecsesu (1999) pojam idealizirani kognitivni model (*idealized cognitive model*), koji je uveo Lakoff (1987), najbolje obuhvaća metonimijske procese jer podrazumijeva ljudsko enciklopedijsko znanje o određenoj domeni i kulturalne modele kojih je domena dio. Idealizirani kognitivni modeli ne ograničavaju se samo na aspekte stvarnosti, konceptualizacije ili jezika. Oni prožimaju različita ontološka područja (*ontological realms*). Prema Raddenu i Kövecsesu (1999) i Kövecsesu i Raddenu (1998), konceptualni odnosi koji stvaraju metonimiju mogu se podijeliti u dvije opće konceptualne konfiguracije: (1) cijeli idealizirani kognitivni model i njegovi dijelovi i (2) dijelovi idealiziranog kognitivnog modela. Radden i Kövecses (1999: 26) objašnjavaju kako se odnosi između cijelog idealiziranog kognitivnog modela i njegovih dijelova, odnosno odnosi CJELINA – DIO, obično primjenjuju na stvari. S druge strane, odnosi između dijelova idealiziranog kognitivnog modela, odnosno odnosi DIO – DIO, odnose se na entitete unutar događaja. Oba tipa imaju podvrste, ovisno o idealiziranom kognitivnom modelu (IKM). Prvi tip razlikuje IKM-ljestvice, IKM-konstitucije, IKM-događaja, IKM-kategorije i člana, IKM-kategorije i obilježja te IKM-redukcije. Drugi tip razlikuje IKM-akcije, IKM-percepcije, IKM-uzroka, IKM-proizvoda, IKM-kontrole, IKM-posjeda, IKM-sadržaja, IKM-mjesta, IKM-znaka i oznake te IKM-modifikacije. U nastavku ćemo navesti po jedan primjer za prvi (1) (CJELINA – DIO) i drugi tip (2) (DIO – DIO):

(1) *Osjećam tvora.*

(2) *Boca je kisela.*

Primjer (1) predstavlja IKM-konstitucije jer objekt označava konstitutivno svojstvo (tvor umjesto mirisa koji proizvodi tvor). Primjer (2) ilustrira konceptualnu metonimiju POSUDA ZA SADRŽAJ jer boca upućuje na sadržaj boce, odnosno mlijeko. To je primjer IKM-sadržaja.

Norrickova klasifikacija (1981: 86ff) temelji se na semiotičkim načelima. Autor po-

---

cijeniti osim ako jasno razumijemo što je tržnica ili mreža razmjene. c. Karolyi, čiji se Belanese-izrazi na engleskom jeziku mogu činiti nejasnima, bio je jasan o prednostima ujednačenijeg pristupa obuci i homogeniziranijeg nacionalnog stila, poput onoga u šampionatu Rumunjske.

vezuje načela s ontološko-semantičkim klasama ili konceptualnim klasama, koje su odgovorne za definiranje metonimijskih odnosa. Ove klase leksičkih jedinica dodjeljuju se prema njihovoj leksičko-semantičkoj reprezentaciji, prepoznajući ih kao pripadajuće tim semantičkim klasama. Metonimijski su odnosi sustavno kategorizirani unutar indeksiranog kodeksa koji se sastoji od 18 različitih načela, a koje Norrick naziva metonimijskim načelima. Svako od tih načela povezano je s odgovarajućim vrstama metonimijskih odnosa, kako prikazuje sljedeći prikaz:

Vrsta metonimije	Metonimijsko načelo
I: Uzrok i posljedica	1. Uzrok i posljedica 2. Proizvađač i proizvod 3. Prirodni izvor i prirodni proizvod 4. Instrument i proizvod
II Djelovanje i glavni sudionici	5. Objekt i djelovanje 6. Instrument i djelovanje 7. Agens i djelovanje 8. Agens i instrument
III Dio i cjelina	9. Dio i cjelina 10. Djelovanje i kompleksno djelovanje 11. Centralni faktor i institucija
IV: Posuda i sadržaj	12. Posuda i sadržaj 13. Lokalitet i stanovnik 14. Odjeća i osoba koja nosi tu odjeću
V Iskustvo i konvencija	15. Iskustvo i konvencija 16. Manifestacija i definicija
VI Posjednik i posjed	17. Posjednik i posjed 18. Zanimanje i osoba koja izvršava to zanimanje

Prikaz 5: Metonimijski odnosi prema Norrick (1981).

Radden (2002: 409) dodaje konceptualnu metonimiju SVOJSTVO, točnije LJESTVICA prema kojoj se svojstvo može mjeriti:

(3) *Visoka temperatura.*

SVOJSTVO temperature mjerene na skali (vertikalni produžetak žive u termometru) omogućuje mentalni pristup SVOJSTVU izmjerene temperature. U ovom slučaju mentalni pristup SVOJSTVU nekog PREDMETA omogućen je kroz SVOJSTVO nekog drugog njime povezanog PREDMETA. Primjer u kojem SVOJSTVO PREDMETA omogućuje mentalni pristup drugom SVOJSTVU istog PREDMETA bio bi

(4) *Pour me a nice tall whiskey.*

gdje se količini viskija pristupa kroz njegovu vertikalnu ekstenziju u čaši. Tóth (2015: 134) ističe da je moguće osigurati i mentalni pristup SVOJSTVU pomoću opreke budući da su SVOJSTVO i njegova opreka dio iste LJESTVICE (ICM), npr.

(5) *That's great news!* [bad news]

(6) *That's terrific news!* [good news]

U (5) negativnom se SVOJSTVU (*bad* 'loše') pristupa pomoću negativnog pandana (*great* 'sjajno'). Moguć je i obrnuti smjer pomaka od pozitivnog do negativnog kao u (6). U oba slučaja riječ je metonimiji SVOJSTVO – SVOJSTVO.

Opće je prihvaćeno da metonimiju treba shvaćati kao sustavni pomak značenja, a omogućuje ga referiranje na različite i istodobno (na inherentni način međusobno) vrlo povezane objekte. Većinu reinterpetacija moguće je objasniti govornikovom namjerom da se što štedljivije koristi jezičnim resursima prilikom izražavanja konceptualnog sadržaja koji treba prenijeti.

3.3.3. Suodnos konceptualne metafore i konceptualne metonimije

Unatoč brojnim razlikama između konceptualne metafore i konceptualne metonimije recentna kognitivnolingvistička literatura nastoji naglasiti dodirne točke i temeljito ih istražiti (Barnden, 2010). Naglašava se da metafora i metonimija često međusobno djeluju, a rezultate ove interakcije često nije moguće jasno kategorizirati ni kao metafore ni kao metonimije. Goessens (1990) je također uočio da su te dvije pojave usko povezane, čak i prožete te uvodi novi pojam za ovu pojavu, metaftonimija. Barcelona (2000a, 2000b) i Taylor (2003) tvrde da metaforički prijenos ima metonimijsku osnovu, tj. da postoji hijerarhijski odnos između metafore i metonimije. Iz toga proizlazi da je metonimija dublja mentalna operacija od metafore. Ilustrirat ćemo to na primjeru rečenice:

(7) *Trebao sam si pregristi jezik.*

Je li riječ *jezik* metonimija za govor ili je izraz *pregristi si jezik* metafora sa značenjem: bolje da sam šutio/da nisam ništa rekao/rekla? Prema shvaćanju interakcije metafore-metonimije, ovdje cijeli izraz metaforički zamjenjuje izraz „bolje ne reći ništa“, a *jezik* metonimijski zamjenjuje govorni organ. No moguće je *jezik* tumačiti nemetonimijski ako se polazi od njegova doslovnog značenja:

(8) *Jeo je u žurbi, zato se ugrizao za jezik.*

Iako se međusobno prožimaju i dijele određene sličnosti, u literaturi postoji suglasnost da metaforički i metonimijski prijenosi imaju različitu prirodu. Autori razlike prikazuju na sljedećim primjerima:

(9) *Petar je pametna glava.*

(10) *Vrijeme je novac.*

Primjer (9) predstavlja metonimijski prijenos, a primjer (10) metaforički prijenos. Metonimija osigurava mentalni pristup cjelini navodeći jedan njezin dio. Time se ističe jedan aspekt cjeline. Metafora, s druge strane, povezuje konceptualnu domenu s drugom zasebnom domenom na način da razumijemo jednu domenu kroz drugu. U primjeru (10) apstraktan se koncept (VRIJEME) konceptualizira kao opipljiviji koncept (NOVAC). Međutim, na konceptualnoj razini moguće je i interagiranje dviju mentalnih

operacija.

(11) *Ne budi tako ishitren!*

Konceptualna metafora EMOCIJA JE VELIKA BRZINA temelji se na konceptualnoj metonimiji VELIKA BRZINA UMJESTO EMOCIJE (ili apstraktnije: DJELOVANJE UMJESTO UZROKA).

Novija istraživanja (Barcelona, 2000a, 2000b; Taylor, 2003) pokazuju da je metonimijska motiviranost metafore česta pojava. Navedena istraživanja utvrđuju da metaforičke projekcije uvijek imaju metonimijsku osnovu. To znači da postoji hijerarhijski odnos između ovih mentalnih operacija, a sve metafore zapravo počivaju na metonimijskoj osnovi. Drugi istraživači naglašavaju da postoje primjeri, osobito metafore sinestezije (*tople/hladne/vrištajuće boje*), koje opovrgavaju gornju pretpostavku. Međutim, i ovakve je primjere moguće objasniti kao metonimiju ako ih promatramo kao utjelovljenost osjeta pa ostajemo u istoj domeni. Takav pristup zastupa Radden (2002), koji interakciju metafore i metonimije predstavlja kao proces. Autor istražuje pridjevsko-imeničke kolokacije koje se temelje na konceptima VISINA i VIŠE. Njegov model razlikuje četiri faze konceptualizacije: (1) u doslovnom značenju VISINA izražava vertikalni smjer (*visok toranj*); (2) u djelomičnoj metonimiji, VISINA označava vertikalni smjer i količinu (*visok vodostaj*); (3) proces takozvane konflacije rezultira potpunom metonimijom u kojoj VISINA označava VIŠE (*visoka temperatura*); (4) dekonflacija označava proces kod kojeg dolazi do konceptualne metafore VISINA JE VIŠE (*visoka kvaliteta*). Autorova je pažnja usmjerena na dio kontinuuma u kojem se nalaze jezični izrazi poput *visoka cijena*. Atribucija je ovdje najproblematičnija jer se metonimija stapa s metaforom. Konceptualni odnos između VISINA i VIŠE nije jasan ili upadljiv, međutim, cijene se i dalje temelje na zajedničkoj osnovi iskustva (npr. cijene su izražene u brojkama ili dijagramima). Radden uvodi koncept metonimijski motivirane metafore, koja označava središnju pojavu ove vrste. Metonimijski motivirana metafora jest metafora u kojoj se ciljna i izvorna domena mogu svesti na zajedničku domenu (Radden, 2002: 411). Osim toga, autor navodi četiri izvorne domene koje generiraju metonimijski motivirane metafore: zajedničko iskustvo kao osnova (npr. *glava gori*), konverzacijska implikatura (npr. *sagledavanje situacije*), taksonomijska hijerarhizacija kategorija (npr. *slomiti kome srce*) i kulturološki model o svijetu (npr. METAFORA KANALA, *šuplje/prazne riječi*). Barcelona (2003) pak polazi od metonimijske motiviranosti metafore. Ona se temelji na obilježju kontigviteta i istovremene percepcije izvanjezične stvarnosti. Doslovno značenje i implicirano značenje u određenom kontekstu konceptualno pripadaju jedno drugom. Dvije konceptualno bliske pojave vjerojatno pripadaju istoj konceptualnoj domeni, što je razlikovno obilježje metonimije. Barcelona (2003: 236) ovu premisu ilustrira metaforičkim izrazom

(12) *John is a lion.*

John i *lav* živa su bića, tako da pripadaju istoj konceptualnoj domeni. S obzirom na to da izvorna i odredišna domena pripadaju istom okviru, riječ je o metonimiji. Uz to, izvorna i ciljna domena povezane su takozvanim pragmatičko-funkcionalnim odnosom. Ova pragmatička funkcija podrazumijeva ulogu subjekta unutar okvira. Pragmatičko-funkcionalni odnos povezuje subjekt i njegovu ulogu u jednom okviru

s drugim subjektom i njegovom ulogom u istom okviru. Na taj način izvorna domena aktivira mentalnu referentnu točku u ciljnoj domeni (npr. UZROK—POSLJEDICA; MJESTO/VRIJEME—DOGAĐAJ; AUTOR—DJELO itd.). U slučaju metafore nedostaje ovaj pragmatičko-funkcionalni odnos između izvorne i ciljne domene, bez obzira na broj uključenih domena. *John* i *lav* pripadaju istoj taksonomski strukturiranoj domeni (ŽIVA BIĆA), no nema pragmatičko-funkcionalnog odnosa među njima. Razliku između dva entiteta koji pripadaju zajedničkoj domeni iskustva i pragmatičko-funkcionalnog odnosa među njima Barcelona (2003: 240) ilustrira na sljedeći način:

(13) *Pao je u ratu.*

Ako je vojnik stvarno upucan, pao i umro, riječ je o metonimiji jer postoji pragmatičko-funkcionalni odnos između PADANJA i UMIRANJA. Ako je, primjerice, tijekom bombardiranja spavajući umro, riječ je o metafori jer nema pragmatičko-funkcionalnog odnosa. PADANJE i UMIRANJE pripadaju istoj domeni zbog hipotetske zajedničke osnove iskustva. Drugim riječima, PADANJE i UMIRANJE u našem konceptualnom sustavu idu zajedno jer postoji hipotetska uzročno-posljedična veza među njima.

Prema Kövecsesu (2015: 7), velik broj konceptualnih metafora ima svoju osnovu u metonimiji, jer metonimija često igra ključnu ulogu u procesu profiliranja. Profiliranje je proces odabira istaknutog dijela neke domene, što, suštinski, predstavlja metonimijski proces. Govornik to čini automatski, upravo kao što nesvjesno, s izjavom *Ona ima lijepo lice*, osobu doživljava samo kao dio njenog tijela, odnosno kao lice. Upravo se tu očituje metonimijsko preslikavanje, tj. konceptualna metonimija DIO ZA CJELINU. Lice je sastavni dio tijela, tj. glave. Glava je istaknuti dio tijela, a lice je istaknuti dio glave. Naravno, ni licu ni glavi nisu inherentne osobine istaknutosti, već njihove osobine interagiraju, tj. proizlaze iz ljudske interakcije s njima. Drugim riječima, zbog činjenice da su u glavi smješteni organi vida, sluha i govora i da je lice u međusobnoj komunikaciji okrenuto prema osobi koja govori, glava je u centru pažnje. Zbog toga glavu, a i lice, konceptualiziramo kao istaknuti dio tijela. Lice je koncept, istaknuti dio domene glava, dok je glava istaknuti dio domene tijela, a tijelo je istaknuti dio domene ČOVJEK. Cilj izjave *Ona je lijepo lice* jest sakriti ili zanemariti sve ove razine te ljudsku osobu (kompleksan skup osobina, navika i ponašanja) svesti na jednu osobinu. Potreba za takvim postupkom proizlazi iz konkretne situacije u kojoj je takav postupak bio smislen i neophodan.

3.5. Dijakronijska perspektiva

Teorija konceptualnih metafora autora Lakoffa i Johnsona temelji se na sinkronijskom istraživanju iz kojeg su isključene leksikalizirane metafore. One se često nazivaju i *mrtvim* ili *izbljedjelim* jer predstavljaju konvencionalizirane slike koje se iz sinkronijske perspektive više ne doživljavaju. Međutim, metaforički su izrazi rezultat dijakronijskih procesa te je za bolje razumijevanje njihova nastanka potrebno uključiti i dijakronijsku perspektivu u njihov opis. Traugott (1985) prikazuje metaforu kao važnu činjenicu promjene značenja koja pokazuje usustavljenost. Promjene znače-

nja kontinuirani su jezični proces kojemu podliježu jezici u aktivnoj uporabi (Keller i Kirschbaum, 2003: 8). Do promjene značenja prvenstveno dolazi zbog potrebe za što većom komunikacijskom učinkovitosti. Pritom etablirani izrazi služe kao polazište i normativna orijentacija kod traženja što efikasnijih formulacija. Fritz (2006: 40) navodi da inovacije obično slijede ova načela: načelo preciznosti (npr. u znanstvenom diskursu), načelo jasnoće (npr. u transferu znanja), načelo uljudnosti (npr. u formalnom govoru), načelo originalnosti (npr. u neformalnom govoru) i načelo estetike (npr. u književnim tekstovima). Semantički procesi metaforizacije i metonimizacije čest su mehanizam za postizanje gore navedene komunikacijske efikasnosti. Kada promatramo leksičke jedinice koje se mogu koristiti na metaforički ili metonimijski način, to se prije svega odnosi na riječi kojima govornik izražava djelovanja, doživljaje ili im pripisuje svojstva. Okidači ('trigger') i time nosioci takvih metaforičkih i metonimijskih značenja prije svega su imenice, glagoli te pridjevi (Müller, 2012: 61). Uključivanjem dijakronijske perspektive u opis metaforičkih i metonimijskih procesa moguće je dobiti cjelovitiju sliku o nastanku metaforičkih kolokacija, tj. o njihovoj motiviranosti značenja.

3.6. Motivacija značenja

Dijakronijski pristup istraživanju metafore i metonimije uvelike je povezan s motivacijom značenja. U lingvistici se pod ovim pojmom podrazumijeva semantičko-strukturno obilježje koje omogućuje da se uoči odnos između značenja riječi i njezina oblika. Otkrivanjem značajki koje su motivirale značenje moguće je objasniti kako neka pojava, odnosno predmet, dobiva svoj naziv i kako ta kompleksnost čimbenika utječe na ljudsku kogniciju. Ovaj je koncept ključan za razumijevanje toga kako jezik funkcionira i kako se značenje riječi formira i prenosi. Motivacija značenja može se podijeliti u nekoliko kategorija:

- Semantička motivacija: Značenje riječi ili izraza može biti motivirano samom prirodom pojma na koji se odnosi. Naprimjer, značenje riječi *sunce* proizlazi iz stvarnog entiteta, tj. fizičkog objekta na nebu koji osvjetljava dan i pruža toplinu. Kada koristimo riječ *sunce*, referiramo se na taj stvarni entitet, a značenje riječi direktno proizlazi iz osobitosti samog pojma. Semantička motivacija često igra ključnu ulogu u jezičnom značenju i pridonosi razumijevanju kako riječi stječu svoje značenje na temelju stvarnih, opaženih stvari ili pojava u svijetu oko nas.
- Sintaktička motivacija odnosi se na to kako je jezična struktura, odnosno organizacija riječi i fraza u rečenici, konstruirana kako bi izrazila određeno značenje. Sintaktička je struktura ključna jer može značajno utjecati na interpretaciju i semantičko značenje rečenice. Naprimjer, promjenom oblika glagola može se naglasiti akcija ili vrijeme.
- Pragmatička motivacija kontekstualna je motivacija značenja i sugerira da je značenje često određeno okolnostima ili kontekstom u kojem se riječ koristi. Naprimjer, riječ se *banka* u kontekstu financijskog okruženja odnosi na finan-

cijsku instituciju. Međutim, u kontekstu geografskog okruženja *banka* može značiti obalu rijeke.

- Kognitivna motivacija: Kognitivna motivacija značenja odnosi se na način na koji ljudski um percipira i klasificira pojmove. Konceptualne metafore i metonimije često motiviraju značenje riječi i izraza na temelju načina na koji ljudi razmišljaju o određenim pojmovima.

Metafora i metonimija za Ullmanna su temeljni čimbenici u motivacijskim odnosima među značenjima (Raffaelli, 2015: 182). Obje nas dovode do nekih preinaka koje su započele Lakoffovom i Johnsonovom knjigom *Metafore koje život znače* i tim pomakom one prestaju biti samo stilske figure i sredstva izražavanja. Stoga unutar tradicije kognitivne lingvistike motivacija značenja igra važnu ulogu u pristupu značenju. Lakoff (1987: 452, 346) postavlja hipotezu da leksik jednog jezika ne čini samo golemi nasumični popis izraza i povezanih značenja. Štoviše, u ljudskim pojmovnim i jezičnim sustavima većina nije ni arbitrarna²³ (tj. nepredvidiva, neprozirna, netransparentna) ni konstruirana (tj. potpuno predvidiva, transparentna), već u određenoj mjeri, i na različite načine, motivirana. Motivacijske veze, koje daju smisao asocijaciji između oblika i značenja te između leksičkog smisla, stoga čine sastavni dio leksika jezika. Većina riječi koje se koriste u bilo kojem jeziku obično prolaze promjenu značenja zbog određenih načina komunikacije (metafora, metonimija itd.) koji omogućuju da se već postojeći potencijal iskaza koristi u nove svrhe (Fritz, 1998: 42). U slučajevima sekundarne motivacije odnos između oblika i značenja uvijek je posredovan nečim drugim. Ilustrirat ćemo to na primjeru imenice *srce*, za koju Hrvatski jezični portal navodi šest definicija značenja:

1.	<i>anat.</i> mišićav šuplji organ koji se nalazi u prsima i koji je glavni organ u optoku krvi
2.	(+ <i>potenc.</i>) <i>razg.</i> unutarnji dio stvari ili biljke koji se izdvaja po svrsi, mekoći itd. [<i>srce olovke; srce lubenice; srce bazge</i>]; srčika, sredina, srž
3.	<i>pren.</i> draga osoba [<i>srce moje; ona je veliko srce</i>]
4.	<i>pren.</i> dio koji se smatra bitnim po izrazitim svojstvima; kraj neke zemlje, regije itd. koji se smatra tipičnim za razliku od graničnih područja, područja s pograničnim stanovništvom i sl. [<i>srce Europe</i>]
5.	(<i>G mn sřcā/sřdācā</i>) stiliziran lik koji predočuje srce čovjeka i simbolizira ljubav

²³ Pojam *arbitraran* koristi se za označavanje onoga što je postalo prihvaćeno tumačenje sosirovskog poimanja ovog pojma, tj. da je leksička jedinica proizvoljna utoliko što se smatra da ne postoji inherentna ili intrinzična ili prirodna veza između znaka i njegova značenja, ili, točnije, između označitelja i označenog (Hutton, 1989: 64).

6. osjećaji [*biti bez srca* biti bezosjećajan; *biti dobra (meka) srca* biti dobar, suosjećati s drugim, *opr. biti zla (tvrda) srca*; *dimnuti (taknuti) u srce* dimnuti koga u najosjetljivije mjesto; *imati srca (za što)* a. biti hrabar, biti srčan b. imati samilosti, osjećati s kim, biti obuzet suosjećanjem, *opr. nemati srca*; *iz dubine srca* svim bićem, svom dušom; *ležati kome na srcu* biti predmet nečije skrbi (brige); *nositi dijete pod srcem* (o ženi) biti bremenita, u drugom stanju; *od srca (se nasmijati)* iskreno, srdačno, bez zazora; *osvajati (ženska) srca* imati uspjeha kod žena; *otvorena srca* (primiti, prihvatiti) s dobrom namjerom, bezazleno, srdačno (primiti u posjet koga, dočekati kakvu dobru vijest); *dobronamjerno*; *pao mi je kamen sa srca* oslobodio sam se brige, laknulo mi je; *posred srca mi je, usp.* posred; *primiti k srcu* shvatiti s velikim razumijevanjem i osjećajem, dobro upamtiti; *reći iz (od) srca* iskreno; *ruku na srce* iskreno, otvoreno; *sad mi je srce na mjestu* sada sam zadovoljan, ispunjena mi je želja, očekivanje; *slomiti komu srce* učiniti nekoga nesretnim; *srcu (za srce) prirasti* postati vrlo blizak; *steže mi se srce* strah me je, hvata me zebnja; *teška srca* nerado, teško pregovorjvši što, s mukom, ob. nakon premišljanja i donoseći težu odluku, *opr. laka srca* ne žaleći mnogo za onim što je odlučeno ili učinjeno, lako prežalivši, ne pateći ni najmanje; *to para srce* boli me]

Prikaz 6: Leksikografski opis imenice srce²⁴.

Različita metaforička značenja imenice *srce* (npr. najunutarnjije, najviše središnji, najvažniji ili vitalni dio nečega: *srce grada/materije*; *srce* = ljubav: *izgubiti srce zbog*; emocionalna dispozicija: *sretno srce*; nježnost: *nemaš srca* itd.) zajednički su ili odvojeno motivirani primarnim doslovnim značenjem riječi i uvriježenim (ne medicinskim) poimanjem pojma *srce*. Međutim, kao što Dirven (1985) pokazuje, *srce* je metaforički shvaćeno kao spremnik na temelju metafore *SRCE JE SPREMNIK*, tj. *srce* je metaforički shvaćeno kao spremnik raznih emocija, što omogućuje da imenica *srce* može metonimijski označavati različite emocije. Upravo metonimijsko preslikavanje objašnjava kako svako metaforičko tumačenje *srca* može zamijeniti njegovo doslovno tumačenje. Dirven (1985) upućuje na to da se velik dio značenja leksema *srce* zapravo metaforički konstituira. Motivacijske veze koje motiviraju različita značenja imenice *srce* mogu se shematski prikazati na sljedeći način:

- (i) doslovno značenje (organ)
- (ii) metafora (*SRCE JE SPREMNIK*)
- (iii) uvriježeno mišljenje (*srce* je sjedište psiholoških stanja, sjedište života)
- (iv) metonimija (kao spremnik psiholoških stanja, *srce* može stajati umjesto psiholoških stanja)

Prikaz 7: Motivacijske veze značenja kod imenice srce.

U osnovi bilo koji aspekt našeg sinkronijskog znanja može djelovati kao poveznica za motivaciju, pri čemu informacije o motivaciji značenja komponenti, koje čine našu konvencionalnu, a time i zajedničku bazu znanja, mogu biti raznolike po pitanju prirode vrste, opsega, stabilnosti itd. Metajezično znanje, poput motivacijskih informacija, dio je šire strukture znanja: znanje koje je motivirano drugim znanjem, bez obzira stječemo li ga svjesno kroz obrazovanje ili nesvjesno kroz proces primarnog/sekun-

²⁴ https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search_by_id&id=d1xhXBU%3D (pozvano 7. travnja 2023.)

darnog usvajanja jezika (Lakoff, 1987: 346f). U tradiciji kognitivne gramatike (usp. Langacker, 1987; Geeraerts, 1989, 1990), Lakoff (1987) određuje višeznačne riječi kao prototipske kategorije (ili „radijalne“ kategorije), tj. kao kategorije koje se obično sastoje od središnjeg značenja, plus jednog ili više perifernih značenja, između kojih postoji odnos „obiteljske sličnosti“ (Lakoff, 1987: 65, 85). Obično su ta periferna značenja doslovne i prenesene (metonimijsko i metaforičko) ekstenzije središnjeg značenja. Razna periferna značenja mogu se razviti iz drugih perifernih značenja tako da nastaje kategorijalno ulančavanje između različitih perifernih značenja. Prema Raddenu i Pantheru (2004: 2), tjelesno iskustvo koje čini temelj konceptualizacije i objašnjava mapiranje između izvorne i ciljne domene, predstavlja izvanjezični faktor motiviranosti značenja. No metaforičke i metonimijske razlike koje se uočavaju u međujezičnoj usporedbi upućuju na potrebu uključivanja unutarjezičnih faktora uz izvanjezične u istraživanju motivacije značenja. Bilo koji oblik motiviranosti značenja iz govornikove perspektive ne mora nužno biti očit. Radden i Panther (ibid. 4ff) to ilustriraju na primjeru izraza *odvijač* u različitim jezicima. Najprije se javlja potreba za označavanjem navedenog alata. Predmet se asocira s kompleksnim, idealiziranim kognitivnim modelom koji obuhvaća njegove različite elemente, poput aktivnosti koje se mogu izvoditi pomoću odvijača (naprimjer *ODVITI*) i objekta na kojemu se primjenjuje (naprimjer *VIJAK*). Ovaj idealizirani kognitivni model služi kao izvor motivacije značenja i nudi temelj za označavanje predmeta. Usporedba hrvatskog i njemačkog jezika pokazuje sličnosti i razlike. U oba se jezika u izrazu podudara element objekta, tj. *VIJAK* u hrvatskom, odnosno *SCHRAUBE* u njemačkom jeziku, dok se aktivnost koja se izvodi pomoću objekta razlikuje. U hrvatskom *ODVITI*, u njemačkom *ZIEHEN* ‘vući’, što dovodi do dviju različitih realizacija na razini leksema, hrv. *odvijač* – nj. *Schraubenzieher*. Činjenica da kod ovog aspekta postoji motivacijski izvor implicira da se radi o usmjerenom procesu. Blank (1997: 309) kod ove vrste motivacije navodi i faktor pučke etimologije: francuska riječ *forain* ‘zabavljač’ izvorno se razvila iz latinske riječi *foras* ‘izvan, vani’, no pučkom se etimologijom povezala s francuskom imenicom *faire* ‘sajam’ s obzirom na to da se s okvirom *SAJAM* povezuje nešto što je došlo izvana, što putuje i trguje. Za razliku od motivacije značenja, motiviranost značenja sinkronijski je fenomen jer se radi o svjesnoj tvorbi riječi koja nije nužno usmjerena (Radden i Panther, 2004: 4). Motiviranost se s vremenom može izgubiti kada u jeziku više ne postoji tvorbena mogućnost. Thornton (2004: 519) to ilustrira na primjeru talijanske riječi *modifica* ‘promjena’, koja se razvila iz talijanske imenice *modificazione*, kada je u 18. i 19. stoljeću u talijanskom birokratskom i pravnom vokabularu postojao produktivni tvorbena obrazac *Xazione* → *Xa*. Takvi se zaključci o motiviranosti značenja jedino mogu izvesti dijakronijskom analizom, tj. istraživanjem etimologije riječi. Sa sinkronijskog aspekta empirijski pristup zahtijeva kombinaciju istraživanja etimologije riječi, kao i introspekciju istraživača (Sanchez-Stockhammer, 2011).

3.7. Leksikalizacija metafore

Leksikalizacija metafore odnosi se na proces u kojem se metaforički izrazi pretvaraju u riječi koje se koriste u svakodnevnom jeziku. To se događa kada se određena metafora počinje koristiti toliko često da postaje ustaljeni izraz. Ovaj se proces konvencionaliziranja značenja u leksičkoj semantici naziva demetaforizacijom, a obično se razvija kroz nekoliko faza i završava u uvriježavanju nekada spontane metafore kao činjenice jezičnog sustava. To može uslijediti na dva načina: metafora se integriira u jezični sustav kao posljedica promjene značenja pri kojoj se značenje leksema širi za jednu značenjsku komponentu. Drugi je mogući način gramatikalizacija, pri kojoj procesom metaforizacije dolazi do ispunjavanja gramatičkih kategorija. Tako se, primjerice, u engleskom jeziku obilježavanje glagolskog vremena može izraziti glagolima kretanja, kao što je to slučaj kod perifrastičnog oblika futura *be going to* (Keller, 1995). Trajne, konvencionalizirane, metafore imaju poseban proces nastanka. Dok su još nove, za njihovu interpretaciju služimo se unutarnjom strategijom za razumijevanje metafore, koja je često individualna te kontekstualno i komunikacijski ograničena. Nakon što se metafora ustalila u jezičnoj zajednici, njezine se karakteristike mijenjaju. Njezino značenje postaje ograničeno u odnosu na vrijeme kada je bila nova metafora, postaje sastavni dio mentalnog leksikona. Nakon nekog vremena možemo je koristiti kao doslovan izraz, što dovodi do semantičkog pomaka koji umanjuje ili zamagljuje njezino metaforičko podrijetlo (Croft i Cruse, 2004: 204). Koliko je neko značenje koje je nastalo temeljem metaforizacije integrirano u leksički sustav ili ne, ovisi, dakle, o vrsti metafore, što će se prikazati u nastavku.

3.7.1. Kreativna metafora

Kreativna metafora pojava je koja se uočava na razini izraza s obzirom na to da je identificiranje metafore moguće tek u danom kontekstu, npr. u rečenici *Poslodavac je sretan s obavljenim poslom, pa cvrkuće cijeli dan*. Samo rečenično značenje isključuje doslovnu upotrebu značenja *poslodavac* i glagola *cvrkatati* jer se radi o nepoštivanju selekcijskih ograničenja koja upućuju na nekompatibilnost ovih dviju riječi. Ipak, na temelju govornikova znanja o svijetu moguće je izvesti pravo značenje koje je metaforično: *poslodavac je sretan, pa zbog toga cvrkuće kao ptica*. Kreativna se metafora može i ostvariti bez kršenja selekcijskih ograničenja, naprimjer, u rečenici: *Ivan opet spava, nije napravio zadatak*. Ivan zapravo ne spava stvarno, već se njegovo neobavljanje zadatka poistovjećuje sa stanjem spavanja, odnosno mirovanja koje onemogućuje izvršavanje nekog zadatka. Za pravilno razumijevanje ove metafore također je potreban kontekst. U oba slučaja pravilna interpretacija moguća je uz pomoć poznatog koncepta temeljem ostvarene relacije sličnosti, odnosno analogije, što predstavlja posredno razumijevanje metafore.

3.7.2. Leksikalizirana metafora

Leksička metafora ili leksikalizirana metafora ona je metafora koja je ušla u jezik kao uobičajeni način izražavanja određenog koncepta ili pojma. To znači da se metaforičko značenje riječi pretvorilo u konvencionalno značenje, koje se lako prepoznaje i koristi u svakodnevnom govoru. Kod leksikalizirane je metafore metaforički koncept direktno povezan s leksemom čije značenje neposredno vodi ka metaforičnom konceptu. Pored leksema s metaforičnim značenjem uvijek postoji i leksem doslovnog značenja te je zapravo riječ o polisemiji koja je posljedica leksikalizirane metafore. Razlučivanje polisemije ostvaruje se preko konteksta, međutim, za razliku od kreativne metafore, kontekst ima zadatak identificirati jednu od dviju ili više varijanti leksema koje su činjenice mentalnog leksikona. Leksikalizirana metafora postaje činjenicom mentalnog leksikona kada se metaforički koncept razumije bez povezivanja značenja njezina doslovnog značenja. Naprimjer, značenje leksikalizirane metafore *plivati u novcu* ne iziskuje posredno razumijevanje preko doslovnog značenja glagola *plivati*. Koncepti su kao i kod kreativne metafore povezani preko relacije sličnosti, a metafora još nije izbljedjela. To znači da leksikalizirana metafora predstavlja jedan stupanj u postupku demetaforizacije, koja pritom označava zadnji stupanj u procesu potpune uklopljenosti metafore u jezični sustav.

3.7.3. Mrtva metafora

Mrtva metafora (engl. *dead metaphor*) termin je koji se koristi u lingvistici za opisivanje metafora koje su postale toliko uobičajene i integrirane u svakodnevni jezik da više ne izazivaju nikakvu slikovitost niti su prepoznate kao metafore. Drugim riječima, to su metafore koje su izgubile svoju „živost“ i postale konvencionalni izrazi. Kod mrtve metafore proces demetaforizacije metafore u potpunosti je zaključen. Takve procese nije moguće objasniti u okviru polisemije, a put od doslovnog značenja do mrtve metafore može biti raznolik. Naprimjer, doslovno se i metaforično značenje mogu toliko razlikovati da se sa sinkronijskog aspekta više ne uočava relacija analogije ili sličnosti između koncepata. Razvijaju se homonimi, kao što je to slučaj kod imenice *banka*. Također i procesi arhaiziranja mogu biti razlog tome zašto se metafore više ne uočavaju. Primjerice, glagol *drosseln* u njemačkoj sintagmi *die Geschwindigkeit drosseln* 'smanjiti brzinu' potječe od imenice *Drossel*, koja je u staronjemačkom jeziku označavala grkljan životinje koja bi se ubila stiskanjem grkljana. Iz tog konteksta razvilo se značenje glagola *erdrosseln* 'zadaviti', koji je izvorno bio povezan s fizičkim činom gušenja. Ovo je izvorno područje za konceptualnu metaforu ISTISNUTI ZRAK, a danas je možemo pronaći u metaforičkoj kolokaciji *die Geschwindigkeit drosseln*, koja označava smanjenje brzine. Konvencionalizacija metafore može rezultirati promjenom značenja leksema, a ta promjena može utjecati i na gramatička svojstva metaforiziranog leksema. Kroz proces konvencionalizacije metaforični izraz može postati uobičajen i integriran u jezični sustav na način da se mijenjaju ne samo semantička već i gramatička svojstva. Takva promjena gramatičkih svojstava može biti posljedica prilagodbe metafore jezičnom sustavu i njenog

usklađivanja s konvencijama jezika. Ovo je jedan od načina kako se metafora inkorporira u svakodnevnu upotrebu jezika.

Kövecses (2002: ix) smatra da je teorija konceptualne metafore osvijestila da, osim što je pridjev „mrtav“ nes(p)retan, ovakvo gledanje na ove izraze propušta razumijevanje vrlo važne stvari: „The ‚dead‘ metaphor account misses an important point; namely, that what is deeply entrenched, hardly noticed, and thus effortlessly used is most active in our thought. The metaphores above may be highly conventional and effortlessly used, but this does not mean that they have lost their vigor in thought and that they are dead. On the contrary, they are ‚alive‘ in the most important sense – they govern our thought – they are ‚metaphores we live by‘.“ Kao što to Kövecses primjećuje (ibid.), „mrtva“ je metafora aktivnija na misaonoj razini u većoj mjeri nego onda dok je još bila relativno inovativna i svježja. To joj omogućava upravo njezina konvencionaliziranost, relativna frekventnost i lakoća uporabe i razumijevanja. Ovakvi su izrazi zanimljivi i vrijedni u istraživanju konceptualne metafore, ponajviše zbog njihove ustaljenosti i ugrađenosti u svakodnevni jezik. Njihova ustaljenost otkriva duboku ukorijenjenost u misaone procese, otkrivajući načine na koji ljudi poimaju svijet, prirodu, druge ljude i sebe.

3.8. Leksikalizacija metonimije

Kao što je moguće da se jezične metafore uvriježe u jezičnom sustavu kroz proces leksikalizacije, tako je to moguće i s metonimijama. Leksikalizacija metonimije proces je kojim se riječ, koja se inače koristi za označavanje jednog pojma, počinje koristiti za označavanje drugog pojma s kojim je u određenoj vrsti odnosa, primjerice, uzročno-posljedičnom, vremenskom, prostornom ili nekom drugom odnosu. Ovisno o stupnju motiviranosti značenja razlikuju se tri vrste: živa, izbljedjela i mrtva metonimija.

3.8.1. Živa metonimija

Živa se metonimija temelji na zamjeni jednog pojma drugim, povezanim pojmom na način da su često fizički blizu ili su povezani uzročnom vezom. Kod ove se vrste metonimije radi o prijenosu koji u govornikovo svijesti jasno evocira asocijaciju u vidu značenjske povezanosti, npr. upotreba riječi *krov*, umjesto *kuće*. Krov je fizički dio kuće, stoga se često koristi kao zamjena za cijelu kuću.

3.8.2. Izbljedjela metonimija

Ova vrsta metonimije označava prijenos značenja koji se može rekonstruirati, no ne i jasno povezati preneseno i doslovno značenje riječi, npr. *kava* u značenju pića i *kava* u značenju zrna od kojih se radi to piće. Metonimijski izraz izgubio je svoje prvobitno značenje i postao konvencionalni izraz, to jest često se koristi bez razmišljanja o izvornom značenju. Takvi izrazi često postaju dio standardnog jezika i stječu novu

semantičku funkciju. Primjer izbljedjele metonimije u engleskom jeziku izraz je *the crown*, koji se koristi umjesto riječi *Monarhija* ili *Vlada*. Izraz potječe od izvornog značenja krune kao simbola monarhije, ali se s vremenom razvio u širi izraz za cijelu instituciju monarhije. Drugi primjer izbljedjele metonimije u engleskom jeziku je izraz *the White House*, koji se koristi umjesto riječi *američka Vlada* ili *Predsjedništvo*. Izraz potječe od izvornog značenja kao naziv za službenu rezidenciju američkog predsjednika, ali se s vremenom razvio u širi izraz za cijelu američku Vladu i njezine aktivnosti. U hrvatskom je jeziku primjer izbljedjele metonimije izraz *Kremlj*, koji se često koristi umjesto riječi *ruska Vlada* ili *ruski politički sustav*. Izraz potječe od izvornog značenja kao naziv za utvrđeni kompleks u Moskvi koji služi kao sjedište ruske Vlade, ali se s vremenom razvio u širi izraz za cijeli ruski politički sustav.

3.8.3. Mrtva metonimija

Mrtva metonimija (engl. *dead metonymy*) termin je koji se koristi u lingvistici za opis metonimijskih izraza koji su izgubili svoju konvencionalnu asocijaciju. To znači da između metonimijskog izraza i onoga što on označava više ne postoji uvriježena povezanost, pa se izraz percipira kao sinonimni izraz ili se koristi samo zbog navike. Kod ove se vrste metonimije radi o izbljedjelim prijenosima čije se primarno značenje jedino može rekonstruirati posebnim kulturološkim ili etimološkim istraživanjem, npr. *rentgen* u značenju vrsta zračenja i izumitelja Röntgena. Primjer mrtve metonimije može biti sintagma *čitati Shakespearea*. U ovom kontekstu *Shakespeare* se koristi kao zamjena za sva djela, pisanja ili književnost koje je Shakespeare stvorio. Iako izraz može zadržati tragove izvorne metonimičke veze (jer su djela Shakespearea povezana s njegovim imenom), sama veza može postati manje očita ili prozirna. Drugi primjer mrtve metonimije upotreba je riječi *poslovni ljudi* umjesto *tvrtka* ili *poduzeće*. Drugim riječima, u mrtvoj metonimiji zamjena se koristi više kao ustaljeni izraz nego izravna reprezentacija izvornog pojma.

3.9. Komunikacijska funkcija metafore i metonimije

Metafore i metonimije u komunikaciji imaju razne funkcije. Lakoff i Johnson (1980) ističu dvije funkcije metafore, koje nazivaju *hiding* i *highlighting* i koje predstavljaju temeljna načela procesa metaforizacije. Oba načela su usko povezana s procesima projiciranja metafore i metonimije. Njihovom uporabom ističu se određeni aspekti značenja. Kod metonimije fokus ostaje u istoj kognitivnoj domeni, dok se kod metafore mehanizmi i koncepti povezuju. S obzirom na to da se tijekom procesa metaforizacije određeni aspekti ističu, metafora istovremeno ističe perspektivu i izražava svjetonazor. To omogućuje persuazivnu funkciju metafore u komunikaciji, npr. u području političkog diskursa. Uporabom metafore i metonimije prilikom imenovanja predmeta i situacija semantičke se praznine zatvaraju, osobito u području tehničkih inovacija. Metonimija pritom pridonosi jezičnoj ekonomiji jer se kompleksne situacije ili procesi reduciraju na jedan izraz. Upravo funkcija jezične ekonomičnosti

razlikuje metonimiju od metafore (Panther i Radden, 1999: 13). Istovremeno metafora i metonimija pridonose konstituiranju značenja, npr. *mrežne stranice*. Upotreba metafora poput *mrežne stranice* pomaže u povezivanju apstraktnog značenja (virtualnog prostora na internetu) s konkretnim značenjem (fizičkih stranica). Ova veza čini apstraktan pojam pristupačnijim i lakšim za razumijevanje. Na taj način metafora pridonosi spoznaji ili upravlja njome te ima heurističku funkciju jer korisnicima omogućuje da prenesu svoje postojeće iskustvo s fizičkim stranicama na novi kontekst internetskog prostora. To olakšava razumijevanje novog pojma. Određeni sadržaji koji su obuhvaćeni metonimijom (naprimjer identifikacija karakteristike osobe pomoću predmeta koji s osobom dovodi u svezu) postaju situacijskim referentnim točkama za razumijevanje cijelog teksta. Metonimija poziva situacijske uvjetovane okvire tako što povezuje određene elemente ili objekte s određenim situacijskim uvjetima. Primjerice u romanu glavni lik često koristi svoju staru knjigu kao metonimijsku referentnu točku za njegovu strast prema znanju. Svaki put kad se spomene ta knjiga, čitatelji su vođeni kroz situacijski uvjetovane okvire gdje lik istražuje, uči i raste. Ta knjiga postaje simbol njegovih intelektualnih nastojanja i postaje ključ za razumijevanje njegovih karakteristika i motiva u širem kontekstu romana. Metonimijska veza između lika i knjige uspostavlja važan element za interpretaciju lika i obogaćuje ukupno razumijevanje priče. Metafore i metonimije također pridonose strukturiranju znanja. Ono je hijerarhijski poredano (Liebert, 1992). Svako područje konceptualne metafore ili metonimije čini skup koncepata koji se pojavljuju kao pojedinačni primjerci. Naprimjer, koncept *POLITIČKE ODLUKE SU PUTEVI* dio je konceptualnog područja koje se odnosi na kretanje. U jezičnoj uporabi ovaj koncept može se ostvariti kroz različite tipove, kao što je politička odluka shvaćena kao put kroz prirodu, alternativni put ili put s preprekama. Različiti se tipovi mogu ostvariti na razne konkretne načine u određenoj komunikacijskoj situaciji. Ovaj proces projiciranja značenjskih aspekata tijekom metaforizacije pokreće implicitno zaključivanje. Primjerice, metafora *šuma odluka* implicira da politički svakodnevni život zahtijeva donošenje toliko velikog broja odluka da političar gubi pregled (Pielenz, 1993: 105ff). S druge strane, metonimija često podržava argumentaciju jer iz nje proizlaze zaključci koji proizlaze iz evaluacijskih značenjskih aspekata (Kern, 2010: 204ff). Sve ove komunikacijske dimenzije metafore i metonimije naglašavaju važnu ulogu konteksta i situacije u kojima se koriste (Liebert, 2002).

4. Metodološka razmatranja

U kognitivnolingvističkim istraživanjima razvidne su dvije metode: introspekcija i korpusnolingvistička metoda. U radovima Lakoffa i Johnsona prevladava deduktivni pristup, tj. teorijski se postulati izvode na temelju introspekcijski induciranih jezičnih podataka koji služe kao potvrda postavljene teorije: konceptualne metafore temelje se na introspekciji, a metaforički izrazi predstavljaju njihove realizacije. Stoga istraživanja u okviru ove teorije tradicionalno predstavljaju *top-down*-analize. Međutim, ovakav pristup ne može u potpunosti predstaviti potencijalne metaforičke modele. Izvedeni su zaključci subjektivni i jednostrani, a sama teorija ne promišlja o pitanju identifikacije jezičnih metafora (Csatár, 2013: 29). Jákel među prvima preispituje objektivnost i provjerljivost introspektivno-intuitivne metode (1997: 144). Predlaže korištenje korpusa kao izvora podataka uz primjenu onomaziološkog pristupa. Ciljna domena metafore objekt je analize istraživanja, a istražuje se kako govornici nekog jezika posredstvom metafore govore o zadanoj ciljnoj domeni (ibid. 153f). Stoga se posljednjih godina sve više zastupa induktivni, empirijski pristup (usp. Geeraerts, 2006; Stefanowitsch, 2006). On polazi od jezičnih metafora i tako omogućuje *bottom-up*-analizu. Pritom sve veću ulogu imaju različite metode dobivanja podataka, odnosno ekstrahiranja metafora iz velikih korpusa. S obzirom na to da se korpus obično sastoji od velikog broja empirijskih podataka, korpusna metodologija može smanjiti subjektivnost istraživanja (Perkuhn i dr., 2012: 7). Međutim, kao što upozorava Geeraerts (2006: 38), mnoga se istraživanja temelje na kombinaciji korpusno temeljene i korpusno ilustrirane metode. Potonja se, naime, temelji na intuitivnoj analizi primjera dobivenih korpusnom metodom. Prema Sinclairu (1991: 2004), oslanjanje na intuiciju nije uvijek dobar vodič kod proučavanja metafora s obzirom na to da metafora često sadrži atipična značenja riječi i leksičko-gramatičke strukture (Deignan, 2005). Sailer (2007: 1067) smatra da je intuicija nezaobilazna kod istraživanja metafora jer ona je polazište, dok korpus ima ulogu verificiranja intuicije. Postupak se može svesti na sljedeće korake:

1. Odabir moguće ciljne domene, npr. ŽIVOT, POLITIKA, LJUBAV.
2. Prikupljanje izraza i rečenica iz traženoga pojmovnog područja (mogući izvor podataka: posebni tematski korpusi, rječnici, vlastiti ili drugi izvori podataka).
3. Identificiranje metaforičkih izraza u prikupljenoj jezičnoj građi te prepoznavanje leksema koji im služe kao temelj.
4. Eliminacija kreativnih metafora iz daljnjeg istraživanja (teorija konceptualne metafore prvenstveno proučava konvencionalne metafore kako bi otkrila sustav pojmovnih metafora).
5. Identifikacija onih konceptualnih domena kojima nemetaforičko značenje metaforički upotrijebljenih leksema pripada. Ove domene čine izvorne domene metafora.
6. Određivanje odgovarajuće konceptualne metafore na temelju ciljne i izvorne domene te konteksta u kojemu se metaforička projekcija pojavljuje.

7. Prikupljanje daljnjih jezičnih primjera (kao u koracima 2 do 6) kako bi se potvrdile pretpostavke konceptualne metafore koja je uvedena.

Prema Csatáru (2013: 29) prihvaćanje gore navedenih koraka znači i prihvaćanje uloge intuicije, osobito u pogledu odabira ciljnih domena. Csatár (ibid.) navodi tri razloga: podjela konceptualnih domena na izvorne i ciljne domene ima smisla samo ako se pretpostavlja posebna konceptualna metafora s metaforičkim tokenima koji joj pripadaju. Također, identifikacija metafore u trećem i četvrtom koraku ne temelji se na eksplicitnom kriteriju, već na metajezličnoj intuiciji istraživača s obzirom na to da nema druge očite alternative u okviru ovog modela. To vrijedi i za peti i šesti korak. Stoga Csatár (ibid.) zaključuje da ni Jäkelov model ni tradicionalni radovi o teoriji konceptualne metafore ne mogu riješiti metodološko pitanje kako i u kojoj mjeri na proces odabira metaforičkih izraza utječe teorija metafore koju slijedi lingvist, osobito jezična intuicija informanta i prikupljača podataka ili drugi čimbenici. Naime, neka su psiholingvistička istraživanja pokazala da informanti u 50 do 70% slučajeva uspješno identificiraju metafore u zadanim tekstovima (Gibbs, 2002). Također, identifikacija metafora otežana je ako metafore, za razliku od morfoloških ili leksičkih jedinica, ne posjeduju formalne značajke koje bi olakšale njihovu identifikaciju. Leksičke metafore (tj. metafore koje se ostvaruju na razini riječi poput *visoko*, *nisko*, *slabo*, *jako* i sl.) mogu se pojaviti u različitim ulogama u rečenici i ovisno o tome imati različita značenja. Značenje pridjeva *visoko* u kombinaciji s leksemom *stablo* ima doslovno značenje, no u kombinaciji s leksemom *temperatura* on poprima preneseno značenje. Introspektivna metoda na ovom bi primjeru mogla ilustrirati svoju teorijsku poziciju i pokazati organizaciju konceptualnih domena kao i mehanizme. Ipak, kritika usmjerena na teoriju konceptualne metafore, kao i smjer njezina kasnijeg razvoja, zahtijevala je intenzivno preispitivanje metodologije prikupljanja podataka. Uz to, brz razvoj elektroničke obrade podataka proteklih godina otvorio je nove načine prikupljanja i vrednovanja metafora, što je omogućilo uvriježavanje nove metode za identificiranje i istraživanje metafora koje se temelje na velikim elektroničkim korpusima (Deignan, 1999; Stefanowitsch, 2006).

Pojava računala dovela je do nastanka modernih korpusa. Suvremena korpusna lingvistika zasebna je grana lingvistike koja se bavi jezičnom analizom strojno izrađenih korpusa pisanog ili govornog jezika.²⁵ Korpus tekstova odnosi se, prije svega, na zbir digitalno pretraživih tekstova namijenjen za potrebe lingvističke analize, koji bi u načelu trebao biti reprezentativan uzorak jezika u cjelini ili jednog registra. Osnovna je prednost računalnog korpusa što omogućava potvrdu i razradu teorijskih tvrdnji pomoću kvantitativnih analiza stvarnih jezičnih uporaba, to jest pomoću statističkih metoda čije je polazište uvijek frekvencija odabranih elemenata. Njihova analiza daje dubinski uvid u jezik, jer se samo promatranjem velikog broja pojava iste leksičke jedinice može pouzdano dobivati uvid u njezino gramatičko ponašanje, kolokacijski potencijal i druge osobitosti sintagmatske prirode (Bratanić, 1998: 173).

²⁵ Mnogi korpusni lingvisti smatraju Johna Sinclaira začetnikom moderne korpusne lingvistike zbog njegova postulata da značenje riječi proizlazi iz njegove upotrebe, što je postalo temeljnom idejom korpusne lingvistike.

Kemmer i Barlow (2000: xv) naglašavaju važnost podataka iz konkretne jezične uporabe za opis jezika. Iz činjenice da jezični sustav proizlazi iz jezične uporabe proizlazi i tvrdnja da i lingvističke teorije moraju biti utemeljene na podacima iz stvarnih jezičnih uporaba. I Deignan (2008: 150) ističe vrijednu ulogu korpusne lingvistike u opisu jezika u uporabi, posebice na leksičkoj razini. U korpusnolingvističkoj literaturi reprezentativnim korpusom smatra se baza tekstova opsega 1 do 100 milijuna riječi (Stefanowitsch, 2005: 114). S tehnološkim napretkom sve je bolja dostupnost takvih elektroničkih podataka, što je dovelo do razvoja metodoloških pristupa od kojih se danas izdvajaju dva pristupa: korpusno utemeljeni (*corpus-based*) i korpusno upravljani (*corpus-driven*) pristup. Pristupi uporabi korpusa koji se u suštini oslanjaju na postojeće kategorije dobivene iz nekorpusnih istraživanja jezika nazivaju se korpusno utemeljenima. Istraživanja te vrste mogu ispitati hipoteze koje proizlaze iz gramatičkih opisa temeljenih na intuiciji ili ograničenim podacima. Prema Sinclairu (1991), vrste obrazaca koje se mogu utvrditi u korpusu zahtijevaju opise značajno drugačije vrste od onih koji su obično dostupni. Opisi i teorije koje oni potaknu smatraju se korpusno upravljanim. Podjelu istraživačkih pristupa u korpusnim istraživanjima na djelomično korpusno utemeljen pristup i potpuno korpusno utemeljen pristup uvela je Tognini-Bonelli (2001: 63), s ciljem razlikovanja pristupa koji se korpusom služi „da bi se provjerile neke unaprijed postavljene hipoteze“ od pristupa koji „hipoteze postavlja isključivo na temelju rezultata korpusne analize“. Potonji stoga predstavlja nastojanje da se pomoću korpusa uoče strukture koje lingvist potom treba opisati i odrediti. Steyer i Lauer (2007: 493) navode sljedeće korake:

- promatranje jezičnih podataka,
- prihvatanje svih evidentiranih podataka,
- formuliranje hipoteza na temelju evidentiranih podataka,
- empirijsko testiranje hipoteza,
- opis evidentiranih podataka,
- generalizacija u smislu izvođenja pravila.

Kao što je razvidno iz navedenih koraka, induktivni se pristup povezuje s deduktivnim te se zapravo korpusno upravljani pristup ne može provesti bez primjene korpusno utemeljenog pristupa. Bubenhofer (2009: 103) stoga nudi sljedeće korake za utvrđivanje tipičnih leksičkih sveza u korpusu:

- Utvrđivanje višerječnih sveza bez određivanja određenih obrazaca.
- Semantička analiza obrazaca prema različitim kriterijima na sinkronijskoj i dijakronijskoj razini.
- Interpretacija dobivenih podataka.

Računalnolingvistički pristup omogućuje korpusno-analičko utvrđivanje konkurencija, tj. riječi koje se statistički nadprosječno često supojavljaju u svezi. Današnji korpusi primjenjuju razvijene pozadinske alate koji omogućuju tagiranje (engl. *tagging*), tj. identifikaciju vrste riječi i morfoloških oblika pojedinih riječi, te parsiranje (engl. *parsing*), tj. rečenično raščlanjivanje pojava. Automatski pristupi izlučuju

informacije o povezanosti na temelju korpusa pomoću mjera leksičke asocijacije, no ovise o kvaliteti i širini korpusa. U literaturi je predložen širok raspon raznih asocijacijskih mjera za procjenu leksičke povezanosti na temelju korpusa od kojih se većina temelji na matematičkoj statistici. Tri su temeljna pristupa: mjerenje statističke povezanosti između komponenti kolokacijskih kandidata, mjerenje kvalitete konteksta kolokacijskih kandidata i mjerenje kontekstualnih razlika kolokacijskih kandidata i njihovih kolokatora. Međutim, uz računalnolingvistički pristup potrebno je uključiti i teorijsko-semantički pristup jer se on temelji na utvrđivanju smislene veze između obiju sastavnica, koja nadilazi samu relaciju supojavlivanja. Upravo ovakav pristup omogućuje i identificiranje metaforičkih izraza (Stefanowitsch, 2006: 65). Naime, s obzirom na to da se konceptualna metafore rijetko može utvrditi na razini jednog leksema, potrebno je iz korpusa izlučiti kontekst traženog pojma, odnosno konkordanciju. Majoros (2013) to naziva metodom lijevka, a riječ je o poluautomatskoj metodi utvrđivanja metaforičkih izraza koja kombinira automatsko izlučivanje kookurencija s manualnom semantičkom obradom dobivenih podataka. Leksičko-semantička analiza mora polaziti od stvarnih uporaba i kontekstualiziranih značenja, koje tada mogu poslužiti za eventualno donošenje zaključaka o kognitivnom statusu pojedinih koncepata nastalih procesom apstrakcije. Primjena ove metode minimalizira aspekt introspekcije jer se podaci temelje na posvjedočenim primjerima iz autentičnog korpusa, a ne na intuiciji. Kookurencije predstavljaju rekurentne leksičke sveze, statistički fenomen čije ekstrahiranje iz velikih korpusa omogućuje računalna lingvistika (Manning i Schütze, 2000: 149). Primjena metode lingvističke anotacije omogućuje kvalitativno svrstavanje traženih kookurencija. Riječ je o automatskom pridruživanju velike količine relevantnih lingvističkih podataka uz svaku lemu. Lemnitzer i Zinsmeister (2010) razlikuju pet vrsta lingvističke anotacije: morfosintaktičku, sintaktičku, semantičku, pragmatičku i anotaciju pogrešaka. Potonja se koristi za analizu teksto-va učenika stranog jezika. Morfosintaktička je najproširenija vrsta anotacije i naziva se *part-of-speech-tagging*. Radi se prije svega o određivanju vrste riječi leme, no anotiraju se i druge relevantne karakteristike poput sintaktičke pozicije, gramatičke funkcije, morfološke i semantičke osobine i sl. U nekim se istraživanjima nastojalo otkriti metaforičko značenje riječi pomoću lingvističke anotacije (usp. Cameron i Deignan, 2003; Koller, 2002; Charteris-Black, 2004 i dr.). Međutim, pomoću računalnih alata moguće je otkriti samo one metaforičke izraze koji su unaprijed anotirani. Stoga lingvistička anotacija predstavlja tek početak korpusnolingvističkog istraživanja metafora. Ona omogućuje kategoriziranje riječi iz velikog korpusa te izračunavanje statističkih veza između riječi koje su na leksičkoj razini otkrivene strojnim putem. Pritom kolokacijske sveze predstavljaju bitan preduvjet za utvrđivanje metaforičkih izraza u korpusima. White (2003) je primjerice utvrdio (na korpusu tekstova temeljenim na člancima iz *Financial Times*) da se metaforičko značenje imenice *growth* 'rast' ostvaruje u kombinaciji s određenim pridjevima s kojima zajedno tvori kolokacijsku svezu. Stubbs (1995: 384ff) zaključuje da pridjevi *big* 'veliko' i *small* 'malo' često poprimaju preneseno značenje u kolokacijskim svezama s određenim imenicama poput *big business* 'veliki posao', *big gun* 'veliko oružje', *small fry* 'mala riba' i *small beer* 'mala piva'. Deignan i Potter (2004: 1237) utvrdile su da se imenica *heart*

‘srce’ u metaforičkom značenju „središte emocija“ često koristi s glagolima poput *break* ‘slomiti’, *open* ‘otvoriti’ i *win* ‘pobjediti’. Autorice zaključuju da se metaforičko značenje riječi često jedino može utvrditi uz pomoć kolokacijskih sveza. Korpusno utemeljni pristup omogućuje identifikaciju kolokacija koje, ako se ne promatraju u proširenom okruženju, ne bi imale smisla. Međutim, takve „proširene jedinice značenja“ (Sinclair, 2004) vrlo je često teško klasificirati, što bi se moglo pripisati tradicionalnom gledanju na kolokacijsku strukturu kao binarnu te interakciji frazeologije i konstrukcijske gramatike (Dobro’volskij, 2016).

Upotrebljivost korpusnolingvističkog pristupa u istraživanju kolokacijskih sveza ističe se i u radovima koji se bave stručnim nazivljem (Dobrić Basaneže, 2024). On, naime, daje uvid u širi kontekst pojmova koji se obično smatraju središtem istraživanja jezika struke. Također, pomiče fokus na važnost ukorijenjenosti tih izraza. Goźdz-Roszkowski i Pontrandolfo (2015: 134) na primjeru jezika pravne struke ističu da je frazeologija ta koja „daje tekstu ‘pravni okus’ i vrijedne uvide ne samo u pravni jezik nego i, što je još važnije, u pravne kulture“. U recentnim se radovima ističe i uloga metafore u stručnom nazivlju određenih stručnih diskursa, poput ekonomije (usp. Herrera-Soler i White, 2012) i politike (usp. Goatly, 2007), no metaforičke kolokacije u jezicima struke još uvijek predstavljaju neistražen prostor u većini područja stručnog diskursa (Wojtczak i Witczak-Plisiecka, 2019: 275). Dobrić Basaneže (2024) zaključuje da osim studija o pregledu metafora u različitim vrstama pravnih tekstova (Imamović 2013; Richards 2014), istraživanja metaforičkih izraza u poljskom zakonodavstvu (ibid. 2019) i pravnim engleskim udžbenicima (Kordić, 2023), sustavne studije o ulozi metafore i metonimije u kolokacijskim svezama stručnih jezika ne postoje.

Kako bi se rasvijetlila uloga kolokacijskih sveza u u kognitivnom modelu opisa leksičkog značenja, Kohn (1992: 379) predlaže grupiranje kolokacijskih sveza u određene kategorije koje autor naziva *tipovi* i *polja*. Kategoriziranje kolokacijskih sveza u tipove vrši se na temelju leksikaliziranih kognitivnih konceptualnih struktura. Tipovi su, prema Kohnu, djelovanje agensa (ČINITI), npr. *alarm se uključio, bomba je eksplodirala*; djelovanje povezano s objektom (STVARATI), npr. *ostaviti dojam, postići dogovor*; djelovanje povezano s objektom (AKTIVIRATI), npr. *naviti sat, pustiti zmaja*; svojstvo objekta (JAKO/SLABO), npr. *jaka kava, snažan miris*; svojstvo objekta (POKVARENO kod namirnica), npr. *užegli maslac, trule jabuke*; metaforičke strukture: ARGUMENTACIJA JE RAT, npr. *napala je svaku slabu točku u mojoj argumentaciji*; djelovanje povezano s objektom (ČISTITI), npr. *četkati/prati/čistiti zube*. Kolokacijsko se polje stvara na temelju „pripadnosti leksikaliziranog koncepta odgovarajućem značenjskom okviru“ (ibid. 380), što autor ilustrira na primjeru ratifikacije rezolucija generalne skupštine Ujedinjenih naroda koje dijeli na manje okvire poput Uvođenja predmeta, Početak sastanka, Lobiranje (npr. *pokrenuti raspravu*) i sudionika koji su akteri gore navedenih aktivnosti (npr. *države članice, čelnici delegacija*). Sličnu hipotezu iznosi Heid (1994: 238) navodeći da kolokacijske osnove s istim kolokatorima pripadaju istom semantičkom polju. Temeljem istraživanja koje je proveo s Raab utvrđuje da imenice u određenim leksičkim kolokacijama biraju slične kolokatore tvoreći regularne obrasce. Opsežno

istraživanje imenica iz semantičkog polja emocija, koje su proveli Mel'čuk i Wanner (1996: 209ff), imalo je za cilj otkriti takve regularne obrasce. Autori su utvrdili da gotovo cijele semantičke klase kolociraju s određenim istim glagolima, no ponekad ne postoji korelacija između kolokacija određenih osnova i odgovarajućih semantičkih obilježja. Stoga zaključuju da nije moguće utvrditi regularnosti i da kod istraživanja kolokacijskih sveza treba uzeti u obzir idiosinkraziju kao temeljno obilježje.

Wierzbicka (1982: 753ff) u svojem istraživanju ispituje kolokabilnost konstrukcija tipa 'NP have + AUX a V-Infinitive', npr. *have a walk, have a try, have a bite, have a wash* i sl. Radi se o kombinacijama s glagolom *have* i glagolskom osnovom koji ima isti oblik kao infinitiv i unatoč konstrukciji s neodređenim članom ne predstavlja imenicu. Autorica zaključuje da se navedeni tip konstrukcije ne ponaša idiosinkrazijski već sustavno pokazuje semantičke pravilnosti. Naime, sve konstrukcije izražavaju repetitivnu aktivnost koja implicira samo jednog vršitelja radnje koji može biti agens ili eperiencer. Idiosinkrazija prema tome nije odlučujuće obilježje takvih sveza riječi.

Iz prethodno spomenutih studija može se zaključiti da postoje određeni kolokacijski obrasci, ali do sada nisu sustavno istraženi, ostavljajući kolokacijsku prirodu i dalje kao otvoreno pitanje. Cilj je drugog dijela ove monografije, putem empirijskog pristupa detaljnije istražiti tu prirodu.

5. Empirijski dio

U ovom dijelu monografije primijenit će se dosadašnji teorijski opisi sintagmatskih sveza, teorije konceptualne metafore, kao i metodologija istraživanja na odabrani jezični uzorak imenica koje se odnose na vrijeme. U uvodnom dijelu pružit će se opis konceptualizacije vremena prema recentnoj literaturi. Nakon toga bit će prikazana metodologija korištena u istraživanju metaforičkih kolokacija unutar semantičkog polja „vrijeme“. Slijedi prezentacija i tumačenje rezultata te na kraju ovog poglavlja – Rasprava.

5.1. O konceptualizaciji vremena

Vrijeme je univerzalna dimenzija, no teško ga je pojmiti jer pripada apstraktnoj domeni ljudskog iskustva. Rasprava o tome kako ljudski um konceptualizira vrijeme datira još iz klasične Grčke i Aristotelovih pojmova *telosa* (τέλος) i *kronosa* (χρόνος). Aristotel je vrijeme smatrao dijelom prirodnog svijeta i, kao takvo, dijelom fizike. Problem percepcije vremena teško je riješiti jer u usporedbi s drugim dimenzijama iskustva vrijeme je suštinski nevidljivo (Matthews i Meck, 2014). Iako su brojne studije to pokazale, percepcija vremena podložna je inter- i intraindividualnim varijablama, no ni nakon 125 godina istraživanja psihologija nije uspjela dati konačan opis senzornog sustava koji bi bio odgovoran za percepciju i obradu vremena (Hancock i Block, 2012). Ni istraživanja u neuroznanosti nisu pronašla neuronsku osnovu za obradu vremenskih intervala i doživljaja trajanja (Wittmann, 2013). Prije gotovo pedeset godina Ornstein (1972: 96) je sažeo psihološki problem vremenskog iskustva, ističući da ne postoji ni jedan proces u vanjskom svijetu koji izravno rađa iskustvo vremena. Ne postoji ni nešto što bi se okom moglo uočiti i omogućilo percipiranje bilo kakvih „vremenskih podražaja“. Gibson (1975: 295) ističe da su ono što opažamo događaji u vremenu, a ne vrijeme *per se*: „Percepcija vremena je zagonetka kao što je bila percepcija prostora, a ona je nerješiva. Ne postoji takva stvar kao što je percepcija vremena, već samo percepcija događaja i kretanja“. Ovo je gledište potaklo Lakoffa i Johnsona (1980; 1999: 138) da vrijeme odrede kao metaforičku i metonimijsku pojavu koja se odnosi na ponavljanje događaja (usp. Evans 2003, Poglavlje 2). S obzirom na to da je vrijeme nevidljivo, vrijeme konceptualiziramo metaforički i metonimijski posredstvom drugih entiteta koji su dostupniji osjetilima (Lakoff i Johnson, 1980, 1999; Fauconnier i Turner, 2008). Prema shvaćanju kognitivne lingvistike, ljudsko iskustvo vremena uvijek je povezano s određenim događajima. Mogu se iskusiti osobno ili naslijediti preko kulture, no poimanje vremena uglavnom je moguće posredstvom nekog drugog, konkretnijeg iskustva (Radden, 1997: 427). Lakoff i Johnson (1999: 138) definiraju konceptualizaciju vremena kao metonimijski fenomen koji se odnosi na ponavljanje događaja. „In the world, there are iterative events against which other events are compared... Successive iterations of a type of event stand for intervals of time.“ Metonimijska konceptualizacija vremena ne odražava se samo u jeziku, već i u drugim kulturnim artefaktima vezanim uz vrijeme, kao što su: sunčani satovi, pješčani satovi, satovi, kalendari, vremenske crte itd., koji

služe kao materijalna sidra koja odražavaju način na koji razmišljamo o vremenu. Međutim, kao što tvrdi Evans (2003), naše percepcije vremena možda su više povezane sa subjektivnim doživljajem trajanja nego s osvještavanjem vidljivih promjena događaja. Doživljavamo „prolaz vremena“ na temelju promjene u stvarnom svijetu, a ne nužno kroz svijest o vremenu (ibid. 64). Ova sposobnost doživljavanja trajanja preduvjet je za svijest o promjeni, a ne obrnuto. Međutim, unatoč složenosti opisa i razumijevanja vremena pitanje je jesmo li u stanju doživjeti vrijeme izravno ili je naše iskustvo ograničeno na promatranje slijeda događaja (Langacker, 2012: 203). Stoga bismo za pravilno tumačenje vremenskih izraza u jeziku trebali razlikovati dvije razine vremenskog iskustva (ibid. 191f). Osnovna razina iskustva temelji se na biološkoj sposobnosti doživljavanja prolaska vremena, pretpostavljajući da je ta sposobnost inherentna svim ljudskim bićima. Kao temeljni kognitivni aspekt vremenskog poimanja, ta sposobnost djeluje kao organski medij za shvaćanje drugih entiteta. Razina interpretacije iskustva vremena predstavlja proizvod kulturnog nasljeđa. Ova svjesna vrsta vremenskog iskustva izvedena je iz vremena kao objekta analize. Langacker primjećuje da su individualna i kulturna konstrukcija vremenskog poimanja pod snažnim utjecajem različitih sociokulturnih čimbenika, odražavajući općeprihvaćene ideje i obrasce u društvu. Kao rezultat interpretirano iskustvo vremena predstavlja složen, višeslojan i dinamičan fenomen. Unatoč tim dimenzijama iskustva konceptualizacija vremena odvija se posredstvom drugih opipljivijih pojmova koji se u jeziku ostvaruju kao vremenske metafore. Konceptualne metafore vremena predstavljaju jezične izraze ili pojmove koji metaforički prikazuju naše poimanje vremena, oblikujući tako naše razumijevanje toga apstraktnog koncepta. Te metafore omogućuju ljudima da razumiju vrijeme povezujući ga s drugim iskustvima koja su konkretnija i lakše shvatljiva. Lakoff (1993) i Lakoff i Johnson (1999: 139ff) naglašavaju da metafore koje oblikuju naše razumijevanje vremena nisu proizvoljne, već proizlaze iz naših iskustava i imaju biološke temelje. Autori ističu da naši vizualni sustavi imaju detektore za kretanje, objekte i lokacije, ali nedostaju detektori isključivo za vrijeme. Stoga je prirodno da ljudi vrijeme shvaćaju i izražavaju putem drugih pojmova koji su im dostupni putem njihovih osjetila i iskustava. Ove konceptualne metafore primjenjuju se u mnogim jezicima i imaju značajan utjecaj na način na koji ljudi percipiraju i razumiju vrijeme. Posebno prostorne metafore čine ključni i najvažniji dio ljudskog konceptualnog okvira vremena (Haspelmath 1997; Yu, 1998; Boroditsky, 2000, 2001; Moore, 2006; Núñez i Sweetser, 2006; Radden 2006; Brala Vukanović i Gruić Grmuša, 2009; Casasanto i Boroditsky, 2008; Moore 2011; Radden, 2011). Konceptualna metafora VRIJEME JE PROSTOR omogućuje nam konceptualizaciju vremena putem prostora. Postoji nekoliko razloga zašto vremensko iskustvo često povezujemo s prostornim pojmovima. Prostor i vrijeme odražavaju holističko iskustvo (Kronasser, 1968: 158). Iskustvo kretanja kroz prostor povezano je s vremenom, pa svako iskustvo vremena istovremeno uključuje i prostor. Jedan je od razloga za ovakvo konceptualiziranje vremena to što se prostor, za razliku od vremena, može neposredno percipirati ljudskim osjetilima (Lakoff, 1993: 218). Povezanost između prostora i vremena jasno se očituje u činjenici da percipiramo svoju psihološku ili svjesnu sadašnjost na temelju postavljanja u prostorno-vremensko (ovdje i sada)

okruženje, koje funkcionira kao naše deiktičko središte (Block, 1990: 5). Ova veza može se opisati metaforom *OVDJE JE SADA*, koja se smatra primarnom jer proizlazi iz fizičke percepcije i služi kao osnova za strukturiranje drugih složenijih metafora.

Kako bismo dublje razumjeli fenomen vremena, važno je istražiti način na koji ljudi konceptualiziraju vrijeme. Lakoff (1990, 1993) i Lakoff i Johnson (1999) analiziraju temeljnu strukturu konceptualne metafore *VRIJEME JE PROSTOR* u engleskom jeziku i zaključuju da se vrijeme ontološki konceptualizira kao objekt, kao što su entiteti i lokacije, te kao kretanje. Kada se vrijeme konceptualizira kao objekt, taj se proces naziva mapiranjem. Prolazak vremena konceptualizira se kao kretanje. Osnovni uvjeti utječu na to da se trenutno vrijeme preklapa s lokacijom kanonskog promatrača. Buduće je vrijeme ispred promatrača, dok je prošlo vrijeme iza njega. Kada se jedan objekt kreće, a drugi ostaje statičan, potonji predstavlja deiktički centar. S obzirom na to da kretanje predstavlja kontinuitet u jednom smjeru, prolaznost vremena stoga je linearna, kontinuirana i jednodimenzionalna, što proizlazi iz konceptualne metafore *VRIJEME KOJE PROLAZI JE KRETANJE* (Lakoff, 1993: 216f.). Lakoff i Johnson (1999) razlikuju dvije podvrste ove metafore, ovisno o tome je li promatrač statičan ili se kreće – metaforu *VRIJEME SE KREĆE* i metaforu *EGO SE KREĆE*. Statično metaforičko mapiranje očituje se u engleskom jeziku u izrazima poput *that's all behind us now* 'to je sada sve iza nas' ili *we're looking ahead to the future* 'gledamo naprijed prema budućnosti'. U takvom mapiranju prostor ispred promatrača povezan je s budućnošću, dok je prostor iza promatrača povezan s prošlošću. Osim toga, iz primjera *gledamo naprijed prema budućnosti* proizlazi i metafora *RAZUMJETI JE VIDJETI*, koja se smatra temeljnom u svim jezicima (Sweetser, 1990; Lakoff i Johnson, 1999; Barcelona, 2002). U osnovi ove metafore leži mapiranje prema kojem se objekt koji promatrač vidi preslikava na ideju ili koncept temeljen na znanju (Johnson, 2007: 165). Kao rezultat prošlost i budućnost obično se doživljavaju kao poznato i nepoznato, što dovodi do toga da se poznato (prošlost u ovom slučaju) nalazi iza promatrača, dok se nepoznato (budućnost) nalazi ispred promatrača.

Izvorna domena: prostor	Ciljna domena: vrijeme
lokacija promatrača:	sadašnjost
prostor ispred promatrača:	budućnost
prostor iza promatrača:	prošlost
objekti	vrijeme
kretanje objekata koji su prošli kraj promatrača	prolaznost vremena

Prikaz 8: Vizualizacija konceptualne metafore VRIJEME SE KREĆE prema Lakoff i Johnson (1999: 142).

U dinamičnom modelu promatračeva perspektiva kretanja duž vremenske crte prema percipiranom događaju u vremenu ilustrira primjer *we are coming up on Christmas* 'približavamo se Božiću'.

Izvorna domena: prostor	Ciljna domena: vrijeme
lokacija promatrača	sadašnjost
prostor ispred promatrača	budućnost
prostor iza promatrača	prošlost
lokacije na promatračevom putu	vrijeme
kretanje promatrača	prolaznost vremena
udaljenost koju je promatrač prošao	količina vremena koje je prošlo

Slika 9: Vizualizacije konceptualne metafore EGO SE KREĆE prema Lakoff i Johnson (1999: 146).

Razlika između statičkog i dinamičkog konceptualiziranja vremena često se prikazuje pomoću vremenske crte. Kod statičnog poimanja vremena vremenska crta zamišljena je kao rijeka ili pokretna traka na kojoj se percipirani objekt u vremenu približava govorniku, primjerice, *Božić dolazi*. U dinamičnom modelu gledište govornika kreće se duž vremenske crte prema percipiranom objektu u vremenu, poput situacije kada kažemo *Dolazimo na Božić*.

Dok se većina literature o vremenskim metaforama usredotočuje na razliku između konceptualnih metafora VRIJEME SE KREĆE i EGO SE KREĆE, novija istraživanja uvode višeslojni sustav konceptualizacije vremena. Núñez i Sweetser (2006: 407) ističu da kada se vrijeme zamisli kao dinamično, to nije uvijek u odnosu na ego kao referentnu točku. U izrazu *prosinac dolazi nakon studenog* vrijeme se tumači kao pokretno, a studeni postaje pokretna referentna točka za lokaciju prosinca. U ovoj konceptualnoj metafori kronološki redoslijed vremena predstavlja slijed objekata, pri čemu se objekt A, koji se nalazi ispred drugog objekta B, mapira na vrijeme A koje se pojavljuje prije vremena B (i obrnuto). Suprotno konceptualnim metaforama VRIJEME SE KREĆE i EGO SE KREĆE, gdje je naglasak na tome tko se kreće (ego ili vrijeme), ovaj novi model naglašava relevantnu referentnu točku u prostoru (statičnu ili dinamičnu). Núñez i Sweetser (ibid. 408) predstavljaju novi pristup koji klasificira konceptualne metafore vremena prema tome je li referentna točka statična (EGO-REFERENCE-POINT – EGO-RP) ili dinamična (TIME-REFERENCE-POINT – TIME-RP). U modelu Ego-RP lokacija ega uvijek određuje sadašnjost, dok u modelu Time-RP raniji događaji uvijek dolaze „ispred“ kasnijih, a ne postoji obvezna specifikacija „sada“.

Primjer konceptualne metafore VRIJEME JE POKRETNI OBJEKT, kako opisuju Lakoff i Johnson (1980), ilustrira internu strukturu i sustavne odnose između konceptualnih metafora temeljenih na kriterijima dosljednosti i koherentnosti. Dosljednost se ostvaruje kada se konceptualna metafora može povezati s određenom predodžbom, što je očito u sljedećim primjerima:

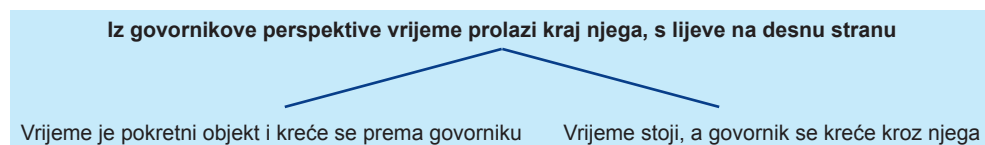
- (1) *Došlo je vrijeme za djelovanje.*
- (2) *Sljedećih tjedana imat ćemo puno za raditi.*
- (3) *Vrijeme leti.*

U ovim primjerima vrijeme je konceptualizirano kao pokretni objekt koji dolazi prema govorniku ili prolazi pokraj njega. Budući da ove konceptualizacije evociraju istu predodžbu, smatramo ih dosljednima.

Kriterij koherentnosti ispunjen je kada se apstraktan koncept strukturira različitim konceptualnim metaforama koje dijele zajedničku ciljnu domenu. To je slučaj kod sljedećih konceptualnih metafora: VRIJEME JE POKRETNI OBJEKT, VRIJEME STOJI, A MI PROLAZIMO KROZ NJEGA. Primjeri u kojima se ove metafore koriste jesu:

- (1) *Približavamo se kraju godine.*
- (2) *Kako idu/prolaze godine, ...*
- (3) *Godine pred nama/Godine koje nam predstoje...*

U navedenim je primjerima iskazano kretanje u odnosu na govornika, pri čemu se budućnost nalazi ispred, a prošlost iza njega. Vrijeme, iz perspektive govornika, prolazi kraj njega. Navedene konceptualne metafore nisu dosljedne jer ne evociraju istu predodžbu, već su koherentne jer predstavljaju potkategorije jedne natkategorije (VRIJEME JE KRETANJE), kako prikazuje sljedeća shema:

Prikaz 10: Percepcija vremena iz govornikove perspektive prema Lakoff i Johnson (1980)

Koherentne metafore jedne ciljne domene strukturiraju isti apstraktni koncept i preklapaju se u njegovoj parcijalnoj strukturi ako njihovo fokusiranje na različite aspekte implicira istu svrhu (Lakoff i Johnson, 1980: 96). Prema Lakoffu i Turneru (1989: 88f), odnose koherentnosti između metafora možemo objasniti kao rezultat proizašao iz temeljnog znanja jedne kulture, koje povezuje određene izvorne i ciljne domene na kulturnospecifičan način. Autori navedeno ilustriraju pomoću apstraktnog koncepta smrti kroz prizmu noći i povezanim konceptima hladnoće, mraka i sna. Naime, noć je često hladna i mračna, ljudi noću spavaju, a san znači mirovanje. Mrtvaci su hladni kao i noć te miruju kao oni koji spavaju. Ove korelacije uvjetuju koherentnost među metaforama i objašnjavaju odnos koji percipiramo među njima.

Koristeći konceptualnu metaforu kretanja za opis vremena, Lakoff i Johnson (1999: 137) također uočavaju metonimijske veze između vremena i prijeđenog puta. Ove dvije domene istovremeno su aktivirane u iskustvu i međusobno se povezuju, omogućavajući pristup jednoj putem druge. Autori ovo ilustriraju sljedećim primjerima:

- (4) *San Francisco je na pola sata od Berkleya.*
- (5) *Prespavao sam petnaest milja dok je ona vozila.*

U prvom primjeru VRIJEME metonimijski označava PRIJEĐENI PUT, dok je u drugom primjeru situacija obrnuta. Obje ilustracije pokazuju da ove dvije domene, kada se

aktiviraju istovremeno, uspostavljaju čvršće veze od samog metaforičkog mapiranja. U ovim primjerima *VRIJEME* se koristi za izražavanje udaljenosti između dvije točke, što zapravo predstavlja prijeđeni put prilikom stvarnog kretanja između tih točaka. Temelj kognitivne povezanosti između domene vremena i prijeđenog puta u suštini je metonimijski (Barcelona, 2003: 31). Metonimijsko konceptualiziranje vremena prisutno je i u situacijama gdje se vrijeme, kao apstraktna pojmovna domena, povezuje s atributima poput *lijepo*, *teško*, *kratko* itd. Takvo pridruživanje karakteristika moguće je jedino na osnovi svojstava *DOGAĐAJA* koji proizlaze iz govornikova iskustva.

Konceptualizacija vremena unutar različitih jezika jasno odražava jezično-kulturni kontekst. Kulturološke razlike u percepciji vremena, shvaćanju prošlosti, sadašnjosti i budućnosti te kategorizaciji vremenskih intervala odražavaju se kroz jezik. Kroz povijest su se razvile različite koncepcije vremena u zapadnom svijetu. To uključuje mehaničko viđenje vremena kao svojevrsnog sata, linearnu predstavu vremena kao neprekidnog toka te postmodernu percepciju vremena kao nečega relativnog i konstruiranog. Primjerice, neki jezici poput engleskog i njemačkog imaju vremenski sustav koji jasno razlikuje prošlost, sadašnjost i budućnost kao tri odvojene kategorije. S druge strane, jezici poput kineskog nemaju takav jasan vremenski sustav. U kineskom se koristi ista riječ za prošlost, sadašnjost i budućnost, a razlika se često naglašava pomoću priloga ili konteksta. U jezicima koji nemaju izražen vremenski sustav naglasak se stavlja na aspekte radnje, a ne nužno na vrijeme u kojem se radnja događa. Također, neki jezici imaju više od tri kategorije vremena. Naprimjer, maorski jezik ima čak deset kategorija vremena. U takvim jezicima kategorizacija vremena može varirati ovisno o specifičnim potrebama jezika i kulture, što dodatno ukazuje na raznolikost u konceptualizaciji vremena diljem jezičnog spektra.

Studija Núñez i Sweetser (2006) istražuje kako govornici jezika Aymara, koji se koristi u Andama u Južnoj Americi, konceptualiziraju prošlost i budućnost na drugačiji način u usporedbi s govornicima engleskog jezika. U navedenom jeziku postoji značajna razlika u izrazima *qhipa* i *nayra*, koji opisuju prošlost pred nama i prošlost iza nas, što ukazuje na drugačiju organizaciju vremena. Osim toga, konceptualizacija vremena može varirati i u vezi s kulturološkim kontekstom. Primjerice, u nekim kulturama vremenska os percipira se kao vertikalna, što je uočljivo u istočnoazijskim jezicima (Radden, 2011; Yu, 1998). Te kulture često povezuju prošlost s gore i budućnost s dolje. S druge strane, postoje kulture koje opisuju vremenske periode kao kružne, što implicira povezanost prošlosti, sadašnjosti i budućnosti. Ove različite konceptualizacije vremena ukazuju na to kako jezik, kultura i okolina zajedno oblikuju naše razumijevanje vremena te kako različite zajednice imaju raznolike perspektive na ovu apstraktnu kategoriju.

Boroditsky (2001) istražuje kako govornici mandarinskog jezika značajno više koriste vertikalnu dimenziju u konceptualizaciji vremena u usporedbi s govornicima engleskog jezika. Ovo ukazuje na to da konceptualizacija vremena može varirati ovisno o jezičnom kontekstu i utjecati na naše razmišljanje i ponašanje. Naprimjer, konceptualizacija vremena kao nečeg što teče ili se kreće može potaknuti ljude na to da gledaju na vrijeme kao na nešto ograničeno i dragocjeno, što ih potiče na

pažljivo i efikasno upravljanje vremenom. S druge strane, konceptualizacija vremena kao nečeg što se kreće u krugu ili spirali može potaknuti gledanje na vrijeme kao na nešto što se neprestano ponavlja. Ova konceptualizacija vremena također se odražava u vrijednosnom sustavu, posebice kroz metaforičku konceptualizaciju VRIJEME JE NOVAC. Prema ovoj metafori, vrijeme se smatra dragocjenim resursom koji treba mudro i učinkovito koristiti. Ovaj konceptualni okvir može imati dubok utjecaj na konstrukciju stvarnosti i društva, posebno u zapadnjačkim kulturama. Različite metaforičke konceptualizacije poput VRIJEME JE NOVAC, VRIJEME JE OGRANIČEN RESURS I VRIJEME JE DRAGOCJENO DOBRO ističu različite aspekte pojma „vrijeme“ te omogućuju različita tumačenja i perspektive.

VRIJEME JE NOVAC

- (6) *To me stoji puno vremena.*
- (7) *Na taj način možemo uštedjeti vrijeme.*
- (8) *Uložio sam svoje najbolje godine u ovo.*
- (9) *To je čisti gubitak vremena.*

VRIJEME JE OGRANIČEN RESURS

- (10) *Nemamo puno vremena.*
- (11) *Pati od kroničnog manjka vremena.*
- (12) *Pripazi da ne dođeš u vremensku stisku.*

VRIJEME JE DRAGOCJENO DOBRO

- (13) *Moje mi je vrijeme dragocjeno.*
- (14) *Nadam se da ćete mi pokloniti malo svoga vremena.*
- (15) *Izgubili smo puno vremena.*
- (16) *Krade mi moje vrijeme.*
- (17) *Pisanje radova uzima puno vremena.*

U navedenim primjerima ciljna domena vremena metaforizirana je pomoću različitih izvornih domena. Lakoff i Johnson (1980: 9) koriste pojam „potkategorizacije“ kako bi opisali odnos između tematski povezanih metaforičkih koncepata. Tri navedena metaforička koncepta smještaju u jedan sustav potkategorije, koji se gradi na odnosima implikacija među svim triju elementima. Primjerice, budući da je novac u današnjem društvu ograničen izvor, postaje dragocjen, što implicira da ga članovi društva doživljavaju kao vrijedno dobro. Odnosi između potkategorija opisuju implikacije između metafora. Iz metafore VRIJEME JE NOVAC možemo izvesti manje specifične konceptualne metafore poput VRIJEME JE OGRANIČEN RESURS, a ta potkategorija implicira VRIJEME JE DRAGOCJENO DOBRO. Korištenjem najupečatljivijeg metaforičkog koncepta, u ovom slučaju VRIJEME JE NOVAC, Lakoff i Johnson (ibid.) određuju cijeli podređeni sustav. Pojam potkategorije ima prednost u tome što omogućuje opis tematski pove-

zanih metaforičkih koncepata kao jednog koherentnog sustava. Time se omogućuje prikaz određenoga koherentnog sustava metaforičkih izraza za takve koncepte, a koherentnost potrebnih metafora temelji se na tematskoj srodnosti, tj. metaforizaciji iste ciljne domene pomoću različitih izvornih domena.

Razlike u konceptualizaciji vremena mogu se primijetiti također u gramatičkim konstrukcijama koje se koriste za prošlost, sadašnjost i budućnost. Traugott (1978) zagovara ideju da su vremenski odnosi strukturirani prostorno, koristeći lokativnu osnovu. Vrijeme i aspekt često odabiru prostorne značajke poput lokacije (ovdje-tamo, od-do) ili dimenzije (sprijeda-straga, gore-dolje) kao primarne prostorne orijentacije. Osim na temelju jezičnih razlika konceptualizacija vremena može varirati i ovisno o individualnim osobinama, poput kognitivnih stilova i perceptivnih kapaciteta.

Ipak, unatoč raznolikosti, mnoge metaforičke konceptualizacije vremena temelje se na konceptualnoj metafori *VRIJEME JE PROSTOR*, koja koristi prostornu topologiju. Primjeri iz njemačkog jezika, poput *Zeitraum* 'vremensko razdoblje', *lange/kurze Zeit* 'dugo/kratko vrijeme' ili *geraume Zeit*²⁶ 'dosta vremena', ilustriraju ideju o bliskoj povezanosti vremena i prostora u ljudskoj svijesti. Hrvatski ekvivalenti također odražavaju slične koncepte, što sugerira da konceptualna metafora ima univerzalni status. Unatoč tome, potrebna su daljnja sustavna istraživanja i empirijski dokazi jer su dosadašnja saznanja ograničena na opća promatranja o varijacijama u konceptualizaciji vremena među jezicima (Radden, 1997: 431).

5.2. Korpusno istraživanje

Kao što je opisano u Uvodu ove monografije, polazišna hipoteza istraživanja jest utvrđivanje ponavljajućih obrazaca kolokacijskog slaganja putem analize metaforičkih kolokacija, s ciljem definiranja ustaljenog udruživanja riječi u kolokaciju. U tu se svrhu provodi opsežno korpusno istraživanje u sklopu projekta „Metaforičke kolokacije – sintagmatske sveze između semantike i pragmatike“ (MetaKol), koji se vodi pri Hrvatskoj zakladi za znanost. Problemu se pristupa s gledišta proučavanja jezika temeljenom na kognitivnoj uporabi, koji objedinjuje deskriptivni okvir kognitivne lingvistike s metodologijom korpusne lingvistike. Točnije, primjenjuje se korpusno ilustrirani pristup u kojem se koriste korpusni podaci za odabir primjera koji bi potvrdili hipoteze. U tu je svrhu potrebno utvrditi i opisati metaforičke kolokacije u hrvatskom jeziku iz mrežnog korpusa *hrWaC*. Potonji je odabran jer sadržava gotovo 1,4 milijarde pojava i najveći je korpus hrvatskog jezika. On obuhvaća tekstove objavljene na internetskim stranicama s vršnom domenom .hr, a obuhvaća novinske portale, forume i mrežne stranice službenih organizacija. Stoga korpus čine autentični jezični podaci koji najvećim dijelom pripadaju publicističkom, razgovornom i administrativnom stilu hrvatskog standardnog jezika. *hrWaC* je obrađen i pretraživ u javno dostupnoj programskoj podršci za rad na korpusu *NoSketch Engine* ili uz plaćanje na

²⁶ Pridjev *geraum* etimološki je vezan za srednjevisokonjemački pridjev *gerūm(e)* odnosno starovisokonjemački adverbial *girūmo*, koji su derivirani iz *rūmi* 'Raum' (duden online).

korpusu *SketchEngine*. U ovom istraživanju korišten je računalni alat *SketchEngine*²⁷ (Ljubešić i Klubička, 2014). Primjena tog alata omogućuje empirijski pristup autentičnim podacima, a kombinacijom korpusno utemeljenog i korpusno vođenog pristupa (Tognini-Bonelli, 2001: 63) dobiveni podaci služit će za potvrdu navedenih hipoteza. Potvrda hipoteza donijela bi nove teorijske spoznaje vezano za načela kolokacijskog slaganja i, u konačnici, teoriju o metaforičkim kolokacijama.

Primjenom metode lijevka, prema Majoros (2013), analiza na projektu *MetaKol* provodi se na odabranom uzorku, koji čine kolokacije čije su osnove najučestalije imenice u hrvatskom jeziku i njihovi najučestaliji tipični kolokacijski partneri. Primjeri su određeni računalnim alatom *SketchEngine* pretraživanjem korpusa hrvatskog jezika *hrWaC*. S obzirom na to da su se među utvrđenim imenicama pojavile i imenice koje nisu produktivne u kolokacijskom slaganju (npr. vlastita imena), dodatno je provedeno manualno izlučivanje takvih imenica.²⁸ U sljedećem se koraku analiziraju kolokacijski profili utvrđenih imenica te se leksičko-semantičkim pristupom odabiru one kolokacije koje iskazuju metaforično značenje. Na taj način nastaje inventar metaforičkih kolokacija. Detaljnom analizom inventara opisuju se obrasci udruživanja u kolokacijske sveze, pri čemu se identificiraju procesi i mehanizmi koji bi mogli objasniti kolokacijsko slaganje. Cilj je istraživanja stjecanje uvida u načela funkcionalnog učvršćivanja dvaju leksema u kolokacijsku svezu.

S hrvatskim se mrežnim korpusom *hrWaC* može raditi primjenom različitih alata, a jedan je od njih *WordSketch*,²⁹ koji čine sažeci gramatičkog i kolokacijskog ponašanja pojedine riječi, što omogućuje izlučivanje kolokacija kategoriziranih prema gramatičkim relacijama. Gramatička relacija ili *gramrel* odnosi se na jedan stupac u alatu *WordSketch*. Svaki stupac predstavlja računalne obrasce dobivene tagiranim korpusom, odnosno kategoriju koja prikazuje kolokacije iste morfosintaktičke konstrukcije, tj. kombinacije s istim odnosom prema pretraživanoj riječi, npr. subjekti glagola ili modifikatori imenice. Jačina kohezivnosti sastavnica kolokacije izražava se

27 *SketchEngine* je platforma za stvaranje, pretraživanje i analizu tekstualnih korpusa, a svoju je primjenu našla u različitim vrstama obrade prirodnog jezika za potrebe društvenih i humanističkih disciplina te je jedan od temeljnih računalnih alata u korpusnoj lingvistici. Alat omogućuje pretraživanje velike zbirke tekstova prema složenim i lingvistički motiviranim upitima. Trenutno podržava korpusne na više od 90 jezika, a za hrvatski jezik dostupan je korpus *hrWaC* koji je tagiran na dva načina: *hrWaC 2.2*, *ReLDI*, tagiran korištenjem *MULTEXT-East Croatian* verzije 5. i *hrWac 2.2* i *RFTagger*, tagiran verzijom *RFTagger* pipeline v1 with the *MULTEXT-East v5 Croatian tagset*. Tagiranje (engl. *tagging*) se odnosi na označavanje pojavnica u tekstu, odnosno korpusu (Pojmovnik – Hrvatski mrežni rječnik, <http://ihj.hr/mreznik/page/pojmovnik/6/>, posjet 23. veljače 2022.). Oba korpusa rade s istim tekstovima, no razlika je u tageru, tj. *RFTagger* rabi noviju vrstu označivača, što ovu verziju čini boljom te je iz tog razloga odabrana za ovo istraživanje.

28 Popis imenica objavljen je na mrežnim stranicama projekta (<https://metakol.uniri.hr/>).

29 Navedeni alat kolokacije definira kao kombinaciju riječi koje se supopjavljaju češće od očekivanog, primjerice, sveza *fatalna pogreška*, koja se sastoji od osnove *pogreška* i kolokatora *fatalna*, pri čemu kohezivnost među sastavnicama može biti različitog intenziteta. Kao primjer slabog intenziteta navodi se sveza *nice house*, odnosno *lijepa kuća*, s obzirom na to da se sastavnice *nice* i *house* mogu kombinirati s velikim brojem drugih riječi. Primjer je jačeg intenziteta *Opera House*, odnosno *opera kuća*, s obzirom na to da je supopjavljivanje riječi *opera* s leksemom *kuća* uobičajeno te se ona ne može kombinirati s velikim brojem drugih riječi.

mjerom *logDice*, a učestalost pojave unutar korpusa izražena je frekvencijom.³⁰ Alat također ima opciju pronalaska, odnosno prikaza kolokacija prema traženoj pojavnici ili vrsti riječi. Naročito koristan način prikazivanja pojavnica su konkordancije, prikaz traženih pojavnica s okolnim kontekstom, tj. prikaz pojavnica u njihovoj tekstnoj okolini na odabrani način. U ovom istraživanju odabran je prikaz pojavnica 5 pozicija lijevo i desno od traženog pojma. Za pretraživanu riječ *godina*, koja je najučestalija imenica u hrvatskom korpusu, alat *Word sketch* nudi sveukupno 21 gramatičku relaciju: *kakav?*, *oba_u_genitivu*, *u_genitivu-n*, *a-koga-čega*, *n-koga-čega*, *koga-što*, *particip*, *prijedlog*, *infinitiv*, *koga-čega*, *s_prilogom*, *a-koga-što*, *a-komu-čemu*, *komu-čemu*, *glagol_ispred_prijedloga*, *prijedlog-iza*, *veznik*, *koordinacija*, *imenica_iza_prijedloga*, *biti_kakav?* i *subjekt_od*. S obzirom na to da su u fokusu istraživanja leksičke sveze, izdvajaju se one gramatičke relacije koje izlučuju svezu dvaju autosemantičkih leksema kao relevantne: *kakav?*, *oba_u_genitivu*, *u_genitivu-n*, *n-koga-čega*, *a-koga-čega*, *koga-što*, *subjekt_od*, *particip*, *biti_kakav?*

kakav?			biti_kakav?			subjekt_od		
prošli	161,896	12.0 ...	roditi	380	10.1 ...	proći	998	9.1 ...
prošle godine			osnovati	235	9.0 ...	je prošla godina		
posljednji	73,483	10.8 ...	uspješan	166	8.8 ...	prolaziti	399	8.8 ...
iduću	52,390	10.6 ...	težak	213	8.8 ...	Godine su prolazile		
iduće godine			izborni	91	8.8 ...	proteći	206	8.1 ...
sljedeći	49,389	10.4 ...	izborna je godina			je protekla godina bila		
sljedeće godine			protekao	78	8.6 ...	početi	748	8.0 ...
protekao	42,925	10.4 ...	star	156	8.5 ...	provesti	262	7.6 ...
zadnji	53,351	10.4 ...	prošil	52	7.7 ...	započeti	299	7.6 ...
školski	22,740	9.4 ...	sljedeći	58	7.5 ...	trajati	223	7.5 ...
školske godine			potreban	192	7.4 ...	prosti	130	7.4 ...
prethodan	14,739	8.8 ...	potrebne su godine			osvojiti	198	7.2 ...
prethodnih godina			rođan	31	7.3 ...	završiti	234	7.1 ...
pun	15,732	8.7 ...	godina biti rođna			imati	811	7.0 ...
cijel	21,680	8.7 ...	posljednji	46	7.2 ...	donijeti	209	6.9 ...
tijekom cijele godine								
nov	37,559	8.7 ...						
star	15,646	8.4 ...						

Prikaz 11: Ilustracija gramatičkih relacija u alatu *WordSketch* za imenicu *godina*.

Kao što pokazuje Prikaz 11, kod nekih je natuknica na popisu naveden minimalni kontekst, primjerice u gramatičkoj relaciji *kakav?* uz *prošli* navedeno je *prošle godine*. No kod velikog broja natuknica nema minimalnog konteksta te je potreban dodatni uvid u primjere u kontekstu, što je moguće biranjem opcije ... (tri točke) nakon podatka o mjeri *logDice* (Prikaz 12).

³⁰ Učestalost (također apsolutna učestalost) odnosi se na broj pojavljivanja. Ako riječ, fraza, oznaka itd. ima učestalost 10, to znači da je pronađena 10 puta ili postoji 10 puta. To je apsolutna brojka koja se ne izračunava pomoću posebne formule.

CONCORDANCE Croatian Web (hrWaC 2.2, RFTagger) Account expires in April 2022 » Get more space

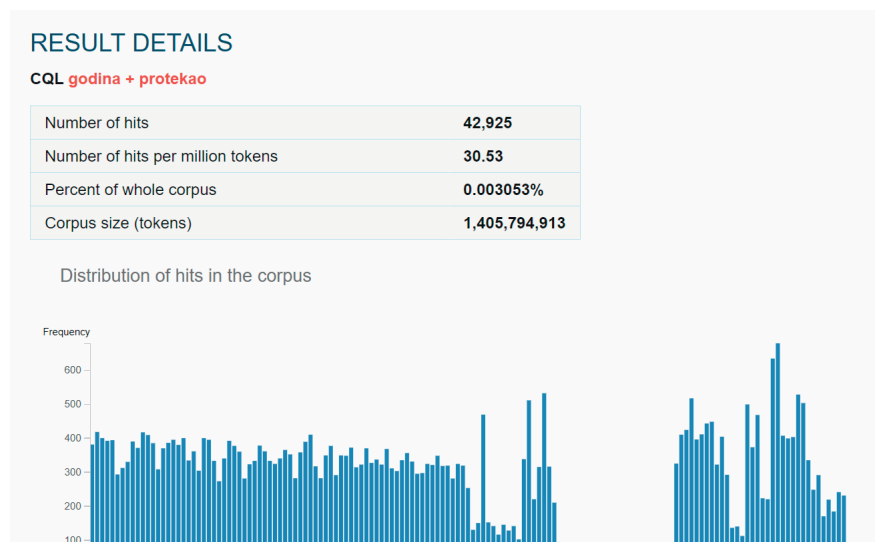
CQL godina + protekao • 42,925
30.53 per million tokens • 0.0031%

Details Left context KWIC Right context

1	zirs.hr	132 s visokom i višom školskom spremom. U proteklim godinama ZIRS je uložio mnogo u kadrove i opremu, kako u instrur
2	zapresic.hr	članove upoznalo s rezultatima postignutim u protekljoj godini , te planom i programom rada za 2012. godinu. Drugi po
3	vzvz.hr	tica Skupština, odnosno sumiranja rezultata u protekljoj godini , kao i utvrđivanja ciljeva i zadaća u već započetoj godini
4	vrtic-tmoruzic...	žica " Dalia Jurenec i Sunčica Džaić, koje su protekle tri godine uspješno vodile englesku igraonicu u našem DV. REDO\
5	vrtic-tmoruzic...	ružica " Sanja Ramlijak i Vanja Blažek, koje su protekljih godina uspješno vodile dječji zbor, te glazbenu igraonicu u naše
6	vzvz.hr	tima, - djelovanje na prevenciji ovisnosti itd. U protekljoj godini kvalitetne su rezultate natjecateljske desetine s područja
7	vzvz.hr	eta. Informacije o svim takvim natjecanjima u proteklim godinama navedene su u okviru Izvješća o radu Zajednice (moguć
8	zog.hr	b. Sve učenice i njihove obitelji koje su tijekom protekle godine obavile razgovor s ravnateljicom škole nisu obvezni doći
9	zupa-svkriza-og...	dini koja je minula bilo dobro. Tek zahvalan za proteklju godinu možeš pošteno i iskreno željeti sebi i drugima oko sebe :
10	zupa-svkriza-og...	me. To su ozbiljniji radovi koje smo poduzeli u protekljoj godini . Radove su izvodili: Limarski obrt MILLI, poduzeće OGUL
11	zupa-gajnice.hr	i će misa Zahvalnica za sva primljena dobra u protekljoj godini . Na Badnjak su dvije mise Polnočke. Dječja u 20:00, i gl
12	jobfair.com.hr	irstva, elektrotehnike i energetike. Iskustva od protekljih godina svjedoče o nemalom broju studenata koji su putem JobF
13	whiskas.com.hr	rane (a nije ugodno ni za ljude). Zdrava hrana Protekljih godina postali smo svjesni snažne veze između prehrane i zdr
14	hype.hr	309. godine prijavljeno je bilo 69 radova koji su protekle godine dana bili postavljeni na vanjskim oglasnim prostorima dilj

Prikaz 12: Primjeri u kontekstu za natuknicu protekao.

Pretraga određene kombinacije riječi u kontekstu daje i statističke podatke o sveukupnom broju pojavljivanja u korpusu, broju pojavljivanja na milijun pojava, o postotku zastupljenosti u cijelom korpusu te o veličini korpusa, odnosno pojava (tokena), što ilustrira Prikaz 13.

Prikaz 13: Statistički podaci za kombinaciju godina + protekao.

U drugom koraku, nakon utvrđivanja gramatičkih relacija relevantnih za analizu kolokacijskih profila, s popisa je potrebno izlučiti one kombinacije riječi koje čine metaforičku kolokaciju. Kao što je rečeno, na popisu su natuknica (u pojedinim gramatičkim relacijama) navedene sveze natuknice i pretraživane riječi godina (Prikaz 14).

prostao prošle godine	6,312	7.7	...
tekući tekuće godine	6,440	7.7	...
osnovati	5,608	7.5	...
prijašnji prijašnjih godina	5,105	7.4	...
osamdeseti osamdesetih godina	4,701	7.3	...
roditi	4,326	7.1	...
kalendarski kalendarske godine	4,076	7.1	...
sav svih ovih godina	13,444	7.1	...
ran ranijih godina	3,973	7.0	...
nepun	3,731	7.0	...
navršiti	2,983	6.7	...
dobar	7,197	6.6	...
srednji srednjih godina	3,325	6.6	...

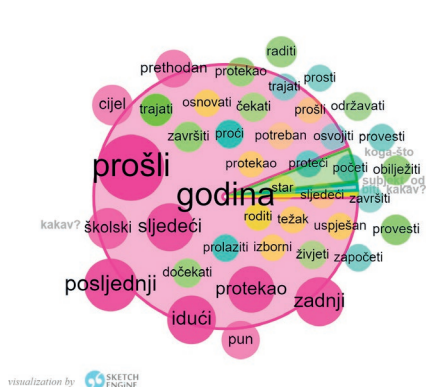
Prikaz 14: Primjer popisa generiranog računalnim alatom WordSketch za leksem godina.

Kod niza takvih primjera iz kombinacije na popisu moguće je zaključiti kako se radi o metaforičkoj kolokaciji, npr. kod sveza u gramatičkoj relaciji **kakav?** *tekuće godine*, *ranijih godina*, *srednjih godina* i sl. Uz velik broj drugih natuknica takve informacije na popisu nema, pa je potrebno proučiti uporabu natuknice u kontekstu. Pritom se uočavaju različite semantičke i pragmatičke posebnosti, poput višeznačnosti, koju je moguće razlučiti jedino u kontekstu. Detaljan opis obrade kolokacijskog profila imenice *godina* prikazan je u Stojić i Košuta (2022).

U središtu su analize provedene za potrebe ove monografije metaforičke kolokacije iz semantičkog polja „vrijeme“. U tu se svrhu iz popisa najučestalijih imenica u hrvatskom korpusu analiziraju imenice iz navedenog semantičkog polja, a to su: *godina*, *dan*, *vrijeme*, *sat*, *mjesec* i *tjedan*. Semantičkom obradom kolokacijskih profila navedenih imenica izlučene su metaforičke kolokacije. Iste su razvrstane prema pripadnosti izvornoj domeni kako bi se odredile nadređene konceptualne metafore. Utvrđene metaforičke kolokacije analizirane su i sistematizirane u skladu s tipologijom teorije konceptualne metafore (v. 3.2.2.), razlikujući s jedne strane metaforu kao dvodomenski model, u okviru kojega su izvor i cilj dvije međusobno neovisne konceptualne domene, te metonimiju kao jednodomenski model. Redosljed prikaza temelji se na tipologiji konceptualne metafore prema Lakoffu i Johnsonu (1980) prikazanoj u 3.2.2.

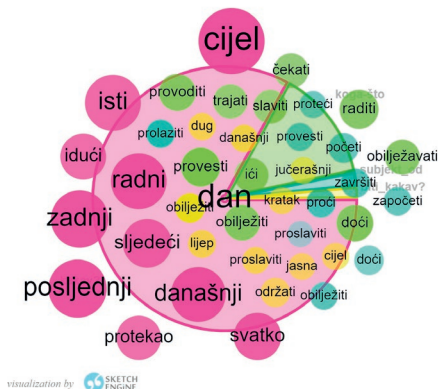
5.3. Metaforičke kolokacije iz semantičkog polja „vrijeme“

Pretraga alatom *WordSketch* za tražene lekseme *godina*, *dan*, *vrijeme*, *sat*, *mjesec* i *tjedan* u korpusu *hrWaC* daje sljedeći broj tokena: *godina* 4 038 699, *dan* 2 112 293, *vrijeme*: 1 730 336, *sat* 818 951, *mjesec*: 6 707 09, *tjedan* 415 129. Prikazi od 15. do 20. generirane su vizualizacije distribucije kolokatora, prikazujući njihovu učestalost i tipičnost (*logdice-score*), koja odražava snagu semantičke kohezivnosti među sastavnicama.

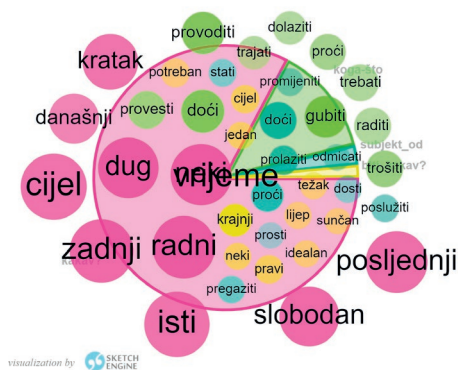
visualization by SKETCH ENGINE

Prikaz 15: Vizualizacija kolokatora imenice godina.

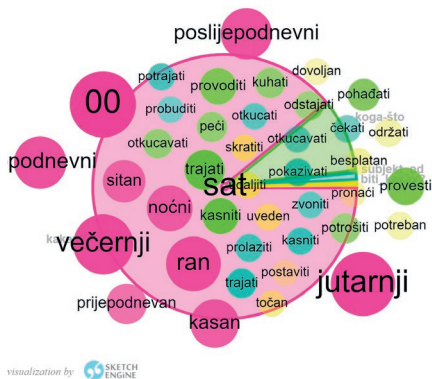
visualization by SKETCH ENGINE

Prikaz 16: Vizualizacija kolokatora imenice dan.

visualization by SKETCH ENGINE

Prikaz 17: Vizualizacija kolokatora imenice vrijeme.

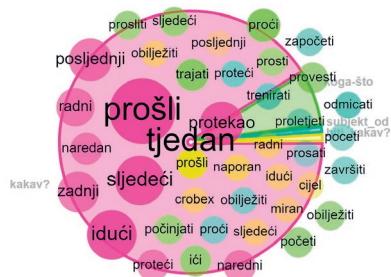
visualization by SKETCH ENGINE

Prikaz 18: Vizualizacija kolokatora imenice sat.

visualization by SKETCH ENGINE

Prikaz 19: Vizualizacija kolokatora imenice mjesec.

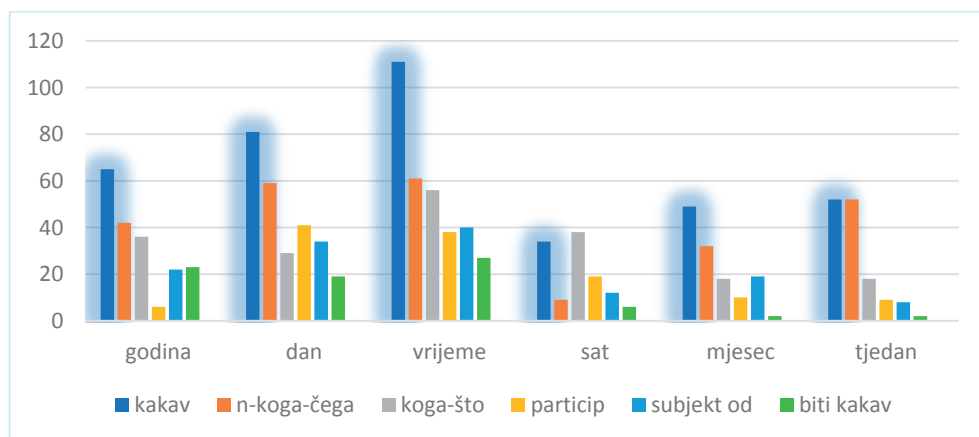
visualization by SKETCH ENGINE

Prikaz 20: Vizualizacija kolokatora imenice tjedan.

Veličina fonta zajedno s veličinom kruga u vizualizaciji predstavlja učestalost supojavljivanja kolokatora u kombinaciji s pretraženom imenicom u korpusu, dok se blizina, uz pojam u sredini, odnosi na *logdice-score*. Naprimjer, kombinacija imenice *godina* s pridjevom *prošli* najčešća je i najtipičnija u korpusu. Dvije najčešće gramatičke relacije u formiranju kolokacija s imenicom *godina* su *kakav?* (označen ružičastom bojom) i relacija *koga-što* (označena svijetlozelenom bojom). Ostale relevantne gramatičke relacije *subjekt_od* (označena tirkiznom bojom), *particip* (označena svijetlozelenom bojom) i *biti_kakav?* (označena žutom bojom) pokazuju niži stupanj produktivnosti.

Nakon provedene manualne semantičke analize korpusnih profila imenica *godina*, *dan*, *vrijeme*, *sat*, *mjesec* i *tjedan*, utvrđeno je sveukupno 1177 metaforičkih kolokacija, što iznosi 35,5 % od sveukupnog broja sveza prikazanih u relevantnim gramatičkim relacijama. Međutim, nakon provedene manualne analize kolokacijskih profila navedenih imenica, iz statistike su izuzete one pojave koje su računalnom pogreškom svrstane u kolokacijski profil. Također se nisu brojale realizacije metaforičkih kolokacija koje predstavljaju izvedene oblike, na primjer svršeni i nesvršeni oblici istog glagola, nominalizacija glagola, glagolski pridjev i sl.³¹ Takvi se primjeri broje kao jedan tip, a varijante kao njihovi tokeni. Sljedeći prikaz prikazuje distribuciju po pretraženim imenicama:

31 Tako se glagol *naći* ostvaruje kao *naći*, *nalaziti* i *pronaći*. Primjeri iz korpusa: a) *Kad god možeš naći vremena da samo postojiš, odbaci svaki rad.* (t-com.hr); b) *Hvala svima koji su pronašli vremena za ovo obiteljsko druženje našeg bratstva.* (ofs.hr) i c) *U današnje vrijeme čovjek ne nalazi vremena za razmišljanje o ključnim pitanjima života.* (zupa-nasice1.hr)

Prikaz 21: Distribucija metaforičkih kolokacija po pretraženim imenicama.

Kao što je razvidno, najproduktivnija imenica u tvorbi metaforičkih kolokacija iz predmetnog semantičkog polja „vrijeme“ jest leksem *vrijeme* (333), a nakon toga slijede leksemi *dan* (263), *godina* (194), *tjedan* (139), *mjesec* (130) i *sat* (118). Najproduktivniji obrazac kod svih predmetnih leksema jest tip „atribut + imenica“ ostvaren u gramatičkim relacijama *kakav?*, *particip* i *biti kakav?* Nakon njega najučestaliji su obrasci „glagol + imenica u izravnom objektu“ ostvaren u gramatičkoj relaciji *koga-što*, „imenica u službi subjekta + glagol“ realiziran u gramatičkoj relaciji *subjekt od* i „imenica + imenica u genitivu“ realiziran u gramatičkoj relaciji *n-koga-čega*. Potonja relacija također obuhvaća nominalizirane glagole koji su navedeni u relaciji *koga-što*, stoga nisu uključeni u zbroj metaforičkih kolokacija utvrđenim u relaciji *koga-što*. Naime, ti primjeri kao i istovjetni primjeri u gramatičkoj relaciji *biti_kakav?* i *particip*, koji također predstavljaju derivirane oblike, svedeni su na kanonski oblik naveden u gramatičkoj relaciji *koga-što*, te se slijedom toga u statističkoj obradi broje jedanput.

U sljedećem su koraku utvrđene metaforičke kolokacije analizirane po pitanju konceptualizacije vremena. Pri određivanju ciljne domene te konceptualne metafore korišten je popis metafora *Master Metaphor List* (Lakoff et al., 1991).³² Svaku konceptualnu metaforu ilustriraju primjeri utvrđeni u korpusu. Brojevi ispred svakog primjera predstavljaju kronološki redoslijed kategoriziranih primjera. Popis svih utvrđenih metaforičkih kolokacija prema pripadnosti konceptualnoj metafori nalazi se u prilogu. Utvrđena su sva tri tipa konceptualne metafore, strukturne, orijentacijske i ontološke, a njihov detaljni opis uz ilustraciju na reprezentativnim primjerima iz konkordancija³³ dat će se u nastavku.

³² <http://araw.mede.uic.edu/~alansz/metaphor/METAPHORLIST.pdf> (zadnji pristup 23.10.2023.)

³³ Uz odabrane reprezentativne primjere iz konkordancija u zagradi naveden je samo naziv portala iz vršne domene .hr s obzirom na to da bi navođenje cijelog linka vizualno opteretilo tekst. Svi se primjeri mogu provjeriti u mrežnom korpusu *hrWaC 2.2 RFTagger*.

5.3.1. Strukturne metafore

Strukturne metafore omogućuju detaljnu strukturu apstraktnih pojmova. One nam pomažu razumjeti iskustva koja nisu točno ocrtana, koja su apstraktna ili nejasna (Kövecses, 2002). U korpusu su utvrđene sljedeće strukturne metafore: **VRIJEME JE NOVAC** s potkategorijama **VRIJEME JE DRAGOCJENO DOBRO** i **VRIJEME JE OGRANIČENI RESURS** te konceptualna metafora **VRIJEME JE PUT**.

5.3.1.1. VRIJEME JE NOVAC

S obzirom na to da vrijeme predstavlja kompleksni apstraktni dio ljudskog iskustva, konceptualizira se pomoću konkretnog, odnosno poznatog sadržaja. Drugim riječima, struktura koncepta **NOVAC** prenosi se na koncept **VRIJEME** tako što kolokator ima značenje koje implicira novac, a ulaskom u svezu s imenicom iz semantičkog polja „vrijeme“ dolazi do metaforičkog prijenosa koje uvjetuje semantičke restrikcije. Tako se, primjerice, vrijeme kao realizacija koncepta **VRIJEME JE NOVAC** može rasipati, štedjeti ili investirati. No vrijeme se ne može staviti u džep. Investirano se vrijeme ne može vratiti niti se vrijeme može držati u banci. Primjeri iz korpusa:

- (1) *Naš izvor kompetitivne prednosti leži u znanju i iskustvu djelatnika koji su **uložili godine** u implementacije i razvoj bankarskih rješenja (...).* (infosistem.hr)
- (2) *Iza nas su mnoge **godine** koje su **potrošene** uzalud...* (istarski.hr)
- (3) *Djelatniku u odori mora biti **plaćen dan** kao da obavlja redovite poslove (jer u odori predstavlja MP), a s obzirom da je izvan mjesta obavljanja redovitih poslova mora imati i dnevnicu.* (spph.hr)
- (4) *Za milijune užurbanih ljudi izumljena je kava koja **štedi vrijeme** i pojednostavljuje pripremu.* (kava.hr)
- (5) *U vatrogasnim krugovima čeka se policijska i pravosudna ocjena događaja, a zapravo skriva se nemoć i **kupuje vrijeme**.* (vatrogasci.hr)
- (6) *Ne želimo **vrijeme trošiti** na gluposti.* (glas-koncila.hr)
- (7) *Koliko **košta radni sat** u Njemačkoj, a koliko u Hrvatskoj?* (vecernji.hr)
- (8) *Koliko **stoji tjedan dana** na moru i kako proći jeftinije?* (net.hr)

Prema Lakoffu i Johnsonu (1980: 7ff), konceptualna metafora **VRIJEME JE NOVAC** ne ograničava se samo na novac, već na nešto dragocjeno i rijetko, što je ograničeno i vrijedno. Stoga ova konceptualna metafora uključuje i potkategorije **VRIJEME JE DRAGOCJENO DOBRO** i **VRIJEME JE OGRANIČEN RESURS**.

5.3.1.1.1. VRIJEME JE DRAGOCJENO DOBRO

Vrijeme je dobro koje je čovjeku vrijedno i dragocjeno te se s njime treba pažljivo ophoditi, što se u korpusu, tj. u jeziku, reflektira tako da kolokator ističe vrijednost

vremena, koje ne treba gubiti:

- (9) *Kako ne bi izgubio još jednu godinu, odlazim u rujnu na prijemni ispit u Split...* (vgdanas.hr)
- (10) *Internet ima tu moć da pred njime kapituliram, mada sam često svjestan da gubim dragocjene sate.* (mvinfo.hr)

Izgubljeno vrijeme se nastoji vratiti, pronaći ili nadoknaditi:

- (11) *Voljela bih se vratiti u prošlost i krenuti ispočetka, vratiti sretno dane, osmije.* (blog.hr)
- (12) *Ipak 30 posto ispitanika smatra da ne bi ništa promijenili kada bi mogli vratiti vrijeme unatrag.* (business.hr)
- (13) *Kad god možeš naći vremena da samo postojiš, odbaci svaki rad.* (t-com.hr)
- (14) *Preko vikenda spavate duže i pokušavate nadoknaditi sve one sate koje ste izgubili tokom radnog tjedna u nadi da ćete idućeg biti jednako produktivni na poslu?* (happydreams.hr)

Vrijeme se konceptualizira kao posjed kojim se koristimo ili ga poklanjamo, a zbog svoje je poželjnosti zanimljivo za kradljivce:

- (15) *Veliki pjesnik ovog razdoblja je Silvije Strahimir Kranjčević (1865 - 1908), koji je u nekoliko svojih najboljih pjesama dao najzreliji poetski dokument svog vremena, djelujući svojom poezijom na mnoge pjesnike XX. stoljeća.* (.hr)
- (16) **Uzmi vrijeme za odmor i opuštanje.** (tena.hr)
- (17) **Cijeli drugi dan koristimo za izlazak iz špilje.** (ddiskf.hr)
- (18) *Zar je moguće da Isusu ne možemo pokloniti ni jedan sat tjedno da mu se zahvalimo ili da mu se izručimo.* (zupa-astepinca-kc.hr)
- (19) **Prepoznaj kradljivce vremena i ograniči vrijeme koje provodiš na nekorisne načine.** (tesa.hr)
- (20) **Ukradite sat, dva, dan, pa i tjedan ako možete i oslušajte želje vašeg tijela, ali i vaše duše.** (frendice.hr)
- (21) *Nadam se da ste ipak ukrali koji mjesec pripremajući tijelo za skijanje.* (femina.hr)

5.3.1.1.2. VRIJEME JE OGRANIČEN RESURS

Vrijeme je dragocjeno jer je ograničeno te predstavlja resurs. Kao takvo, može ga biti više ili manje:

- (22) *Ako imaš viška vremena, posveti se tome maksimalno.* (posao.hr)
- (23) *Ipak u doba neprestanog manjka vremena i konstantnog stresa, nepravilna*

i jednolična prehrana lišena brojnih nutrijenata postala je svakodnevica. (naturala.hr)

- (24) *Analiza je vrlo marginalizirana zbog učestalog **nedostatka vremena**, pa se često procjenjuje da s jednim satom tjedno za nju nema vremena. (unizg.hr)*

Vrijeme kojim raspolažemo treba optimalno koristiti i pažljivo isplanirati:

- (25) *Druga ekipa je također odlučila u potpunosti **iskoristiti dan** i vidjeti sve što mogu prije mraka. (yeti.hr)*

- (26) *Život nas uči da je **izuzetno kratak**, stoga **nemojte tratiti vrijeme** na pesimizam, iluzije i bijes. (jutarnji.hr)*

- (27) *U današnjem užurbanom tempu života vrlo je važno **pravilno raspolagati vremenom** pa gotovo da nema osobe koja **kalendar svakodnevno ne koristi**. (dnevnik.hr)*

- (28) **Planiraj i organiziraj svoje vrijeme.** (tesa.hr)

Crpljenje resursa potrebno je za obavljanje određenih poslova:

- (29) *Da bi se razvila navika **treba približno 21 dan**. (herbalive.hr)*

- (30) *Staza prolazi poljem Tlačnica do kojeg **treba otprilike jedan sat**. (index.hr)*

Ograničenost se očituje u izrazima poput:

- (31) *U današnje vrijeme roditelji gotovo da više **nemaju vremena** za smireno i opušteno pripovijedanje svojoj djeci. (nsk-sisak.hr)*

- (32) *Odbijaju nam dati **slobodan dan** na koji se možemo naspavati i odmoriti. (skoz.hr)*

- (33) *Zahvaljujem još jednom svima koju **su dali vrijeme**, trud, volju i sredstva za ostvarivanje projekta. (astronomija.hr)*

- (34) *Da bi smo na dijete prenijeli svoja iskustva **trebamo ih i sami steći**, a to **traži vrijeme** i ponešto intelektualnoga napora. (metkovic.hr)*

- (35) *Svaka promjena mjesta učenja **zahtijeva i dodatno vrijeme** za adaptaciju na novu okolinu (...). (skole.hr)*

5.3.1.2. VRIJEME JE PUT

Ova se konceptualna metafora pribraja strukturnoj metafori jer se struktura koncepta puta prenosi na vrijeme. Taj se put preslikava na život, koji se sastoji od niza iskustava i događaja, a vrijeme je sredstvo kojim putujemo. Pritom se vrijeme metonimijski strukturira kao slijed vremenskih intervala:

- (36) *Članice Centra za ženske studije su već **nizom godina** pozivane da na različite načine surađuju s institucijama i udrugama kako u Hrvatskoj i regiji jugoistočne Europe tako i diljem svijeta. (zenstud.hr)*

Slijedovi su rezultat segmentiranja te stoga svaki vremenski interval ima svoj početak, sredinu i kraj, tj. može početi i završiti:

- (37) *Nakon što je SP u desetci otkazano na početku godine uslijedio je otkaz i novog datuma u listopadu.* (biljar.hr)
- (38) *Dio sredstava iz prethodnog razdoblja, koji je stigao pred kraj godine, koristi se u okviru ovog programa, kao nastavak programske aktivnosti.* (puznica.hr)
- (39) **Do sredine godine očekujemo lagano pozitivno tržište, no ne i period izraženog rasta cijena.** (kigo.hr)
- (40) *Nadamo se da ćemo rješenje o zaštiti dobiti do konca godine.* (slobodnadalmacija.hr)

Vremenski intervali mogu početi i završiti:

- (41) **Akadska godina je počela i moje oduševljenje samo raste.** (skole.hr)
- (42) *Osim toga godina je završila, novac je ostao na računu i sad će mi naplatiti porez jer ga računaju kao dobit.* (zadarskilist.hr)

Put se može skratiti ili produžiti:

- (43) *Svi mi vatrogasci djelujemo u suradnji sa VOC-om da što brže izlazimo na intervencije, tj. **skratimo vrijeme** i put izlaska, ali vezano uz ovu temu još nismo dovoljno zaštićeni.* (dvd-jastrebarsko.hr)
- (44) *Inače imam život, ali u zadnje vrijeme volim **skratiti** dosadne **sate** uz Sc2.* (forum.hr)
- (45) *Tom prilikom ćemo **produžiti** i radno vrijeme našeg shopa dodatnom opremom do 22 sata.* (iportal.com)

Put može biti iskrivljen, pa se tako konceptualna metafora VRIJEME JE PUT prenosi na život koji predstavlja put, a skretanje s puta predstavlja pogrešan korak te dovodi do sljedećega metaforičkog izraza:

- (46) *Sretnu se tako dvije različite duše u **krivo vrijeme** i na **krivom mjestu**.* (alternativa.hr)

Dionica puta koja još nije prijeđena konceptualizirana je kao nastavak ili ostatak puta, a manifestira se u sljedećim metaforičkim izrazima:

- (47) *Prema najavama prognostičara, vjetar bi u **nastavku dana** trebao još malo oslabiti.* (meteo-info.hr)
- (48) *Djeca su **ostatak dana** s oduševljenjem prepričavala priču i doživljaje.* (primesten.hr)
- (49) *U venecijanskim kazalištima 18 st. samo su poznate arije slušane pažljivo, dok se u **ostalo vrijeme** po ložama odvijao bogat društveni život.* (unizg.hr)
- (50) *Tog dana bit će **skrraćeni satovi**, kako bi nam **ostalo vremena** za zajedničko*

druženje u školskoj dvorani. (škole.hr)

(51) *Živa na termometru penjat će se tijekom ostatka tjedna. (kigo.hr)*

5.3.2. Orijentacijske metafore

Za razliku od strukturnih metafora, orijentacijske se metafore temelje na ljudskom iskustvu s orijentacijom u prostoru (Lakoff i Johnson, 2003: 14). Govornici koriste orijentacijske metafore kako bi lakše dokučili apstraktne domene, prenoseći orijentaciju u prostoru na apstraktne činjenice. Orijentacijske su metafore povezane s prostornom orijentacijom: gore-dolje, unutra-van, ispred-iza, središnje-periferno. U korpusu su utvrđene sljedeće orijentacijske metafore: PROSTORNA BLIZINA JE VREMENSKA BLIZINA I VRIJEME JE KRAJOLIK I KREĆEMO SE KROZ NJEGA.

5.3.2.1. PROSTORNA BLIZINA JE VREMENSKA BLIZINA

Ova konceptualna metafora predstavlja orijentacijsku metaforu konceptualizirajući vrijeme kroz prostor. Ono što se dogodilo prije puno vremena daleko je, a ono što slijedi se udaljava prema budućnosti:

(52) *Već sedmo desetljeće, od daleke 1938. godine, krovopokrivačko-građevinski obrt Makoter gradi i stvara. (makoter.hr)*

(53) *Početak studenog smo napravili prvi od sedam koraka, a svakog daljnjeg mjeseca s veseljem zakoraknuli dalje. (škole.hr)*

Prostor se orijentira prema govorniku u smjeru naprijed-nazad, što znači da je ono što se već dogodilo prije:

(54) *No, za razliku od prijašnjih godina, ovaj smo put smješteni u 5. paviljonu, na štandu 5 d. (fibra.hr)*

(55) *U novim verzijama dobit će i neke nove mogućnosti - pregled svih računa i iz prijašnjih mjeseci i razrađeni i oku ugodniji dizajn. (glas-slavonije.hr)*

Orijentacija naprijed-nazad implicira da je ono što je blizu u govornikovu vidnom krugu, odnosno da stoji pred njim. Primjeri iz korpusa:

(56) *Dakle, u dogledno vrijeme na Webu će biti dostupne osnovnoškolske i srednjoškolske lektirne knjige. (škole.hr)*

(57) *Predviđeno vrijeme izvođenja radova je šest mjeseci. (kdvik-rijeka.hr)*

(58) *To nije apstraktno načelo, već konkretan zadatak koji je pred nama u predstojećim mjesecima, u radu na programu i strategiji Zelene liste za parlamentarne izbore. (index.hr)*

5.3.2.2. VRIJEME JE KRAJOLIK I KREĆEMO SE KROZ NJEGA

Kod ove se konceptualne metafore promatrač kreće kroz vrijeme koje je statično. Lakoff i Johnson ovaj koncept nazivaju TIME IS STATIONARY AND WE MOVE THROUGH IT (1980: 43f), odnosno THE MOVING OBSERVER METAPHOR OR TIME'S LANDSCAPE (1999: 145f). U ovom se modelu vrijeme konceptualizira kao kretanje promatrača iz prošlosti preko sadašnjosti u pravcu budućnosti, pri čemu vrijeme predstavlja statičnu referentnu točku. Budućnost je ispred promatrača, prošlost iza njega, a kretanje promatrača odgovara „prolaženju“ vremena. Promatrač je aktivan sudionik radnje, a vrijeme je statično područje kroz koje se kreće promatrač. Primjeri iz korpusa:

- (59) **Godina u koju smo ušli globalno je godina ekonomske krize, a za Hrvatsku to mora biti godina dubokih socijalnih i ekonomskih reformi.** (prilika.hr)
- (60) *Među zarobljenicima bio je i Korčulanin Marko Polo, koji je, nakon četiri dana u korčulanskoj tamnici, proveo godinu dana u đenovskom zarobljeništvu.* (bebic.hr)
- (61) *Prije nego smo se stigli okrenuti, iza leđa nam je ostala još jedna godina.* (tvrđjava-knin.hr)
- (62) **Vrijeme u kojem živimo vrijeme je kada svi strahujemo da nestaje čovjek, suosjećajnost, da se sve pretvara u osobni interes.** (sinj-com.hr)
- (63) *Ako gledamo vrijeme koje lopta provede u igri, kreće se između 25-35 minuta, a sastoji se od ciklusa igre i ciklusa odmora.* (mojdoktor.hr)
- (64) *Čistači na svojim trokolicama koji lagano voze ispred velikog izloga s dizajnerskom modnom markom Escada odličan su primjer fotografije koja je svjedok vremena u kome živimo.* (fotografija.hr)

Posebnu podskupinu ove konceptualne metafore čine metaforičke kolokacije kod kojih je čovjek vršitelj radnje, a vrijeme je pacijens na kojemu se vrši radnja

- (65) *Izgleda da si markirao satove hrvatskog jezika kad se učilo „ije“ i „je“* (sbplus.hr).
- (66) *Na inicijativu UNESCO-a 2011. godine, pokrenut je Tjedan međunarodnog umjetničkog obrazovanja, koji se diljem svijeta obilježava svake godine u četvrtom tjednu mjeseca svibnja.* (culturenet.hr)

ili je neki drugi subjekt metonimizacijom vršitelj radnje, a vrijeme patiens na kojemu se vrši radnja:

- (67) **Ford slavi godinu uspjeha za svoj najprodavaniji mali automobil Ford Fiesta, za koju je John Fleming, predsjedatelj i CEO Ford Europe, nedavno u Bukureštu preuzeo 26 nagradu u nizu naslov rumunjskog automobila godine.** (autoportal.hr)
- (68) *Budući da je UN 2013. godinu proglasio Međunarodnom godinom voda, ovogodišnji Svjetski dan voda posvećen je suradnji na području voda.* (priro-

da-zagrebicka.hr)

- (69) *Moja misao poleti k izlazećem suncu i odjednom u vrtlogu vatre i dima osjetih dodir koji zaustavi vrijeme.* (dinajina-sjecanja.hr)

5.3.3. Ontološke metafore

Ontološke metafore omogućuju konceptualizaciju visokoapstraktnih pojmova kao materijalnih predmeta, dajući im tako određeni ontološki status. Ova skupina metafora uključuje izraze koji omogućuju da događaje, aktivnosti, osjećaje, ideje i sl. shvaćamo kao entitete i tvari, odnosno nematerijalne stvari materijaliziramo, apstraktno konkretiziramo, oslanjajući se pritom na vlastito iskustvo s objektima i tvarima iz okruženja (Lakoff i Johnson, 1980: 25ff). Na taj se način, razumijevanjem apstraktnih pojmova i iskustava kroz određene entitete, naše iskustvo svodi na nešto opipljivo, s jasno izraženim granicama i strukturom. Stoga događaje i stanja često metaforički konceptualiziramo kao predmete, aktivnosti kao materiju, a stanja kao spremnike. Metaforička ontologizacija gotovo je sveprisutna u jeziku, tako da njihovu slikovitost govornik rijetko primjećuje. U korpusu su utvrđene sljedeće konceptualne metafore ove vrste: VRIJEME JE TVAR, VRIJEME JE SPREMNİK, PERSONIFIKACIJA I VRIJEME JE DOGAĐAJ.

5.3.3.1. VRIJEME JE TVAR

Ova konceptualna metafora predstavlja ontološku metaforu konceptualizirajući apstraktne fenomene kao opipljive, odnosno vidljive. Pritom vrijeme poprima svojstva supstancija i objekata poput trodimenzionalnosti, težine, ograničenosti, brojivosti, dodirljivosti, okusa, njuha i sl., što ovu skupinu konceptualne metafore čini najraznovrsnijom. U korpusu su utvrđene sljedeće konceptualne metafore: VRIJEME SE MOŽE MJERITI, VRIJEME JE PONAVLJAJUĆI SLIJED, VRIJEME JE DJELJIVA CJELINA, VRIJEME JE POSJED I VRIJEME IMA SVOJSTVA PREDMETA.

5.3.3.1.1. VRIJEME SE MOŽE MJERITI

Ova konceptualna metafora omogućuje predodžbu vremena kao nečeg što se može brojati:

- (70) *Kuća mnoge godine broji.* (index.hr)
- (71) *Dovoljno za drugo vrijeme, 1:24.304. 0 min: Hamilton vozi vrhunski prvi sektor, 27.0, Alonso je četiri desetinke sporiji od tog vremena.* (gp1.hr)

Kvantitativnost implicira i mjerljivost, odnosno računanje:

- (72) *Također mora mjeriti vrijeme trajanja isključenja igrača koji su isključeni iz igre prema Pravilima.* (vkcroatiaturanj.hr)
- (73) *Na osnovu postignutog apsolutnog vremena svih ekipa ćemo izračunati pro-*

sječno vrijeme vožnje po etapi. (mojbicikl.hr)

Ujedno vremenske jedinice predstavljaju entitete koji imaju granice:

- (74) *Znamo da nam je vrijeme limitirano, da nemamo više jako puno vremena (...).* (nacional.hr)
- (75) *Kako je vrijeme promocije ograničeno, nismo bili u mogućnosti osobno prezentirati ovogodišnje sudionike i teme njihovih caseova izvan samog Zagreba.* (estudent.hr)

Mjerljive jedinice daju skup te se mogu akumulirati, što je vidljivo na sljedećim metaforičkim izrazima:

- (76) *Osim toga nije bitna količina vremena provedenog u obitelji nego je bitna kvaliteta.* (vecernji.hr)
- (77) *Dijelu sata povećat će efektivno vrijeme vježbanja tog dijela sata ali i ukupno vrijeme vježbanja na satu.* (skole.hr)
- (78) *Ukupan fond sati nastave (teorijskog dijela) određen je ovim nastavnim planom i programom i provodi se u trajanju od 35 nastavnih sati.* (edukacija.hr)

5.3.3.1.2. VRIJEME JE PONAVLJAJUĆI SLIJED

Kod ove konceptualne metafore vrijeme se poima kao slijed koji se redovito ponavlja. Ta periodičnost temelji se na prirodnim pojavama poput rotacije Zemlje, što dovodi do izmjene dana i noći, ljeta i zime, itd. Ciklički model vremena manifestira se kroz organizaciju tjedna i godine, gdje isti dani ili mjeseci slijede unaprijed određeni redoslijed, ponavljajući se tjedno, mjesečno i godišnje. Evo primjera iz korpusa:

- (79) *Radne skupine kojima su prisustvovala i naše učenice planirale su projekte u sljedećoj školskoj godini i dogovorile međusobnu suradnju Županijskih Vijeća učenika Republike Hrvatske.* (ppg.hr)
- (80) *Barem dvije naredne godine kip će se nalaziti u Arheološkom muzeju u Zagrebu.* (otok-losinj.hr)
- (81) *U industriji gaminga ustaljeni je običaj da se određeni hardver svakih nekoliko godina pojavi u umanjenoj ili tanjoj verziji.* (tportal.hr)
- (82) *Nakon uzbudljive ali i naporne sezone, nakon mnogih godina natjecanja i mnogih pobjeda, bilo je prirodno i ispravno da stanem i razmislim o tako važnoj obvezi za budućnost.* (motori.com.hr)
- (83) *Kao i ranijih godina, najbolje plasirane hrvatske tvrtke su INA i Agrokor.* (orbico.hr)
- (84) *Prvih se dana moramo što više družiti sa njime, što više spominjati njegovo ime i početi upoznavati njegov karakter.* (Izis.hr)

- (85) *Moja veza sa partnerom **svakim danom** postaje sve bolja i bolja.* (zivotna-skola.hr)
- (86) *Savijetujemo da kontrolirate tlak u svojim gumama **svakih 15 dana** dok su gume hladne.* (gume.hr)
- (87) *Događa se u tri vrlo **različita vremena** opisujući povijest nekoliko naraštaja jedne obitelji.* (female.hr)
- (88) *Kako su udžbenici kulturno dobro jednog naroda i svjedočanstvo **jednog vremena**, to znači da mi postajemo dio američke kulture i da naše doba postaje dio američkog doba.* (mipro.hr)
- (89) *Na drugim geografskim područjima i u drugim vremenima, lokalno primjenjiva projekcija i tradicije, te stoga i drukčija koncepcija, izrodit će drukčije aspekte.* (puh.hr)

5.3.3.1.3. VRIJEME JE DJELJIVA CJELINA

Pomoću ove konceptualne metafore vrijeme se shvaća kao cjelina koja se može raščlaniti na dijelove. Kao što prostor možemo podijeliti na segmente (npr. soba, kuća, grad, država), tako i vrijeme možemo podijeliti na manje cjeline. Evo primjera iz korpusa:

- (90) *Sezona parenja u pravilu traje od kasne zime do kasnog ljeta, ali neke mačke koje su stalno u kući mogu se pariti tijekom **cijele godine**.* (whiskas.hr)
- (91) *Naime, svaka strana crkve ima ovalni otvor, a njezina je izgradnja i pozicija u odnosu na položaj sunca kroz **čitavu godinu**.* (nin.hr)
- (92) ***Raspon godina** je od 3 do 14, a sve poklone ćemo mi brižno zamotati u klubu i odnijeti ih.* (rotaract-centar.hr)
- (93) *Za reprezentaciju trebaju igrati samo oni igrači koji su tih mjesec i **pol dana** ljeta spremni stopostotno biti u programu.* (zadarskilst.hr)
- (94) *Trebali biste pokušati biti fizički aktivni 30 minuta **većinu dana** u tjednu.* (diabetes.hr)
- (95) *Pecite na srednjoj vatri (160 c) otprilike **tri četvrt sata**.* (gastronaut.hr)
- (96) ***Dijelu sata** povećat će efektivno vrijeme vježbanja tog dijela sata ali i ukupno vrijeme vježbanja na satu.* (skole.hr)
- (97) ***U drugoj polovici tjedna** daljnji blagi porast temperature zraka.* (crometeo.hr)

5.3.3.1.4. VRIJEME JE POSJED

Vrijeme se može konceptualizirati kao posjed, pri čemu kolokator obično predstavlja perifrastični glagol poput *dobiti*, *držati*, *nositi*, *posjedovati*, *uzeti* i sl. Primjeri iz korpusa:

- (98) **Imam 21 godinu i strah me plućne embolije.** (zdravobudi.hr)
- (99) **S ponosom nosim svoje godine.** (tportal.hr)
- (100) *Dr. Dukan savjetuje svima da je dobro **uzeti bar jedan dan u tjednu, on preporuča četvrtak kada će se jesti samo proteini i ništa drugo i piti puno vode.*** (svijet-ljepote.hr)
- (101) *Naravno da ste jako zaposleni, no isto tako ni vaši klijenti najčešće **nemaju vremena za gubljenje.*** (dimedia.hr)
- (102) *Elvan također **drži najbolje vrijeme u polumaratonu u 2010. godini (1:07:07).*** (trcanje.hr)
- (103) *Nije previše pazio na svoje mlade podbilježnike, da li točno **drže uredovne sate.*** (unizg.hr)
- (104) *Druga je opcija da tata prenese dio svojih prava na majku koja bi onda bila na dopustu 13 mjeseci, a tata bi **dobio jedan obavezan mjesec s bebom.*** (voxportal.hr)

5.3.3.1.5. VRIJEME IMA SVOJSTVA PREDMETA

Konceptualizacija vremena kao stvari uključuje i primjere gdje se vrijeme shvaća kao predmet kojem se pridodaju svojstva predmeta. Evo primjera iz korpusa:

- (105) *Zatvorili smo se u vreće i zaspali nakon napornog, ali **lijepog dana.*** (scj.hr)
- (106) *To je vrijedilo za **stara vremena, ali, budući smo svjedoci, da se klima zadnjih godina promijenila.*** (trgostil.hr)
- (107) *U **novije vrijeme** za emitiranje na srednjem valu razvijena je tehnologija Digital Radio Mondiale (DRM), koja omogućuje emitiranje digitalnog radijskog signala.* (oiv.hr)
- (108) *S obzirom na (ne) vježbanje prije natjecanja, **vrijeme je odlično, ali na greškama treba poraditi.*** (blog.hr)
- (109) *Proveo sam s Cibonom na turnirima dva **lijepa mjeseca igrajući protiv strašnih ekipa, Amerikanaca, i sve je bilo dogovoreno.*** (zadarskilist.hr)
- (110) ***Novi tjedan počet će promjenljivim i nestabilnim vremenom, pa će uz sunčana razdoblja gotovo posvuda biti i onih s kišom ili kraćim lokalnim pljuskovima, nerijetko i gmljavinom.*** (meteo-info.hr)

Metaforičke kolokacije iz ove skupine ilustriraju koncept vremena kao nečeg što ima opipljive granice, te se njemu mogu pripisati dimenzije poput dužine i veličine. Primjeri iz korpusa:

- (111) *Sljedeći uzrok je odlazak u mirovinu, nakon **dugih godina aktivna rada većina ljudi nesprema dočeka nagli prestanak svakidašnjih obveza i uloge na***

radnom mjestu. (net.hr)

- (112) **Dani su kratki**, rano se počinje mračiti. (planetzoe.hr)
- (113) **Veliki je to dan**, dan kada je Rijeka konačno postala jedinstvena, a granica na Riječini se srušila. (kigo.hr)
- (114) Na taj način inzulinu je potrebno **dulje vrijeme** za apsorpciju, molekule koje su u sredini kugle moraju 'pričekati' da one krajnje budu prvo apsorbirane. (zadi.hr)
- (115) Snimljena je u **sitne noćne sate** u turističkom naselju Solaris pored Šibenika. (prijevoz.hr)
- (116) **Kratak radni tjedan**, ispod 35 sati, na snazi je i u drugim krajevima Nizozemske te u njemačkim gradovima Bremenu, Münsteru i Detmoldu. (imc-agencija.hr)

U ovom kontekstu prijenos se može temeljiti na konceptualnoj metonimiji, gdje se mentalno pristupa svojstvima jednog predmeta putem svojstava drugog predmeta, a konceptualizira se kao skala. Jedan kraj te skale služi kao mentalna referentna točka za cijelu skalu. Evo nekoliko primjera iz korpusa:

- (117) **Unatoč visokim godinama**, gotovo do posljednjeg dana bila je na svim probama i liturgijama. (zupa-sveti-kriz.hr)
- (118) Postoji još jedan prikriveni vid negativnog odnosa prema studentima, nametljivost autoriteta, što često prati **visoke godine**. (slobodnadalmacija.hr)
- (119) **Prosjek našeg fakulteta**, kao da nije već dovoljno visok, još će se i povisiti te će **višim godinama** biti teže dobiti dom. (unizg.hr)
- (120) Izložba bi u 'malom uzorku' trebala sublimirati jedinstveni Kožarićev dinamični vitalizam koji ga čini mladim i u njegovim objektivno **poznim godinama**. (kic.hr)
- (121) **Janica je bila na vrhuncu slave u mlađim godinama**. (net.hr)
- (122) **Već je navršila srednje godine** iako nije znala koliko ih je točno skupila. (phy.hr)
- (123) Ovo je posebno korisno tijekom **kasnijih mjeseci trudnoće**. (ordinacija.hr)

Konceptualizacija vremena kao predmeta ostvaruje se i uz pomoć osjetilne metafore. U korpusu su utvrđeni primjeri konceptualizacije osjeta vida, sluha, okusa i dodira:

- (124) **Ova je godina bila sjajna**, sve smo osvojili. (24sata.hr)
- (125) Ovo je bila **slatko-gorka godina**, ali dok smo živi i zdravi rekla bih da ovo **slatko preteže**. (forum.hr)
- (126) Od prvih **toplih dana** pa do kasne jeseni ja sam gotovo svakog dana na bici-

klu. (femina.hr)

- (127) *Utrku je obilježio izuzetno vruć prvosvibanjski dan koji je iz svih natjecatelja iscrpio i zadnju kap znoja.* (bkzadar.hr)
- (128) *Bio je to pravi trijumf, svečanost "kakovu je varoški teatar na Markovu trgu rijetko kad poslije i u svjetlijim svojim danima doživio".* (unizg.hr)
- (129) *Otprilike 90 % ga sintetiziramo iz sunčevih zraka (za što je potrebno provesti samo 15 minuta na suncu bez zaštitnog faktora), a za zimskih ili tmurnih dana moramo ga unijeti hranom.* (she.hr)
- (130) *Budući da je dan bio dosta hladan, pomislili smo da su se ostale životinjice sakrile u dublje slojeve šumskog pokrova.* (skole.hr)
- (131) *Sutrašnji dan nije ništa lakši.* (tportal.hr)
- (132) *U srijedu na Jadranu dosta suha i sunčana vremena.* (crometeo.hr)
- (133) *Još uvijek mi, kao iz daljine, u nekim tihim, kasnim noćnim satima znaju po-tiho doprijeti zvuci njenog glasa.* (nacional.hr)

Opipljivost predmeta konceptualizirana je i kroz prizmu vizualizacije vremena kao što pokazuju sljedeći primjeri iz korpusa:

- (134) *Živimo u digitalnom dobu, a kako su filmovi u pravilu odraz vremena, internet je već godinama čest motiv u njima, a ponekad i glavni pokretač radnje.* (htplanb.hr)
- (135) *Svakako je najatraktivniji prikaz vremena, pa će se prilikom svakog paljenja mobitela iz moda čekanja na ekranu prikazati animacija trenutnog vremena, s informacijom o temperaturi.* (htc.mobil.hr)

5.3.3.2. VRIJEME JE SPREMNIK

Ova ontološka metafora proizlazi iz našega svakodnevnog iskustva, predstavljajući svaku jedinku kao spremnik ili skladište s jasno definiranim granicama koje omogućuju orijentaciju unutar i izvan tog prostora. Govornik projicira vlastite orijentacije „unutra“ i „izvan“ na druge fizičke objekte koji su površinom ograničeni, konkretni, te ih konceptualizira kao posude ili skladišta s vanjskim i unutarnjim stranama (Lakoff i Johnson, 1980: 29). Evo nekoliko primjera iz korpusa:

- (136) *O potrebi donošenja tih Medicinskih tablica kod nas se govori već pune tri godine.* (svijetosiguranja.hr)
- (137) *Dizajn najveće Volvove limuzine koja je nedavno napunila dvije godine od predstavljanja, zadovoljit će podjednako ljubitelje klasičnih oblika i pobornike suvremenih trendova.* (autosport.hr)
- (138) *Sad sam navršila pedeset i četiri godine i duhovno nikad nisam bila zadovoljnija.* (queer.hr)

- (139) *Svaki **dan je bio u potpunosti ispunjen**, a ponekad smo poželjeli da dan potraje još koji sat, kada bi navečer bacili haki u nogometu, kosarci ili odbojci.* (vkt.hr)
- (140) *Posebnosti tog djelovanja su: od usluge kateheze prijeći na prisutnost sudjelovanje u životu mladih s njihovim potrebama i problemima, od ograničenog vremena prijeći na **puno vrijeme**, ispunjavajući čitave dane, te nastojanje oko cjelovitog odgojno pastoralnog programa kroz igre i zabavu.* (arbanas.hr)
- (141) *I dati sve od sebe kako bi **u punini vremena** dočekaio i vlastiti korak.* (dnevnik.hr)
- (142) *Iako je bilo puno posla, večernji **sati su bili ispunjeni smijehom** do suza sa urnebesnom ekipom, kao i velikim količinama raznovrsnog finog švicarskog sira i Lindt čokolade.* (blog.hr)
- (143) *Također će svaki **puni sat** biti organiziran mini disco za djecu.* (zgh.hr)
- (144) *Pjesmu je u **nepuna 24 sata** na YouTubeu pogledalo preko pola milijuna ljudi, a broj se povećava, čime je nadmašila uspjeh 'Brada Pitta'.* (monitor.hr)
- (145) *Planirate li neke druge oblike turizma koji bi **napunili ostale mjesece** u godini?* (barkun.hr)
- (146) *A kad se **navrši deveti mjesec**, nemajući kud ni kamo.* (imoart.hr)
- (147) *Svi želimo da ovaj **tjedan bude ispunjen dječjom radošću** i dobrim raspoloženjem, ali i svjesnošću o dječjim pravima.* (skole.hr)

5.3.3.3. PERSONIFIKACIJA

Ova konceptualna metafora koristi personifikaciju kako bi apstraktnim pojmovima, predmetima i živim bićima koja nisu ljudska dodijelila ljudske osobine. Apstraktna domena vremena konceptualizira se na način da joj se pridružuju ljudska svojstva, sposobnosti i djela, čime sama pojava postaje konkretnija i ljudima lakše razumljiva. Naprimjer, kada govorimo o „sretnom vremenu“, govornik događaje smješta u određeno vrijeme i doživljava ih kao sretne. Na taj način govornik kognitivno pristupa pojmu vremena te ga razumije i određuje na temelju događaja koji se u njemu odvijaju. Kövecses (2010: 39) naglašava kognitivnu funkciju personifikacije, objašnjavajući da kada pripisujemo ljudske karakteristike određenim entitetima (uključujući nas same), koristimo našu ljudsku prirodu kao jednu od najboljih izvornih domena koje imamo. Ovu skupinu čine sljedeće konceptualne metafore: VRIJEME JE ENTITET KOJI SE KREĆE S podskupinom VRIJEME JE TEKUĆINA, VRIJEME IMA LJUDSKA SVOJSTVA, VRIJEME JE VRŠITELJ RADNJE.

5.3.3.3.1. VRIJEME JE ENTITET KOJI SE KREĆE

Jedna od osnovnih konceptualizacija vremena proizlazi iz metafore VRIJEME JE KRETANJE. Ova metafora izražava se kroz dvije ključne konceptualne metafore: PROSTORNA BLIZINA JE VREMENSKA BLIZINA (prikazana u potpoglavlju 5.3.2.1. zbog svoje uloge u orijentaciji) i VRIJEME JE KRETANJE. Ova potonja metafora olakšava razumijevanje apstraktne domene vremena putem prostornog konteksta. Kretanje, kao kontinuirana i jednodimenzionalna aktivnost, postavlja osnovu za razumijevanje prolaska vremena kao kontinuiranog i jednodimenzionalnog procesa. Naše svakodnevno poimanje vremena često je strukturirano prema modelu u kojem se vrijeme opaža iz perspektive govornika, prolazi pokraj njega i konceptualizira se kao objekt. U modelu VRIJEME JE ENTITET KOJI SE KREĆE vrijeme prolazi kraj ili preko govornika. Iako ova konceptualizacija na prvi pogled može izgledati nespojiva s konceptualizacijom „govornika koji se kreće kroz vrijeme“, oba su pristupa kognitivno motivirana jer polaze iz istog smjera kretanja, odnosno iz prošlosti prema budućnosti. Razlika se javlja samo u referentnoj točki koja predstavlja polazište mjerenja kretanja.

(148) **Godine su prolazile, a sestre su se malo družile jer siromašna sestra nije bila dostojna društva bogate.** (otok-losinj.hr)

(149) *Uz roštilj za ručak dan je polako odmicao kraju.* (speleolog.hr)

U ovim konceptima budućnost se kreće prema govorniku, dok se prošlost udaljava od njega. Ova konceptualizacija implicira da govornik percipira budućnost kao nešto što dolazi prema njemu, dok se prošlost udaljava od njega. Ovo antropocentrično viđenje svijeta očituje se u tome što je čovjek smješten u središte, dok se događaji izvan jezične stvarnosti odvijaju oko njega:

(150) **Godine koje su zatim došle donijele su oscilacije u rezultatima, a između 1964. i 1974. Švicarska je čak tri puta kraj glasovanja dočekala na posljednjem mjestu.** (eurosong.hr)

(151) *I mi, kao i Leski, brojimo kilometre ispod 200 i pitamo se kamo su otišli ti dani?* (ekosspiritus.hr)

Budućnost se percipira kao novina koja se približava, sadašnjost se odvija sada i tu, a prošlost se nalazi iza govornika.

(152) *Prije nego smo se stigli okrenuti, iza leđa nam je ostala još jedna godina.* (tvrdjava-knin.hr)

(153) *Tek malo požutjeli listovi svjedoci su na prošle dane.* (index.hr)

(154) **Bliži se blagdansko vrijeme koje donosi poseban ugođaj i raspoloženje, a većina ljudi ih želi unijeti i u vlastiti dom.** (nekretnine.hr)

Vrijeme koje se kreće sustiže govornik koji ga doživljava kao sadašnjost:

(155) **Napokon su stigli ljepši dani koje jednostavno ne možete provoditi unutar svoja četiri zida.** (pitajmamu.hr)

(156) *Iako mjesec još nije stigao do kraja, ako zbrojimo dosadašnjih 16 kišnih*

*dana i količinu oborina može se reći da je bio kišoviti*ji* od prosjeka.* (kanal-ri.hr)

Uočava se i konceptualizacija vremena kao nepoželjne sile koja proganja čovjeka. Ovu vrstu konceptualne metafore Lakoff i dr. (1991) nazivaju TIME IS A PERSUER-metfora (vrijeme je progonitelj). Primjeri iz korpusa:

(157) *To je riječ koja ih najviše boli, ali i unosi nemir i nesigurnost jer **godine su ih nemilosrdno sustigle.*** (zadarskilist.hr)

(158) *Što se tiče taktike, očito je kako je uvaženog trenera **pregazilo vrijeme.*** (tportal.hr)

No moguće je i kretanje vremena bez referiranja na govornika. U takvim konceptima vrijeme se orijentira prema sebi, ne referirajući se izravno na govornika. Sati, dani, tjedni, mjeseci i godine konceptualiziraju se kao objekti, a njihovo kretanje odražava prolazak vremena, gdje ti objekti slijede jedan za drugim:

(159) **Godine koje su uslijedile bile su kao hod po žici.** (kulturpunkt.hr)

(160) *Tek malo požutjeli listovi svjedoci su na **prošle dane.*** (index.hr)

(161) *Danas je zanimljiva prvenstveno kao svjedok **minulih vremena** i razvojnog puta marioneta.* (kazaliste.hr)

Konceptualna metafora VRIJEME JE ENTITET KOJI SE KREĆE također implicira brzinu kretanja

(162) **Prohujale su godine rasta, sazrijevanja i zrelost već pomalo u meni stari.** (blog.hr)

(163) **Tjedan je proletio u igri i druženju sa ostalim sudionicima.** (vzokt.hr)

kao i mogućnost da vrijeme zastane i ponovno krene ili nestane:

(164) **Vrijeme je stalo ili se uopće nije pomicalo u ovom malom, zabačenom dalmatinskom selu.** (veritas.com.hr)

(165) *Kako su **krenuli sparni dani** i visoke temperature, termalna voda bi mi mogla postati najbolji prijatelj.* (neseser.hr)

(166) *Rupert Giles je pogledao na sat na zidu, pitajući se gdje **su nestali sati.*** (index.hr)

U podskupinu ove konceptualne metafore ulaze situacije u kojima se kretanje povezuje s protokom vode, a te situacije možemo objediniti pod konceptualnom metaforom VRIJEME JE TEKUĆINA. Evo nekoliko primjera iz korpusa:

(167) *Sve učenice i njihove obitelji koje su **tijekom protekle godine obavile razgovor s ravnateljicom škole nisu obvezni doći.*** (zogh.hr)

(168) *Približavanjem **isteka godine** zbrajaju se rezultati i započinje sa pripremama za proizvodnju 2012.* (radiozupanja.hr)

- (169) *Prvi dan je protekao u upoznavanju, a drugi dan su nam pomogli u uređivanju okoliša škole.* (heki.hr)
- (170) **Dani su sporo tekli, i rat je dugo trajao.** (index.hr)
- (171) *Priredbe u vrtićima su održane u tijeku dana sa programom koji su mališani pripremili za svoje roditelje i Svetog Nikolu.* (ork.hr)
- (172) *Ekonomsko se urušavanje ne zaustavlja i u tom pogledu vrijeme nam je iscurilo.* (jutarnji.hr)
- (173) *Po isteku vremena svaki učenik predstavlja onog drugog pokušavajući se sjetiti što više detalja koji su mu rečeni.* (unizg.hr)
- (174) *Jer, tek kad je stvorio svijet, Bog je stvorio i vrijeme, tj. uključio tijek vremena.* (mojsvijet.hr)
- (175) *Nadležna ministarstva Državnoj upravi za zaštitu i spašavanja dostavljaju popis prijevoza opasnih tvari za tekući tjedan.* (hidra.hr)
- (176) **Tjedan je protekao u pozitivnom ozračju i maksimalno ozbiljnom pristupu treningu.** (24sata.hr)
- (177) *Javni gradski prijevoz se uključio besplatnom vožnjom na linijama koja vode na sva mjesta događanja u toku tjedna.* (zzjzdnz.hr)

5.3.3.3.2. VRIJEME IMA LJUDSKA SVOJSTVA

Personifikacijom beživotni ili apstraktni pojmovi mogu dobiti ljudske karakteristike putem atribucije, uključujući osjećaje:

- (178) *Ako ste rođeni 29. prosinca 1973. ovo je za vas sretna godina, pogotovo ako ste ljubitelj klasične glazbe ili će te to tek postati.* (radio101.hr)
- (179) *Istina je da ćete nakon dugog i napornog dana vjerojatno biti previše umorni za pisanje romana.* (tena.hr)
- (180) *Ovo je bio i tužan i sretan mjesec, kako to uvijek biva u udruzi...* (ruka-sapi.hr)
- (181) *Želim tebi i svima ugodan tjedan koji je pred nama.* (vecernji.hr)
- (182) *Čeka nas naporan i vrlo uzbudljiv tjedan.* (blog.hr)

ili odlike:

- (183) *Pjesnik u tim stihovima mračnim bojama izražava svu tragiku osamljenog čovjeka koji živi u zlu vremenu.* (knjiznica-vz.hr)
- (184) *Nadam se da sam dobro slikao, iako mi vrijeme nije bilo sklono.* (experiance.blog.hr)
- (185) *Ovo mi je stvarno bio lud tjedan.* (blog.hr)

5.3.3.3.3. VRIJEME JE VRŠITELJ RADNJE

Ovom konceptualnom metaforom, vrijeme se personificira kao vršitelj radnje:

- (186) *Ova godina je dobro rodila, bit će dobro vino.* (cpps.hr)
- (187) *Još jedan EKO DAN je uspio.* (os-voltino.hr)
- (188) *Ljepši dani su probudili šetače, parkovi su prepuni biciklista i osoba koje boravak u prirodi osmišljavaju trčanjem.* (zzjzgpz.hr)
- (189) *Naše vrijeme koje je zaboravilo junake i izgubilo utopiju ne može biti njihovo vrijeme.* (culturenet.hr)
- (190) *A i vrijeme je govorilo za Milu.* (hrvatski-fokus.hr)
- (191) *Sat je odjednom pokazivao 6 sati i pomislili smo da bi bilo dobro da više popnemo i izađemo van.* (zagreb-matica.hr)
- (192) *Dragi moji, danas se opraštamo s veljačom 2013. Najkraći mjesec nam je dao sve najkraće...* (index.hr)

Pritom se vrijeme konceptualizira kao *AGENS* koji može utjecati na promjene pa je sukladno tome Lakoff i Johnson nazivaju i metafora *TIME IS A CHANGER* (1989: 76):

- (193) *Vrijeme je prilično promijenilo ovaj nekad simpatičan bend.* (ziher.hr)
- (194) *Travanj je mjesec koji je obilježio i početak i kraj života hrvatskoga književnika Đure Sudete.* (nsk.hr)

Promjene mogu biti pozitivne, ali i negativne, konceptualizirajući vrijeme kao neprijatelja

- (195) *Određeni su rokovi. Ali vrijeme je radilo protiv nas.* (hkv.hr)
- (196) *Pogodno je vrijeme za ustanoviti kriterije financijske podrške države profitabilnim investicijama i za osnivanje neke vrste stambenog fonda.* (nacional.hr)
- (197) *I taman kad je doslo vrijeme urona (ovo sam osjetio nekako, a bome i sat je pomogao da znam kada ce točno zalazak) pojavi se sunce kao vrlo tanka crvena crta, koja se polako sirila i onda opet stanjivala.* (blog.hr)

ili silu koja nosi posljedice sa sobom

- (198) *Dakle, sve bi to, naravno, izgledalo prilično dobro da nema tih kobnih 30 dana.*
- (199) *Vrijeme je u borbi protiv požara presudno, osobito u prvim minutama požara.* (isover.hr)

ili koja ima utjecaja i na samu sebe:

- (200) *Vremena su se mijenjala, tehnologija razvijala, ali potreba za privatnim prostorom, izoliranim i osiguranim od vanjskih utjecaja je ostala elementarna potreba svakoga od nas.* (pvc-stolarija.com.hr)

(201) *Možda je sazrijelo vrijeme da se i to promijeni.* (index.hr)

Vrijeme može donijeti nešto za govornika, a u ovom je značenju implicirano i kretanje vremena:

(202) *No godine su mi donijele i mudrost da između te dvije krajnosti učim ono najbitnije o ljudima.* (cuvarkuca.hr)

(203) *Tjedan na izmaku nije donio konkretne novosti po tom pitanju.* (mega-media.hr)

5.3.3.4. VRIJEME JE DOGAĐAJ

Vrijeme se može konceptualizirati kao događaj. U ovoj konceptualnoj metafori vrijeme postaje subjekt koji doživljava nešto, pri čemu je sam događaj izražen metonimizacijom putem odgovarajućeg kolokatora. Kroz ovaj mehanizam stvaraju se metaforičke kolokacije koje označavaju vremenske periode utemeljene na okolnostima događaja:

(204) *Budući da je izborna godina, dogodile su se i neke male izmjene i korekcije u rukovodstvu DVD-a.* (dvd-divosevci.hr)

(205) *Olimpijska je godina pa vjerujem da će biti puno više razloga za veselje kako na individualnom tako i na ekipnom planu, no sreća i trenutno raspoloženje će odigrati veliku ulogu.* (novilist.hr)

(206) *U popodnevnim satima upriličeno je druženje članova Udruge pripadnika HVO-a na kojem su evocirane uspomene iz ratnih dana.* (tvrđjava-knin.hr)

(207) *U božićno se vrijeme na tisuće smreka posiječe i poslije baci, pa smo zamolili napoznatiju vrtlaricu i našu kolumnisticu Korneliju Benyovsky Šošćarić da pronađe bolje, ekološko rješenje.* (sensaklub.hr)

(208) *Konačno je, nakon tri sušna mjeseca, malo kiše palo i na istoku Slavonije.* (meteo-info.hr)

(209) *Rekordan mjesec prema prometu RBA direkt Online Internet bankarstva u 2005. bio je prosinac, kada je ostvareno više od 11,6 milijuna kuna prometa te izvršeno više od 625 tisuća transakcija.* (nacional.hr)

(210) *Počeo je skijaški tjedan, kada će 200 - tinjak tisuća građana Hrvatske otići na skijanje.* (monitor.hr)

Isti mehanizam manifestira se u izrazima koji označavaju određeno vremensko razdoblje, tijekom kojeg se planiraju i izvršavaju specifične aktivnosti povezane s tom sferom. U ovom kontekstu razdoblje može obuhvatiti 12 uzastopnih mjeseci, 52 uzastopna tjedna, 24 sata itd. Budući da je značenje precizno definirano unutar određene discipline, ova skupina metaforičkih kolokacija ima status stručnih termina:

- (211) *U fiskalnoj godini 2009. bilježi rast prodaje na 2,1 milijardi eura.* (xenon-for-te.hr)
- (212) *Od ove akademске godine započeli smo stipendiranjem pomagati 50 studenata i đaka u Kongu (Afrika).* (udrugaiavanmerz.hr)
- (213) *Svaka liturgijska godina počinje došašćem ili adventom.* (index.hr)
- (214) *Testiranje nastavne godine provodi Studentska referada Visoke škole na način da u indeks žigom i potpisom potvrdi uredno ispunjenje svih obveza.* (vps-libertas.hr)
- (215) *Započela je još jedna pedagoška godina. Pripremili smo za Vaše dijete ugodno, sigurno i za razvoj poticajno okruženje.* (vrtic-vg.hr)
- (216) **Radno vrijeme** u pravilu traje od 8:00 do 16:00 sati. (zakon.hr)
- (217) *Misliš li imati djecu jer biološki sat ti otkucava?* (princip.hr)

Metonimijski prijenos uočava se i u skupini metaforičkih kolokacija kod kojih kolokator određuje vrstu vremenske jedinice:

- (218) *S dolaskom večeri na snagu je stupao policijski sat i ulice bi opustjele od rijetkih turista.* (porto.blog.hr)
- (219) *Postotak djece koja idu na privatne satove raste s porastom obrazovnog statusa majke i oca, pa je najviše korisnika među djecom čiji su roditelji visokoškolski obrazovani.* (vita.com.hr)
- (220) *Obračunsko razdoblje je samo jedan kalendarski mjesec.* (amis.hr)

Status termina ima i skupina koja se odnosi na označavanje specifičnog događaja, a taj se događaj dodaje kao treći element kolokacijske sveze u slučaju obilježavanja na višoj razini:

- (221) **Međunarodna godina astronomije** određena je od Ujedinjenih naroda na dan 20 prosinca 2007. (astronomija.hr)
- (222) *Ove godine se Svjetski dan srca obilježava sloganom „Radi za srce“.* (zzj-zosijek.hr)
- (223) **Nacionalni dan borbe protiv nasilja nad ženama** obilježava se u sjećanje na 22. rujna 1999. godine kada je Mate Oraškić, na Općinskom sudu u Zagrebu, tijekom brakorazvodne parnice, ubio suprugu Gordanu Oraškić, odvjetnicu te sutkinju, zbog čega je osuđen na maksimalnu kaznu od 40 godina zatvora. (obiteljskicentar-vs-z.hr)

ili se kolokatorom označava kontekst obilježavanja u binarnim konstrukcijama:

- (224) *Povodom Dječjeg tjedna Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva pokrenulo je pilot - projekt pod nazivom Dječji tjedan poduzetništva.* (brlici.hr)

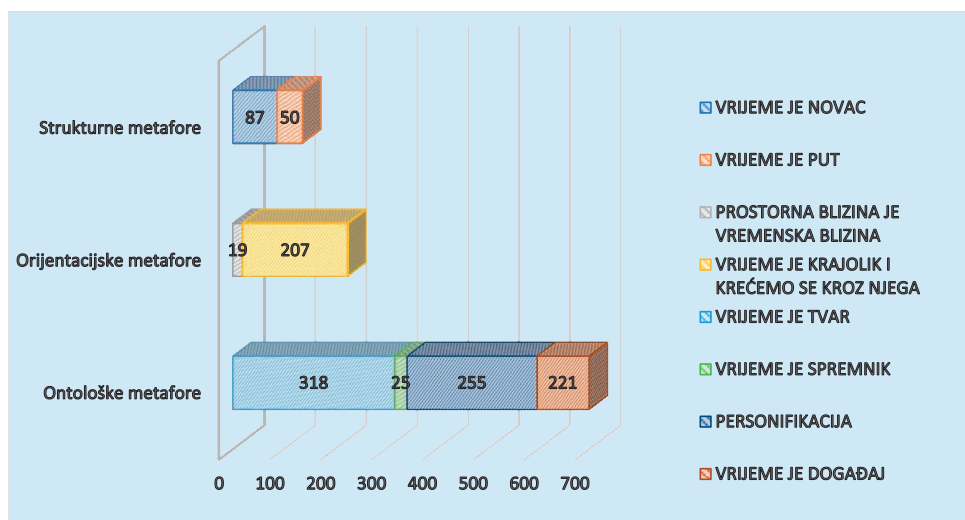
- (225) *Početak trgovinskog tjedna donio je daljnji pad glavnih dioničkih indeksa na Zagrebačkoj burzi.* (limun.hr)
- (226) *Majčin dan u Katoličkoj crkvi slavi se u drugu nedjelju mjeseca svibnja.* (vinjani.hr)
- (227) *Blagdan Svih svetih i Dušni dan oduvijek su označavali vrijeme kad se s posebnom pažnjom pohađaju groblja.* (velikakopanica.hr)
- (228) *Ove godine Otvoreni dani održani su pod nazivom Europe s Regions and Cities: Making a Difference.* (liderpress.hr)

Ovaj obrazac unutar konceptualne metafore stvara vrlo produktivne metaforičke kolokacije, pri čemu kolikator označava temu, dok osnova predstavlja vrijeme na koje se ta tema odnosi:

- (229) *Drugi događaj dana bila je aktivnost na otvorenom „Vukovar Street Art“ održana na glavnom trgu, a uključivala je izložbu mladih vukovarskih fotografa, grafitera i natjecanje skejtera.* (unhcr.hr)
- (230) *Dok prolazite gornjim katom konobari vas na svakom koraku pozivaju da uđete baš u njihov restoran i nabrajaju ponude dana, a izbor je stvarno velik.* (teklic.hr)
- (231) *Novinar Nikola Sever Šeni u prošlosubotnjem je Obzoru kao osobu tjedna predstavio potpredsjednicu Vlade i ministricu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti Jadranku Kosor.* (vecernji.hr)
- (232) *Vijest tjedna definitivno je velika proslava pola stoljeća uspostavljanja Francusko-njemačkog mira, odnosno Elizejskog sporazuma.* (sib.hr)

5.4. Rasprava

Analiza kolokacijskih profila imenica iz semantičkog polja „vrijeme“ polučila je popis od 1177 metaforičkih kolokacija. Pobliza semantička raščlamba pokazala je da se konstruiranje značenja utvrđenih metaforičkih kolokacijskih sveza temelji na značajkama konceptualne metafore i konceptualne metonimije, tj. da razumijevanje vremena vrlo često uključuje metaforičko mapiranje koje kao polazište ima ili slikovnu shemu ili konkretan koncept. Slijedeći tipologiju konceptualnih metafora Lakoffa i Johnsona (1980), sveukupno su utvrđene 22 konceptualne metafore. Rezultati svih identificiranih konceptualnih metafora i primjera iz korpusa detaljno su prikazani u prilogu ove monografije. Dijagram (Prikaz 22) daje pregled identificiranih konceptualnih metafora i njihovu distribuciju prema utvrđenim tipovima. Brojčane vrijednosti odnose se na apsolutnu frekvenciju pojavnosti po konceptualnoj metafori, uključujući i potkategorije koje u dijagramu nisu zasebno prikazane, već samo nadređene kategorije:

Prikaz 22: Pregled konceptualnih metafora identificiranih u korpusu prema tipologiji Lakoffa i Johnsona (1980).

Dijagram jasno ukazuje na to da se vrijeme najčešće konceptualizira posredstvom ontoloških metafora, pri čemu prevladavaju konceptualne metafore VRIJEME JE TVAR I PERSONIFIKACIJA. Unatoč raznovrsnosti utvrđenih konceptualnih metafora sve ih je moguće svrstati u dva koherentna sustava koji zajedno čine idealizirani kognitivni model: IKM-kretanja i IKM-supstancije.

IKM-kretanja temelji se na osnovnom iskustvu da je vrijeme slijed promjena stanja, a te promjene percipiramo kroz pokrete. Ljudi doživljavaju promjene stanja kao rezultat pojedinačnih sekvencija koje se mogu podijeliti u faze, analogno procesima koji uključuju kretanje kroz prostor. Kao što se krećemo kroz prostor, možemo zamisliti i kretanje kroz vrijeme. Aspekti kretanja i prostora imaju ključnu ulogu u konceptualizaciji vremena i manifestiraju se kroz konceptualne metafore poput VRIJEME JE ENTITET KOJI SE KREĆE I VRIJEME JE KRAJOLIK KROZ KOJI SE KREĆEMO. Također konceptualna metafora VRIJEME JE PONAVLJAJUĆI SLIJED implicira pokret, pri čemu je taj pokret specifičan jer je rekurentan.

Opis domene vremena pomoću prostornih izraza temelji se na procesu metaforizacije, pri čemu jedna od tih metafora proizlazi iz prirodne povezanosti između promjene mjesta i promjene stanja. Fizičko kretanje kroz prostor zahtijeva prolazak kroz uzastopne točke u prostoru, tvoreći put koji naglašava procesualnu prirodu fenomena vremena (VRIJEME JE PUT). Varijacija ove sheme čini konceptualnu metaforu VRIJEME JE TEKUĆINA. Redoslijed pojedinih točaka na putu i njihova prostorna udaljenost određuju konceptualnu metaforu PROSTORNA BLIZINA JE VREMENSKA BLIZINA. Shema prostorne trase koja seže od početne točke A do odredišta B uključuje vremensku dimenziju, a upravo ta usmjerenost čini osnovu za konceptualnu metaforu BUDUĆNOST JE PRED NAMA, PROŠLOST JE IZA NAS.

Promjena stanja uzrokovana vremenskim procesima kretanja očituje se u konceptualnoj metafori *VRIJEME JE SILA*. Vršitelji radnje izvedenih pokreta i pripadajućih promjena stanja često se metaforiziraju kao ljudi, pri čemu *PERSONIFIKACIJA* također čini važnu konceptualnu metaforu unutar modela IKM-kretanja.

Drugi predloženi idealizirani kognitivni model, IKM-supstancije, obuhvaća konceptualizaciju vremena kao tvari ili predmeta. Ovaj pristup omogućuje da se određeni vremenski periodi doživljavaju kao opipljiva materija s jasno definiranim granicama. Apstraktni fenomen vremena tako dobiva fizičke karakteristike poput površine, boje, određene težine ili mase, pa čak i osjetila poput okusa i mirisa. Osim toga, omogućuje mjerenje vremena, što ga čini brojivim ili izmjerljivim. Model IKM-supstancije obuhvaća niz konceptualnih metafora identificiranih u korpusu: *VRIJEME JE TVAR*, *VRIJEME JE SPREMNİK*, *VRIJEME JE NOVAC*, *VRIJEME JE OGRANIČENI RESURS* i *VRIJEME JE DRAGOCJENO DOBRO*.

Konceptualne metafore unutar svakog IKM-a međusobno su povezane i koherentne, stvarajući složenu strukturu koja se sastoji od pojedinačnih komponenti, odnosno konceptualnih metafora. Tek kao konzistentan model svaki IKM postaje razumljiv u cijelosti, čineći temelj za shvaćanje vremena u jeziku i kogniciji. Unutar konceptualnih metafora moguće je utvrditi hijerarhiju međusobne ovisnosti. Primjerice, konceptualna metafora *VRIJEME JE KRAJOLIK I MI SE KREĆEMO KROZ NJEGA* može se promatrati kao instanca općenitije metafore *VRIJEME JE PROSTOR*. Ovaj opis kognitivne strukture vremena neznatno se razlikuje od onog koji su iznijeli Lakoff i Johnson (1980: poglavlje 2), Lakoff (1987: 209f) i Lakoff i Johnson (1999: 137f). Razumijevanje toga apstraktnog koncepta temelji se na nizu metaforičkih asocijacija konceptualnih metafora koje, zbog svoje konvergentnosti, stvaraju hijerarhijski organizirani model. To znači da se, primjerice, mapiranje *VRIJEME JE ENTITET KOJI SE KREĆE* može promatrati kao specifičan podslučaj općenitije metafore *VRIJEME JE PREDMET*, koja uključuje druga preslikavanja poput *VRIJEME JE POSJED*. Nadalje, u kontekstu metaforičkog shvaćanja vremena kao spremnika Lakoff i Johnson (1999) sugeriraju da se to može povezati s metaforom *VRIJEME JE KRAJOLIK I MI SE KREĆEMO KROZ NJEGA*. Primjerice, u rečenici:

(1) *Moramo završiti zadatak u kratkom vremenu.*

Vrijeme se konceptualizira kao ograničeno područje duž kojeg se promatrač kreće. Preslikavanje koncepta spremnika na ciljnu domenu vremena ima ključnu svrhu – omogućuje nam razmišljanje i izražavanje o vremenu kao ograničenom resursu. Kao što se spremnik održava unutar svojih granica, tako i vrijeme ima početak i kraj. Stoga kako bismo razumjeli vremenske izraze koji koriste prijedlog „u“, potrebno je uključiti ideju promatrača u kretanju, ili prema Lakoffu, promatrača koji se kreće stazom gdje je svaka lokacija preslikana na određenu točku u vremenu. Ispreplitanje više konceptualnih metafora vremena uočavamo i u sljedećem primjeru:

(2) *Sve to vrijeme što je uložila u sebe samu pretvorilo ju je u opaku staricu.*

Primjer (2) odražava konceptualne metafore *VRIJEME JE NOVAC* i *PERSONIFIKACIJA* (*VRIJEME JE SILA KOJA MIJENJA*) generirane uporabom glagola *uložiti* i *pretvoriti*. U oba slučaja (primjer 1 i primjer 2), kombinacija tih dvaju metaforičkih modela moguća je jer

aktiviraju različite, ali kompatibilne, aspekte značenja vremena. Pritom interakcija konvergentnih konceptualnih metafora funkcionira bez ometanja, dapače, pridonosi boljem razumijevanju apstraktne domene vremena. Isto se odnosi i na interakciju konceptualne metafore i konceptualne metonimije. Naime, kao što je razvidno iz primjera u korpusu, one se često supojavljaju, npr.

(3) *Konačno je **navršila 18 godina**.*

Metaforička kolokacija *navršiti x godina* temelji se na konceptualnoj metafori VRIJEME JE SPREMNIK, tvoreći analogiju s ulijevanjem vode u čašu – percipira se porast vode, tj. povećanje kvantitete u čaši. Istodobno percipiramo da se kvantiteta realizira vertikalno te povezujemo kvantitetu s vertikalnošću, što predstavlja konceptualnu metonimiju.

Metaforičke kolokacije koje se figurativno referiraju na osjete (dodir, okus, miris, sluh i vid), poput kolokacija *sjajna vremena* ili *teška vremena* predstavljaju primjere semantičke univerzalije znane pod terminima *leksička sinestezija* odnosno *sinestetska metafora*. U spomenutom se fenomenu također dobro oslikava interakcija metonimijskih i metaforičkih procesa, pri čemu metonimija ima vodeću ulogu te kroz utjelovljeno ljudsko iskustvo stvara osnovu za daljnje formiranje metafora (Jurčević, 2024).

Metonimija, kao kognitivni i jezični fenomen, često ima presudnu ulogu u tvorbi stručnih pojmova,³⁴ npr.

(4) *Tom prilikom ćemo produžiti i **radno vrijeme** našeg shopa dodatnom opremom do 22 sata.*

Sintagma *radno vrijeme* ne znači da vrijeme nešto radi, već se odnosi na pravno regulirano vrijeme rada neke osobe ili objekta. Taj je prijenos moguć jer pridjev *radno* označava rezultirajuće stanje. Dakle, sintagma (4) predstavlja rezultat aktivacije metonimije REZULTAT ZA DJELOVANJE. Ova sveza također počiva na konceptualnoj metafori VRIJEME JE PROSTOR, jer se vrijeme konceptualizira kao omeđen prostor unutar većeg prostora, u ovom slučaju dana, koji traje 24 sata. Velik broj primjera u korpusu koji počivaju na ovom mehanizmu temelji se na konceptualnoj metafori VRIJEME JE DOGAĐAJ te čini produktivan obrazac i specifičan tip metaforičkih kolokacija koji se ostvaruje u području jezika struke.

Uz interakciju različitih kognitivnih mehanizama u korpusu su evidentirani i brojni primjeri konceptualizacije ostvarene pomoću prijedloga, npr.

(5) *Pjesmu je **u nepuna 24 sata** na YouTubeu pogledalo preko pola milijuna ljudi, a broj se povećava, čime je nadmašila uspjeh 'Brada Pitta'.*

(6) *Sve učenice i njihove obitelji koje su **tijekom protekle godine** obavile razgovor s ravnateljicom škole nisu obvezni doći.*

U rečenici (5) prijedlog *u* zajedno s pridjevom *nepun* i vremenskom imenicom tvori

34 Prema Bukovčan (2009: 165) terminološke su kolokacije leksikalizirani dvorječni ili višerječni izraz sa stručnim sadržajem, a karakterizira ih leksička konvencionalnost i leksička valjanost.

obrazac koji se temelji na konceptualnoj metafori VRIJEME JE SPREMNIK. U rečenici (6) prijedlog *tijekom*, koji je izveden od imenice *tijek*³⁵, uz glagol *proteći* i vremensku imenicu čini obrazac temeljen na konceptualnoj metafori VRIJEME JE TEKUĆINA. Pritom prijedlog i konceptualna metafora mogu zajedno činiti jednu konceptualnu metaforu, kao u primjeru (5) i (6), ili dvije i više različitih metafora kao u primjeru (7):

- (7) *Radne skupine kojima su prisustvovala i naše učenice planirale su projekte u sljedećoj školskoj godini i dogovorile međusobnu suradnju Županijskih Vijeća učenika Republike Hrvatske.*

Prijedlog *u* upućuje na konceptualnu metaforu VRIJEME JE SPREMNIK, dok pridjev *sljedeći* u kombinaciji s vremenskom imenicom tvori konceptualnu metaforu VRIJEME JE PONAVLJAJUĆI SLIJED. Sveza *školska godina* pak počiva na procesu metonimizacije definirajući okolnosti točno određenoga vremenskog perioda. Kombinacijom ovih konceptualnih metafora i konceptualne metonimije vrijeme se konceptualizira kao period unutar kojeg se realiziraju aktivnosti koje se ponavljaju. Primjer (7) pokazuje interakciju različitih kognitivnih mehanizama koji se međusobno ne ometaju. Razvidno je da je glavna svrha kognitivnih mehanizama funkcionirati kao alat za konceptualiziranje, omogućujući govorniku rasuđivanje i razgovor o apstraktnim pojmovima, bez obzira na složenost kognitivnih operacija na kojima se temelji. Uočava se da su upravo ti mehanizmi odgovorni za nastanak kolokacijske sveze. Kada se metaforizirano značenje leksikalizira, to rezultira metaforičkom kolokacijom koja odražava specifičnu konceptualizaciju izvanjezične stvarnosti. S obzirom na to da je konceptualizacija izvanjezične stvarnosti često uvjetovana kulturom, kolokacije kao rezultat konceptualizacije reflektiraju specifičnosti određenog jezika, odnosno kulture, odražavajući tako idiosinkratične pristupe razumijevanju svijeta. Iz navedenog proizlazi:

Semantička motivacija metaforičkih kolokacija odnosi se na način na koji konkretni izrazi koriste metafore kako bi prenijeli određena značenja ili koncepte. Ova motivacija leži u kognitivnom procesu konceptualne metafore i metonimije u kojem se apstraktne ideje ili koncepti povezuju s konkretnijim i opipljivijim pojmovima kako bi se olakšalo razumijevanje. Kao što je razvidno iz navedenih primjera, kolokacijske sastavnice ne tvore slučajno kolokacijsku svezu, već je ona kognitivno motivirana, iako se to iz sinkronijske perspektive uglavnom ne uočava jer je procesom leksikalizacije određena kombinacija leksema postala uobičajena.

Prikazani kognitivni mehanizmi reflektiraju interakciju s gramatikom jer konceptualizacije mogu postati činjenicom gramatičkog sustava nekog jezika. Tako je u hrvatskom jeziku moguće tvoriti besprijedložne vremenske kolokacije u kojima atribut preuzima semantičku ulogu određivanja utvrđenoga vremenskog odsječka. Pranjković (1994: 63) navodi da se takve konstrukcije s vremenskim značenjem obično pojavljuju u genitivu, npr. *prošle godine, cijelog dana, istog mjeseca, svakog sata*

³⁵ Prema Silić i i Pranjković (2007: 242f) riječ je o podrijetlom motiviranom prijedlogu, dok prijedlog *u* pripada skupini neproizvedenih prijedloga. Konstrukcije s prijedlogom *tijekom* Pranjković (2007: 64) određuje kao protemporalne.

itd. pa ih slijedom toga naziva vremenskim genitivom. Njega je moguće zamijeniti i tzv., vremenskim akuzativom ako se radi o istom značenju, npr. *prošlu godinu, cijeli dan, isti mjesec, svaki sat* itd. Ako se akuzativom označuje vremenska mjera (npr. u rečenici *Neko su vrijeme šutjeli.*), zamjena nije moguća (ibid. 64). Akuzativ vremenskog značenja ostvaruje se i u formulaičnim svezama poput *Dobar dan, Sretna nova godina*, koje Pranjković (ibid.) vidi kao rezultat jezične ekonomije, tj. ispuštanja nepotrebnih elemenata poput *Želim Vam dobar dan*.³⁶ U odnosu na obveznu uporabu atributa u besprijedložnim genitivnim i akuzativnim vremenskim izrazima vremenski je instrumental također ograničen. Atribute je moguće upotrijebiti samo uz određene odrednice i podznačenja (*početak, kraj, konac, svršetak, sredina, polovica i polovina*), kojima se označuje u kojem se dijelu vremenskog odsječka, označenog genitivom, ostvaruje glagolska radnja te instrumentale imenica (*tijekom, prilikom i prigodom*), kojima se označuje da se za vrijeme trajanja odsječka, označenog imenicom u genitivu, ostvari(va)la glagolska radnja (Glušac, 2013: 238).³⁷

Interakcija semantike i gramatike uočava se kod metaforičkih kolokacija čiji je atribut izvedeni oblik iz glagola, npr. *prošli* od glagola *proći*. Navedeni pridjev ima značenje 'koji je prošao, minuo, koji je bio ranije, koji je prethodio', npr.

(8) *Tek malo požutjeli listovi svjedoci su na prošle dane.*

Taj je oblik u potpunosti leksikaliziran te se može kombinirati sa svim vremenskim imenicama kao i s imenicama kojima je u svojoj značenjskoj strukturi impliciran vremenski protok, npr. *život, utakmica, praznik* itd. To znači da se radi o semantičkoj promjeni koja uvijek po istom obrascu zahvaća sve lekseme jedne leksičko-semantičke grupe. Stoga se čini da je to istaknuta metaforička shema koja se na površinskoj razini ostvaruje kao morfosintaktička struktura „pridjev u službi atributa + imenica u službi izravnog objekta“ (prid._{atribut} + im._{izravni objekt}). Isto vrijedi kada se glagol *proći* koristi uz vremensku imenicu u funkciji subjekta, dakle u morfosintaktičkoj strukturi im_{subjekt u nominativu} + glagol, npr.

(9) *Godine su prolazile, a sestre su se malo družile jer siromašna sestra nije bila dostojna društva bogate.*

Najbrojniji slučajevi unutar spomenute pojmovne metafore tiču se kretanja, a konceptualnu metaforu generiraju glagoli tipa *ići, prolaziti, dolaziti, slijediti* u funkciji kolokatora, dok vremenska imenica počiva na konceptualnoj metafori personifikacije. Uporaba određenog, izvedenog oblika glagola ovisi o konstrukciji. Tako je glagol *ići* moguće koristiti kao glagolski prilog sadašnji u funkciji atributa (u morfosintaktičkoj konstrukciji pridjev + imenica), npr. *iduća godina*, dakle godina koja ide, no ne i gla-

36 Pranjković (1994) daje iscrpnu analizu vremenskih prijedloga u hrvatskom jeziku te zaključuje: „U vremenskim značenjima, bilo da je riječ o samostalnim padežnim oblicima ili o prijedložnim izrazima, riječ je o odnosu između događaja u najširem smislu riječi ili vremenskog lokalizatora, tj. elemenata s vremenskim značenjem (padežnoga oblika ili prijedložnoga izraza) uz pomoć kojega se precizira vrijeme događanja, slično kao što se kod prostornih značenja mogu izdvojiti objekt lokalizacije i lokalizator.“

37 Prema Glušac (2019) besprijedložni izrazi imaju tri podznačenja – vremenske točke, ponavljanja i vremenske mjere, dok prijedložni izrazi potvrđuju mnogo više različitih podznačenja, a njihov opis i analiza otvaraju brojna pitanja, među kojima je i pitanje prijedložne sinonimije.

golski prilog prošli. Obrnuta je situacija s glagolom *proći*. Dok glagol *ići* glagolski prilog sadašnji (*iduća godina*) kao atribut implicira budućnost, *proći* u izvedenom obliku glagolskog pridjeva radnog (*prošle godine*) implicira prošle događaje. Navedeno ilustrira kako gramatičke strukture i oblici glagola igraju ključnu ulogu u izražavanju vremenskih i prostornih koncepata u jeziku te kako se ta značenja reflektiraju kroz izbor atributa i imenica u metaforičkim kolokacijama.

U vezi s tim proizlazi i važno pitanje suodnosa morfosintaktičke realizacije (tj. morfosintaktičkog tipa kolokacijske sveze) i stupnja transparentnosti metafore. Naime, transparentnost metafore odnosi se na to koliko je lako prepoznati ili razumjeti metaforičko značenje u metaforičkoj kolokaciji. Suodnos između morfosintaktičke realizacije i transparentnosti metafore odražava se u načinu kako metaforičke kolokacije prenose i odražavaju metaforička značenja, npr.

- (10) *Obilne padaline **proteklih dana** nanijele su štetu na cestama na području Općine Kalnik.*
- (11) *Prvi **dan je protekao** u upoznavanju, a drugi dan su nam pomogli u uređivanju okoliša škole.*
- (12) ***Dani su sporo tekli**, i rat je dugo trajao.*

U primjerima (10) i (11) koristi se različita morfosintaktička realizacija kako bi se prenijela različita značenja. U primjeru (10) koristi se svršena konstrukcija kako bi se istaklo stanje (*obilne padaline*) i njihov učinak (*štetu na cestama*). U primjeru (11) koristi se nesvršena konstrukcija kako bi se istakao proces (*protekle su aktivnosti upoznavanja* i *pomaganje u uređivanju okoliša škole*). U primjeru (12) također se koristi nesvršena konstrukcija kako bi se istakao proces (*dani su sporo tekli*), a naveden je i kontekst u kojem se koristi (*rat je dugo trajao*). Iz navedenog proizlazi da morfološka kategorija glagolskog vida pridonosi transparentnosti metafore na sljedeći način: svršene konstrukcije koje izražavaju radnju koja je već završena imaju manje izraženu metaforičnost, jer svršenost radnje sugerira neku vrstu zaključenja prošlog događaja. Nesvršene konstrukcije, s druge strane, sugeriraju da se radnja odvija ili je još uvijek u tijeku. Navedeno može učiniti metaforu aktivnijom jer sugerira kontinuirani proces ili nesvršenost koncepta. Također morfosintaktičke konstrukcije u kojima je glagol kolokator, kao u primjeru (11), pridonose aktivaciji metafore s obzirom na to da glagoli nose sa sobom aktivnost, dinamiku i promjenu. To dodatno može pojačati slikovitost i izražajnost. S druge strane, pridjevi imaju tendenciju izraziti stanje ili svojstvo, što može rezultirati manje izraženom metaforičnošću u usporedbi s glagolima. To upućuje na važnu ulogu morfosintaktičke motivacije u oblikovanju metaforičkih značenja i kako se ta značenja prenose putem jezika. Različite sintaktičke strukture i morfološki oblici doprinose nijansama i aspektima značenja koji se prenose, a time utječu na transparentnost metafore i njezinu prepoznatljivost govornicima jezika. Iz navedenog proizlazi:

Morfosintaktička motivacija metaforičkih kolokacija odnosi se na to kako se riječi i izrazi povezuju u jezičnoj strukturi kako bi prenijeli određeno značenje ili konceptualnu sliku. Kroz morfosintaktičku motivaciju jezik omogućuje govorniku da prenese specifične aspekte značenja i stvori razumijevanje kod slušatelja ili čitatelja. Kroz ove motive jezik stvara ustaljene obrasce i konstrukcije koje omogućuju govorniku da prenese složene konceptualne slike vremena. Morfosintaktička motivacija pomaže govoru i pisanju da budu precizni i dosljedni u izražavanju vremenskih metafora i doprinosi razumijevanju tih metafora u jeziku.

Osim interakcije semantike i gramatike iz primjera konkordancija, tj. metaforičkih kolokacija u kontekstu uočava se interakcija semantike i pragmatike. Naime, sintagmatski odnosi od velikog su značaja prilikom određivanja značenja s obzirom na to da se značenje polisemnog znaka jedino može razlučiti u kontekstu. Također značenje polisemnog znaka proizlazi iz njegove uporabe. Tu se očituje važna pragmatička uloga kolokacijskih sveza. One ne pridonose samo razlučivanju polisemije, već polisemni leksem, koji čini sastavni dio kolokacijske sveze, poprima određeno značenje koje ga razlikuje od drugih značenja. Razlučivanje polisemnog značenja odnosi se na kolokator, kao u primjerima (13) i (14), ili na osnovu, kao u primjerima (15) i (16):

(13) *Odbijaju nam dati **slobodan dan** na koji se možemo naspavati i odmoriti.*

(14) *Dijete ima pravo na odmor i **slobodno vrijeme**, na igru i na sudjelovanje u željenim stvaralačkim, kulturnim, sportskim i zabavnim aktivnostima.*

Sintagme *slobodan dan* i *slobodno vrijeme* počivaju na konceptualnoj metonimiji REZULTAT ZA DJELOVANJE. No u supojavlivanju s osnovom ostvaruju različito značenje: pridjev *slobodan* u svezi *slobodan dan* ima značenje 'neradan' pa sintagma *slobodan dan* označava dan kada zaposlenik nije obavezan biti prisutan na radnom mjestu i ne obavlja svoje redovne zadatke. Također i u kontekstu škole dan kada nema nastave, a učenici i nastavnici ne moraju biti u školi. Izvan radnog ili školskog konteksta, *slobodan dan* može značiti dan odmora koje osoba koristi kako bi se opustila, obavila privatne aktivnosti ili provodila vrijeme s obitelji i prijateljima. Upravo se to značenje ostvaruje u sintagmi *slobodno vrijeme*. Osnova *vrijeme* u ovoj sintagmi jednoznačno razlučuje polisemnost pridjeva *slobodan*. U primjeru sintagme *slobodan dan* uz osnovu *dan* potreban je kontekst kako bi se jednoznačno razlučila polisemnost pridjeva. Sljedeći primjeri ilustriraju razlučivanje polisemije na razini osnove:

(15) *Danas je dan kad treba **vratiti satove** unatrag.*

(16) *Lisinski je imao sreću da su mu na raspolaganju kao glavni solisti bili Sidonija Rubido, koja je **uzimala satove** pjevanja u Beču kod glasovite Karoline Unger.*

Značenje osnove *sat* u obama primjerima počiva na metonimijskom prijenosu značenja. U primjeru (15) misli se na sprave za mjerenje vremena, a u primjeru (16) riječ je o vremenskoj jedinici nastave, obuke (ob. četrdeset i pet minuta). Međutim, polisemno značenje razlučuje se u supojavlivanju s kolokatorom. Upravo ta uza-

jamna veza pridonosi jačanju semantičke kohezivnosti između sastavnica kolokacijske sveze. Pritom i gramatička svojstva mogu pridonijeti toj kohezivnosti, što se osobito očituje kod višeznačne riječi *vrijeme*, koja u kolokacijskim svezama u jednini ostvaruje sljedeća značenja:

- (17) **Odvojite vrijeme** da se prilagodite novim odgovornostima i novom načinu života.
- (18) Tom prilikom ćemo produžiti i **radno vrijeme** našeg shopa dodatnom opremom do 22 sata.
- (19) **Moderno vrijeme** nameće određeni način života - tempo je brži nego ikad prije, stres i onečišćenje okoline su naša svakodnevnica.
- (20) S obzirom na (ne) vježbanje prije natjecanja, **vrijeme je odlično**, ali na greškama treba poraditi.

U (17) *vrijeme* označava određenu vremensku jedinicu ili razdoblje. U (18) *vrijeme* je jedan odsjek u protjecanju vremena. U (19) *vrijeme* označava razdoblje ili epohu. U (20) imenica *vrijeme* označava ostvaren vremenski rezultat. Također, pored vremenskog značenja, imenica *vrijeme* može označiti meteorološke prilike kada je u jednini (primjer 21) ili označiti životne prilike (primjer 22):

- (21) Zahvaljujući **lijepom vremenu**, sve su životinje konačno u svojim vanjskim nastambama, ugodno su provele zimu i zdrave su. (zoo-osijek.hr)
- (22) Taj pravno-politički urnebes priziva u sjećanje **ružna vremena**. (jedinohrvatska.hr)

Kolokator u funkciji atributa na taj način postaje nositelj glavnine semantičke obavijesti, istovremeno uklanjajući pretjeranu semantičku zalihosnost imenica široka značenja. Supojavljivanje kolokatora s osnovom pokazuje se kao ključno za razrješavanje višeznačnosti kod niza metaforičkih kolokacija u kojima glagol ima funkciju kolokatora. Naime, prijenos se značenja kod velikog broja glagola, u funkciji kolokatora, realizira ulaskom u kolokacijsku svezu, dok oni izvan sveze imaju doslovno značenje i mogu se kombinirati s većim brojem drugih leksema. Navedeno se odražava i na broj sastavnica kolokacijske sveze koje je potrebno eksplicitno koristiti. Naprimjer kolokaciju *završiti godinu* moguće je kombinirati s pridjevima *školska*, *studijska*, *akademski*, dok glagoli *ponavljati*, *pauzirati*, *upisati*, *izgubiti*, *plaćati*, *pasti* u supojavljivanju s osnovom *godina* impliciraju isključivo *studijsku godinu*, pa to nije potrebno eksplicitno navesti. Tako i sveza *dobiti godinu* isključivo implicira godinu zatvorske ili uvjetne kazne, *vratiti* i *nositi (svoje) godine* implicira godine života i slično. To, nadalje, znači da u navedenim primjerima osnova ima polisemno značenje koje se razlučuje supojavljivanjem s kolokatorom. Kod takvih se sveza osnovni oblik sastoji od dviju sastavnica, dok je treća implicitno sadržana u samoj kombinaciji. Osim toga, uočava se još jedna leksička specifičnost u ovoj morfosintaktičkoj konstrukciji jer se glagol kombinira s kolokacijom imenica + imenica ili pridjev + imenica, naprimjer *proglasiti godinu vjere*, *zaključiti poslovnu godinu*, *čestitati novu godinu*, *proslaviti jubilarnu godinu* i sl. Ove se trostruke strukture ne mogu svesti na dvije binarne jer su

sve tri sastavnice potrebne za minimalan kontekst. Tročlane strukture uočavaju se i u kombinacijama s participom, npr. *uludo potrošene godine*, no ona se može svesti na dvije binarne metaforičke kolokacije, *uludo potrošeno* i *potrošene godine*. Uzimajući u obzir sve navedene slučajeve, razvidno je da semantička višeznačnost osnove pruža novu sliku o kolokacijskom ponašanju. Višeznačne osnove u kolokacijsku svezu donose različita značenja, a kontekst, tj. kolokacijski partner uz jezični kontekst, postaje ključan u razumijevanju i razrješavanju polisemije. Kolikator s jedne strane razlučuje višeznačnost, dok s druge strane upravo on, kroz udruživanje s osnovom, potiče generiranje novih značenja. Iz navedenog proizlazi:

Pragmatička motivacija metaforičkih kolokacija odnosi se na razumijevanje metaforičkih kolokacija putem analize konteksta u kojem se pojavljuju. Kontekst može pružiti ključne informacije o tome kako određena kolokacija prenosi svoje značenje i kako se koristi u konkretnom komunikacijskom aktu. U suštini motivacija temeljena na kontekstualnom znanju pomaže u dubljem razumijevanju značenja i uporabe metaforičkih kolokacija putem stvarnih primjera i analize kontekstualnog značenja. Ova metoda pomaže razjasniti kako se jezične strukture koriste za prenošenje apstraktnih pojmova u konkretnom jezičnom izražavanju.

Usko je povezana s pragmatičkom motivacijom i indeksalna motiviranost. Naime, u kontekstu kolokacija indeksalnost značenja pomaže u stvaranju jasnih i preciznih veza između riječi. Ona omogućava preciznu komunikaciju i označava specifične koncepte. Naprimjer, kolokacija *teško vrijeme* indeksira izazovne ili teške periode u životu. Riječi koje indeksiraju konkretnije koncepte obično se lakše kombiniraju u kolokacijama. Sveza *loše vrijeme* primjerice indeksira nepovoljne vremenske uvjete, poput kiše ili snijega. Međutim, indeksalnost može postaviti ograničenja u kolokacijskom slaganju, npr.

- a. vrijeme kao meteorološki koncept – u kolokacijama koje se odnose na vremenske uvjete indeksalnost „vremena“ određuje koje riječi ili izrazi mogu ići uz nju. Primjeri uključuju *suho vrijeme*, *toplo vrijeme*, *kišovito vrijeme*, *sunčano vrijeme* itd. Indeksalno značenje „vremena“ u ovom kontekstu određuje koje su vrste vremena relevantne u kolokaciji;
- b. vrijeme kao kronološki koncept – kada se „vrijeme“ koristi u kontekstu koji se odnosi na vremenske periode ili trenutke, indeksalnost će postaviti ograničenja na izraze koji mogu ići s njom. Primjeri uključuju *prošlo vrijeme*, *iduće vrijeme*, *nadolazeće vrijeme* itd. Indeksalno značenje „vremena“ u ovom kontekstu određuje relevantne vremenske periode;
- c. vrijeme kao resurs – „vrijeme“ se također može koristiti za označavanje vremenskog resursa ili slobodnog vremena koje netko ima. Primjeri uključuju *radno vrijeme*, *slobodno vrijeme*, *vrijeme provedeno na poslu*, itd. Indeksalnost „vremena“ ovdje utječe na to koje je sveze moguće koristiti za opisivanje tog vremenskog resursa.

Ova ograničenja proizlaze iz značenja „vremena“ u određenom kontekstu i pomažu definirati dopuštene kolokacije. Kolokacije koje narušavaju ta indeksalna ograničenja često zvuče nelogično ili gramatički neprihvatljivo, npr. **zauzeto vrijeme* umjesto *vrijeme kada netko nije slobodan*. U indeksalnom značenju, gdje se očekuje precizno referiranje na vremenski pojam, ova kombinacija riječi ne bi bila prikladna. Ograničenja indeksalnosti često su važna za razumijevanje jezičnih konstrukcija kao i za kombiniranje riječi u jeziku. Indeksalnost također pomaže u razumijevanju konteksta u kojem se kolokacija koristi. Naprimjer:

- (4) *Moje radno vrijeme je od 9 do 17 sati.*
- (5) *Radno vrijeme trgovine je od ponedjeljka do petka.*
- (6) *Naša tvrtka radi puno radno vrijeme kako bi ispunila zahtjeve klijenata.*

Kao što primjeri pokazuju, metaforička kolokacija *radno vrijeme* u primjeru (23) indeksira vrijeme provedeno na poslu. U ovom kontekstu *radno vrijeme* indeksira period kada zaposlena osoba radi ili provodi radne sate tijekom dana, tjedna ili mjeseca. U primjeru (24) sintagma *radno vrijeme* indeksira operativno vrijeme trgovine ili ustanove. To znači da sintagma *radno vrijeme* indeksira period kada trgovina, ured, institucija ili drugo poslovno mjesto radi i kada su dostupne usluge ili proizvodi. U primjeru (25) sintagma *radno vrijeme* indeksira vrijeme kada je netko aktivan u poslovnom kontekstu. Kolokacija *radno vrijeme* može također indeksirati općenit koncept kada osoba ili organizacija obavlja svoje poslovne aktivnosti. Razvidno je da indeksalno značenje kolokacije *radno vrijeme* varira, ovisno o kontekstu u kojem se koristi, a razumijevanje točnog značenja ovisi o tome na koji se način koristi unutar rečenice i u kojem je kontekstu. To omogućava govornicima i slušateljima da shvate konkretno značenje koje se prenosi. Iz navedenog proizlazi:

Indeksalna motivacija metaforičkih kolokacija igra važnu ulogu u njihovoj tvorbi. Indeksalnost se odnosi na sposobnost riječi ili izraza da indeksira, tj. upućuje na specifične koncepte, entitete ili ideje unutar određenog konteksta. Indeksalnost značenja ključna je za precizno i jasno izražavanje u jeziku, a igra važnu ulogu u stvaranju kolokacija koje pomažu u komunikaciji i razumijevanju izraza u određenom kontekstu.

Primjeri iz korpusa također upućuju na različitu dijafazijsku raslojenost metaforičkih kolokacija. To se odnosi na njihovu uporabu u određenim dijalektima, stilskim registrima ili vremenskim razdobljima. Navedeno ćemo ilustrirati na nekoliko primjera iz korpusa.

- (7) *U prva tri mjeseca 2008. godine njemačka je privreda ostvarila rast od 2,6 posto, što je njen najbolji rezultat u minulih deset godina.*

Sintagma *minula godina* ima značenje ‘prošla godina’, no s obzirom na arhaičnost kolokatora *minulo* (potječe od praslavenskog glagola *minuti* i ima značenje ‘proći, prestati, isteći’ i obično se koristi u sintagmama s pojavama, godišnjim dobima, stajanjima, bolovima, željama i sl.), uporaba ovog izraza ima povijesno-arhaični kontekst

i koristi se kao stilski element koji podsjeća na starije oblike jezika. Također se u ovom kontekstu karakterizira kao stilski visoki registar, što znači da nije uobičajena u svakodnevnom govoru ili u nižim stilskim registrima, već se koristi u formalnijim ili književnim kontekstima. Ujedno upotreba sintagme *minula godina* sugerira prošlo vremensko razdoblje i često se koristi u retrospektivnom ili književnom kontekstu kako bi se opisalo što se dogodilo u prethodnoj godini, odnosno prethodnih godina.

- (8) *Gitare i dalje zveče, šušte i rasturaju, a melodije su jednako dobre kao prije 15 i kusur godina.*

Sintagma *kusur godina* označava osobe određene životne dobi, pri čemu *kusur* u ovom kontekstu označava dodatak od nekoliko godina iznad točnog broja godina (ovdje 15). Uporaba sintagme varira ovisno o društvenim normama, kulturi i kontekstu te predstavlja obilježen izraz razgovornog stila.

- (9) *Negdje pred smiraj dana, došli smo nadomak dina. Pravih, velikih pješćanih dina i poznate pustinjske panorame. u smiraj dana u značenju 'završetak dana i dolazak noći'.*

U formalnoj ili pisanoj komunikaciji izraz *smiraj dana* može se koristiti kako bi označio kraj dnevnog razdoblja na način koji je precizan i stilski odgovarajući. No, metaforička se kolokacija može koristiti s emocionalnim nijansama kako bi izrazio sentimentaln ili nostalgičan osjećaj prema kraju dana te u tom značenju pripada emotivnom registru.

Kao što je razvidno, dijafazijska vrijednost navedenih primjera metaforičkih kolokacija varira ovisno o načinu primjene i kontekstu u kojem se koristi. Njihova stilaska raslojenost upućuje na to da su metaforičke kolokacije potpuno uklopljene u jezični sustav, što odražava sposobnost jezika da se razvija i prilagođava tijekom razmišljanja i kulturi. Kroz čestu uporabu, metaforičke kolokacije postaju dio standardnog i supstandardnog jezičnog repertoara i svjedoče o njihovoj potpunoj integriranosti u jezični sustav.

Interakcija semantike i pragmatike odražava se i na leksički status sintagme. Naime, ranije spomenuti primjer sveze *dober dan* ima tri uporabne vrijednosti:

- (10) *Dobar dan, lijepo je vidjeti da, za promjenu, postoje ljudi koji znaju svoj posao, a nesebичno ga dijele s drugima.*
- (11) *Anthony Lake, izvršni direktor UNICEF-a, svjedočio je kako djeca, ako je dobar dan, preživljavaju s jednim obrokom dnevno.*
- (12) *Pritom su dobrovoljna osiguranja pomalo potisnuta i čekaju bolje dane.*
- (13) *Iako vidno ostarjeli sjajno su odsvirali trosatni koncert kao u najboljim danima.*

U primjeru (29) sintagma ima status formulaičnog izraza (pozdrava) s točno definiranom pragmatičkom ulogom otvaranja razgovora i ostvarenja kontakta (fatička funkcija) i time čini diskursnu oznaku. Status određuje njegovo morfosintaktičko po-

našanje. Naime, koristi se na početku diskursa, a oblik je nepromjenjiv, dakle, ne podliježe nikakvoj fleksiji. U primjerima (31) i (32) sintagme predstavljaju frazem. Ova razlika pokazuje kako je jezik izrazito fleksibilan i kako različiti izrazi mogu imati različite leksičke statuse i funkcije u različitim kontekstima. Dok je *dobar dan* formulaični izraz, u *najboljim danima* je frazem koji prenosi specifično značenje vezano uz prošlo razdoblje. Oba se izraza koriste na temelju konceptualnih metafora, ali imaju različite pragmatičke i semantičke uloge. Sintagma *bolji dani* koristi se za izražavanje stava govornika prema situaciji čija je kvaliteta opala tijekom vremena. Frazem se obično koristi s elementom nostalgije ili tuge zbog tog smanjenja. Frazem u *najboljim danima* označava prošlo razdoblje kada je nešto ili netko bio na vrhuncu ili bio najbolji. Ovaj se izraz koristi kako bi se opisalo da je nešto imalo svoje zlatne godine ili najuspješnije razdoblje u prošlosti. Navedene frazeme u ovom značenju nije moguće rabiti s drugim prijedlogom (*pod najboljim danima), s istoznačnim ili bliskoznačnim pridjevom (*u najvaljanijim danima), u jednini (*u najboljem danu) itd. Upravo se tu ogleda sprega semantike i pragmatike s morfosintaksom. Potonja je sintagma prihvatljiva, no ne u frazeološkom značenju. Radi se zapravo o superlativu značenja istovjetnom onom iz primjera (30), u kojem sintagma predstavlja metaforičku kolokaciju. Ona se, naime, temelji na konceptualnoj metonimiji VRIJEME IMA LJUDSKA SVOJSTVA, koja omogućuje izražavanje zadovoljstva ili sreće koje govornik doživljava tijekom dana. Konceptualno mapiranje u ovom slučaju sugerira da kvaliteta dana može biti uspoređena s kvalitetom ili karakteristikama nečega što nosi odliku „dobar“. To znači da je sintagma *dobar dan* leksička realizacija prijenosa pozitivnog osjećaja ili raspoloženja na određeni vremenski period. Kognitivna utemeljenost ove sintagme ogledava se u sintagmama koje počivaju na istom mapiranju, npr. *dobra godina*, *dobro vrijeme*, *dobar sat*, *dobar tjedan*, *dobar mjesec* itd. To je tipičan način na koji jezik koristi koncepte da bi apstraktne pojmove ili emocionalna stanja povezao s konkretnijim ili opipljivim pojmovima. Taj način generira obrazac koji je produktivan i koji se reflektira u kolokacijskom slaganju u vidu potpune uklopljenosti u jezični sustav i u morfosintaktičkom ponašanju sintagme. Ona se, naime, rabi kao bilo kakva istovjetna morfosintaktička konstrukcija, npr. *dobar čovjek*. Sintagma se može naći u funkciji subjekta ili objekta te izražava sve gramatičke kategorije svojstvene pridjevu u funkciji atributa i imenice u funkciji subjekta ili objekta, kao što svjedoče primjeri iz korpusa:

- (14) *Znamo da smo Vas dovodili do ludila i nadamo se da nam nećete zamjeriti. I mi, baš kao i Vi, imali smo **dobrih** i **loših dana**.*
- (15) *Ako još uvijek ne reciklirate, koristite plastične vrećice u kupovini ili trujete i sebe i svoje ukućane agresivnim kemijskim sredstvima u održavanju čistoće doma vrijeme je da razmislite, a nema **boljeg dana** za razmišljanje od Svjetskog dana zaštite okoliša.*
- (16) *Najkvalitetnija roba u gajbama stiže kamionima rano ujutro, poslije se nudi i na klupama osječkih tržnica te na prodajnim mjestima u okolici, a prodavači kažu da su **najbolji dani** za trgovanje na veliko utorak i petak, kada stiže*

svježā roba.

Primjer (33) ujedno ilustrira još jednu semantičku karakteristiku metaforičkih kolokacija, a to je mogućnost kolociranja osnove s antonimskim parnjacima kolokatora, u ovom slučaju *dobar – loš*, što kod formulaičnih izraza i frazema nije moguće. To dodatno pokazuje njezinu fleksibilnost i mogućnost različitih semantičkih nijansi u različitim kontekstima koje je u morfosintaktičkom smislu čine sličnoj slobodnoj svezi. S druge se strane, upravo morfosintaktičkom i semantičkom fleksibilnošću, razlikuju od frazema. Ipak, u odnosu na slobodne sintagme, metaforičke kolokacije podliježu određenim leksičkim restrikcijama jer kod pridjeva nije uvijek moguće koristiti antonimski parnjak, npr. slobodan dan – *neslobodan dan. Restriktivnost se osobito ogleđa po pitanju zamjene sastavnice s istoznačnom riječi. Takve slučajeve u korpusu bilježimo samo kod primjera u kojima je jedna sastavnica nativna riječ, a druga posuđenica, npr.

- (17) *Kako je vrijeme promocije ograničeno, nismo bili u mogućnosti osobno prezentirati ovogodišnje sudionike i teme njihovih caseova izvan samog Zagreba.*
- (18) *Znamo da nam je vrijeme limitirano, da nemamo više jako puno vremena (...).*

Zanimljivo je primijetiti da sinonimski parovi koji obuhvaćaju domaće izraze i posuđenice uvijek predstavljaju stručne termine (primjerice, *proračunska godina – fiskalna godina, crkvena godina - liturgijska godina, svećenička godina – pastoralna godina*, itd.). Iz toga se može zaključiti da su takvi izrazi preuzeti iz stranog jezika te da su tijekom vremena razvijene domaće inačice u hrvatskom jeziku. Upravo to potvrđuje hipotezu da metaforičke kolokacije nastaju unutar jedne jezične zajednice ili kulture, što dovodi do pojave idiosinkrazije s međujezičnog aspekta.

Kod nekih je metaforičkih kolokacija iz korpusa zamjena moguća s bliskoznačnom riječi, pa uočavamo sinomske varijante jedne metaforičke kolokacije, npr.

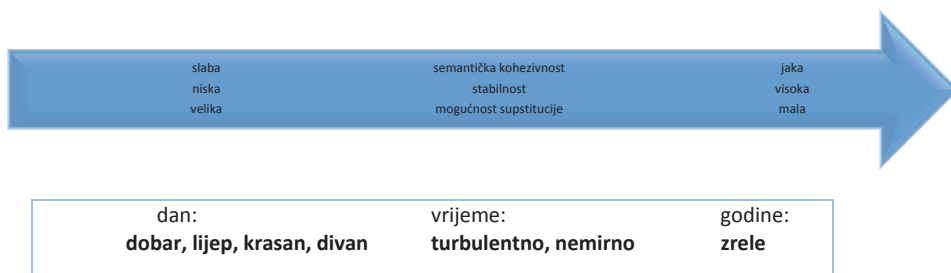
- (19) *Danas je bio dobar dan bez obzira na ovu kišu.*
- (20) *Proveli smo u međusobnom druženju tri ugodna i lijepa dana na moru.*
- (21) *Jučerašnji dan bio je krasan, zahvaljujem svima koji su bili na promociji knjige.*
- (22) *Divan je dan danas u Rijeci, kao stvoren za šetnju i sjedenje kraj plaže i uživanje u životu.*

Takve primjere možemo odrediti kao metaforičke kolokacije većeg stupnja kolokabilnosti i, posljedično, slabije kohezivnosti. Međutim, u korpusu je utvrđen veći broj metaforičkih kolokacija čije sastavnice nije moguće zamijeniti nikako ili tek u manjoj mjeri, npr.

- (23) *Možda su te ideje djetinjaste, ali mogu preživjeti sve do zrelih godina.*
- (24) *Turbulentna vremena u kojima živimo nepresušān su izvor inspiracije i za*

panel diskusije koje v ocekiju na festivalu.

Kolokator u sintagmi *zrele godine* nije moguće zamijeniti drugim atributom, a da se zadrži denotativno značenje sveze. Sintagmu je jedino moguće parafrazirati drugim sličnim sintagmama, poput *srednja dob*, *zrela životna dob*, *odrasle godine*. Svi ovi izrazi opisuju period života kada osoba obično postaje emocionalno i fizički zrela i stječe više iskustva u životu, no ne predstavljaju sinonimski parnjak svezi *zrele godine*. Sinonim za sintagmu *turbulentno vrijeme* može biti *nemirno vrijeme*. Oba izraza opisuju vremenske uvjete ili situacije koje su obilježene promjenama, nesigurnošću i nemirima. Drugi sinonimi mogu uključivati riječi kao što su *neugodno vrijeme*, *nemirno razdoblje* ili *vrijeme sukoba*, ovisno o kontekstu u kojem se koriste, no ne predstavljaju sinonimski parnjak. Razvidno je da leksička stabilnost metaforičkih kolokacija proizlazi iz temeljnog obježja kolokacije, a to je da se radi o ustaljenoj svezi dvaju leksema tipičnoj za određeni jezik koja je ujedno i zadana jer su supstitucijske mogućnosti ograničene. Ova činjenica utječe na stabilnost sveze koja je veća od one u slobodnim svezama, no manja od one u frazemima. Pritom stabilnost varira, ovisno o mogućnosti supstitucije jedne sastavnice sveze. Istovremeno među sastavnicama sveze vlada uzajamna povezanost između stupnja semantičke kohezivnosti, stupnja stabilnosti i mogućnosti supstitucije, kao što je razvidno iz sljedećeg shematskog prikaza:

Prikaz 23: Relacija između semantičke kohezivnosti, stabilnosti i mogućnosti supstitucije.

Semantička kohezivnost, stabilnost i mogućnost supstitucije različito su izraženi i variraju na skali slijeva nadesno. Različita izraženost semantičke kohezivnosti, stabilnosti i mogućnosti supstitucije sastavnice kolokacijske sveze dovodi do toga da metaforičke kolokacije predstavljaju heterogenu i time dinamičnu leksičku pojavu, koja se, ovisno o stupnju navedenih varijabli, „kreće“ od slobodnih prema čvrstim sintagmama. Upravo to predstavlja poteškoće u jasnom razgraničavanju metaforičkih kolokacija od frazema. Metaforičke kolokacije slabije izražene metaforičnosti, kao što je slučaj u svezama veće kolokabilnosti, na površini djeluju kao slobodne sveze te tek povezivanje s konceptualnom metaforom i metonimijom otkriva semantičku motivaciju koja je omogućila udruživanje sastavnica u kolokacijsku svezu. Time se potvrđuje misao koju je iznio Kövecses (2002: ix) vezano za status tzv. „mrtvih“ metafora, a što je prikazano u potpoglavlju 3.7.3. Naime, „mrtva“ metafora zapravo odražava „aktivnost“ na misaonoj razini u većoj mjeri nego onda dok je još bila re-

lativno inovativna i svježija. To joj omogućava upravo njena konvencionaliziranost, relativna frekventnost i lakoća uporabe i razumijevanja. Ona se ustalila u jezičnoj uporabi tako da se često više ne doživljava kao metafora (Lakoff i Turner, 1989: 1). Čim je metaforičnost izraženija, kao u primjerima *turbulentno vrijeme* ili *zrele godine*,³⁸ sveza se čini idiomatiziranom i time bližoj frazemu.

---

³⁸ Kao aspekt razgraničavanja može poslužiti indeksalno značenje metaforičke kolokacije *zrele godine*. Ono se, naime, odnosi na doba života kad osoba postiže određenu dob i prelazi u odraslu fazu svog života. Ova kolokacija koristi riječ *zrele* kako bi indeksirala fizičku i emocionalnu zrelost koja se obično povezuje s odraslom dobi. Indeksalna motivacija ovdje je jasna jer se riječ *zrele* izravno povezuje s konkretnim značenjem kolokacije. Indeksalno značenje ove kolokacije temelji se na vezi između riječi *zrele* i metonimijskog pomaka značenja životne starosti čovjeka prema oznaci za vrijeme.

6. Zaključna promišljanja

S obzirom na to da jezične strukture odražavaju izvanjski svijet i čovjekov doživljaj izvanjskog svijeta, bit značenjske analize u kognitivnoj lingvistici upravo je iznalaženje puta kojim se konceptualizacijom svijeta izgrađuje značenje i čiji su konačni proizvod jezični izrazi sa značenjem. Provedeno je istraživanje pokazalo da razumijevanje ovih konceptualnih veza (načina njihove uporabe pri oblikovanju jezičnih izraza) pomaže u analizi i tumačenju metaforičkih kolokacija te njihove uloge u jezičnom izražavanju. Štoviše, korpusno vođena analiza kolokacijskih sveza iz semantičkog polja „vrijeme“ potvrdila je polazišnu hipotezu da konceptualne metafore i metonimije (Lakoff i Johnson, 1980) igraju temeljnu ulogu u konstruiranju značenja koje treba pripisati kognitivnoj razini. Analizirano područje metaforičkih kolokacija pokazuje se kao iznimno bogato vrelo metaforičkih procesa, budući da se radi o domeni koju je moguće dokučiti, gotovo isključivo, putem konceptualnih metafora. Ova činjenica naglašava temeljnu funkciju metafore u procesu apstraktnog mišljenja: tek projiciranjem konkretnih ideja na apstraktnu domenu vremena ona postaje dokučiva. Konceptualna metonimija pritom se također pokazuje kao snažan kognitivni i jezični mehanizam, osobito u oblikovanju terminologije. Uloga metonimije ogleda se u činjenici da omogućuje brz dohvat značenja kroz povezivanje koncepata iste domene. Sveze nastale na tom mehanizmu reflektiraju produktivan obrazac jezične ekonomije. Kombinacija metonimije i metafore pomaže oblikovanju bogatijih i složenijih jezičnih izraza koji odražavaju našu konceptualnu organizaciju svijeta. Iz navedenog se može zaključiti da konceptualna metafora i konceptualna metonimija kod metaforičkih kolokacija nisu samo mehanizmi stvaranja sintagme, već produktivni obrasci kolokacijskog slaganja. Mapiranjem konceptualnih elemenata na novi kontekst stvaraju se metaforičke kolokacije. One počivaju na pravilima tvorbe kolokacijskih sveza u vidu tipičnih shema koje su usidrene u jezičnom sustavu. Pravila omogućuju da se na temelju konceptualizacije zadane domene i entiteta apstraktne izvanjezične stvarnosti određene kulture, generiraju leksički ostvaraji koji se uklapaju u istu metaforičku shemu. Obrasci, dakle, nisu pravila koja generiraju nove izraze, već pravilnosti koje proizlaze iz zajedničkih značajki učestale uporabe. Važnost stvarnih uporaba i njihova shematizacija u apstraktne obrasce dovodi do uzajamne veze između frekvencije jezične uporabe i kognitivne usađenosti. Jezična je frekvencija ključan čimbenik u izgradnji jezičnog sustava jer utječe na njegovo oblikovanje te je istovremeno odraz rutinizacije pojedinih uporabnih ostvaraja. Visoka frekvencija uporabe dovodi do visokog stupnja kognitivne usađenosti, što utječe na brzinu procesiranja određenog obrasca ili leksičke jedinice. Kognitivna je usađenost stupnjevita pojavnost, pri čemu ponavljanjem uporabe dolazi do većeg stupnja usađenosti, a time i do veće važnosti u jezičnom sustavu. To omogućuje frekventnim uporabnim ostvarajima da postignu status konvencionaliziranih jezičnih jedinica. Navedenome svjedoči i niz primjera metaforičkih kolokacija iz korpusa koji predstavljaju konvencionalne i leksikalizirane konceptualne metafore i/ili metonimije. Njihovo se metaforičko značenje obično više ne zapaža. No iako ove kolokacije možda ne doživljavamo kao metaforičke, potvrdila se hipoteza da iza ovih kombinacija riječi stoji kognitivno

strukturiranje koje je motiviralo nastanak sveze. Zapravo, sama činjenica neprepoznavanja metafore ili metonimije iza metaforičke kolokacije, potvrđuje hipotezu da su metaforičke kolokacije, kao neupadljive i ustaljene sveze u jeziku, postale sastavni dio jezika i time predstavljaju sredstva nesvjesnog izražavanja i razumijevanja.

Nadalje, semantička analiza metaforičkih kolokacija dala je nove uvide u specifične aspekte ovog tipa višerječne sveze. Rezultati upućuju na složenost interakcije semantike, morfosintakse i konteksta u metaforičkim kolokacijama. Semantička motivacija uvjetuje promjenu značenja sastavnica metaforičke kolokacije temeljem konceptualne metafore ili metonimije koje se koriste za izražavanje određenih ideja ili pojava. Morfosintaktička motivacija stvara ustaljene obrasce i konstrukcije koje omogućuju govorniku da prenese složene konceptualne slike vremena. Pragmatička motivacija odnosi se na način na koji se kolokacije koriste u stvarnom jezičnom kontekstu. Ove tri vrste motivacije često međusobno djeluju i pridonose razumijevanju kolokacija. Kombinacija semantičke, morfosintaktičke i pragmatičke motivacije pomaže govornicima jezika da interpretiraju i proizvode kolokacije koje su jasne i prikladne za određene komunikacijske situacije. To također ukazuje na složenost i bogatstvo jezičnog izraza i kako se on oblikuje kroz različite jezične i konceptualne mehanizme.

Naposljetku provedena analiza uspjela je odgovoriti na postavljena istraživačka pitanja. No, ujedno su se otvorila nova pitanja. Naime, svi navedeni rezultati analize upućuju na to da metaforičke kolokacije predstavljaju iznimno heterogenu jezičnu pojavu. Razvidno je da postoje različite vrste metaforičkih kolokacija, koje će biti moguće jasno definirati tek po okončanju znanstvenog projekta *MetaKol*. Do tada će biti provedena detaljna semantička analiza inventara metaforičkih kolokacija, a rezultati će moći pridonijeti dubljem uvidu u njihovu semantičku prirodu i uporabnu vrijednost. Tada će biti moguće jasnije razgraničiti metaforičke kolokacije od slobodnih sveza riječi te utvrditi radi li se kod nemetaforičkih kolokacija zapravo uopće o kolokacijama. Jer, kao što je analiza pokazala, kolokacijski profili sadrže slobodne sintagme, frazeme i metaforičke kolokacije, dok primjer nemetaforičke kolokacije nije utvrđen nijedanput. Iz toga proizlazi pretpostavka da su kolokacijske sveze sve metaforičke, tj. temeljene na konceptualnim mehanizmima. Kada sveza to nije, riječ je o slobodnoj svezi. Potvrđivanje ove hipoteze konačno bi u potpunosti rasvijetlilo prirodu kolokacijske sveze i time dalo značajan doprinos lingvističkoj teoriji. U tome, kao što je ova analiza pokazala, ključni je aspekt dijakronijski jer on omogućuje uvid u nastanak kolokacijske sveze. Također, s obzirom na to da se pojmovne metafore tiču razine ljudske spoznaje, one uvelike nadilaze dio razine pojedinih jezika, a ponekad su čak i univerzalnog karaktera. Međujezičnom bi usporedbom valjalo provjeriti vrijedi li i u kojoj mjeri to na isti način za druge jezike. S obzirom na to da se točna leksikalizacija ostvaruje u određenom jeziku unutar pojmovne metafore, i time često predstavlja specifičnost određenog jezika, pretpostavka je da metaforičke kolokacije mogu varirati od jezika do jezika, čime bi se objasnila idiosinkratičnost kolokacijske prirode.

Zaključno proizlazi da metaforičke kolokacije nisu samo slučajna ili povremena pojava, one su produktivni obrazac u jeziku i rezultat konceptualizacije određene apstraktne domene. Štoviše, one potvrđuju da su konceptualne metafore duboko ukorijenjene u našem načinu razmišljanja i konstruiranja značenja. Također, produktivnost konceptualne metafore i metonimije kao obrasca, ukazuje na njihovu snažnu prisutnost u jezičnom stvaralaštvu. Ona pokazuje dinamičnost jezičnog sustava i njegovu sposobnost prilagodbe i stvaranja novih izraza kako se mijenjaju potrebe komunikacije. Ovi obrasci nisu samo statične konstrukcije, već dinamični mehanizmi koji aktivno oblikuju jezične izraze. Unatoč tome što su metaforičke kolokacije često postale ustaljenim dijelom jezika, i možda nisu prepoznate kao metafore, one još uvijek odražavaju kognitivno strukturiranje i konceptualizaciju. Rezultati analize naglašavaju da metaforičke kolokacije igraju značajnu ulogu u stvaranju jezičnih značenja. Provedeno istraživanje može služiti kao metodološki okvir za istraživanje metaforičkih kolokacija, jer kao što je ova analiza pokazala, ona otvara vrata za daljnja istraživanja:

- dijakronijska analiza – istraživanje evolucije metaforičkih kolokacija tijekom vremena moglo bi pružiti uvid u kako su se određeni izrazi razvijali i mijenjali kroz povijest. Proučavanje dijakronijskih promjena moglo bi otkriti kulturne, društvene i jezične utjecaje na formiranje metaforičkih izraza;
- međujezična usporedba – usporedba metaforičkih kolokacija u različitim jezicima i kulturama može pružiti dublje razumijevanje o tome kako se konceptualizacija odvija unutar različitih jezičnih i kulturnih konteksta. Ovo istraživanje može otkriti sličnosti i razlike u kognitivnim obrascima među različitim skupinama ljudi;
- kognitivna istraživanja – uključujući neuroznanstvene metode, mogu pružiti uvid u fiziološke procese koji podržavaju formiranje i razumijevanje metaforičkih kolokacija. Istraživanje aktivnosti mozga tijekom procesiranja ovih izraza može pridonijeti razumijevanju kognitivnih mehanizama.
- primjene u obrazovanju – istraživanje o tome kako metaforičke kolokacije utječu na proces učenja i pamćenja može biti korisno za obrazovne strategije. Razumijevanje kako jezik oblikuje kognitivne procese može pomoći u razvoju učinkovitijih metoda poučavanja i učenja jezika.
- računalna lingvistika – primjena računalne lingvistike i obrade prirodnog jezika može pružiti sredstva za analizu velikih jezičnih korpusa kako bi se identificirali obrasci i promjene u korištenju metaforičkih kolokacija. Ovo može pridonijeti boljem razumijevanju jezičnih promjena u širem kontekstu.
- utjecaj društvenih promjena – istraživanje utjecaja društvenih, političkih ili tehnoloških promjena na formiranje novih metaforičkih kolokacija može pružiti uvid u to kako jezik odražava i oblikuje društvene trendove.

Navedeni smjerovi istraživanja mogu dodatno proširiti spoznaje o metaforičkim kolokacijama, njihovu formiranju, evoluciji i utjecaju na različite aspekte ljudskog života.

7. Izvori

- Aart, Jan i Calbert, Joseph (1979): *Metaphor and Non-Metaphor. The Semantics of Adjective-Noun-Combinations*. Tübingen: Max Niemeyer.
- Aisenstadt, Ester (1979): „Collocability Restrictions in Dictionaries“. *ITL Review of Applied Linguistics*, 45: 71–74.
- Altenberg, Bengt (1998): „On the Phraseology of Spoken English: The Evidence of Recurrent Word-Combinations“. U: Anthony P. Cowie (ur.), *Theory, Analysis and Application*. Oxford: Oxford University Press: 101–122.
- Bally, Charles (1930²): *Traité de stylistique française*. Heidelberg, Paris.
- Baldauf, Christa (1996): „Konzept und Metapher – Präzisierung einer vagen Beziehung“. *Linguistische Berichte*, 166: 461–482.
- Barcelona, Antonio (2000a): „On the Plausibility of Claiming a Metonymic Motivation for Conceptual Metaphor“. U: Antonio Barcelona (ur.), *Metaphor and Metonymy at the Crossroads. Cognitive Approaches*. Berlin i New York: Mouton de Gruyter: 31–58.
- Barcelona, Antonio (2000b): *Metaphor and Metonymy at the Crossroads. Cognitive Approaches*. Berlin i New York: Mouton de Gruyter.
- Barcelona, Antonio (2002): „Clarifying and applying the notions of metaphor and metonymy within cognitive linguistics: An update“. U: René Dirven i Ralf Pörings (ur.): *Metaphor and Metonymy in Comparison and Contrast*. Berlin i New York: Mouton de Gruyter: 207–277.
- Barcelona, Antonio (2003): „Names: A metonymic „return ticket“ in five languages“. *Jezikoslovlje*, 4/1: 11–41.
- Barlow, Michael i Kemmer, Suzanne (2000): *Usage-based models of language*. Stanford: CSLI Publications.
- Barnden, John A. (2010): „Metaphor and Metonymy: Making their Connections More Slippery“. *Cognitive Linguistics*, 21/1: 1–34.
- Bartsch, Renate (1999): „Generating Polysemie: Metaphors and Metonymy“. U: Regine Eckardt i Klaus von Heusinger (ur.), *Meaning Change — Meaning Variation*. Svezak 1: 1–10.
- Benson, Morton (1985): „Collocations and Idioms“. U: Robert Ilson i dr. (ur.), *Dictionaries, Lexicography and Language Learning*. Oxford: Pergamon: 61–68.
- Blagus Bartolec, Goranka (2008): „Leksičke funkcije kao pokazatelji značenjskih odnosa u kolokacijskim svezama hrvatskoga jezika“. *Rasprave instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 34: 15–38.
- Blagus Bartolec, Goranka (2012): „Kolokacijske sveze prema drugim leksičkim svezama u hrvatskom jeziku.“ *Fluminensia*, 24/2: 47–59.
- Blagus Bartolec, Goranka (2014): *Riječi i njihovi susjedi*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.

- Blank, Andreas (1997): *Prinzipien des lexikalischen Bedeutungswandels am Beispiel der romanischen Sprachen*. Tübingen: Niemeyer.
- Blank, Andreas (2001): *Einführung in die lexikalische Semantik für Romanisten*. Tübingen: Niemeyer [Romanistische Arbeitshefte; 45].
- Block, Richard (1990): „Models of psychological time“. U: Richard Block (ur.), *Cognitive Models of Psychological Time*. Hillsdale NJ: Erlbaum: 1–35.
- Bolognesi, Marianna i Werkmann Horvat, Ana (2023): *The Metaphor Compass Directions for Metaphor Research in Language, Cognition, Communication, and Creativity*. London i Delhi: Routledge.
- Borić, Neda (1996): *Imeničke kolokacije u hrvatskom i njihovi kontrastivni korespondenti i prijevodni ekvivalenti u engleskom jeziku*. Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu (magistarski rad).
- Borić, Neda (1998): „Semantički aspekt kolokacijskih odnosa s kontrastivnog stajališta“. *Strani jezici*, 27/2: 72–79.
- Borić, Neda (2000): „Kompleksni jezični znakovi s osvrtom na praktične probleme njihova prevođenja“. *Strani jezici*, 29/4: 201–208.
- Borić, Neda (2002): „Leksikografska prezentacija kolokacijskih sklopova“. *Strani jezici*, 31/1–2: 55–63.
- Borić, Neda (2004): „Kolokacije kao dio leksičkog pristupa u nastavi stranih jezika“. U: Diana Stolic i dr. (ur.), *Suvremena kretanja u nastavi stranih jezika*. Zagreb i Rijeka: Hrvatsko društvo za primijenjenu lingvistiku: 63–68.
- Boroditsky, Lera (2000): „Metaphoric structuring: understanding time through spatial metaphors“. *Cognition*, 75/1: 1–28.
- Boroditsky, Lera (2001): „Does Language Shape Thought? Mandarin and English Speakers' Conceptions of Time“. *Cognitive Psychology*, 43/1: 1–22.
- Brala Vukanović, Marija i Gruić Grmuša, Lovorka (2009): *Space and Time in Language and Literature*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing. Briggs, John & F.
- Bratanić, Maja (1998): „Korpusna lingvistika na kraju 20. stoljeća i implikacije za suvremenu hrvatsku leksikografiju“. *Filologija*, 30–31: 171–177.
- Brdar, Mario (2007): *Metonymy in Grammar: Towards Motivating Extensions of Grammatical Categories and Constructions*. Osijek: Filozofski fakultet Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku.
- Brdar, Mario, Rita Brdar-Szabo i Gabrijela Buljan (2001): „Tipologija metonimija i njihova obrada u jednojezičnoj i dvojezičnoj leksikografiji“. *Filologija*, 36–27: 73–83.
- Brkić Bakarić, Marija, Lucija Načinović Prskalo i Maja Popović (2022): [„A general framework for detecting metaphorical collocations“](#). U: Archana Bhatia i dr. (ur.), *Proceedings of the 18th Workshop on Multiword Expressions*: 3–8.

- Bubenhofer, Noah (2009): *Sprachgebrauchsmuster. Korpuslinguistik als Methode der Diskurs- und Kulturanalyse*. Berlin i New York: de Gruyter.
- Bukovčan, Dragica (2009): „Istovrijednost terminoloških kolokacija – komparativni pristup”. U: Jagoda Granić (ur.), *Jezična politika i jezična stvarnost*. Zagreb: 164–173.
- Burger, Harald (1998): *Phraseologie. Eine Einführung am Beispiel des Deutschen*. Berlin: Erich Schmidt Verlag.
- Caro Cedillo, Ana (2004): *Fachsprachliche Kollokationen. Ein übersetzungsorientiertes Datenbankmodell Deutsch-Spanisch*. Tübingen: Gunter Narr.
- Cameron, Lynne i Deignan, Alice (2003): „Combining Large and Small Corpora to Investigate Tuning Devices Around Metaphor in Spoken Discourse. *Metaphor and symbol*, 18/3: 149–160.
- Carter, Ronald (1998): *Vocabulary: Applied Linguistics Perspectives*. London: Routledge.
- Casasanto, Daniel i Boroditsky, Lera (2008): „Time in the mind: Using space to think about time“. *Cognition*, 106/2: 579–593.
- Coady, James i Huckin, Thomas (1997): *Second language vocabulary acquisition: A rationale for pedagogy*. Cambridge: University Press.
- Charteris-Black, Jonathan (2004): *Corpus Approaches to Critical Metaphor Analysis*. New York: Palgrave MacMillan.
- Cop, Margaret (1991): „Collocations in the Bilingual Dictionary“. U: Franz Josef Hausmann i dr. (ur.), *Wörterbücher, Dictionaries, Dictionnaires. An International Encyclopaedia of Lexicography*. Berlin: de Gruyter: 2775–2778.
- Coseriu, Eugenio (1967): „Lexikalische Solidaritäten“. *Poetica I*: 293–303.
- Cowie, Anthony P. (1998): „Shafts of light and fertile soil. Metaphors and restricted collocations“. U: Ulrich Heid (ur.), *Proceedings of the 3rd International Symposium on Phraseology*. Stuttgart: Institut für Maschinelle Sprachverarbeitung: 57–70.
- Croft, William i Cruse, Daniel A. (2004): *Cognitive Linguistics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Csatár, Péter (2013): *Data Structure in Cognitive Metaphor Research*. Debrecen: University of Debrecen.
- Dai, Yuanjun, Zhiwei Wu i Hai Xu (2019): „The effect of types of dictionary presentation on the retention of metaphorical collocations: Involvement load hypothesis vs. cognitive load theory“. *International Journal of Lexicography*, 32/4: 411–431.
- Deignan, Alice (1999): „Corpus-based research into metaphor“. U: Lynne Cameron i Graham Low (ur.), *Researching and Applying Metaphor*. Cambridge: Cambridge University Press: 177–199.
- Deignan, Alice (2005): *Metaphor and Corpus Linguistics*. Amsterdam i Philadelphia: John Benjamins.

- Deignan, Alice (2008): „Corpus linguistic data and conceptual metaphor theory“. U: Mara Sophia Zanotto i dr. (ur.), *Confronting metaphor in use: an applied linguistic approach*. Amsterdam i Philadelphia: John Benjamins: 149–162.
- Deignan, Alice i Potter, Liz (2004): „A corpus study of metaphors and metonyms in English and Italian“. *Journal of Pragmatics*, 36/7: 1231–1252.
- Dirven, René (1985): „Metaphor as a basic means for extending the lexicon“. U: Wölf Paprotté i René Dirven (ur.), *The ubiquity of metaphor. Metaphor in language and thought*. Amsterdam i Philadelphia: John Benjamins: 85–119.
- Dirven, René i Pörings, Ralf (2002): *Metaphor and Metonymy in Comparison and Contrast*. Berlin i New York: Mouton de Gruyter.
- Dobrić Basanaž, Katja (2024): „Do different legal cultures give rise to different metaphorical images? A corpus-based contrastive analysis of metaphorical collocations of the terms right and pravo“. *Eliope: English Language Overseas Perspectives and Enquiries*, 21 (1), 169-183.
- Dobrovol'skij, Dmitrij (2001): „Zur Motivation in der Idiomatik“. U: Annelies Häcki Buhofer i dr. (ur.), *Phraseologiae amor. Aspekte europäischer Phraseologie. Festschrift für Gertrud Gréciano zum 60. Geburtstag*. Baltmannweiler: Schneider Verlag Hohengehren: 89–98.
- Dobrovol'skij, Dmitrij. (2016): „Construction Grammar and phraseology“. *Voprosy Jazykoznanija*: 7–21.
- Donalies, Elke (1994): „Idiom, Phraseologismus oder Phrasem? Zum Oberbegriff eines Bereichs der Linguistik“. *Zeitschrift für germanistische Linguistik*, 22: 334–349.
- Duden-GWDS (2000) = Duden. Das große Wörterbuch der deutschen Sprache. 10 Bände auf CD-ROM. Mannheim, Leipzig, Wien, Zürich: Dudenverlag.
- Duden-DUW (2001) = *Duden. Deutsches Universalwörterbuch*. 4., neu bearbeitete und erweiterte Auflage. Hrsg. vom Wissenschaftlichen Rat der Dudenredaktion. Mannheim: Bibliographisches Institut i F.A. Brockhaus AG.
- Dölling, Johannes (1999): „Formale Analyse von Metonymie und Metapher.“ U: Regine Eckardt i Klaus von Heusinger (ur.): *Meaning Change — Meaning Variation*. Svezak 1: 31–53.
- Evans, Vyvyan (2003): *The Structure of Time: Language, meaning and temporal cognition*. Amsterdam: John Benjamins.
- Evert, Stefan (2005): *The Statistics of Word Cooccurrences*. Stuttgart: Sveučilište u Stuttgartu (objavljena disertacija).
- Fauconnier, Gilles i Turner, Mark (2008): „Rethinking metaphor“. U: Raymond W. Gibbs, Jr. (ur.), *The Cambridge handbook of metaphor and thought*. Cambridge: Cambridge University Press: 53–66.
- Fleischer, Wolfgang (1997): *Phraseologie der deutschen Gegenwartssprache*. Tübingen: Niemeyer.

- Fontenelle, Thierry (1997): *Turning a Bilingual Dictionary into a Lexical-Semantic Database*. Tübingen: Niemeyer [Lexicographica, Series Maior 79].
- Fritz, Gerd (1998): „Sprachwandel auf der lexikalischen Ebene“. U: Werner Besch i dr. (ur.), *Sprachgeschichte. Ein Handbuch zur Geschichte der deutschen Sprache und ihrer Erforschung*. Berlin i New York: 860–874.
- Fritz, Gerd (2006): *Historische Semantik*. Stuttgart i dr.: Metzler [Sammlung Metzler. Bd. 313].
- Geeraerts, Dirk (1989): „Prospects and problems of prototype theory“, *Linguistics*, 27: 587–612.
- Geeraerts, Dirk (1990): „The lexicographical treatment of prototypical polysemy“. U: Savas Tsohatzidis (ur.), *Meanings and Prototypes. Studies in Linguistic Categorization*. London i New York: Routledge: 195–210.
- Geeraerts, Dirk (2006): „Methodology in cognitive linguistics“. U: Gitte Kristiansen i dr. (ur.), *Cognitive linguistics: current applications and future perspectives*. Berlin i New York: Mouton de Gruyter: 21–50.
- Gibbs, Raymond W., Jr. (2002): „Idiomaticity and human cognition“. U: Daniel J. Levitin (ur.), *Foundations of cognitive psychology: Core readings*. MIT Press: 733–749.
- Gibson, James J. (1975): „Events are Perceivable But Time Is Not“. U: Julius Thomas Fraser i Nathaniel Lawrence (ur.), *The Study of Time II: Proceedings of the Second Conference of the International Society for the Study of Time*. Berlin: Springer: 295–301.
- Gładysz, Marek (2003). *Lexikalische Kollokationen in deutsch-polnischer Konfrontation*. Frankfurt am Main: Peter Lang.
- Glušac, Maja (2013): „Jesu li prijedlozi poslije i nakon istovrijednice?“ *Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika*, 60/5: 176–189.
- Glušac, Maja (2019): *Vrijeme u jeziku i jezik u vremenu – pojam vremena u hrvatskom jeziku*. Osijek i Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku i Hrvatska sveučilišna naklada.
- Goatly, Andrew (2007): *Washing the Brain: Metaphor and Hidden Ideology*. Amsterdam: John Benjamins.
- Goossens, Louis (1990): „Metaphonymy: the interaction of metaphor and metonymy in expressions for linguistic action“. *Cognitive Linguistics*, 1/1–3: 323–340.
- Gouteraux, Pascale (2017): „Lexical complexity: Metaphors and collocations in native, non-native and bilingual speech“. U: Pieter de Haan Language i dr. (ur.), *Learners and Levels: Progression and Variation. Corpora and Language in Use*. Svezak 3. Louvain-la-Neuve: 363–384.
- Goźdz–Roszkowski, Stanislaw i Pontrandolfo, Gianluca (2015): „Legal phraseology today: corpus– based applications across legal languages and genres“. *Fachsprache XXXVII*, 3/4: 130–139.

- Gulešić-Machata, Milvia i Machata, Martin (2007): „Boje u hrvatskim i slovačkim kolokacijama“. *Riječ*, 13/2: 99–107.
- Gross, Gaston (1996): *Les expressions figées en français ; noms composés et autres locutions*. Paris: Ophrys.
- Gruntar Jarmol, Ada (2007): „Fachsprachliche Kollokationen: Schwerpunkt Deutsch-Slowenisch.“ *Linguistica* 47/1: 137–144.
- Hancock, Peter A. i Block, Richard A. (2012): „The Psychology of Time: A View Backward and Forward“. *American Journal of Psychology*, 125/3: 267–274.
- Haspelmath, Martin (1997): *From Space to Time: Temporal Adverbials in the World's Languages*. Lincom Europa.
- Hausmann, Franz Josef (1984): „Wortschatzlernen ist Kollokationslernen. Zum Lehren und Lernen französischer Wortverbindungen“. *Praxis des neu sprachlichen Unterrichts*, 31: 395–406.
- Hausmann, Franz Josef (1985): „Kollokationen im deutschen Wörterbuch. Ein Beitrag zur Theorie des lexikographischen Beispiels“. U: Henning Bergenholtz i Joachim Mugdan (ur.), *Lexikographie und Grammatik*. Tübingen: Niemeyer: 118–129.
- Hausmann, Franz Josef (1993): „Ist der deutsche Wortschatz lernbar? Oder: Wortschatz ist Chaos“. *Info DaF*, 20/5: 471–485.
- Hausmann, Franz Josef (2004): „Was sind eigentlich Kollokationen?“. U: Kathrin Steyer (ur.), *Wortverbindungen mehr oder weniger fest*. Godišnjak Institut für Deutsche Sprache, 2003. Berlin: de Gruyter: 309–334.
- Hausmann, Franz Josef (2007): *Collocation, phraséologie, lexicographie*. Études 1977–2007 et Bibliographie. Aachen: Shaker.
- Heid, Ulrich (1992): „Décrire les collocations: deux approches lexicographiques et leur application dans un outil informatisé“. *Terminologie et traduction*, 2-3: 523–548.
- Heid, Ulrich (1994): „On Ways Words Work Together – Research Topics in Lexical Combinatorics“. U: Willy Martin i dr. (ur.), *Euralex 1994. Proceedings*. Amsterdam: Euralex: 226–258.
- Heine, Bernd, Ulrike Claudi i Friederike Hünemeyer (1991): *Grammaticalization. A Conceptual Framework*. London i Chicago: The University of Chicago Press.
- Helbig, Gerhard i Buscha, Joachim (2001): *Deutsche Grammatik. Ein Handbuch für den Ausländerunterricht*. 16. izdanje. Berlin i München: Langenscheidt.
- Herrero Ruiz, Javier (2009): *Understanding Tropes*. Frankfurt am Main: Peter Lang.
- Herrera-Soler, Honesto i White, Michael (2012): *Metaphor and Mills: Figurative Language in Business and Economics*. Berlin i Boston: de Gruyter.
- Hill, Jimmie (2001): „Revising priorities: from grammatical failure to collocational success“. U: Michael Lewis (ur.), *Teaching collocation: Further developments in the lexical approach*. Hove: Language Teaching Publications: 47–69.

- Hutton, Christopher (1989): „The Arbitrary Nature of the Sign.“ *Semiotica*, 75/1–2: 63–78.
- Iliescu, Maria (2006): „Kollokationen in den romanischen Sprachen“. U: Wolf Dietrich i dr. (ur.), *Lexikalische Semantik und Korpuslinguistik*. Tübinger Beiträge zur Linguistik, 490: 189–208.
- Imamović, Adisa (2013): „Metaphor and metonymy in legal texts“. *Jezikoslovlje*, 14/2–3: 295–306.
- Irsula Peña, Jesus (1994): *Substantiv-Verb-Kollokationen: kontrastive Untersuchungen Deutsch-Spanisch*. Frankfurt am Main: Petar Lang.
- Ivir, Vladimir (1992-1993): „Koloakcije i leksičko značenje“. *Filologija*, 20–21: 181–189.
- Jäkel, Olaf (2003): *Wie Metaphern Wissen schaffen. Die kognitive Metaphertheorie und ihre Anwendung in Modell-Analysen der Diskursbereiche Geistestätigkeit, Wirtschaft, Wissenschaft und Religion*. Hamburg: Dr. Kovač.
- Ježek, Elisabetta (2016): *The Lexicon: An Introduction*. Oxford: University Press.
- Johnson, Mark (1987): *The body in the mind: The bodily basis of meaning, imagination, and reason*. Chicago: University of Chicago Press.
- Johnson, Mark (1992): „Philosophical Implications of Cognitive Semantics“. *Cognitive Linguistics*, 3/4: 345–366.
- Johnson, Mark (2007): *The Meaning of the Body: Aesthetics of Human Understanding*. Chicago i London: University of Chicago Press.
- Jones, Susan i Sinclair, John (1974): „English lexical collocations. A study in computational linguistics“. *Cahiers de Lexicologie*, 24: 15–61.
- Jurčević, Jana (2024) „Lexical Synaesthesia in Metaphorical Collocations: Collocational Bonding of Gustatory Adjectives in English.“ *Vestnik za tuje jezike* 16/1. (u postupku objavljivanja)
- Kaufmann, Ingrid (1995): *Konzeptionelle Grundlagen semantischer Dekompositionsstrukturen: Die Kombinatorik lokaler Verben und prädikativer Komplemente*. Tübingen: Niemeyer.
- Keglević Blažević, Ana (2022): „Metaphorische Kollokationen – zum Problem ihrer theoretischen Festlegung und empirischen Erforschung“. *Slavia Centralis*, 15/1: 190–200.
- Keller, Rudi (1995): „Sprachwandel, ein Zerrspiegel des Kulturwandels?“ U: Karl-Egon Lönne (ur.), *Kulturwandel im Spiegel des Sprachwandels*. Tübingen i Basel: 207–218.
- Keller, Rudi i Kirschbaum, Ilja (2003): *Bedeutungswandel*. Berlin: Walter de Gruyter.
- Kern, Beate (2010): *Metonymie und Diskurskontinuität im Französischen*. Berlin i New York: de Gruyter.
- Kohn, Kurt (1992): „Bemerkungen zur Kollokationsproblematik“. U: Susanne Anschutz (ur.), *Texte, Sätze, Wörter, und Moneme. Festschrift für Klaus Heger zum 65. Geburtstag*. Heidelberg: Heidelberg Orientverlag: 363–387.

- Koller, Veronika (2002): „A shotgun wedding”: Co-occurrence of War and Marriage Metaphors in Mergers and Acquisitions Discourse.” *Metaphor and Symbol*, 17: 179–203.
- Konecny, Christine (2010). *Kollokationen. Versuch einer semantisch-begrifflichen Annäherung und Klassifizierung anhand italienischer Beispiele*. München: Martin Meidenbauer [Forum Sprachwissenschaften, 8].
- Konecny, Christine (2011): „Von ‘eingepflanzten’ Nägeln zu ‘hinuntergeschluckten’ Tränen und ‘jungfräulichen’ DVDs. Die Konzeptualisierung von Wissen in denotativ äquivalenten italienischen und deutschen Kollokationen und deren lexikographische Repräsentation“. U: Judith Kittler i dr. (ur.), *Repräsentationsformen von Wissen*. München: Martin Meidenbauer: 115–133.
- Konecny, Christine (2012): „Wirf’ mal einen Blick darauf – Dacci un po’ un’occhiata! Zu interlingualen Abweichungen in italienischen und deutschen Verb-Substantiv-Kollokationen und deren Relevanz für die Translationsdidaktik und die translatologische Praxis“. U: Lew Zybatow i dr. (ur.), *Translationswissenschaft interdisziplinär: Fragen der Theorie und Didaktik*. Frankfurt am Main: Peter Lang: 299–306.
- Konecny, Christine (2014): „Unikale Lexeme – ‘Spuren’ der Diachronie in der Synchronie? Eine Analyse anhand ausgewählter italienischer Phraseologismen“. U: Luca Melchior i dr. (ur.), *Spuren.Suche (in) der Romania*. Frankfurt am Main: Peter Lang: 283–298.
- Kosecki, Krzysztof (2005a): „Some Remarks on Metonymy in Compounding“. U: Krzysztof Kosecki (ur.), *Perspectives on Metonymy. Proceedings of the International Conference ‘Perspectives on Metonymy’*. Frankfurt am Main: Peter Lang: 241–251.
- Kosecki, Krzysztof (2005b): *Perspectives on Metonymy. Proceedings of the International Conference ‘Perspectives on Metonymy’*. Frankfurt am Main: Peter Lang.
- Kosecki, Krzysztof (2007): „On Multiple Metonymies within Indirect Speech Acts“. *Research in Language*, 5: 213–219.
- Kövecses, Zoltán i Radden, Günter (1998): „Metonymy: Developing a cognitive linguistic view“. *Cognitive Linguistics*, 9: 37–77.
- Kövecses, Zoltán (2002): *Metaphor: A Practical Introduction*. Oxford i New York: Oxford University Press.
- Kövecses, Zoltán (2010): „A new look at metaphorical creativity in cognitive linguistics“. *Cognitive Linguistics*, 21/4: 663–697.
- Kövecses, Zoltan (2015): *Where Metaphors Come From: Reconsidering context in metaphor*. Oxford: Oxford University Press.
- Kordić, Ljubica (2023): „Metaphors Lawyers Live By“. *International Journal for the Semiotics of Law*, 36: 1639–1654.
- Kronasser, Heinz (1968): *Handbuch der Semasiologie*. Drugo izdanje. Heidelberg: Winter.
- Lakoff, George (1987): „Cognitive models and prototype theory“. U: Ulric Neisser (ur.), *Concepts and conceptual development: Ecological and intellectual factors in categorization*.

- Cambridge: University Press: 63–100.
- Lakoff, George (1990): „The Invariance Hypothesis: is abstract reason based on image-schemas?“. *Cognitive Linguistics* 1/1: 39–74.
- Lakoff, George (1993): „The contemporary theory of metaphor“. U: Andrew Ortony (ur.), *Metaphor and thought*. Cambridge: Cambridge University Press: 202–251.
- Lakoff, George (1999): *Philosophy in the Flesh: the Embodied Mind & its Challenge to Western Thought*. New York: Basic Books.
- Lakoff, George i Johnson, Mark (1980): *Metaphors We Live By*. Chicago: University Of Chicago Press.
- Lakoff, George i Johnson, Mark (2004): *Leben in Metaphern*. Heidelberg: Carl Auer Systeme.
- Lakoff, George, Jane Espenson i Alan Schwarts (1991): *Master Metaphor List*. Cognitive Linguistics Group, University of California at Berkley. <http://araw.mede.uic.edu/~alansz/metaphor/METAPHORLIST.pdf>. (zadnji pristup 23.10.2023.)
- Lakoff, George i Turner, Mark (1989): *More than Cool Reasons. A Field Guide to Poetic Metaphor*. Chicago: University of Chicago Press.
- Langacker Ronald W. (1983): *Foundations of cognitive grammar*. Indiana: University Linguistics Club.
- Langacker, Ronald W. (1987): *Foundations of cognitive grammar. Theoretical prerequisites*. Stanford: Stanford University Press.
- Langacker, Ronald W. (1987): „Reference-point constructions“. *Cognitive Linguistics*, 4/1: 1–38.
- Langacker, Ronald W. (2000): *Grammar and Conceptualization*. Berlin: Walter de Gruyter.
- Langacker, Ronald W. (2009): *Investigations in Cognitive Grammar*. Berlin i New York: Mouton de Gruyter.
- Langacker, Ronald W. (2012): „Linguistic manifestations of the space-time (dis)analogy“. U: Luna Filipović i Katarzyna M. Jaszczolt (ur.), *Space and Time in Languages and Cultures: Language, culture and cognition*. Amsterdam: John Benjamins: 191–216.
- Lemnitzer, Lothar i Zinsmeister, Heike (2006): *Korpuslinguistik. Eine Einführung*. Tübingen: Narr.
- Lengert, Joachim (2001): „Phraseologie“. U: Günter Holtus i dr. (ur.), *Lexikon der Romanistischen Linguistik*, Svezak I/1, Članak 31. Tübingen: Niemeyer: 802–853.
- Lewis, Michael (2002): *The Lexical Approach: The State of ELT and a Way Forward*. Language Teaching Publications.
- Lewis Michael i Hill, Jimmie (1999): *Practical Techniques for Language Teaching*. Language Teaching Publications.
- Liebert, Wolf-Andreas (1992): *Metaphernbereiche der deutschen Alltagssprache. Kognitive*

- Linguistik und die Perspektiven einer Kognitiven Lexikographie*. Frankfurt am Main i dr.: Peter Lang.
- Liebert, Wolf-Andreas (2002): „Metaphorik und Wissenstransfer“. *Der Deutschunterricht*, 5: 63–74.
- Ljubešić, Nikola i Klubička, Filip (2014): „{bs,hr,sr}WaC – Web corpora of Bosnian, Croatian and Serbian“. U: Felix Bildhauer i Roland Schäfer (ur.), *Proceedings of the 9th Web as Corpus Workshop (WaC-9)*. Gothenburg: 29–35.
- Maienborn, Claudia (2001): *Die logische Form von Kopula-Sätzen*. Berlin: Humboldt-Universität (objavljena doktorska disertacija).
- Majoros, Krisztián (2013): „Metapher und Kookkurrenz. Eine alternative „Trichter“-Methode zur korpusbasierten Untersuchung metaphorischer Ausdrücke in öffentlich zugänglichen elektronischen Zeitungskorpora am Beispiel der Wissenschaftsberichterstattung im Bereich der Zellbiologie“. *Sprachtheorie und germanistische Linguistik*, 23/1: 65–110.
- Manning, Christopher D. i Schütze, Hinrich (2000): *Foundations of Statistical Natural Language Processing*. Cambridge: MIT-Press.
- Matthews, William J. i Meck, Warren H. (2014): „Time perception: the bad news and the good“. *Wiley Interdisciplinary Reviews: Cognitive Science*, 5/4: 429–446.
- McCarthy, Michael i O'Dell, Felicity (2003): *English collocations in use: intermediate*. Cambridge: Cambridge University Press.
- McCarthy, Michael i O'Dell, Felicity (2017): *English Collocations in Use: intermediate*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Mel'čuk, Igor A., André Clas i Alain Polguère (1995): *Introduction à la lexicologie explicative et combinatoire*. Paris: Duculot.
- Mel'čuk, Igor A. i Wanner, Leo (1996): „Lexical functions: a tool for the description of lexical relations in a lexicon“. *Lexical Functions in Lexicography and Natural Language Processing*: 37–102.
- Mihaljević, Milica (1991): „Višerječne natuknice i podnatuknice u jednojezičnom općem rječniku hrvatskog jezika“. *Rasprave Zavoda za hrvatski jezik*, 17: 133–144.
- Moon, Rosamund (1998): *Fixed expressions and idioms in English: a corpus-based approach*. Oxford: Clarendon Press.
- Moore, Kevin (2006): „Space to Time Mappings and Temporal Concepts“. *Cognitive Linguistics*, 17/2: 199–244.
- Moore, Kevin (2011): „Frames and the experiential basis of the Moving Time metaphor“. *Constructions and Frames*, 3/1: 80-103.
- Müller, Ralph (2012): *Die Metapher. Kognition, Korpuslinguistik und Kreativität*. Paderborn: mentis.
- Nesselhauf, Nadja (2004): *Collocations in a Learner Corpus*. Amsterdam i Philadelphia: John

Benjamins.

- Norrick, Neal (1981): *Semiotic principles in semantic theory*. Amsterdam: John Benjamins.
- Núñez, Rafael E. i Sweetser, Eve (2006): „With the Future Behind Them: Convergent Evidence From Aymara Language and Gesture in the Crosslinguistic Comparison of Spatial Construals of Time“. *Cognitive Science*, 30/3: 401–450.
- Ornstein, Robert E. (1972): *The Psychology of Consciousness*. Harmondsworth: Penguin Books.
- Palmer, Frank (1976): *Semantics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Panther, Klaus-Uwe (2015): „Metonymien im Sprachvergleich“. U: Constanze Spieß i Klaus-Michael Köpcke (ur.), *Metapher und Metonymie: Theoretische, methodische und empirische Zugänge*. Berlin i dr.: Walter de Gruyter.
- Panther, Klaus-Uwe i Thornburg, Linda (1998): „A cognitive approach to inferencing in conversation“. *Journal of Pragmatics*, 30: 755–769.
- Panther, Klaus-Uwe i Radden, Günter (1999): *Metonymy in Language and Thought*. Amsterdam i Philadelphia: John Benjamins.
- Panther, Klaus-Uwe i Thornburg, Linda (2003): *Metonymy and Pragmatic Inferencing*. Amsterdam i Philadelphia: John Benjamins.
- Panther Klaus-Uwe, Linda Thornburg i Antonio Barcelona (2009): *Metonymy and Metaphor in Grammar*. Amsterdam i Philadelphia: John Benjamins.
- Patekar, Jakob (2022). „What is a metaphorical collocation?“ *Fluminensia*, 34/1: 31–49.
- Pearce, Darren (2001): „Synonymy in Collocation Extraction“. U: *Proceedings of the Workshop on WordNet and Other Lexical Resources, Second meeting of the North American Chapter of the Association for Computational Linguistics*. Pittsburgh: 41–46.
- Perkuhn, Rainer, Holger Keibel i Marc Kupietz (2012): *Korpuslinguistik*. Paderborn: Fink. [= UTB 3433].
- Petrović, Bernardina (2007): „Razvijanje kolokacijske kompetencije u hrvatskome kao stranom i drugom jeziku. *Strani jezici*, 36/1: 31–38.
- Petrović, Bernardina (2008): „Glagoli emocionalnih stanja u kolokacijskim strukturama i leksiografskom opisu“. U: Ines Srdoč-Konestra i Silvana Vranić (ur.), *Zbornik radova s Međunarodnoga znanstvenog skupa Riječki filološki dani 7*. Rijeka: Filozofski fakultet: 589-599.
- Phillip, Gill (2011): *Colouring Meaning. Collocation and Connotation in Figurative Language*. Amsterdam i Philadelphia: John Benjamins.
- Piaget, Jean (1974): *Réussir et comprendre*. Paris: PUF.
- Pielenz, Michael (1993): *Argumentation und Metapher*. Tübingen: Narr.
- Porzig, Walter (1934): „Wesenhafte Bedeutungsbeziehungen“. *Beiträge zur Geschichte der deutschen Sprache und Literatur*, 58: 70–79.

- Pranjković, Ivo (1994): „Vremenski prijedlozi u hrvatskome jeziku“. *Fluminensia*, 6/1–2: 63–69.
- Pritchard, Boris (1998): „O kolokacijskom potencijalu rječničkog korpusa“. *Filologija*, 30–31: 285–304.
- Radden, Günter (1997): „Metaphorisierte Zeit“. U: Christa Dürscheid i dr. (ur.), *Sprache im Fokus. Festschrift für Heinz Vater zum 65. Geburtstag*. Tübingen: Niemeyer: 427–442.
- Radden, Günter (2002): „How metonymic are metaphors?“. U: René Dirven i Ralf Pörings (ur.), *Metaphor and Metonymy in Comparison and Contrast*. Berlin i New York: Mouton de Gruyter: 407–434 [Cognitive Linguistics Research 20].
- Radden, Günter (2006): „Where time meets space“. U: Réka Benczes i Szilvia Csábi (ur.): *The Metaphors of Sixty: Papers Presented on the Occasion of the 60th Birthday of Zoltán Kövecses*. Budapest: Eötvös Loránd University: 210–226.
- Radden, Günter (2011): „Spatial time in the West and the East“. U: Mario Brdar i dr. (ur.): *Space and Time in Language*. Frankfurt am Main i dr.: Peter Lang: 1–40.
- Radden, Günter i Kövecses, Zoltán (1999): „Towards a theory of metonymy“. U: Klaus-Uwe Panther i Günter Radden (ur.), *Metonymy in Language and Thought*. Amsterdam i Philadelphia: John Benjamins: 17–59.
- Radden, Günter i Kövecses, Zoltán (2007 [1999]): „Towards a theory of metonymy“. U: Vyvyan Evans i dr. (ur.), *The Cognitive Linguistics Reader*. London: Equinox: 335–359.
- Radden, Günter i Panther, Klaus-Uwe (2004): *Studies in linguistic motivation*. New York: Mouton de Gruyter.
- Raffaelli, Ida (2015): *O značenju – uvod u semantiku*. Zagreb: Matica hrvatska.
- Reder, Anna (2002): „Substantiv-Verb-Kollokationen im deutsch-ungarischen Kontrast“. U: Reinhard Rapp (ur.), *Sprachwissenschaft auf dem Weg in das dritte Jahrtausend*. Frankfurt am Main: Lang II: 451–458.
- Reder, Anna (2006): „Kollokationsforschung und Kollokationsdidaktik“. *Linguistik online*, 28/3: 157–176.
- Richards, Isabelle (2014): „Metaphors in English for Law: Let Us Keep Them“. *Metaphors Studies in the English Language, Lexis*: 1–19.
- Ricoeur, Paul (1986): *Die lebendige Metapher*. München: Wilhelm Fink.
- Rothkegel, Annely (1994): „Kollokationsbildung und Textbildung“. U: Barbara Sandig (ur.), *Europhras 1992. Tendenzen der Phraseologieforschung*. Bochum: Brockmeyer: 499–523.
- Ruiz de Mendoza Ibáñez, Francisco J. i Pérez Hernández, Lorena (2003): „High-level metonymies in English and Spanish“. *Jezikoslovlje*, 4/1: 103–120.
- Ruiz de Mendoza Ibáñez, Francisco J. i Otał, José Luis (2002): *Metonymy, Grammar and Communication*. Granada: Comares.
- Sailer, Manfred (2007): „Corpus linguistic approaches with German corpora“. U: Harald Bur-

- ger i dr. (ur.), *Phraseologie/Phraseology. Ein internationales Handbuch zeitgenössischer Forschung/ An International Handbook of Contemporary Research*. Svezak 2. Berlin: Walter de Gruyter: 1060–1071.
- Saussure, Ferdinand de (1967²): *Cours de linguistique générale*. Paris: Payot.
- Sanchez-Stockhammer, Christina (2011): „The “meaning-full” vocabulary of English and German“. U: Günter Radde i Klaus-Uwe Panther (ur.), *Motivation in Grammar and the Lexicon: Cognitive, Communicative, Perceptual and Socio-Cultural Factors*. Amsterdam i Philadelphia: John Benjamins: 287–298.
- Schwarz, Monika (1992): *Kognitive Semantiktheorie und neuropsychologische Realität*. (Linguistische Arbeiten). Berlin i New York: Mouton de Gruyter.
- Silić, Josip i Pranjaković, Ivo (2007): *Gramatika hrvatskog jezika*. Zagreb: Školska knjiga.
- Sinclair, John (1991): *Corpus, Concordance, Collocation*. Oxford: Oxford University Press.
- Sinclair, John (2004): *Trust the Text: Language, Corpus, and Discourse*. London: Routledge.
- Stanojević, Mateusz-Milan (2009): „Konceptualna metafora u kognitivnoj lingvistici: pregled pojmova“. *Suvremena lingvistika*, 35/68: 339–371.
- Stefanowitsch, Anatol (2005): „The Function of Metaphor: Developing a Corpus-Based Perspective“. *International Journal of Corpus Linguistics*, 10: 161–198.
- Stefanowitsch, Anatol (2006): „Corpus-based approaches to metaphor and metonymy“. U: Anatol Stefanowitsch i Stephan Gries (ur.), *Corpus-based Approaches to Metaphor and Metonymy*. Berlin: Mouton de Gruyter: 1–16.
- Stein, Achim (1998): *Einführung in die französische Sprachwissenschaft*. Stuttgart i Weimar: Metzler.
- Steyer, Kathrin i Lauer, Meike (2007). „Corpus-Driven“: Linguistische Interpretation von Ko-
okkurrenzbeziehungen“. U: Ludwig M. Eichinger i Heidrun Kämper (ur.), *Sprach-Perspektiven*. Germanistische Linguistik und das Institut für Deutsche Sprache. Tübingen: Narr: 493-509 [Studien zur deutschen Sprache, 40].
- Stiebels, Barbara (1996): *Lexikalische Argumente und Adjunkte: zum semantischen Beitrag von verbalen Präfixen und Partikeln*. Berlin: Akademie [= Studia grammatica, 39].
- Stojić, Aneta (2012): *Kolokacije: Prilog teoriji i praksi*. Rijeka: Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci.
- Stojić, Aneta (2014): „Kollokationen in der Sprach- und Kulturmittlung (am Beispiel des Sprachenpaares Deutsch-Kroatisch)“. U: Annette Đurović i Vlasta Kučić (ur.), *Translation und transkulturelle Kommunikation*. Beograd: 81–96.
- Stojić, Aneta (2018): „O leksičkome udruživanju riječi – prilog proučavanju kolokacijskih sveza“. U: Diana Stolac (ur.), *Biblioteka časopisa Fluminensia: Od fonologije do leksikologije. Zbornik u čast Mariji Turk*: 201–214.
- Stojić, Aneta (2019): „Zur Semantik von Kollokationen“. *Linguistica*, 59/1: 301–310.

- Stojić, Aneta i Murica, Sanela (2010): „Kolokacije – teorijska razmatranja i primjena u praksi na primjerima iz hrvatskoga i njemačkoga jezika“. *Fluminensia*, 22/2: 111–125.
- Stojić, Aneta i Štiglic, Tamara (2011): „Kollokationen im deutsch-kroatischen Sprachvergleich“. *Jezikoslovlje*, 12/2: 263–282.
- Stojić, Aneta i Barić, Iva (2013): „Der Erwerb von Kollokationen: Ziele und Methoden“. U: Mehmed Uysal (ur.), *Sammelband des Internationalen Symposiums: Neue Methoden beim Fremdspracherwerb, dargestellt am Blended Learning*. Isparta: Fakülte Kitabevi: 79–104.
- Stojić, Aneta i Košuta, Nataša (2012): „Zur Abgrenzung von Mehrwortverbindungen“. *Zagreber germanistische Beiträge*, 21: 359–373.
- Stojić, Aneta i Košuta, Nataša (2017): „Kolokacijske sveze u mentalnome leksikonu učenika stranoga jezika“. *Fluminensia*, 29/2: 7–26.
- Stojić, Aneta i Košuta, Nataša (2020a): „Kollokationen in der fremdsprachigen Textproduktion – am Beispiel des Sprachenpaares Kroatisch-Deutsch“. *Fluminensia*, 32/2: 7–31.
- Stojić, Aneta i Košuta, Nataša (2020b): „Kollokationen – Mehrwortverbindungen mit semantisch-pragmatischem Eigenwert“. U: Saša Jazbec i dr. (ur.), *Brücken überbrücken in der Literatur- und Sprachwissenschaft*. Hamburg: Verlag Dr. Kovač: 143–154.
- Stojić, Aneta i Košuta, Nataša (2021): „Metaphorische Kollokationen – Einblicke in eine korpusbasierte Studie“. *Linguistica*, 61/1: 81–91.
- Stojić, Aneta i Košuta, Nataša (2022): „Izrada inventara metaforičkih kolokacija u hrvatskome jeziku – na primjeru imenice *godina*“. *Fluminensia*, 34/1: 9–29.
- Strietz, Monika (1992): „Themen aktueller Metapherndiskussion. Zur kognitiven Funktion von Metaphern und ihrem Handlungspotential“. *Der Ginko Baum*. Helsinki: 22–30 [Germanistisches Jahrbuch für Nordeuropa, 11].
- Stubbs, Michael (1995): „Collocations and cultural connotations of common words.“ *Linguistics and Education*, 7/4: 379–390.
- Sweetser, Eve (2012): *From Etymology to Pragmatics. Metaphorical and Cultural Aspects of Semantic Structures*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Targónska, Joanna i Prutscher, Daniela (2019): „Der Mensch in der Coronapandemie -semantische Analyse von coronabedingten Personenbezeichnungen“. *Moderna Sprak*, 2/2: 45–82.
- Taylor, John R. (2002): *Cognitive Grammar*. Oxford: Oxford University Press.
- Teubert, Wolfgang (1999): „Korpuslinguistik und Lexikographie“. *Deutsche Sprache*, 4: 293–313.
- Thornburg, Linda i Panther, Klaus-Uwe (1997): „Speech act metonymies“. U: Wolf Andreas Liebert i dr. (ur.), *Discourse and Perspective in Cognitive Linguistics*. Amsterdam i Philadelphia: John Benjamins: 205–219 [Current Issues in Linguistic Theory, 151].

- Thornton, Anna M. (2004): *La formazione delle parole in italiano*. Tübingen: Niemeyer.
- Tognini-Bonelli, Erika (2001): *Corpus Linguistics at Work*. Amsterdam i Philadelphia: John Benjamins.
- Tóth, Máté (2015): „Ereignis-Metonymien im Licht kontrastiver Daten“. U: Tamás Kispál i Judit Szabó (ur.), *Aktuelle Tendenzen in der Gegenwartsgermanistik. Symposium ungarischer Nachwuchsgermanisten*. Frankfurt am Main i dr.: Peter Lang: 55–68.
- Traugott, Elizabeth C. (1978): „On the expression of spatio-temporal relations in language“. U: Joseph. H. Greenberg (ur.), *Universals of Human Language III*. Stanford: Stanford University Press: 369–400.
- Traugott, Elisabeth C. (1985): „Conventional“ and “dead“ metaphors“. U: Wölf Paprotté i René Dirven (ur.), *The ubiquity of metaphor. Metaphor in language and thought*. Amsterdam i Philadelphia: John Benjamins: 17–56.
- Turk, Marija (2000): „Višečlani izrazi s desemantiziranom sastavnicom kao nominacijske jedinice“. U: Diana Stolac (ur.), *Riječki filološki dani: Zbornik radova sa 3. međunarodnoga znanstvenog skupa Riječki filološki dani*. Rijeka: Filozofski fakultet: 477–486.
- Turk, Marija (2010): „Status kolokacija u hrvatskim jednojezičnim i dvojezičnim rječnicima“. U: Silvana Vranić i Ines Srdoč-Konestra (ur.), *Riječki filološki dani: Zbornik radova sa 6. međunarodnoga znanstvenog skupa Riječki filološki dani*. Rijeka: Filozofski fakultet: 537–547.
- Valentić, Jadranka (1992): „Kolokacije u engleskom jeziku“. *Zbornik radova Pomorskog fakulteta*, 6: 247–250.
- Volungevičienė, Skaistė (2008): „Metaphorische Kollokation: Zwischen Metapher und Phraseologismus“. *Kalbotyra*, 59/3: 1392–1517.
- WDG (1961 - 1977) = Wörterbuch der deutschen Gegenwartssprache. Hrsg. von Ruth Klappenbach und Wolfgang Steinitz. 6 Bände. Berlin: Akademie-Verlag. Weinrich, Harald (1976): *Sprache in Texten*. Stuttgart: Klett.
- White, Michael (2003): „Metaphor and economics: The case of ‘growth’.“ *English for Specific Purposes*, 22/3: 131–151.
- Wierzbicka, Anna (1982): „Why can you have a drink when you can’t *have an eat?“. *Language*, 58: 753–799.
- Wittmann, Mark (2013): „The inner sense of time: how the brain creates a representation of duration“. *Nature Reviews Neuroscience*, 14/3: 217–223.
- Wojtczak, Sylwia i Witczak-Plisiecka, Ivona (2019): „Metaphors and Legal Language: A Few Comments on Ordinary, Specialised and Legal Meaning“. *Research in Language*, 17/3: 273–295.
- Yu, Ning (1998): *The contemporary theory of metaphor: a perspective from Chinese*. Amsterdam i Philadelphia: John Benjamins.

Prilog

Popis metaforičkih kolokacija iz semantičkog polja „vrijeme“ prema pripadnosti utvrđene konceptualne metafore:

VRIJEME JE NOVAC

- (1) Naš izvor kompetitivne prednosti leži u znanju i iskustvu djelatnika koji su **uložili godine** u implementacije i razvoj bankarskih rješenja (...). (infosistem.hr)
- (2) No, odsad će studenti ponavljači morati **plaćati** prvu **godinu** studija. (net.hr)
- (3) Iza nas su mnoge **godine** koje **su potrošene** uzalud... (istarski.hr)
- (4) Samo će **prva godina biti besplatna**, dok će se na višim godinama plaćati ovisno o broju nepoloženih ispita. (blog.hr)
- (5) Gitare i dalje zveče, šušte i rasturaju, a melodije su jednako dobre kao prije 15 i **kusur godina**. (monitor.hr)
- (6) Prosjek starosti brodova Obalne straže RH **iznosi** čak **41 godinu**. (slobodnadalmacija.hr)
- (7) Uglavnom školska djeca imaju **rasprodan dan**, preko tjedna zaista rijetki mogu obaviti nešto za što bi im trebalo više od sat vremena. (forum.hr)
- (8) Djelatniku u odori mora biti **plaćen dan** kao da obavlja redovite poslove (jer u odori predstavlja MP), a s obzirom da je izvan mjesta obavljanja redovitih poslova mora imati i dnevnicu. (spph.hr)
- (9) Dan bez smijeha je uzaludno **potrošen dan**. (nn-skole.hr)
- (10) Tog dana povećana je energija i **povoljan je dan** za rješavanje negativnih pitanja. (forum.hr)
- (11) Majke dojilje imaju pravo na **plaćeno vrijeme** tijekom radnog dana za dojenje bebe. (monitor.hr)
- (12) Za milijune užurbanih ljudi izumljena je kava koja **štedi vrijeme** i pojednostavljuje pripremu. (kava.hr)
- (13) U vatrogasnim krugovima čeka se policijska i pravosudna ocjena događaja, a zapravo skriva se nemoć i **kupuje vrijeme**. (vatrogasci.hr)
- (14) Ne želimo **vrijeme trošiti** na gluposti. (glas-koncila.hr)
- (15) **Uložite** svoje **vrijeme** kako bi pripremili i vodili smislenu komunikaciju s klijentima. (dimedia.hr)
- (16) Odaberite nas i mi ćemo **uštedjeti** i Vaše dragocjeno **vrijeme** i ono najvažnije novac. (lovrinovac.hr)

- (17) Na taj način se povećava produktivnost i vrši velika **ušteda vremena**, novaca i prostora. (net.com)
- (18) Nudi potpunu funkcionalnost i upravljanje bez značajnih ulaganja i **utroška vremena**. (karpos.hr)
- (19) **Povoljno je vrijeme** za polaganje ispita i za trgovačke poslove. (slobodnadalmacija.hr)
- (20) To je čista politika i **kupovanje vremena** da ih ne preuzme Agrokor. (tjednik.hr)
- (21) Nisu preskupi, a **prvi sat je** u većini slučajeva **besplatan**. (net.hr)
- (22) Uglavnom su to igrači sportskih kladionica koji na teletekst i specijalizirane web stranice **potroše sate** svakoga dana. (sib.hr)
- (23) Mnogi mladi mormoni provode dvije godine kao neplaćeni misionari, **utroše** mnoge **sate** obilazeći kuće u gradu u koji su došli. (step.hr)
- (24) Ako programeri to znaju, mogu vam **uštedjeti sate** tipkanja, kopiranja i lijepljenja teksta u web shop. (logit.hr)
- (25) Radnicima ne **plaćaju** prekovremene **sate**, te im pretvaraju to u slobodne dane, dok sebi uredno plaćaju i više no što su odradili. (usvpr.hr)
- (26) U izradu ovih stranica **uloženi su sati** rada. (porec.hr)
- (27) Koliko **košta** radni **sat** u Njemačkoj, a koliko u Hrvatskoj? (vecernji.hr)
- (28) No, neslužbeno doznajemo da se prvi sat vremena vožnja ne naplaćuje te da svaki idući **sat stoji** simboličnih osam kuna. (radio1.hr)
- (29) Već razmišljam da počnem **naplaćivati sate** i sate slušanja tuđih problema. (forum.hr)
- (30) Pisati ili pričati o povećanju **cijene sata** rada u ovom trenutku za bilo koje radno mjesto graniči s bezosjećajnošću i življenjem bez informacija o kretanjima u Lijepoj našoj, napose proračunskim financijama. (spvh.hr)
- (31) Jer nemam namjeru **potrošiti mjesece** i mjesece da se sam detaljno obrazujem o svim tim pitanjima. (forum.hr)
- (32) Prošlo je svega godinu i **kusur mjeseci** od kada je Ivan svojim obranama uveo Dinamo u Ligu prvaka. (tportal.hr)
- (33) Koliko **stoji tjedan** dana na moru i kako proći jeftinije? (net.hr)

VRIJEME JE DRAGOCJENO DOBRO

- (34) Kako ne bi **izgubio** još jednu **godinu**, odlazim u rujnu na prijemni ispit u Split... (vg-danas.hr)
- (35) (...) za studente koji **koriste** apsolventsku **godinu** ili su izvanredni studenti (...) (monitor.hr)

- (36) Ne postoji brzinsko popravljavanje štete, ne postoji jedna vrsta hrane koja će **vratiti godine** i podariti vam vječnu mladost, ali postoji nekoliko nevjerojatnih namirnica koje mogu učiniti čuda za vas i za vašu kožu. (spa-wellness.com)
- (37) Cijeli drugi **dan koristimo** za izlazak iz špilje. (ddiskf.hr)
- (38) Dan bez smijeha **izgubljen je dan**. (vecernji.hr)
- (39) Voljela bih se vratiti u prošlost i krenuti ispočetka, **vratiti sretne dane**, osmije. (blog.hr)
- (40) Život je prekratak da **gubiš vrijeme** na takve osjećaje. (she.hr)
- (41) Osobe koje **koriste** takvo **vrijeme** za brigu, procjenjuju da su za 35 % smanjile brigu (...). (iep.hr)
- (42) Kad god možeš **naći vremena** da samo postojiš, odbaci svaki rad. (t-com.hr)
- (43) Kada je već krenula priča on je i dalje bio u poricanju stvarnosti i **izgubio** dragocjeno **vrijeme**. (politika.hr)
- (44) Ipak 30 posto ispitanika smatra da ne bi ništa promijenili kada bi mogli **vratiti vrijeme** unatrag. (business.hr)
- (45) Svaki muškarac **želi vrijeme** s prijateljima s kojima ima svoje rituale. (tportal.hr)
- (46) Slažem se, no užitak i bliskost **traže vremena**. (cosmopolitan.hr)
- (47) Ako je vaš pas inače potpuno zdrav, liječnici tvrde kako u nekim slučajevima **darovano vrijeme** može biti i udvostručeno od očekivanog. (ordinacija.hr)
- (48) Poseban naglasak stavlja se na konciznost i uštedu **dragocjenog vremena** polaznika. (treningcentar.hr)
- (49) Prepoznavaj **kradljivce vremena** i ograniči vrijeme koje provodiš na nekorisne načine. (tesa.hr)
- (50) Nejasnoće smo grupirali te smo ih odlučili objaviti u formi pitanja i odgovora kako bismo svim zainteresiranim stranama olakšali pristup odnosno uštedjeli nepotreban **gubitak vremena**. (hep.hr)
- (51) Koliko **izgubljenog vremena**, snage, koliko patnje, žrtve i krvi ni za što. (forum.hr)
- (52) **Uzmi vrijeme** za odmor i opuštanje. (tena.hr)
- (53) **Ukradite sat**, dva, dan, pa i tjedan ako možete i oslušajte želje vašeg tijela, ali i vaše duše. (frendice.hr)
- (54) Internet ima tu moć da pred njime kapituliram, mada sam često svjestan da gubim **dragocjene sate**. (mvinfo.hr)
- (55) Preko vikenda spavate duže i pokušavate **nadoknaditi** sve one **sate** koje ste izgubili tokom radnog tjedna u nadi da ćete idućeg biti jednako produktivni na poslu? (happydreams.hr)

- (56) Zar je moguće da Isusu ne možemo **pokloniti** ni jedan **sat** tjedno da mu se zahvalimo ili da mu se izručimo. (zupa-astepinca-kc.hr)
- (57) U čitavom nizu uspješnih nastavaka uvijek je **pružio sate zabave** gamerima svih dobnih skupina. (Inl.com.hr)
- (58) Zalio sam se jer sam **gubio sate** i dane čekajući ga, a on je hodao po konferencijama i nije imao vremena primiti me. (dijabetes.hr)
- (59) Tokom zimske sezone, **priuštite** sebi najljepši **sat** u danu: razgibajte se na organiziranom Aqua aerobicu. (putokosvijeta.hr)
- (60) Nadam se da ste ipak **ukrali** koji **mjesec** pripremajući tijelo za skijanje. (femina.hr)

VRIJEME JE OGRANIČENI RESURS

- (61) Za razvoj su nam **trebale tri godine**. (fenix-tp.hr)
- (62) **Potrebno je mnogo godina** konstatnog rada za velike rezultate. (zrinski-triatlon.hr)
- (63) Uspostavlja kontrolu nad procesom izrade izvješća te ga automatizira i time skraćuje **potrebno vrijeme** za izradu. (tportal.hr)
- (64) Da bi se razvila navika **treba** približno 21 **dan**. (herbalive.hr)
- (65) Druga ekipa je također odlučila u potpunosti **iskoristiti dan** i vidjeti sve što mogu prije mraka. (yeti.hr)
- (66) Odbijaju nam dati **slobodan dan** na koji se možemo naspavati i odmoriti. (skoz.hr)
- (67) Članak 31. Dijete ima pravo na odmor i **slobodno vrijeme**, na igru i na sudjelovanje u željenim stvaralačkim, kulturnim, sportskim i zabavnim aktivnostima. (vrtic-gustav-krklec-krapina.hr)
- (68) **Iskoristite vrijeme** pauze na poslu da obavite što trebate. (mami.hr)
- (69) Život nas uči da je izuzetno kratak, stoga **nemojte tratiti vrijeme** na pesimizam, iluzije i bijes. (jutarnji.hr)
- (70) **Odvojite vrijeme** da se prilagodite novim odgovornostima i novom načinu života. (index.hr)
- (71) Za svaki obrok **izdvojite vrijeme** kako bi mogli u miru pojesti ono što je na tanjuru. (zadarskilist.hr)
- (72) Između dostave poziva okrivljeniku i dana zakazane glavne rasprave odnosno ispitivanja mora se okrivljeniku **ostaviti vrijeme** od najmanje tri dana radi pripreme obrane, a na njegov zahtjev se može i skratiti to vrijeme. (zakon.hr)
- (73) Zahvaljujem još jednom svima koju **su dali vrijeme**, trud, volju i sredstva za ostvarenje projekta. (astronomija.hr)

- (74) Učenje je fleksibilno i ne **oduzima vrijeme** za redovne dužnosti polaznika. (alearotunda.hr)
- (75) U današnjem užurbanom tempu života vrlo je važno pravilno **raspolagati vremenom** pa gotovo da nema osobe koja kalendar svakodnevno ne koristi. (dnevnik.hr)
- (76) Analiza je vrlo marginalizirana zbog učestalog **nedostatka vremena**, pa se često procjenjuje da s jednim satom tjedno za nju nema vremena. (unizg.hr)
- (77) Ako imaš **viška vremena**, posveti se tome maksimalno. (posao.hr)
- (78) Ipak u doba neprestanog **manjka vremena** i konstantnog stresa, nepravilna i jednolična prehrana lišena brojnih nutrijenata postala je svakodnevica. (naturala.hr)
- (79) Tada se nije pokazivalo vrijeme sučeve **nadoknade vremena**. (t-portal.hr)
- (80) Svaka promjena mjesta učenja **zahtijeva** i dodatno **vrijeme** za adaptaciju na novu okolinu (...). (skole.hr)
- (81) Djeca i mladi **trebaju** Vaše **vrijeme**, znanje, vještine i iskustvo. (zdravi-grad-porec.hr)
- (82) Cijena te usluge varira ovisno o **potrebnim satima** rada. (webknjizara.hr)
- (83) Bila su im **potrebna** samo **dva mjeseca** da nove striktno mjere ostave blistave rezultate na kvalitetu njihovog braka. (magazin.hr)
- (84) Staza prolazi poljem Tlačnica do kojeg **treba** otprilike jedan **sat**. (index.hr)
- (85) Nemojte zapostaviti odnos s partnerom, a večernje **sate odvojite** za odmor u krugu obitelji. (slobodnadalmacija.hr)
- (86) Ugasite svjetla i **izdvojite jedan sat** za planet Zemlju. (emedjimurje.hr)
- (87) Izuzetno je napeta financijska situacija u klubu i **treba** nam još **mjesec** kako bismo sanirali dugovanja. (glas-slavonije.hr)

VRIJEME JE PUT

- (88) Članice Centra za ženske studije su već **nizom godina** pozivane da na različite načine surađuju s institucijama i udrugama kako u Hrvatskoj i regiji jugoistočne Europe tako i diljem svijeta. (zenstud.hr)
- (89) Dio sredstava iz prethodnog razdoblja, koji je stigao **pred kraj godine**, koristi se u okviru ovog programa, kao nastavak programske aktivnosti. (puznica.hr)
- (90) Nakon što je SP u desetci otkazano **na početku godine** uslijedio je otkaz i novog datuma u listopadu. (biljar.hr)
- (91) Apple **zadnjih godina** sustavno izbacuje DVD iz svojih računala i samo je pitanje vremena kada će potpuno nestati. (jabucnjak.hr) Nadamo se da ćemo rješenje o zaštiti dobiti **do konca godine**. (slobodnadalmacija.hr)
- (92) Redovno studiram radnu terapiju u Zagrebu, **zadnja sam godina**, pa sam htjela neki ljetni poslić. (frendice.hr)

- (93) **Do sredine godine** očekujemo lagano pozitivno tržište, no ne i period izraženog rasta cijena. (kigo.hr)
- (94) **U nastavku godine** možemo očekivati pad nominalnih plaća, a kao posljedica smanjenja plaća u državnim i javnim službama te općih gospodarskih kretanja. (nhs.hr)
- (95) Poslije šišanja ostaju kao kompaktna lopta ili živica sa egzotično mirisnim listovima **tijekom ostatka godine**. (biz.hr)
- (96) To je bio **zadnji dan** u Parizu te smo ga pokušali najbolje moguće iskoristiti. (zpg.hr)
- (97) Do današnjeg dana virus je zahvatio preko 6 milijuna računala **u zadnjih nekoliko dana**. (borea.hr)
- (98) **Za dobar početak dana**, važno je osigurati energiju i započeti dan s doručkom. (zdravlje.hr)
- (99) Prema najavama prognostičara, vjetar bi **u nastavku dana** trebao još malo oslabiti. (meteo-info.hr)
- (100) Djeca su **ostatak dana** s oduševljenjem prepričavala priču i doživljaje. (primosten.hr)
- (101) Meso se jelo tri puta godišnje, a sve **ostale dane** riba. (zadarskilst.hr)
- (102) Negdje **pred smiraj dana**, došli smo nadomak pravih pješčanih dina. (tportal.hr)
- (103) Prvog dana također je predstavljena prva hrvatska burza vina, da bi **na koncu dana** uslijedila promocijska večer autohtonih vina otoka Korčule. (savjetodavna.hr)
- (104) Ali **na kraju dana** izabrat ćete onu koja vam bude najljepša. (astrotarot.com.hr)
- (105) Razina peludi najviša je od ranog jutra **do sredine dana**. (ljekarne-pavlic.hr)
- (106) **U četiri uzastopna dana** posjetit ćete čak četiri hrvatska nacionalna parka. (cromovens.hr)
- (107) **Nastavljen je, šesti dan** zaredom, uspon cijene Applea. (business.hr)
- (108) Otkrijte zašto je **krajnje vrijeme** da smanjite unos šećera.krajnje vrijeme. (trudnica.hr)
- (109) Položaj zaposlene žene **u zadnje vrijeme** postaje sve zahtjevniji. (transnorma.hr)
- (110) U venecijanskim kazalištima 18 st. samo su poznate arije slušane pažljivo, dok se **u ostalo vrijeme** po ložama odvijao bogat društveni život. (unizg.hr)
- (111) Tog dana bit će skraćeni satovi, kako bi nam **ostalo vremena** za zajedničko druženje. (skole.hr)
- (112) Sretnu se tako dvije različite duše **u krivo vrijeme** i na krivom mjestu. (alternativa.hr)
- (113) **U pravo vrijeme** i na pravom mjestu. (nin.hr)
- (114) **Početak vremena** nije u nekoj prošlosti iz koje bi vrijeme kretalo prema sadašnjem. (forum.hr)

- (115) Od početka **do svršetka vremena** svekoliko Božje djelo jest blagoslov. (pastoralmladih.hr)
- (116) Pred **kraj vremena** pečenja, isprobajte ga ražnjićem ili termometrom za meso. (kako.hr)
- (117) Dilatacija vremena traje oko 15 minuta, **ostatak vremena** je interakcija s učenicima. (rijeka.hr)
- (118) *Der Untergang* je njemački film koji prikazuje **zadnje sate** u Hitlerovom bunkeru. (advance.hr)
- (119) **Do sredine mjeseca** očekuje se izdavanje uporabne dozvole za plažu ispod kompleksa Bazena Kantrida te bazen za skokove u vodu. (rijeka.hr)
- (120) Ako je povrat pokazne vozne karte zatražen **prije početka mjeseca** za koji je ista kupljena, vratit će se uplaćeni iznos umanjen za 10 % na ime manipulativnih troškova. (autotrans.hr)
- (121) Izložba je otvorena od 17. listopada i moći će se vidjeti **do kraja mjeseca**. (dhkp.hr)
- (122) Uobičajeni termin održavanja PIF-a je **konac mjeseca** kolovoza i/ili početak rujna. (culturenet.hr)
- (123) Općinska uprava, koja je **zadnjih mjeseci** djelovala u prostorijama Vatrogasnog doma, vraća se u svoje novoobnovljene prostorije. (velikakopanica.hr)
- (124) Sva ovlaštenja za instruktora i autorizacije vrijede tri godine u dodatak **ostatka mjeseca** u kojem je ovlaštenje izdano. (hidra.hr)
- (125) **Preostalih šest mjeseci** putujem zemljama Istočne Europe radeći na kazališnim projektima. (zadarskilist.hr)
- (126) Članarina za **ostale mjesece** tijekom škole veslanja je 100 kuna mjesečno. (vk-iktus.hr)
- (127) Nakon osam **uzastopnih mjeseci** negativnih godišnjih stopa rasta krediti stanovništvu su drugi mjesec za redom zabilježili pozitivnu godišnju promjenu. (nks.hr)
- (128) Napokon je **gotov** i ovaj radni **tjedan**. (blog.hr)
- (129) Skoro **od početka tjedna** se vidjelo da vikend nosi neko jugo. (kjd-zagreb.hr)
- (130) **Od sredine tjedna** Također trenutno ne rade neke sitnice (neke slike, linkovi na galerije), a to će sve biti popravljeno **do kraja tjedna**. (pk-split.hr)
- (131) Okončani su svi radovi na unutarnjem uređenju ambulante, a **do konca tjedna** spojit će se i svi infrastrukturni priključci. (dubrovnik.hr)
- (132) Živa na termometru penjat će se tijekom **ostatka tjedna**. (kigo.hr)
- (133) Stranke na ulicama Velikogoričke podružnice hrvatskih političkih stranaka imaju vrlo aktivan **završetak tjedna**. (vg-danas.hr)

- (134) **Završnica tjedna** sama je regata, koja se redovito i isključivo jedri težačkim rutama starih Murterina. (ork.hr)
- (135) **Zadnjih** nekoliko **tjedana** na domaćem webu pojavila su se dva sustava koji povezuju oglašivače i web stranice spremne za objavljivanje oglasa. (imc-agencija.hr)
- (136) Jedinstvena europska valuta je od početka mjeseca oslabila više od pet posto prema dolaru i na putu je da zabilježi četvrti **uzastopni tjedan** gubitaka. (business.hr)
- (137) Planinarski **tjedan** danas **će biti nastavljen** predavanjem uz video projekciju "Kreta Vrelo europske civilizacije". (nasice.hr)
- (138) **U nastavku tjedna** očekujemo daljnju laganu korekciju kamata i smirivanje situacije na nižim razinama. (konverta.hr)

PROSTORNA BLIZINA JE VREMENSKA BLIZINA

- (139) Od **daleke** 1938. **godine**, krovopokrivačko-građevinski obrt Makoter gradi i stvara. (makoter.hr)
- (140) No, za razliku od **prijašnjih godina**, ovaj smo put smješteni u 5. paviljonu, na štandu 5 d. (fibra.hr)
- (141) Stariji, koji su tu došli **davnih godina**, već polako odlaze kući. (franjevci-split.hr)
- (142) Prestižni turizam nije više to što je bio **davnih dana**. (turistplus.hr)
- (143) U posljednjem **susretu dana** sastali su se Greblica iz Zaprešića i Yellow iz Zagreba. (kaportal.hr)
- (144) Današnji **dan predviđen** je za upoznavanje malih i srednjih poduzetnika. (057info.hr)
- (145) **U dogledno vrijeme** na Webu će biti dostupne osnovnoškolske i srednjoškolske lektire. (skole.hr)
- (146) Najveća svjetska pustinja mogla bi se pretvoriti u samoodrživi izvor hrane, vode i energije, i to **u vrlo skom vremenu**. (zrs.hr)
- (147) **Predviđeno vrijeme** izvođenja radova je šest mjeseci. (kdvik-rijeka.hr)
- (148) Što i kako mi **vidimo vrijeme** i svijet u kome živimo? (sibenska-biskupija.hr)
- (149) Ako **gledamo vrijeme** koje lopta provede u igri, kreće se između 25-35 minuta. (moj-doktor.hr)
- (150) **Pratite vrijeme** i vodite računa o vremenu tijekom ispita. (skole.hr)
- (151) Ime otoka Lokrum ukazuje da je još **u davna vremena** tu raslo bilje iz dalekih krajeva svijeta (lat. acrumen = kiselo voće). (lokrum.hr)
- (152) Nije mu prihvatljivo ni to što Vlada nudi sporazum u kojem im kaže da će se sporazumjeti **u neko buduće vrijeme**. (sbf.hr)

- (153) Nakon predavanja **predviđen je** jedan **sat** za upite ili "uzimanje slučaja" - homeopatska konzultacija jednog slušatelja iz publike. (alternativa.hr)
- (154) To nije apstraktno načelo, već konkretan zadatak koji je pred nama **u predstojećim mjesecima**, u radu na programu i strategiji Zelene liste za parlamentarne izbore. (index.hr)
- (155) U novim verzijama dobit će i neke nove mogućnosti - pregled svih računa i iz **prijašnjih mjeseci** i razrađeniji i oku ugodniji dizajn. (glas-slavonije.hr)
- (156) Početkom studenog smo napravili prvi od sedam koraka, a svakog **daljnjeg mjeseca** s veseljem zakoraknuli dalje. (skole.hr)
- (157) Kalendar čitave sezone bit će objavljen **tijekom predstojećeg tjedna**, kada će biti i potvrđena pravila za odvijanje natjecanja. (autosport.hr)

VRIJEME JE KRAJOLIK I KREĆEMO SE KROZ NJEGA

- (158) **Godina u koju smo ušli** globalno je godina ekonomske krize, a za Hrvatsku to mora biti godina dubokih socijalnih i ekonomskih reformi. (prilika.hr)
- (159) Među zarobljenicima bio je i Korčulanin Marko Polo, koji je, nakon četiri dana u korčulanskoj tamnici, **proveo godinu** dana u đenovskom zarobljeništvu. (bebic.hr)
- (160) Protekle kalendarsku **godinu zaključilo se** pokretanjem jednog značajnog projekta zahvaljujući kojem upravo i čitate ove retke. (riautosport.hr)
- (161) **Završila je prve tri godine** glume na Akademiji dramskih umjetnosti u Zagrebu i time postala prvostupnik glume. (mala-scena.hr)
- (162) Želite novu akademsku **godinu početi** drugačije od vaših kolega? (unizg.hr)
- (163) A zamislite da, nedajbože, **padnete godinu** i od 60 ECTS-a ostvarite samo 30. (monitor.hr)
- (164) Studentu koji **ponavlja godinu** upisuje se u indeks ponavlja godinu na stranici gdje su upisani kolegiji godine koju ponavlja. (vps-libertas.hr)
- (165) Dodatno je potrebna uplata od 5500, 00 kuna za sve one pristupnike koji neće po prvi puta **upisati I. godinu** u akademskoj 2012./13. (ufos.unios.hr)
- (166) Njezina borba protiv leukemije primorala ju je da **pauzira godinu** dana, tijekom koje je primila mnogo transfuzija krvi. (hkld.hr)
- (167) Studenti koji redovito **polazu godine** sa besplatnog studija prelazile na studij koji se plaća. (monitor.hr)
- (168) Odgovorni smo kako smo **živjeli godinu** i izvršavali zadatke roditelja. (zadarskabiskupija.hr)
- (169) Već krajem 2011. godine u pojedinim se medijima počeo sijati strah kako ćemo teško **preživjeti nadolazeću godinu**. (glas-koncila.hr)

- (170) Rad i umjerenost u životnim navikama, pomogli su mu **doživjeti godine starosti**. (tjednik.hr)
- (171) Trebao sam **odraditi** još **dvije godine** glazbene škole, ali nisam to učinio na vrijeme. (barkun.hr)
- (172) Svi jedva **čekamo** iduću **godinu** da djeci kojoj je potrebno pružimo najljepši Božićni dar. (skole.hr)
- (173) Neka se ovaj put posao tako odradi da većina biljaka **dočeka** i sljedeću **godinu**. (kolan.hr)
- (174) Christine je **obilježila** ovu **godinu** jer bez nje bi Momci s Madisona bili siromašniji (net.hr)
- (175) Ford **slavi godinu** uspjeha za svoj najprodavaniji mali automobil Ford Fiestu. (autoportal.hr)
- (176) Budući da je UN 2013. godinu **proglasio** Međunarodnom **godinom** voda, ovogodišnji Svjetski dan voda posvećen je suradnji na području voda. (priroda-zagrebicka.hr)
- (177) AZ profit **bilježi godinu** dana poslovanja i prinos od 2,29 posto. (slobodnadalmacija.hr)
- (178) U novogodišnjoj noći župan i gradonačelnik posjetili su i **čestitali Novu godinu**. (ezadar.hr)
- (179) Tko **prati liturgijsku godinu** zna da ništa nije slučajno. (vecernji.hr)
- (180) Tvrdi da nikada ne bi **mijenjao godine** koje su iza njega. (voxportal.hr)
- (181) Ovu **godinu pamtim** kao užasno brzu godinu, prepunu stresa i manjka vremena. (blog.hr)
- (182) Protekla će **godina** ostati **zabilježena** po manjem broju nesreća na cestama. (voxportal.hr)
- (183) **Navedena je** samo početna **godina** njegova djelovanja i crtica s razmakom. (daz.hr)
- (184) **U tri promatrane godine** došlo je do pada od 1 % u broju korisnika institucijske skrbi. (hidra.hr)
- (185) Jedva smo **čekali** novi **dan**, nova uzbuđenja, nove gluposti. (vecernji.hr)
- (186) Za dobar početak dana, važno je osigurati energiju i **započeti dan** s doručkom. (zdravlje.hr)
- (187) Uvijek započmite i **završite dan** s osmijehom. (index.hr)
- (188) U Sarajevu smo **ostale dan** kod moje sestre, a onda nas je jedna sestra pratila do Zagreba. (vid.hr)
- (189) Ne dozvolite da vam itko **pokvari dan** pa ni ove moje nebuloze ukoliko ih pročitate. (index.hr)

- (190) U našoj radionici smo **organizirali dan** "Otvorenih vrata"i izložili sve naše radove. (udrugarotor.hr)
- (191) Svaki čas dolaze nove grupice turista, a domaćini, već pomalo umorni pokušavaju svima ugoditi i **uljepšati dan**. (udruga-tradicije-ljepote.hr)
- (192) **Živi** svoje **dane** krateći ih nadom da će dočekati zadovoljštinu. (hus.hr)
- (193) **Znam dane** kada sam pisala drugačije. (index.hr)
- (194) Želimo **čestitati** Vaš **dan** te izraziti zahvalnost i poštovanje za znanje koje prenosite. (opcina-kriz.hr)
- (195) **Provedite** nezaboravan **dan** istražujući najljepše otočiće našeg arhipelaga u tradicionalnoj atmosferi, uz domaću hranu i piće na autentičnom drvenom jedrenjaku braceri. (otok-lošinj.hr)
- (196) Pokušate li **preživjeti dan** na jednom jogurtu, sigurno ćete biti mrzovoljni. (superradio.hr)
- (197) Pozdravljam Maju s kojom **proživljam** sve ove biciklističke **dane**. (blog.hr)
- (198) Punim srcem volim i **osjećam dan**, meni je današnji dan uljepšan. (index.hr)
- (199) Godinu dana pila sam razne tablete kako bih **izdržala dan**. (plivazdravlje.hr)
- (200) U petak je **odradio** zadnji **dan** na poslu. (zooportal.hr)
- (201) Slijedite njihov primjer i vidite kako to **mijenja** vaš **dan**. (step.hr)
- (202) **Odredite jedan dan** za laganu prehranu na bazi jogurta. (diabetes.hr)
- (203) Tako će se u subotu **održati Dan ružičaste vrpce** - tradicionalna šetnja gradskim ulicama kojoj je cilj upozoriti javnost na opasnost raka dojke i potrebu njezina ranog otkrivanja. (hlpr.hr)
- (204) Zadnji je **dan obilježila** niska temperatura, no nije ugrozila ovaj trodnevni sastanak. (hzsn.hr)
- (205) Trg Ivana Pavla II. bio je pun ljudi i školaraca koji su **slavili zadnji dan** škole. (scj.hr)
- (206) I prvi **dan** Tigra u službenoj kotaciji **okončan je** uspješno. (business.hr)
- (207) Prvi **dan** Festivala **zaključen je** energičnim koncertom grupe Overflow. (moj-film.hr)
- (208) Svake godine se 20. studenog održava Međunarodni dan djeteta kao **dan posvećen** djeci i njihovoj dobrobiti. (obiteljskicentar-vs-z.hr)
- (209) **Predstavljen je Svjetski dan mladih** u Rio De Janeiru od 23. do 28. srpnja sljedeće godine. (radiomarija.hr)
- (210) Ovaj će **dan** ostati **zapamćen**. (autoportal.hr)
- (211) Današnji **dan** ostat će **upisan** u povijest varaždinskog nogometa. (evarazdin.hr)
- (212) Jučerašnji **dan je označen** odlukom Europske komisije u kojoj se od Microsofta zbog nepoštivanja sporazuma traži pola milijarde eura. (tportal.hr)

- (213) Hladnu noć, zamijenio je **suncem okupan dan**. (index.hr)
- (214) Svaki **dan** nam **je** ponuđen i **darovan**. (ver.hr)
- (215) **Dan grada bit će popraćen** prigodnim programom i tematskim izložbama. (kvarner.hr)
- (216) **Na rečeni dan** se pred obližnjom školom skupilo mnoštvo svijeta. (forum.hr)
- (217) **Dan je zakazan**, izabiru se parole, zovu se građani cijelog svijeta da izađu na ulice i pokažu nezadovoljstvo globalnim stanjem. (politika.hr)
- (218) Uz svaki apartman je i kalendar te odmah možete znati koji **dani nisu zauzeti**. (index.hr)
- (219) Svaki je tjedan jedan školski sat posvećen knjigama pa je taj **dan nazvan** Dan knjiga. (profil.hr)
- (220) 19. travnja 2012. je bio **dan rezerviran za** finale akcije u Strojarsko tehničkoj školi. (status-m.hr)
- (221) Taj **dan je planiran** kao radni nenastavni dan te su svi učenici i učitelji obavezni biti u školi i sudjelovati u svim aktivnostima. (skole.hr)
- (222) **Utvrđeni su dani** blagdana u koje se ne radi, s time da je u članku 5. određeno da u te dane radnici imaju pravo na naknadu plaće. (mrms.hr)
- (223) Još jedan **dan uveden je** zbog iznimno velikog odaziva građana. (usluga.hr)
- (224) Posljednjeg dana obilježavanja rada Skloništa **priredjen je Dan otvorenih vrata** od 9 do 12 sati. (tjedno.hr)
- (225) Bilo je to 8. listopada 1993. g. pa **je taj dan proglašen** Danom SOS Dječjeg sela Lekenik. (sos-dsh.hr)
- (226) **Dušni dan je ustanovljen** u samostanu Clunyju 998. godine. (barka.com.hr)
- (227) Iako je još 1910. godine **utemeljen Dan žena** i dan danas, brojne žene svijeta moraju se boriti za svoja prava. (blogger.hr)
- (228) **Dan je osmišljen** kako bi se ljudi povezali s obitelji, prijateljima i samim sobom. (ezadar.hr)
- (229) **Dani wellnesa pripremljeni su** kako bi omogućili polaznicima da savladaju svakodnevni stres. (radio-varazdin.hr)
- (230) U mojem sjećanju **dan će biti zabilježen** kao jedan od najtežih u cijeloj mojoj bolesti. (hia.com.hr)
- (231) **Dan je bio prožet** mnogim aktivnostima i zabavom. (skole.hr)
- (232) Danas je **upriličen Dan sjećanja** na sve poginule pripadnike te brigade. (bpz.hr)
- (233) **Dan namijenjen je** prvenstveno budućim studentima i studenticama računarstva. (eskills.hr)

- (234) **U čast dana**, sve igračice i službene osobe u dvorani, imali su majice s logom Vday-a. (rukomet.hr)
- (235) **U prigodu dana** Općine i blagdana sv. Josipa velolučki stolnoteniski klub Lučica organizirao je 14. otvoreno prvenstvo Vele Luke u stolnom tenisu. (radioval.hr)
- (236) **U dogovoreni dan** Herod obučen u kraljevsko odijelo, sjede na prijestolje i održa govor skupljenom narodu. (vecernji.hr)
- (237) **Program Dana** doktorata obuhvaća predavanja renomiranih istraživača i doktoranda. (unizg.hr)
- (238) **Preglednik dana** sa osobitijim pogledom na neku temu iz duhovnog života. (dnevnik.hr)
- (239) Preporučujem da fotkate **za vrijeme dana**. (index.hr)
- (240) Pokušaja će definitivno biti još ali **istrčano vrijeme** za sada nas je zadovoljilo. (werun.hr)
- (241) **Postignuto vrijeme** za tako relativno laganu posadu je vrijedno poštovanja. (vkkрка.hr)
- (242) **Preporučeno vrijeme** fizičkih aktivnosti za odrasle žene je oko pola sata dnevno. (mojbicikl.hr)
- (243) **Propušteno je vrijeme** uglavnom nenadoknadivo. (hia.com.hr)
- (244) Rezultati ove studije potvrđuju da **vrijeme** provedeno na Facebooku **nije** uzalud **bačeno**. (net.hr)
- (245) Obama mnogo čita čak i sad kad je njegovo slobodno **vrijeme svedeno** na minimum. (booksa.hr)
- (246) **Navedeno vrijeme** trajanja pojedinog postupka okvirno je. (roda.hr)
- (247) Svi pacijenti na pretrage dolaze **u** prethodno **naručeno vrijeme**. (nacional.hr)
- (248) Prva stiže **u dogovoreno vrijeme**, druga ne dolazi ni nakon pola sata. (atma.hr)
- (249) Porto pokazuje plansko uvođenje u momčad i odlično **tempirano vrijeme** prodaje. (tportal.hr)
- (250) **Usklađeno vrijeme** potrebno je npr. za pravilno funkcioniranje distribuiranih aplikacija. (carnet.hr)
- (251) Ovo je tako jako **zaposleno vrijeme**. (ekosspiritus.hr)
- (252) **Vrijeme** odziva monitora **deklarirano** je na 8 ms. (it-review.hr)
- (253) Uz svaki recept **istaknuto je vrijeme** potrebno za pripremu. (slobodnadalmacija.hr)
- (254) Našim putnicima nudimo izvrsno **prilagođeno vrijeme** leta. (turistplus.hr)
- (255) Želimo li **prijedeno vrijeme** razvrstati u periode, možemo uzeti prvih deset godina. (varazdin.hr)

- (256) Poslodavac je dužan u evidenciju unositi radnikovo stvarno **odrađeno vrijeme**. (mrms.hr)
- (257) **Vrijeme** putovanja **uključeno je** u dužinu trajanja aktivnosti. (mobilnost.hr)
- (258) **Vrijeme** prijama stranki u ured matičara **regularano je** na novi način. (slobodnadalmacija.hr)
- (259) U nekoliko scena **vrijeme bude zamrznuto** dok se kamera šeće oko glavnog glumca. (blog.hr)
- (260) Zapisi o hipnozi sežu u najstarija **zabilježena vremena**. (astral.com.hr)
- (261) Otprilike **u opisano vrijeme** vrati se iz Turske i kaže mi da su mu na ulasku u Hrvatsku iz Slovenije naši policajci naplatili 5 eura po osobi. (vecernji.hr)
- (262) **Točno vrijeme** i mjesto će biti objavljeno uskoro. (linux.hr)
- (263) Zašto je **vrijeme** i dalje **prikazano** netočno iako sam promijenio / la vremensku zonu? (hidra.hr)
- (264) Jučer je svečano otvoren klub u kojem će djeca **provoditi** svoje slobodno **vrijeme**. (rijeka.hr)
- (265) **Posvetila je** svoje slobodno **vrijeme** taekwondou. (os-sesvetska-sopnica.skole.hr)
- (266) **Živimo** u brzom **vremenu** te pretjerano analiziranje i odgađanje odluke nije dobro. (specijalist.hr)
- (267) Ako **si zadate vrijeme**, um bi se mogao pitati koliko je vremena još ostalo do kraja. (sensaklub.hr)
- (268) Straga je **ostvario vrijeme** od 52.58 sekundi što je u skladu s njegovim mogućnostima. (monitor.hr)
- (269) Alonso **vozi treće vrijeme**, Di Resta drugi. U boksu su Vergne, Ricciardo i Hamilton. (gp1.hr)
- (270) Australac **je** najbolje **vrijeme postavio** u 14. krugu. (gp1.hr)
- (271) Vozač **određuje vrijeme** i količinu punjenja preko ekrana osjetljivog na dodir. (autoportal.hr)
- (272) Zar nisu već trebali **pomaknuti vrijeme** sa ljetnjeg na zimsko? (blog.hr)
- (273) Po završetku tečaja znati ćete **pratiti** stvarno utrošeno **vrijeme** i resurse... (pmi-croatia.hr)
- (274) Kada bismo imali vremenski daljinski upravljač, mogli bismo **zaustaviti vrijeme**. (bioteka.hr)
- (275) Samo u kombinaciji sa gospodarskim rastom možemo **očekivati bolja vremena**. (sdp.hr)
- (276) Fiat 500 D svojom prodajom je **najavljiavao bolja vremena**. (autoweb.hr)

- (277) Nakon što projekt bude gotov, trebam im **reći** mjesto i **vrijeme** prezentacije. (index.hr)
- (278) Uživa provodeći vrijeme u kojem je svo **vrijeme rezervirano** samo **za** tu drugu osobu. (vecernji.hr)
- (279) Stručnjaci za odnose s javnošću samostalno **planiraju** svoje **radno vrijeme**. (ffzg.hr)
- (280) Što više posla čovjek ima, to bolje i kvalitetnije **organizira** svoje **vrijeme**. (poduzetna.hr)
- (281) Najbolji način da uvijek **znate vrijeme** je s tim screensaver. (screensaver.com.hr)
- (282) Najbolje je da **pričeka vrijeme** između 14 i 16 sati. (frendice.hr)
- (283) Nisam više **osjećao vrijeme** na isti način kao prije. (blog.hr)
- (284) Također pojam kruga kao **prikaz vremena** je pogrešan. (weglow.hr)
- (285) Novo krilo arhitektonski je istinki **odraz vremena** i predstavlja početak modernog grada. (hotel-dubrovnik.hr)
- (286) U njenim fotografijama vidi se **dokument vremena** i uvijek prisutno nadahnuće. (fotografija.hr)
- (287) Čistači na svojim trokolicama su primjer fotografije koja je **svjedok vremena**. (fotografija.hr)
- (288) Kolumne su na neki način **slike vremena**, a knjige koje ih slože u cjelinu pokreću te slike. (sib.hr)
- (289) Odgovor **izazovima vremena** sadržan je u kontinuiranju dobrih tradicija. (muo.hr)
- (290) Bilo bi dobro odrasti, kako bi bili dorasli **zahtjevima vremena** koje je pred nama. (ikm.hr)
- (291) **Test vremena** preživjeli su kameni temelji vanjskih i unutarnjih zidova. (radio101.hr)
- (292) **Prognoza vremena** može biti kratkoročna i dugoročna. (skole.hr)
- (293) Prošlost se razlikuje od budućnosti zbog postojanja **strijele vremena**. (forum.hr)
- (294) Moramo ga sagledati **u kontekstu vremena** u kojem je hodao zemljom. (templari.hr)
- (295) U tom stanju, **pojam vremena** i prostora je sasvim drugačiji. (yogacentar.hr)
- (296) Uobičajeno **poimanje vremena** je vrijeme kao linearni kontinuum. (forum.hr)
- (297) U tom slučaju se ne radi o vremenu, nego o **percepciji vremena**. (vecernji.hr)
- (298) Poslijepodnevni **sati rezervirani** su **za** sport, sport i opet sport. (radiong.hr)
- (299) **Posvetite** svaki dan barem **sat** vremena za fizičku aktivnost. (kako.hr)
- (300) Zbog otvorenog sukoba **prekinut je** aktualni **sat** uoči sjednice Gradske skupštine. (monitor.hr)
- (301) Ima li većeg veselja za sve školarce nego kad stigne obavijest kako **je** neki **sat od-**

gođen. (ht.hr)

- (302) **Vođeni sat** Ashtanga pravi je temelj za vježbanje, pa ga preporučamo i početnicima. (rekreacija.hr)
- (303) **Satovi su osmišljeni** na način da djeca do spoznaje dolaze spontano, u igri. (skole.hr)
- (304) **Sat** traje 60 min. i **organiziran je** kao i svaki drugi, ali s "laganijim" tempom. (drumtidam.hr)
- (305) Jedan **sat je određen** za učenje hrvatskog standardnog jezika. (preko.hr)
- (306) Tijekom fakultetskih dana **pohađao je satove** glume. (tportal.hr)
- (307) U utorak prvaši su sa svojim profesorom **održali sat** povijesti na kuli. (gimnazija-cres.hr)
- (308) Profesor upravo je **odradio sat** i krenuo prema zbornici. (mobile.net.hr)
- (309) Neke moje frendice i ja znale smo **provesti sate** na laptopu gledajući te kreativce. (fashion.hr)
- (310) Evo jedne lude ideje - umjesto vjeronauka, u škole **uvesti sat** demokracije, što mislite? (ezadar.hr)
- (311) Izgleda da si **markirao satove** hrvatskog jezika kad se učilo „ije“ i „je“. (sbplus.hr)
- (312) Učenici su cijelog nastavnog dana nestrpljivo **čekali** posljednje nastavne **sate**. (skole.hr)
- (313) Tjelovježbu provodite ujutro ili u poslijepodnevne sate, a večernje **sate ostavite** za mirnu šetnju na svježem zraku koja će vas umoriti i lagano "ošamutiti". (fitness.com.hr)
- (314) Stvaranje ugodnije atmosfere prvi je korak koji će vam pomoći da lakše **izdržite** duge **sate** na poslu. (naturala.hr)
- (315) U bilo kom programu najvažnije je da svaki vježbač **počne sat** s pozitivnim stavom. (bpm.hr)
- (316) Hugh je zabrinut zbog procesa starenja i želi učiniti nešto da **zaustavi sat**. (index.hr)
- (317) Mladi je Antonio također **polazio satove** kod jednog od najuglednijih majstora orgulja tog vremena. (wikipedia.org)
- (318) Uz opći urnebes i okrivljavanje, **sat** razredne zajednice **je okončan**. (radio-mreznica.hr)
- (319) Jučer je u našoj školi treći školski **sat završen** neobičnim zvukom - zvonilo je tri puta po 20 sekunda, znakom za uzburu. (škole.hr)
- (320) Također je zaključeno da satnica likovne kulture ne smije biti manja od programa tog predmeta (što se dogodilo kada je **ukinut jedan sat**). (opa.hr)

- (321) **Satovi su namijenjeni** svima, i starim i novim rekreativcima. (salsoteca.hr)
- (322) Svi **satovi** u Sangha centru **bazirani su** na dinamičnim yoga sustavima. (sanghayoga.hr)
- (323) Tako je **tijekom promatranog mjeseca** inozemni dug smanjen za 100 milijuna eura. (fondovi.hr)
- (324) Budući da **je** ovaj **mjesec posvećen** ljubavi, red je da se kaže nešto i o toj tematici. (biologija.com.hr)
- (325) Poučeni audiofilmskim iskustvom i ove godine listopad **mjesec bio je rezerviran** za razne sajamske prezentacije. (audiofil.hr)
- (326) **Mjeseci** bez kiše **popraćeni** iznimno visokim temperaturama zraka stvorili su povoljne uvjete za izbijanje gotovo nezapamćenog broja požara na području Zadarske županije. (hvz.hr)
- (327) I posljednji je **mjesec označen** blagim klizanjem podrške ulasku u EU. (nacional.hr)
- (328) I dok je u Zagrebu cijeli **mjesec proglašen** Mjesecom frankofonije, riječki će se programi zbiti u jednom tjednu, između 19. i 26. ožujka. (teklić.hr)
- (329) Vijest koja je svakako **obilježila** prošli **mjesec**, barem za hrvatske obožavatelje Madonne, otkazivanje je koncerta pop dive na Maksimiru u lipnju. (queer.hr)
- (330) Ako ti poslodavac kasni s ugovorom, pa **počneš** novi **mjesec** bez novog ugovora, onda ti mora dati na neodređeno. (forum.hr)
- (331) Zbog optužbe za silovanje **prekinut je medeni mjesec** brazilskog supermodela Adriane Lime i srpskog košarkaša Marka Jarića. (gorila.hr)
- (332) Dugo **očekivani** ljetni topli **mjeseci** stvoreni su za boravak uz morsku obalu. (terme-selce.hr)
- (333) Šoppingholičari, ljubitelji mode, a i svi oni koji su s nestrpljenjem **čekali mjesec** velikih rasprodaja da bi obnovili i upotpunili svoju zimsku garderobu. (she.hr)
- (334) Da **bismo mjesec završili** pobjednički, potrebni su nam polet i odlučnost, neophodni za uspješno hvatanje u koštac s raznim pojedinostima i složenostima tog mjeseca. (index.hr)
- (335) Dugo je nije bilo, jer je **mjesece provela** u Francuskoj, Italiji, Britaniji, svuda kamo su je pozivali. (lacouture.hr)
- (336) Nažalost sve veći broj građana pokušava **preživjeti mjesec**. (hdssb.hr)
- (337) Mi smo počeli **planirati medeni mjesec**. (blog.hr)
- (338) Neću ovdje **izdržati** ni **mjesec** dana. Već je sada prehladno za kratke rukave. (booksa.hr)
- (339) Baterije sam napunio potpuno i povratak u grad mi ne pada tako teško, iako bih rado **odradio** i čitav osmi **mjesec** ovdje na moru. (blog.hr)

- (340) Četvrtina ispitanika kao najmanje produktivne **izdvajaju ljetne mjesece**. (it-review.hr)
- (341) Utješno je barem to što je **odabran mjesec** prosinac koji je također poznat kao 'značajni' mjesec u povijesti hrvatskog puka glede a u svezi ' prisajedinjenja ' s Kraljevinom Srbijom. (blog.hr)
- (342) Studenti iz Hrvatske mogu ostati raditi najviše četiri mjeseca plus još jedan **mjesec predviđen** za turistički obilazak zemlje. (posao.hr)
- (343) Tamo bih, ako sve bude po planu, trebao **provesti** najmanje **tjedan** dana pa moram dobro razmisliti što ću ponijeti. (tportal.hr)
- (344) Rekao sam da trebamo **preživjeti** ovaj **tjedan** i zadovoljan sam što smo na kraju ipak uspjeli pobijediti - kazao je Petrović. (zadarskilist.hr)
- (345) Dragi naši Plamenovci, **počinjemo** ovaj **tjedan** sa sastancima. (oi-plamen.hr)
- (346) Meteorit ili kuglasta munja, što god bilo, neuobičajeni događaj je **obilježio tjedan** u Lukinić brdu, pa su mjesto kratera posjetili brojni mještani. (vgdanas.hr)
- (347) U organizaciji EE info centra, u Kutini **se** od od 27. lipnja do 1. srpnja **održava Energetski tjedan**, sa stručnim predavanjima o energetske efikasnosti, obnovljivim izvorima energije te energetske efikasnim proizvodima i sustavima. (undp.hr)
- (348) No, u plusu **su tjedan završile** i cijene likvidnijih dionica, pa tako i najtrgovanije, dionice HT-a. (fondovi.hr)
- (349) CROBEX **je tjedan zaključio** na razini od 1.733,17 bodova, odnosno na tjednoj bazi je zabilježio pad od 1,87 %. (ripe.hanfa.hr)
- (350) Osim što ovaj tjedan, DNA portal proslavlja godinu dana od pokretanja, **tjedan je posvećen** DNA Awardsima, prvom izboru najboljih ekstremnih sportaša u Hrvatskoj. (dna.com.hr)
- (351) Prvi **tjedan** lipnja **rezerviran je za** Animafest Vrijeme je za crtiće. (online.hr)
- (352) **Tjedan** koji je za nama **je okončan** na veoma dojmljiv način. (dna.com.hr)
- (353) Na inicijativu UNESCO-a, **pokrenut je Tjedan** međunarodnog umjetničkog obrazovanja, koji se diljem svijeta obilježava svake godine u četvrtom tjednu mjeseca svibnja. (culturenet.hr)
- (354) Trgovinski **tjedan zatvoren je** na 2158,21 bodova što su svakako dobre vijesti za ulagače. (profitiraj.hr)
- (355) Cijeli ovaj **tjedan proglašen je** europskim, a obilježava se u svim gradovima naše zemlje. (nhs.hr)
- (356) Jedva **čekam** novi **tjedan** dali ćemo gledati kako Maja masira neke nove tetovaže. (tportal.hr)
- (357) Opća bolnica Zadar također **organizira tjedan otvorenih vrata** na Očnom odjelu. (zdravlje.hr)

- (358) Sve je stvar koncentracije, onome tko **izdrži** cijeli **tjedan** i pobijedi stvarno kapa dolje. (hjs.hr)
- (359) Ako možete **planirati radni tjedan**, važne sastanke ne zakazujte u ponedjeljak ujutro. (trigon.hr)
- (360) Dobro smo **odradili** ovaj **tjedan** i okrećemo se novom protivniku. (zadar.hr)
- (361) Trebalo bi konačno **uvesti neradni tjedan** ili samo jedan radni dan u tjednu. (vecernji.hr)
- (362) Stoga smo odlučili **proslaviti tjedan borbe** za suživot Hrvata i jazavaca. (klik.hr)
- (363) Baš **gledam** ovaj **tjedan**. (nacional.hr)

VRIJEME SE MOŽE MJERITI

- (364) Kuća mnoge **godine broji**. (index.hr)
- (365) **Par godina** prije prestanka proizvodnje, pojavila se i najjača izvedba (DS 23) s 2.3 - litrenim motorom i 130 KS.
- (366) Nakon **mnogih godina** natjecanja bilo je prirodno da stanem i razmislim. (motori.com.hr)
- (367) Nakon završetka srednje strukovne škole, nije našao posao **u roku godine** dana.
- (368) Piratsku sranku u Hrvatskoj čine ljudi čiji je **prosjek godina** od 25 do 35. (net.hr)
- (369) Jedini problem je u tome što su pogriješile **broj godina**. (index.hr)
- (370) **U okviru Dana** otvorenih vrata predstavljena je i nova internetska stranica društva na adresi www.pdplis.hr. (klana.hr)
- (371) **Par dana** nakon ozljede Ćupić se pomirio sa situacijom. (hrs.hr)
- (372) Možete odabrati ručak ili večeru, ili oboje, **određenim danima** ili tijekom cijelog boravka. (pina.hr)
- (373) Ponedjeljak je **jedini dan** kad traje nastava. (skole.hr)
- (374) **Trećeg dana** natjecanja nastupilo je troje naših sportaša. (taekwondo.hr)
- (375) Kratkoročna prognoza je prognoza za **dva-tri dana** unaprijed i točna je u 90 % slučajeva. (skole.hr)
- (376) Cijena najma varira ovisno o **broju dana** i veličini pojedinog automobila. (leut.hr)
- (377) **Broji dane** do trenutka kada će skinuti uniforme. (gkmm.hr)
- (378) Već smo skoro **godinu dana** zajedno, ali ovo će nam biti prvo Valentinovo skupa. (zec.com.hr)
- (379) Sve je išlo po planu do **mjesec dana** prije utrke i prve prehlade koja je kratko trajala. (rival.hr)

- (380) Nije mi drago čekati rezultate **po tjedan dana** i više. (gelender.hr)
- (381) **Svo to vrijeme** trenirali su u sportskoj dvorani i na vanjskom igralištu, te povremeno odlazili na utakmice u susjedna mjesta i na kupanje na more. (skole.hr)
- (382) Ovo je bio moj шести sprint u Germistonu i **najbolje vrijeme**. (zivotna-skola.hr)
- (383) Dovoljno za **drugo vrijeme**, 1:24.304. 0 min: Hamilton vozi vrhunski prvi sektor, 27.0, Alonso je četiri desetinke sporiji od tog vremena. (gp1.hr)
- (384) Norman postavlja i **najbrže vrijeme** bicikla; 4:18 h. (huni-bike-shop.hr)
- (385) Izmjerite **točno vrijeme** koje je potrebno da se pri potpuno otvorenoj slavini napuni 10 - litarsko vjetro. (baumax.hr)
- (386) Izvješća promatrača s terena prikupljana su **u realnom vremenu** putem call-centra. (dobbin.hr)
- (387) IRC omogućuje razgovore na Internetu **u stvarnom vremenu**. (sigurnost.tvz.hr)
- (388) Domaćinstva sa privremenim sezonskim boravkom od lipnja do rujna plaćaju naknadu bez obzira na **stvarno vrijeme** boravka. (kronis.hr)
- (389) U ovaj petak, u 10:40 h **po lokalnom vremenu** Gianluca je zaronio uz pomoć skutera po još jedan dubinski rekord. (podvodni.hr)
- (390) Osim mjesta događaja, **upitno je i vrijeme**. (tportal.hr)
- (391) Kako je **vrijeme** promocije **ograničeno**, nismo bili u mogućnosti osobno prezentirati ovogodišnje sudionike i teme njihovih caseova izvan samog Zagreba. (estudent.hr)
- (392) Neki dan su s ovim **ograničenim radnim vremenom** imali 10 % udjela u ukupnom prometu. (poslovno.hr)
- (393) Znamo da nam **je vrijeme limitirano**, da nemamo više jako puno vremena (...). (national.hr)
- (394) Bit će potrebno **određeno vrijeme** dok se ne prebaci veća količina pitanja i odgovora iz naše lokalne baze na web. (ipos.hr)
- (395) Radno mjesto je **na određeno vrijeme**. (skole.hr)
- (396) Ovaj Ugovor sklapa se **na neodređeno vrijeme**. (sindtokg.hr)
- (397) **Prosječno vrijeme** prolaska hrane kroz organizam od žvakanja do izbacivanja iz tijela trebalo bi iznositi 24 - 36 sata. (vitasmart.hr)
- (398) Svakako je najatraktivniji prikaz vremena, pa će se prilikom svakog paljenja mobitela iz moda čekanja na ekranu prikazati animacija **trenutnog vremena**. (mobil.hr)
- (399) Dijelu sata povećat će efektivno vrijeme vježbanja tog dijela sata ali i **ukupno vrijeme** vježbanja na satu. (skole.hr)
- (400) Produkcijske certifikate od Fine možete ishoditi već **neko vrijeme**, a ako do sada niste krajnje je vrijeme da to učinite. (fina.hr)

- (401) Mali Lošinj postao je europska brodograđevna i brodarska sila brojem izgrađenih jedrenjaka duge plovidbe uzdigao se **jedno vrijeme** u austro-ugarskoj brodogradnji na drugo mjesto. (mali-losinj.hr)
- (402) Sezonska epidemija ove bolesti **jedino je vrijeme** kad ljudi masovno čitaju knjige. (nacional.hr)
- (403) Nakon **izvjesnog vremena** ravnanje i vođenje orkestra prihvaća jedan od naprednijih članova orkestra. (otocac.hr)
- (404) **Procijenjeno vrijeme** za izradu rada: 4 - 6 mjeseci. (unizg.hr)
- (405) Ako ste ustalili odlazak na spavanje **u primjereno vrijeme**, imat ćete koji sat mira za sebe. (posao.hr)
- (406) Izmjerom **utvrđeno vrijeme** dolaska na intervenciju iz VP Lopar iznosi: do 5 minuta. (pgz.hr)
- (407) **Vrijeme je izraženo** u minutama i pokazuje koliko koja misija traje. (istrakon.hr)
- (408) Također mora **mjeriti vrijeme** trajanja isključenja igrača koji su isključeni iz igre prema Pravilima. (vkcroatiaturanj.hr)
- (409) Na osnovu postignutog apsolutnog vremena svih ekipa ćemo **izračunati** prosječno **vrijeme** vožnje po etapi. (mojbicikl.hr)
- (410) Za publikacije koje nakladnik šalje poštom potrebno je **uračunati vrijeme** za pristizanje poštanskih pošiljaka (2 - 3 dana). (nsk.hr)
- (411) U cilju što kvalitetnije usluge koristimo tzv. cookies kako bismo **smanjili vrijeme** potrebno za logiranje. (klik.hr)
- (412) Osim toga nije bitna **količina vremena** provedenog u obitelji nego je bitna kvaliteta. (vecernji.hr)
- (413) Tamo gdje su se susreli svijest i svemir, indukcijom njihovog zajedništva, tu je nastala prekrasnim bojama oživljena, **dimenzija vremena**. (dnevnik.hr)
- (414) Pogodak se ne smije priznati ako su sudci, **mjeritelj vremena** ili delegat prekinuli igru prije nego je lopta cijelim obujmom prešla crtu vrata. (zrsk.hr)
- (415) Pomoću korisne funkcije **mjerača vremena** vaše prezentacije teći će glatko i prema planu. (canon.hr)
- (416) Za ljudske zajednice unificirano **mjerjenje vremena** od posebne je važnosti jer bez zajedničkog razumijevanja vremena ne bi mogle funkcionirati. (skole.hr)
- (417) Pogodak se ne smije priznati ako su sudci, **mjeritelj vremena** ili delegat prekinuli igru prije nego je lopta cijelim obujmom prešla crtu vrata. (zrsk.hr)
- (418) Automatska promjena sa ljetnog **računanja vremena** na zimsko. (fanzoj.hr)
- (419) Kako uštediti **hrpu vremena** i ne mučiti se s dosadnim rutinskim stvarima? (index.hr)
- (420) Okupljanje članova **sat vremena** prije početka oko 10 00 h. (yeti.hr)

- (421) Ukoliko Vam nije problem odvojiti **5 minuta vremena** na ispunjavanje i dostavu po-
vratno na našu adresu, bit ćemo zahvalni. (rotech.hr)
- (422) Susjeda je sve više i nemam ni **sekundu vremena** nasamo. (tportal.hr)
- (423) Trenutno mi se život svodi na posao, projekt i **par sati** sna. (frendice.hr)
- (424) Ukupan **fond sati** nastave (teorijskog dijela) određen je ovim nastavnim planom i
programom i provodi se u trajanju od 35 nastavnih sati. (edukacija.hr)
- (425) Pripreme su zapravo **stotine sati** vježbanja. (alkemist.hr)
- (426) Tijekom prakse student se upoznaje sa svim segmentima knjižničnog poslovanja te
na njima radi određeni **broj sati**. (irb.hr)
- (427) Prijedlog je da socijalno ugroženi dobiju 120 **kilovat sati** struje i 90 kubika plina mje-
sečno tijekom sezone grijanja. (ezadar.hr)
- (428) Sada se spremam za put, **brojim** zadnje **sate**. (index.hr)
- (429) Razvoj događaja je takav da se **računa** svaki **sat**. (slobodnadalmacija.hr)
- (430) **Sat je ograničen** na 45 minuta sa strogo određenom artikulacijom sata: pripremanje,
obrada nastavnog sadržaja, vježbanje, ponavljanje i provjeravanje. (sbnet.hr)
- (431) U Sangha yoga centru **svi su satovi** po principu drop-in, što znači da se nije potrebno
najaviti na prvi sat, nego samo doći 10 do 15 minuta ranije. (sanghayoga.hr)
- (432) Dođite točno **u dogovoreni sat**, jer će se u slučaju kašnjenja operacija morati odgo-
diti. (obsd.hr)
- (433) Hrvatska **broji mjesec** do ulaska u europsku obitelj. (kanal-ri.hr)
- (434) Time se ne umanjuje **broj mjeseci** tijekom kojih osoba naknadu može primati, već
samo ograničava ukupan iznos primanja koja može ostvariti za vrijeme nezaposleno-
sti. (jasam.hr)
- (435) Provodi se **u okviru Mjeseca** hrvatske knjige. (os-oroslavje.hr)
- (436) Dermatolog mi je propisao dvije kreme za lice koje koristim već **nekih mjesec** ... (itgirl.
hr)
- (437) **Par mjeseci** prije lokalnih izbora, zagrebački izbori se smatraju dobivenima. (politika.
hr)
- (438) Šetanje je odlična vježba, koju možete prakticirati tokom **svih** devet **mjeseci**. (trud-
nica.hr)
- (439) Kao prvi **mjesec računa se** onaj koji slijedi mjesecu u kojem je korisnik završio ško-
lovanje. (pgz.hr)
- (440) **U okviru tjedna** pripremili smo niz aktivnosti i vjerujemo da će svatko naći nešto za
sebe. (unizg.hr)
- (441) Tada u **35 - satnom tjednu**, prosječna plaća zaposlenih u gospodarstvu bit će 1.300
EUR. (zraka.hr)

- (442) Kako bi uveo standard koji će vrijediti za cijelo Rimsko carstvo, 321 g. Konstantin I. je uveo **7 - dnevni tjedan**. (index.hr)
- (443) Ustanovili smo da su drugi koji su bili sad u vrhu u Palmi krenuli s pripremama **par tjedana** nakon Olimpijskih igara i došli su tu spremniji od nas. (voxpath.hr)

VRIJEME JE PONAVLJAJUĆI SLIJED

- (444) Radne skupine kojima su prisustvovala i naše učenice planirale su projekte **u sljedećoj školskoj godini** i dogovorile međusobnu suradnju Županijskih Vijeća učenika Republike Hrvatske. (ppg.hr)
- (445) **Posljednje** dvije **godine** bestseller u Hrvatskoj je knjiga koja se proda u više od dvije tisuće primjeraka. (webknjižara.hr)
- (446) Barem dvije **naredne godine** kip će se nalaziti u Arheološkom muzeju u Zagrebu. (otok-losinj.hr)
- (447) Naravno, kako se kaže **prvih 10 godina** je najteže, pa i u tom smislu Udruga nikako nije izgubila dah. (uppt.hr)
- (448) Rođene su **iste godine**, možda čak i istoga dana. (fibra.hr)
- (449) U industriji gaminga ustaljeni je običaj da se određeni hardver **svakih nekoliko godina** pojavi u umanjenoj ili tanjoj verziji. (tportal.hr)
- (450) Razlika je isplata poreza na dobit koja je za **lanjsku godinu** bila veća u odnosu na prethodnu. (bip.hr)
- (451) Kao i **dosadašnjih godina** nositelji te akcije su učenici i nastavnici naše Škole. (zd-mioc.hr)
- (452) Fabijanac je dometnuo kako se radilo čak 366 dana jer je **godina bila prijestupna**. (veslanje.hr)
- (453) **Na današnji dan** osnovan je HVK Vukovar i započelo je kaljenje sportašica i sportaša. (vkt.hr)
- (454) **Tijekom jučerašnjeg dana** na području Ivanice opet je buknuo požar. (hia.com.hr)
- (455) Bojao se **sutrašnjeg** sportskog **dana** u školi jer ne zna trčati. (lektire.hr)
- (456) Tema **ovogodišnjeg dana** je muzeji i turizam. (muzejvalpovo.hr)
- (457) **Istoga dana** u Grabru bit će otkrivanje spomen-ploče plemstvu grabarske župe. (ika.hr)
- (458) **Jednoga** posve običnoga **dana** dogodilo se nešto osobito, Karlo je dobio sestricu. (foma.hr)
- (459) **Prvih se dana** moramo što više družiti sa njime, što više spominjati njegovo ime i početi upoznavati njegov karakter. (lzis.hr)

- (460) To je vijest koja se **posljednjih dana** u povjerenju prepričavala po ordinacijama medicine rada. (zitel.hr)
- (461) **Sljedećeg dana** pisao se test i predstavio projekt koji su učenici pripremili. (skole.hr)
- (462) Kolike su štete utvrditi će se **narednih dana**. (crometeo.hr)
- (463) Moja veza sa partnerom **svakim danom** postaje sve bolja i bolja. (zivotna-skola.hr)
- (464) Savijetujemo da kontrolirate tlak u svojim gumama **svakih 15 dana** dok su gume hladne. (gume.hr)
- (465) Počnimo graditi sustave koji će omogućiti brzinu: sve rokove skratimo za 25 do 50 %; udvostručimo pa utrostručimo broj donesenih odluka **za isto vrijeme**. (zraka.hr)
- (466) Događa se u tri vrlo **različita vremena** opisujući povijest nekoliko naraštaja jedne obitelji. (female.hr)
- (467) Kako su udžbenici kulturno dobro jednog naroda i svjedočanstvo **jednog vremena**, to znači da mi postajemo dio američke kulture i da naše doba postaje dio američkog doba. (mipro.hr)
- (468) Na drugim geografskim područjima i u **drugim vremenima**, lokalno primjenjiva projekcija i tradicije, te stoga i drukčija koncepcija, izrodit će drukčije aspekte. (puh.hr)
- (469) Prvi areopag **današnjeg vremena** jest svijet komunikacije, koji ujedinjuje čovječanstvo čineći od njega kako se često kaže globalno sijelo. (zupa-otocac.hr)
- (470) Jedan je od velikih pogrešaka **sadašnjeg vremena** mišljenje da samo izvanjske stvari sadržavaju sreću. (effect.hr)
- (471) Ugovor je, naravno, kompromis i za **tadašnje vrijeme** je bio zadovoljavajući. (hok.hr)
- (472) **U posljednje vrijeme** dosta je prigovora vezanih uz razvrstavanje i prikaz radova koji su prošli recenzijski postupak i dostupni su online. (irb.hr)
- (473) Neki korisnici imaju problema **posljednjih sati** prilikom slanja poruka i chata s prijateljima. (sib.hr)
- (474) **Sljedećih nekoliko sati** je kritično, ali velike su šanse da će biti dobro. (drame.hr)
- (475) Čistačice u godini usisavaju oko 300 kilometara hodnika, a tu su i nebrojeni prozori i zrcala, od kojih se neke mora prebrisati **svakih nekoliko sati**. (libresse.hr)
- (476) Nakon uzimanja tekućine tijekom nekoliko **narednih sati** dok žeđ nije prestala kilogrami su se vratili, što je očekivano i normalno. (maratonvu.hr)
- (477) S obzirom na nepredvidljiv studentski **raspored sati**, svi oni koji nisu u mogućnosti prisustvovati od samog početka mogu se naknadno priključiti na jednoj od predviđenih pauza. (unios.hr)
- (478) Gospodarsko-kreditna banka jedna je od malih banaka koje su **posljednih mjeseci** promijenile vlasnika. (nacional.hr)

- (479) Slijedi ugradnja toplinske pumpe, a okončanje radova planirano je **sljedeći mjesec**. (pusca.hr)
- (480) Veliko vijeće bira kneza Republike, kojemu mandat traje samo mjesec dana, i uzastopno ne može biti izabran isti vlastelin **naredni mjesec** na dužnost kneza Republike. (visitdubrovnik.hr)
- (481) Zdravstvena ustanova, trgovačko društvo i privatni zdravstveni radnik moraju **svakih šest mjeseci** dostaviti izvješće o pokazateljima iz ovoga članka Agenciji za kvalitetu i akreditaciju u zdravstvu i socijalnoj skrbi. (aaz.hr)
- (482) Prema nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti, najviše su u travnju u usporedbi s **istim mjesecom** prošle godine porasle proizvođačke cijene u rudarstvu i vađenju. (suvremena.hr)
- (483) Prvi vikend **petog mjeseca** u Makarskoj je, već sad možemo reći tradicionalno, rezerviran za Dalmacija Wine Expo. (index.hr)
- (484) Detalje o Moveu i ostalim inovacijama koje će Sony uvesti u svijet PlayStationa u narednih **nekoliko mjeseci** saznajte u našem opsežnom reportu. (hcl.hr)
- (485) Obratite pažnju na dobre trenutke i razmislite na koji biste ih način **sljedećeg tjedna** mogli produljiti. (tena.hr)
- (486) **U narednim tjednima** dodijelit će se tri nagrade, a publika bira rad za četvrtu nagradu. (d-a-z.hr)
- (487) Višak oborine najvjerojatniji je **u prvom i trećem tjednu**. (klima.hr)
- (488) Još nas **dva tjedna** dijeli do početka prvog Startup Live Zagreba, informatičke konferencije koja će se od 15. do 17. ožujka održati na dvije lokacije u Zagrebu. (citytime.hr)
- (489) **Posljednjih se tjedana** mnogo govori o zdravstvenom odgoju u osnovnim i srednjim školama. (vinjani.hr)
- (490) Stručnjaci savjetuju da se program vježbi mijenja **svaki tjedan**. (she.hr)
- (491) Ispitivanje učenika ograničeno je na jedan pismeni ispit u danu, odnosno najviše četiri **u istom tjednu**, a kako bi se učenici na vrijeme mogli pripremiti za svaki od ispita. (monitor.hr)

VRIJEME JE DJELJIVA CJELINA

- (492) Sezona parenja u pravilu traje od kasne zime do kasnog ljeta, ali neke mačke koje su stalno u kući mogu se pariti tijekom **cijele godine**. (whiskas.hr)
- (493) Naime, svaka strana crkve ima ovalni otvor, a njezina je izgradnja i pozicija u odnosu na položaj sunca **kroz čitavu godinu**. (nin.hr)
- (494) Sunlight, water, earth power is in the nature, a mjesec rujna u Varšavi neobično topao i sunčan za taj **dio godine**, kako su nam organizatori kasnije rekli. (best.hr)

- (495) To je posebice slučaj u hladnoj **polovici godine**, kada toplo more grije primorski zrak. (crometeo.hr)
- (496) Suprotna je slika u poslovnom sektoru gdje prodaja u prvoj **polovini godine** raste 22 posto. (rep.hr)
- (497) **Raspon godina** je od 3 do 14, a sve poklone ćemo mi brižno zamotati u klubu i odnijeti ih. (rotaract-centar.hr)
- (498) Ljeto je najsuši **period godine** duž obale, dok je zima najkišovitiji, s količinom oborina koja se udvostruči u odnosu na ljetne količine. (meteo-info.hr)
- (499) U odnosu na isto **razdoblje godine** prije BDP je bio niži za 2,3 posto. (banke.com.hr)
- (500) Na Jadranu se pijavice mogu javiti u bilo koje **doba godine**. (crometeo.hr)
- (501) Kako održati radnu energiju tijekom **cijelog** radnog **dana**? (wificroatia.hr)
- (502) Ima ljudi toliko dosadnih da sa njima za pet minuta izgubimo **čitav dan**. (index.hr)
- (503) Za reprezentaciju trebaju igrati samo oni igrači koji su tih mjesec i **pol dana** ljeta spremni stopostotno biti u programu. (zadarskilist.hr)
- (504) Svaki započeti dio ovog vremena računa se kao **polovica dana**. (zakon.hr)
- (505) Pod optimalnim uvjetima, na površini Zemlje može se dobiti 1 kW / m², a stvarna vrijednost ovisi o lokaciji, godišnjem dobu, **dobu dana**, vremenskim uvjetima itd. (zagreb.hr)
- (506) Sigurno ne želite da bazen veći **dio dana** bude u sjeni. (turistplus.hr)
- (507) Trebali biste pokušati biti fizički aktivni 30 minuta **većinu dana** u tjednu. (dijabetes.hr)
- (508) Njegovi kolosalni crteži nastaju u najranijim **satima dana**. (becks.hr)
- (509) Veseli nam bili i ugodni vam daljnji **trenutci dana** kad god čitali ovaj post. (blog.hr)
- (510) **U sklopu Dana** Društvo inovatora postavilo je izložbu "Inovatori pokreću svijet". (skole.hr)
- (511) Svaki pojedini **dan bio je podijeljen** na 12 dnevnih i 12 noćnih sati, s time da nisu svi sati jednako dugo trajali. (skole.hr)
- (512) Uspon je bio teži jer se **cijelo vrijeme** vidi taj vrh i trkači ispred mene ali nikako doći do gore. (rival.hr)
- (513) Publika je **čitavo vrijeme** koncerta ovacijama nagrađivala izvedbe pjesama i plesova. (draganic.hr)
- (514) Osobe amputiranih ili paraliziranih udova su često prisiljene **većinu vremena** boraviti u jednoj prostoriji, pomalo u izolaciji od društva. (eglas.hr)
- (515) Fundamentalna jedinica TAI je **jedinica vremena** u Internacionalnom sustavu, SI sekunda. (zvjezdarnica.hr)

- (516) Dolaskom toplijih dana nastojat ćete što veći **dio vremena** provoditi na otvorenom, osobito u prirodi. (kigo.hr)
- (517) Živimo u najvažnijem **periodu vremena** u ljudskoj povijesti. (gkc-ogulin.hr)
- (518) Dva puta na dan imali smo radionice po sat i **pol vremena**. (skole.hr)
- (519) Novorođenčad također **polovicu vremena** dok spava provede u REM fazi, za razliku od odraslih kojima ona iznosi oko 25 posto. (magazin.hr)
- (520) Fotografiju faktički stvara svjetlo i to u malom **djeliću vremena**. (culturenet.hr)
- (521) Autor bilježi oblik tematizirajući **trenutke vremena**. (culturenet.hr)
- (522) Obično je potrebno potrošiti **dodatnog vremena** kako bi se pogasili nepotrebni procesi. (linux.hr)
- (523) Utakmica je uglavnom protekla u korektnom navijanju, **čitav sat** igre. (hho.hr)
- (524) Na radionici koja će trajati otprilike **polu sata** sudionici će se upoznati s pojmovima vučedolske kulture i kalendara. (klinfo.hr)
- (525) Pecite na srednjoj vatri (160 c) otprilike **tri četvrt sata**. (gastronaut.hr)
- (526) Satovi će sadržavati 1 h joge i **dodatnih pola sata** vođene meditacije. (rekreacija.hr)
- (527) **Dijelu sata** povećat će efektivno vrijeme ali i ukupno vrijeme vježbanja na satu. (skole.hr)
- (528) A ispod prikaza **cijelog mjeseca** nalazi se mjesto za prikaz trenutnih obaveza. (mobil.hr)
- (529) U Hrvatskoj se već tradicionalno Frankofonija slavi tijekom **čitavog mjeseca** ožujka. (afd.hr)
- (530) U drugoj **polovici mjeseca** obični jeleni počinju odbacivati rogovlje. (jelen-lipik.hr)
- (531) Nismo poštovali običaj da **do polovine mjeseca** isplatimo plaću za prošli mjesec. (hnd.hr)
- (532) Morat ću platiti još **dodatnih 21 mjesec** po 97 eura ili još 2.037 eura više. (tjednik.hr)
- (533) Izložba je organizirana **u sklopu mjeseca knjige**. (ngbuntovnici.hr)
- (534) Poslodavce koji redovito isplaćuju plaće ali s različitim poreznim opterećenjem **u pojedinim mjesecima**. (orkis.hr)
- (535) Sasvim dovoljno razloga za gledanje TV-a **cijeli tjedan**. (tjedno.hr)
- (536) Odredite zajedno s djetetom količinu tih proizvoda za **čitav tjedan**, a ono je samo može podijeliti na manje porcije. (skole.hr)
- (537) **U drugom dijelu tjedna** do izražaja će doći vaša kreativnost i maštovitost. (specijalist.hr)
- (538) **U drugoj polovici tjedna** daljnji blagi porast temperature zraka. (crometeo.hr)

- (539) Danas se u **sklopu Tjedna** kineske kulture u SC-u održava besplatna radionica kaligrafije. (unizg.hr)
- (540) Prva **polovina tjedna** trebala bi biti stabilna sa dosta sunca i malo manje oblaka. (kastela.hr)

VRIJEME JE POSJED

- (541) **Imam 21 godinu** i strah me plućne embolije. (zdravobudi.hr)
- (542) S ponosom **nosim** svoje **godine**. (tportal.hr)
- (543) Janović je **dobio** četiri **godine**. (naklada-pavicic.hr)
- (544) On je toga dana **imao dan** za posjete. (karmel.hr)
- (545) Kada bih **dobila** taj jedan **dan** puno toga bih napravila. (index.hr)
- (546) Dr. Dukan savjetuje svima da je dobro **uzeti** bar jedan **dan** u tjednu, on preporuča četvrtak kada će se jesti samo proteini i ništa drugo i piti puno vode. (svijet-ljepote.hr)
- (547) Naravno da ste jako zaposleni, no isto tako ni vaši klijenti najčešće **nemaju vremena** za gubljenje. (dimedia.hr)
- (548) Samo izbalansirane dnevne aktivnosti u kojima mališani **imaju** rezervirano **vrijeme** za druženje i rasonodu može rezultirati zadovoljstvom i osmjehom najmlađih. (zdrav-zivot.com)
- (549) Veliki pjesnik ovog razdoblja je Silvije Strahimir Kranjčević, koji je u nekoliko svojih najboljih pjesama dao najzreliji poetski dokument **svog vremena**. (.hr)
- (550) Elvan također **drži** najbolje **vrijeme** u polumaratonu u 2010. godini (1:07:07). (trcanje.hr)
- (551) Nije previše pazio na svoje mlade podbilježnike, da li točno **drže** uredovne **sate**. (unizg.hr)
- (552) Danas je dan kad treba **vratiti satove** unatrag. (index.hr)
- (553) Hrvatska i veći dio Europe, uz izuzetak Islanda, ove će godine **pomaknuti satove** na zimsko računanje vremena u noći 29. na 30. listopada. (tjednik.hr)
- (554) Lisinski je imao sreću da su mu na raspolaganju kao glavni solisti bili Sidonija Rubido, koja je **uzimala satove** pjevanja u Beču kod glasovite Karoline Unger (1803 - 1877). (www.klasika.hr)
- (555) Druga je opcija da tata prenese dio svojih prava na majku koja bi onda bila na dopustu 13 mjeseci, a tata bi **dobio** jedan obavezan **mjesec** s bebom. (voxpathal.hr)
- (556) Tom konzorciju **bit će dano dva mjeseca** da osigura nužna financijska jamstva i zaključiti ugovore Vlada je u siječnju već razgovarala s tim kompanijama, ali neslužbeno. (nacional.hr)

- (557) Pretprošle, 2011. godine, rekordni **mjesec je imao** 440 intervencija. (ak-rijeka.hr)
- (558) Osim toga i sam Rateb je rekao da će pored svih svojih obveza **uzeti tjedan dana** i opet doći u Međugorje sa svojim prijateljima. (medjugorje.hr)

VRIJEME IMA SVOJSTVA PREDMETA

- (559) Ivanje, savršeno vrijeme između Božića i **Nove Godine** za blagdanski odmor. (yeti.hr)
- (560) Nova aktualnost u vezi početka rada **u novoj poslovnoj godini**. (ipos.hr)
- (561) Na **Staru godinu** u 18:30 biti će misa Zahvalnica za sva primljena dobra u protekloj godini. (zupa-gajnice.hr)
- (562) Lanjska proizvodna **godina je bila** iznimno **teška**, a sada treba naći novac za legalizaciju. (zadarskillist.hr)
- (563) Ova nam **godina nije** baš **laka**, a niti ne obećaje previše, pa sam se, u silnoj želji za slatkim mislima i slatkim okusom u ustima, odlučila za kušanje Benvenutijevih predikata. (gastronomika.hr)
- (564) Prva **godina je bila zanimljiva**, ali ove smo godine odlučili napraviti nešto još veće. (kulturistra.hr)
- (565) **Godina je** inače bila **odlična**, ali urod je manji za oko 40 %. (radioslavonija.hr)
- (566) A ove su četiri **godine** bile posebne i **lijep**e, iako je ponekad bilo i malo tuge i pokoja suza. (skole.hr)
- (567) Lepur vjeruje da će ova poslovna **godina biti pozitivna**. (slobodnadalmacija.hr)
- (568) Ova **godina je** barem malo **drugačija**. (blog.hr)
- (569) Zatvorili smo se u vreće i zaspali nakon napornog, ali **lijepog dana**. (scj.hr)
- (570) Svi koji su se na ovaj **prekrasan dan** zatekli u Maksimiru mogli su od nas dobiti informaciju o Eko vožnji ali i mali poklon ECOWILL projekta. (ekovoznja.hr)
- (571) Jednoga posve **običnoga dana** dogodilo se nešto osobito, Karlo je dobio sestricu. (foma.hr)
- (572) Sutra je svanuo **novi dan**. (hsucdp.hr)
- (573) Danas je neki **usran dan** u kojem nista ne uspijevam obaviti onako kako hocu. (index.hr)
- (574) Sudionici turnira u petak su proveli **divan dan** na Jarunskom jezeru, a u nedjelju su razgledali centar Zagreba. (zupa-knezija.hr)
- (575) Nudimo vam **predivan dan** u prirodi, za svega 30 kn koliko iznosi startnina. (spk-strik.hr)
- (576) Na kraju načelnik općine pohvalio je rad društva, ali je najavio i **teže dane**. (prigor-skikaj.hr)

- (577) Sutrašnji **dan nije ništa lakši**. (tportal.hr)
- (578) **Rijedak je dan** da nije prisutan na više događanja. (tjedno.hr)
- (579) **Dan je bio savršen**, autocesta slabo prometna. (dna.com.hr)
- (580) **Idealan je zimski hladni dan**, a ja sam malo razočarana jer nema snijega. (pksplit.hr)
- (581) **Dan je bio** posve **normalan**, uobičajen. (irobot.hr)
- (582) **Novo vrijeme** traži novu metodologiju pa je vrijeme da se prilagodite nastaloj situaciji. (prior.hr)
- (583) **U novije vrijeme** za emitiranje na srednjem valu razvijena je tehnologija DRM. (oiv.hr)
- (584) To je vrijedilo za **stara vremena**, budući smo svjedoci, da se klima promijenila. (trgo-stil.hr)
- (585) Radovi na obnovi knjižnice su završeni te će ona raditi po **starom radnom vremenu**. (cazma.hr)
- (586) Rujan je **idealno vrijeme** za sadnju penjačica. (mojcvijet.hr)
- (587) **Moderno vrijeme** nameće određeni način života - tempo je brži nego ikad prije, stres i onečišćenje okoline su naša svakodnevnica. (ultrazvuk-tarle.hr)
- (588) Trudim se završiti posao **u normalno vrijeme**, ne biti na računalu kad sam kod kuće. (femina.hr)
- (589) Danas ne pada kiša, ali je opet neko **usrano vrijeme**. (blog.hr)
- (590) Pri tome, **teška su vremena** i na cijenu zaista treba paziti. (fiskalizacija.hr)
- (591) **Drugačija su vremena** bila kada si ti odrastala, drugačije vrijednosti. (lori.hr)
- (592) Osim zajedničkih aktivnosti, **kvalitetno vrijeme** s djecom predstavlja i kvalitetna komunikacija. (poliklinika-djeca.hr)
- (593) S obzirom na vježbanje prije natjecanja, **vrijeme je odlično**. (blog.hr)
- (594) Period prije polaska u školu **izvršno je vrijeme** da dijete shvati da pravilna prehrana treba postati dio njegova zdravog načina življenja. (zzjzpgz.hr)
- (595) **Vrijeme je bilo užasno**; kiša, hladno, magla... (autosport.hr)
- (596) **Vrijeme je bilo prekrasno**, sami pogled na morsko plavetnilo budio je u nama želju za ljetnim kupanjem. (bpborik.hr)
- (597) Naša trkačica Nikolina Šustić, iako pod lakšom ozljedom pobijedila je na tradicionalnoj utrci 'Visočica' na Velebitu, te istrčala **rekordno vrijeme** utrke u ženskoj konkurenciji. (spliteam.hr)
- (598) **Lijepa sretna vremena** kad sam se navozila bicikla, sada me već strah. (femina.hr)
- (599) Zahvaljujući **lijepom vremenu**, sve su životinje u svojim vanjskim nastambama. (zoo-osijek.hr)

- (600) **Pogodno je vrijeme** za ustanoviti kriterije financijske podrške države profitabilnim investicijama. (nacional.hr)
- (601) **Vrijeme je bilo super**, društvo odlično. (horizontvg.hr)
- (602) **Vrijeme je predivno**, nigdje ne žurimo, nastojimo uživati u svakom trenutku. (index.hr)
- (603) Svaki put započinje prvim korakom, **savršeno je vrijeme** da ga napravite. (naturala.hr)
- (604) Taj pravno-politički urnebes priziva u sjećanje **ružna vremena**. (jedinohrvatska.hr)
- (605) U slučaju kiše i **ružnog vremena** isti će se održati u kabareu Monvi centra. (komunalniservis.hr)
- (606) **Strašna su to vremena** kad ljudski životi naglo gube na vrijednosti. (index.hr)
- (607) Ljetni mjeseci **uobičajeno je vrijeme** za obnovu prometne signalizacije. (glas-slavonije.hr)
- (608) **Zanimljivo je ovo vrijeme** u kojem živimo. (politika.hr)
- (609) **U** ovom suvremenom i **brzom vremenu** življenja poneki su Bralići, vjerujem, trenutačno odustali, međutim, stoljetna tradicija i dalje traje. (zadarskilist.hr)
- (610) Jedan od tih specijalnih tehnika je **usporavanje vremena** za određeni period. (Inl.com.hr)
- (611) Ove je godine za sve vinogradare **presudno bilo vrijeme** berbe. (jutarnji.hr)
- (612) **Sat je bio** jako **zanimljiv**, a prezentacija poučna. (skole.hr)
- (613) Proveo sam na turnirima dva **lijepa mjeseca** i sve je bilo dogovoreno. (zadarskilist.hr)
- (614) Siječanj je prema mnogima **najteži mjesec** u godini. (zdravobudi.hr)
- (615) Nakon toga slijedilo je razdoblje u kojem **mjesec nije bio** odviše **zanimljiv**. (planb.com.hr)
- (616) **Novi tjedan** početak će promjenljivim i nestabilnim vremenom. (meteo-info.hr)
- (617) Ovaj **tjedan mi je bio najteži** školski tjedan u životu. (index.hr)
- (618) Bio je to jedan intenzivan, ali iznimno **zanimljiv tjedan**. (rep.hr)

VRIJEME IMA DIMENZIJE PREDMETA

- (619) Nakon **dugih godina** aktivna rada većina ljudi nespremna dočeka nagli prestanak obveza. (blog.hr)
- (620) Ova **je godina** bila poprilično **duga** i iscrpljujuća. (index.hr)
- (621) **Velika je godina** pred članovima benda Hladno pivo. (story.hr)

- (622) Ovo su bila dva **duga**, ali jako vesela **dana**. (dti.hr)
- (623) Stiglo je proljeće, a s njime **duži** i topliji **dani**. (usr.hr)
- (624) Radni **dan je bio** vrlo **dugačak**, ali smo također svi slavili svaki prodajni rekord. (auto-info.hr)
- (625) **Dani su kratki**, rano se počinje mračiti. (planetzoe.hr)
- (626) **Veliki je to dan** kada je Rijeka konačno postala jedinstvena, a granica na Riječini se srušila. (kigo.hr)
- (627) Novi pravilnik čekali smo **dugo vrijeme**, no napokon ga i dočekali. (usj.hr)
- (628) Na taj način inzulinu je potrebno **dulje vrijeme** za apsorpciju, molekule koje su u sredini kugle moraju 'pričekati' da one krajnje budu prvo apsorbirane. (zadi.hr)
- (629) Ovakav način rada omogućava korisniku da kroz **kratko vrijeme** unese velik broj zapisa. (idea.hr)
- (630) **Vrijeme je** relativno **kratko**, ali dovoljno za ispunjavanje poslova. (novilist.hr)
- (631) Djelujemo da što brže izlazimo na intervencije, tj. **skratimo vrijeme** i put izlaska. (dvd-jastrebarsko.hr)
- (632) **Skraćeno radno vrijeme** primjenjuje se na poslovima na kojima ni uz primjenu mjera zaštite zdravlja i sigurnosti na radu nije moguće zaštititi radnika od štetnih utjecaja. (unicro.hr)
- (633) Tom prilikom ćemo **produžiti** i **radno vrijeme** našeg shopa do 22 sata. (iportal.com)
- (634) Bez pojave **dilatacije vremena** muoni bi se raspali puno prije no što bi stigli do tla. (index.hr)
- (635) U Letoniji **je radni tjedan skraćen** na četiri dana, samo da ne bi otpuštali. (vecernji.hr)
- (636) Inače imam život, ali u zadnje vrijeme volim **skratiti** dosadne **sate uz Sc2**. (forum.hr)
- (637) Oboružao sam se filmovima, pa ću imati čime **kratiti** slobodno **vrijeme**. (tportal.hr)
- (638) Predavanja počinju u 8:15 sati, a tog prvog dana svi **sati su skraćeni** na 25 min. (kbf.hr)
- (639) Snimljena je u **sitne** noćne **sate** u turističkom naselju Solaris pored Šibenika. (prijevoz.hr)
- (640) Unatoč svim poslovima, nikada nije prestao činiti pokoru i provoditi vrijeme **u dugim satima** molitve. (zupa-svrkiza-ogulin.hr)
- (641) Tvrdimo da ni jedan od kandidata političara ne zna ni koliko je litra mlijeka i koliko je **dug mjesec** kada se živi s jednom plaćom. (spvh.hr)
- (642) Dva **kratka tjedna**, a ujedno i najduža u mom životu. (blog.hr)
- (643) Najveća otajstva kršćanstva slave se u **Velikom tjednu** i na Uskrs. (subicevac.hr)

SKALA JE SVOJSTVO

- (644) Unatoč **visokim godinama**, gotovo do posljednjeg dana bila je na svim probama i liturgijama. (zupa-sveti-kriz.hr)
- (645) Postoji još jedan prikriveni vid negativnog odnosa prema studentima, nametljivost autoriteta, što često prati **visoke godine**. (slobodnadalmacija.hr)
- (646) Prosjek našeg fakulteta, kao da nije već dovoljno visok, još će se i povisiti te će **višim godinama** biti teže dobiti dom. (unizg.hr)
- (647) Izložba bi u 'malom uzorku' trebala sublimirati jedinstveni Kožarićev dinamični vitalizam koji ga čini mladim i u njegovim objektivno **pozanim godinama**. (kic.hr)
- (648) Obično se pojavljuje u **kasnijim godinama** života i zatim se brzo razvija. (unizg.hr)
- (649) Janica je bila na vrhuncu slave u **mlađim godinama**. (net.hr)
- (650) Već je navršila **srednje godine** iako nije znala koliko ih je točno skupila. (phy.hr)
- (651) Kao i **ranijih godina**, najbolje plasirane hrvatske tvrtke su INA i Agrokor. (orbico.hr)
- (652) Vrh ponude predstavljaju iznimni šampanjci koje se rade samo u **najboljim godinama**. (miva.hr)
- (653) Madonna se ne želi tek tako predati svojim **zrelim godinama**. (she.hr)
- (654) Mogla bih čak reći da su mi to **najsretnije godine** moga života. (blog.hr)
- (655) Samozaposlene osobe nemaju radno vrijeme i moraju raditi **do kasnih sati**. (zaposlena.hr)
- (656) Ovo je posebno korisno tijekom **kasnijih mjeseci** trudnoće. (ordinacija.hr)

VRIJEME SE PERCIPIRA OSJETILIMA

- (657) Ova je **godina** bila **sjajna**, sve smo osvojili. (24sata.hr)
- (658) Radi se o dva planeta, oba udaljena od nas oko 35 **svjetlosnih godina**. (hfd.hr)
- (659) Ovo je bila **slatko-gorka godina**, ali dok smo živi i zdravi rekla bih da ovo slatko preteže. (forum.hr)
- (660) Od prvih **toplih dana** pa do kasne jeseni ja sam gotovo svakog dana na biciklu. (femina.hr)
- (661) Utrku je obilježio izuzetno **vruć** prvosvibanjski **dan** koji je iz svih natjecatelja iscrpio i zadnju kap znoja. (bkzadar.hr)
- (662) Bio je to pravi trijumf, svečanost "kakovu je varoški teatar na Markovu trgu rijetko kad poslije i u **svjetlijim** svojim **danima** doživio". (unizg.hr)
- (663) Spot će **svijetlo dana** ugledati sredinom lipnja. (eurosong.hr)

- (664) Samo u **svjetlu** toga **dana** možemo dobro vidjeti dimenzije ljudskoga grijeha, vrijednost ljudske patnje te bogatstvo i razložnost kršćanske nade. (gospicko-senjska-biskupija.hr)
- (665) Istina o povijesti dublje prodire u taj mračni labirint i iznosi neka pitanja na blještavu **svjetlost dana**. (unios.hr)
- (666) Zamišljala sam suncem **obasjan dan** na nekoj livadi i razigrane leptire. (blog.hr)
- (667) Otprilike 90 % ga sintetiziramo iz sunčevih zraka (za što je potrebno provesti samo 15 minuta na suncu bez zaštitnog faktora), a za zimskih ili **tmurnih dana** moramo ga unijeti hranom. (she.hr)
- (668) Budući da **je dan** bio dosta **hladan**, pomislili smo da su se ostale životinje sakrile u dublje slojeve šumskog pokrova. (skole.hr)
- (669) **Dan je** u većini krajeva **bio suh** i djelomice sunčan. (crometeo.hr)
- (670) Za **hladnijeg vremena** ona će se sklopčati u čvrstu lopticu koja ne gubi toplinu. (whiskas-com.hr)
- (671) **Vrijeme je bilo prohladno**, oblačno, ali mi brzo postalo toplo. (blog.hr)
- (672) Prema izjavama domaćina ovako **toplo vrijeme**, bez snijega, zadnji je puta bilo prije pedeset godina. (vsz.hr)
- (673) Najbolje je brati **po suhu** i toplu **vremenu** jer se time dobiva kvalitetniji mošt, pospješuje početak vrenja. (trgostil.hr)
- (674) **Vrijeme je bilo** sunčano i jako **vruće**. (dps-zagreb.hr)
- (675) Atmosfera je odlično, a **vrijeme je** pomalo **sparno**. (index.hr)
- (676) **Tmurnom vremenu** usprkos, zainteresiranim prolaznicima nastojale su ukazati na štetnost korištenja plastičnih vrećica. (zelena-istra.hr)
- (677) Vrijeme je da u ova **tmurna vremena** te nakon napornih radova napravimo feštu i malo se provešimo. (rmb.hr)
- (678) Još uvijek mi, kao iz daljine, u nekim **tihim**, kasnim noćnim **satima** znaju potihom doprijeti zvuci njenog glasa. (nacional.hr)
- (679) Kada se takva situacija zadrži, lipanj može biti i **najtopliji mjesec** u godini. (meteo-info.hr)
- (680) Gripa je sezonska bolest i pojavljuje se tijekom **hladnih mjeseci**. (hzjz.hr)
- (681) Šarene haljine uvijek su dobra opcija u **vrućim mjesecima** ljeta jer pokazuju opuštenu stranu života, ali i mode. (story.hr)

VRIJEME JE SPREMNIK

- (682) O potrebi donošenja tih Medicinskih tablica kod nas se govori već **pune tri godine**. (svijetosiguranja.hr)

- (683) Na budvanskome bazenu, vaterpolisti Šibenika su prije **nepunih šest godina** ostvarili možda i najveći uspjeh u povijesti kluba plasman u finale LEN kupa. (vk-sibenik.hr)
- (684) Dizajn najveće Volvove limuzine koja je nedavno **napunila** dvije **godine** od predstavljanja, zadovoljit će ljubitelje automobila. (autosport.hr)
- (685) Sad **sam navršila** pedeset i četiri **godine** i duhovno nikad nisam bila zadovoljnija. (queer.hr)
- (686) Cijela **godina** bila je **ispunjena** pripremama, koje bi trebale dovesti do dogovora o zajedničkim ciljevima i obvezama u smanjivanju emisije stakleničkih plinova u post-kyoto periodu. (index.hr)
- (687) Kazna zatvora izriče se na **pune dane**. (zakon.hr)
- (688) Programom na Crikveničkoj rivijeri **popunjeni** su gotovo svi **dani** tijekom srpnja i kolovoza, sve do početka rujna, pa je teško istaknuti baš sve. (kvarner.hr)
- (689) Svaki **dan je** bio u potpunosti **ispunjen**, a ponekad smo pozeljeli da dan potraje još koji sat, kada bi navecer bacili hakl u nogometu, kosarci ili odbojci. (vkt.hr)
- (690) Posebnosti tog djelovanja su: od ograničenog vremena prijeći na **puno vrijeme**, ispunjavajući čitave dane. (arbanas.hr)
- (691) **Puno radno vrijeme** prema ZOR-u ne smije biti duže od 40 sati tjedno. (unicro.hr)
- (692) Kod rada **u nepunom radnom vremenu** cijeli mjesec osnovica za plaćanje doprinosa iz i na plaću određuje se razmjerno radnom vremenu. (ipos.hr)
- (693) Upišite se na neki sport i time **ispunite vrijeme**. (skole.hr)
- (694) Upišite se na neki sport i time ispunite vrijeme. I dati sve od sebe kako bi **u punini vremena** dočekaio i vlastiti korak. (dnevnik.hr)
- (695) Iako je bilo puno posla, večernji **sati su bili ispunjeni** smijehom do suza sa urnebesnom ekipom, kao i velikim količinama raznovrsnog finog švicarskog sira i Lindt čokolade. (blog.hr)
- (696) Također će svaki **puni sat** biti organiziran mini disco za djecu. (zgh.hr)
- (697) Pjesmu je **u nepuna 24 sata** na YouTubeu pogledalo preko pola milijuna ljudi, a broj se povećava, čime je nadmašila uspjeh 'Brada Pitta'. (monitor.hr)
- (698) Zanimljivo je napomenuti da je u Pločama **u nepuna dva mjeseca** palo 489 mm kiše, što je tek nešto manje od polovine godišnje količine (1102 mm). (meteo-info.hr)
- (699) **Punih 12 mjeseci** prije toga kompanija je u tu svrhu izgradila i opremila ultramoderni proizvodni pogon za proizvodnju vlastitih aditiva, mjera kojom je uspješno eliminirana prisutnost olova iz svih proizvodnih procesa. (profine-croatia.hr)
- (700) Planirate li neke druge oblike turizma koji bi **napunili ostale mjesece** u godini? (bar-kun.hr)

- (701) A kad se **navrši** deveti **mjesec**, nemajući kud ni kamo. (imoart.hr)
- (702) Bilo je i nekoliko rukometnih poteza na kojima se suparnicama ispričavamo jer ipak (većina) trenira **nepuna dva tjedna**. (kk-fsv.hr)
- (703) Ali kako je u veljači došao duboki prodor vjetrova i leda s Antarktiki koji je trajao **puna tri tjedna**, sedamdeset posto palmi se smrzlo. (nacional.hr)
- (704) Morate platiti radnicu **punih tjedan dana**. (tportal.hr)
- (705) Svi želimo da ovaj **tjedan bude ispunjen** dječjom radošću i dobrim raspoloženjem, ali i svjesnošću o dječjim pravima. (skole.hr)
- (706) Samokontrola slušanjem otkucaja čedinjelog srca malim aparatom moguća je od **navršenog 12. tjedna** trudnoće pa sve do poroda. (trudnica.hr)

VRIJEME JE ENTITET KOJI SE KREĆE

- (707) NK Inter Zaprešić koncem **prošle godine** proslavio je svoj 80. rođendan. (zaprešić.hr)
- (708) Ako zaradite više od 10 prosječnih mjesečnih bruto plaća, morate prestati obavljati djelatnost 01. siječnja **iduce godine**. (vhzk.hr)
- (709) Mnoge ideje iz **prethodnih godina** uspješno su provedene i dovedene na tržište. (tlcm.hr)
- (710) Lani smo u odnosu na **pretprošlu godinu** ostvarili 50 posto više prihoda od te suradnje. (uniri.hr)
- (711) U prva tri mjeseca 2008. godine njemačka je privreda ostvarila rast od 2,6 posto, što je njen najbolji rezultat u **minulih deset godina**. (unicro.hr)
- (712) **Prohujale su godine** rasta, sazrijevanja i zrelost već pomalo u meni stari. (blog.hr)
- (713) **Godine su prolazile**, a sestre su se malo družile jer siromašna sestra nije bila dostojna društva bogate.. (otok-losinj.hr)
- (714) **Godine** koje **su** zatim **došle** donijele su oscilacije u rezultatima, a između 1964. i 1974. Švicarska je čak tri puta kraj glasovanja dočekala na posljednjem mjestu. (eu-rosong.hr)
- (715) Ova **godina** baš **nije krenula** povoljno. (sbplus.hr)
- (716) 2013. godina **je gotovo stigla** i postoje neke stvari u našim životima koje bismo željeli promijeniti u novoj godini. (insideout.hr)
- (717) To je riječ koja ih najviše boli, ali i unosi nemir i nesigurnost jer **godine su ih** nemilosrdno **sustigle**. (zadarskilist.hr)
- (718) Međutim vrijeme je prolazilo, **godine su išle** i nikoga nije bilo. (forum.hr)
- (719) **Godine** koje **su uslijedile** bile su kao hod po žici. (kulturpunkt.hr)
- (720) Kako **su godine odmicale** sve je nekako išlo u tom smjeru. (slobodnadalmacija.hr)

- (721) Nažalost, u glavi mi stalno titra misao da ću se za koju godinu ipak pitati gdje su mi **otišle** najbolje **godine** života. (forum.hr)
- (722) **Godine su ostale** za nama, cvjetna polja, mladost i sve... (blog.hr)
- (723) **Idućih dana** provedena je opsežna potraga po šumama na Sljemenu, gdje su Poklepovićeви imali kuću. (viatrade.hr)
- (724) Biomaterološke prilike sutra će u Hrvatskoj biti nešto povoljnije nego **prethodnih dana** (...). (mojarijeka.hr)
- (725) Tek malo požutjeli listovi svjedoci su na **prošle dane**. (index.hr)
- (726) Kako **dani budu prolazili** i vaše će zdravlje, kako fizičko tako i psihičko, biti sve bolje. (e-kako.hr)
- (727) Čim **su došli** hladniji **dani**, umjesto da grijem stan ja stalno moram držati uključen klima-uređaj kako bi odvlaživao prostorije. (posavskahrvatska.hr)
- (728) I mi, kao i Leski, brojimo kilometre ispod 200 i pitamo se kamo **su otišli** ti **dani**? (ekosspiritus.hr)
- (729) **Dan je** dalje **išao** svojim uobičajenim tijekom. (index.hr)
- (730) Napokon **su stigli** ljepši **dani** koje jednostavno ne možete provoditi unutar svoja četiri zida. (pitajmamu.hr)
- (731) Kako su **krenuli** sparni **dani** i visoke temperature, termalna voda bi mi mogla postati najbolji prijatelj. (neseser.hr)
- (732) Od ovog siječnja ponovno su nam se **vratili** sretni **dani**. (dubrovacki.hr)
- (733) Uz roštilj za ručak **dan je** polako **odmicao** kraju. (speleolog.hr)
- (734) A znajte, onaj tmuran **dan je nestao** i pretvorio se u Sunce koje nikada ne zalazi. (scj.hr)
- (735) Potom **su uslijedili dani** koji su prošli da ni ne znam sto sam radila. (blog.hr)
- (736) Godišnjice povijesnih događaja prigoda su za pogled unatrag i podsjećanje na civilizacijsko djelovanje tijekom **prošlih vremena**.
- (737) Iako je na početku testa **prolazno vrijeme** dosta dugo, ono se s vremenom smanjuje. (rezultati.hr)
- (738) Danas je zanimljiva prvenstveno kao svjedok **minulih vremena** i razvojnog puta marioneta. (kazaliste.hr)
- (739) Messijevo **vrijeme** tek **je dolazilo**. (kult.com.hr)
- (740) **Vrijeme je stalo** ili se uopće nije pomicalo u ovom malom, zabačenom dalmatinskom selu. (veritas.com.hr)
- (741) **Bliži se** blagdansko **vrijeme** koje donosi poseban ugođaj i raspoloženje, a većina ljudi ih želi unijeti i u vlastiti dom. (nekretnine.hr)

- (742) No, **vrijeme je** sve više **odmicalo** i sa sobom donosilo izazov "kašnjenja". (glas-koncila.hr)
- (743) Iako smo tek na početku, interes za ovakvim vježbanjem je jako velik i očekujem da će, kako **vrijeme bude išlo**, biti i još veći. (057info.hr)
- (744) Uz toliko živopisnu povijesnu priču **vrijeme je proletjelo** tako brzo da bi svi najradije ostali i čuli još više detalja, ali se nešto mora ostaviti i za drugi puta. (ekoturistiko.hr)
- (745) No, sada **je stiglo vrijeme** da sjednemo i počnemo rješavati taj slučaj. (nacional.hr)
- (746) Što se tiče taktike, očito kako je uvaženog trenera **pregazilo vrijeme**. (tportal.hr)
- (747) U radnoj atmosferi **vrijeme je** brzo **prolazilo** i školsko zvono nam se sve više bližilo. (skola.hr)
- (748) Sat nam potvrđuje **prolaznost vremena** i tako je mjerenjem vrijeme prestalo biti subjektivni osjećaj promjena u prirodi. (blog.hr)
- (749) Tijekom **prolaska vremena** čovjekova svijest prolazila je kroz veoma dugo razdoblje mraka. (teledisk.hr)
- (750) **Idući sati** ili dani će dati odgovor što je odlučio ugledni turski prvligaš. (slobodnadalmacija.hr)
- (751) **Sati su** nam brzo **prolazili** i shvatili smo da malo kasnimo od plana jer prije mraka je bilo planirano biti na Krku. (oldtimeri.hr)
- (752) **Sat je prošao** brzo i bilo je jako zanimljivo i poučno. (skole.hr)
- (753) Nakon početnih iskrica, aktualni **sat je krenuo** u potpuno drugom smjeru. (glasistre.hr)
- (754) Tako je **došao** i jedanaesti **sat** kada se kretalo u crkvu. (koprivnica.hr)
- (755) Kad sam bila srednjoškolka polagano **su mi išli sati** i dani. (index.hr)
- (756) Nakon toga nastavnica me je predstavila i polako počela uvoditi red u razredu, zavladała je tišina i **sat je nastavio** svojim tokom. (blog.hr)
- (757) Kako god bilo, jedno sa sigurnošću možemo reći, a to je da je rast cijena malo vjerojatan, barem što se tiče **nadolazećih mjeseci**. (bid-nekretnine.hr)
- (758) Glumac je tijekom **minulih mjeseci** uočio i neke anomalije koje bi se trebale vrlo brzo ukloniti a kako sada stvari stoje njegova se stručnost već vidi. (sportistra.hr)
- (759) Kako **mjeseci budu prolazili**, tako će boravak kod kuće postajati sve važniji. (24sata.hr)
- (760) Tome **su prethodili mjeseci** raspitivanja i skupljanja svih mogućih informacija i sada ste na početku. (webgradnja.hr)
- (761) **Uslijedili su** teški **mjeseci** zbunjenog snalaženja ili lutanja. (cficroatia.hr)
- (762) Grčka bi vlada u **idućih šest mjeseci** trebala odlučiti o dodatnim koracima kako bi ispunila fiskalne ciljeve za 2013. i 2014. (entereurope.hr)

- (763) Iako **mjesec** još **nije stigao** do kraja, ako zbrojimo dosadašnjih 16 kišnih dana i količinu oborina može se reći da je bio kišovitiji od prosjeka. (kanal-ri.hr)
- (764) Ako se raspiše natječaj, producenti će to otkupiti, a ako ne, nikome ništa, **mjeseci** rada doslovno **su otišli** u vjetar. (nacional.hr)
- (765) Napokon **je došao** posljednji i najljepši **mjesec** u godini. (pleternica.hr)
- (766) Pa ovaj 7. **mjesec je** odlično **krenuo**. (forum.hr)
- (767) Kad bih počeo s njime recimo krajem ovog mjeseca, točno na ljeto **bi pali** oni "udarni **mjeseci**". (forum.hr)
- (768) Prihodi od doprinosa su sa iznosom od 12,56 milijardi kuna bili su manji za 5,5 posto nego u prva četiri **prošlogodišnja mjeseca**. (mfin.hr)
- (769) **Prošli tjedan** su nas na najljepši mogući način uveli u blagdansko raspoloženje. (skole.hr)
- (770) **Idući tjedan** održava se najveći regionalni gitaristički festival po broju natjecatelja Omiš gitar fest 2013. (interpublic.hr)
- (771) Pripadnici JVP obavili su ukupno 54 intervencije što je 12 intervencija više u odnosu na **prethodni tjedan**. (zagreb.hr)
- (772) U odnosu na **pretprošli tjedan**, ovoga su puta uspjeh polučili i mješoviti fondovi. (orkis.hr)
- (773) Momčad se **minuli tjedan** značajno pojačala i to prvenstveno na pozicijama centra i playmakera. (zadar.hr)
- (774) Nadajmo se kako ipak neće doći do velikih temperaturnih minusa **u nadolazećim tjednima**. (sib.hr)
- (775) Kako **tjedan bude odmicao**, sve ćete više shvaćati da one neopipljive ili skrivene teme sve više dobivaju na značaju. (she.hr)
- (776) Jedan **tjedan** u Adelaidu **je brzo prolazio**. (forum.hr)
- (777) **Tjedan je proletio** u igri i druženju sa ostalim sudionicima. (vzokt.hr)
- (778) Prije te borbene srijede, **tjedan je krenuo** s mjerenjem vitamina i minerala u tijelu. (zdravlje.hr)

VRIJEME JE TEKUĆINA

- (779) Skupština redovito zasjeda jednom **u tijeku godine**. (hbod.hr)
- (780) Sve učenice koje su **protekle godine** obavile razgovor s ravnateljicom nisu obvezni doći. (zog.hr)
- (781) **Istekom godine** zbrajaju se rezultati i započinje sa pripremama za 2012. (radiozupanja.hr)

- (782) Policijskog službenika mora se ocijeniti najkasnije do 31. siječnja **tekuće godine**. (zakon.hr)
- (783) **Godina je protekla** radno i efikasno, zadovoljno je konstatirao pazinski gradonačelnik. (pazin.hr)
- (784) Obilne padaline **proteklih dana** nanijele su štetu na cestama na području Općine Kalnik. (kalnik.hr)
- (785) Prvi **dan je protekao** u upoznavanju, a drugi dan u uređivanju okoliša škole. (heki.hr)
- (786) **Dani su** sporo **tekli**, i rat je dugo trajao. (index.hr)
- (787) Sela ćemo posjećivati **u toku dana**, a navečer ćemo se vraćati u hotel. (persepolis.hr)
- (788) Priredbe u vrtićima su održane **u tijeku dana** sa programom za Svetog Nikolu. (ork.hr)
- (789) Krenite u implementaciju jer podaci **iz proteklog vremena** neće biti dostupni. (escapestudio.hr)
- (790) **Vrijeme je teklo**, ali polako, nikako se nisam mogao koncentrirati na posao. (index.hr)
- (791) Ekonomsko se urušavanje ne zaustavlja i u tom pogledu **vrijeme nam je iscurilo**. (jutarnji.hr)
- (792) **Vrijeme je** brzo **proteklo** u ugodnom druženju uz toplu pećicu. (ddiskf.hr)
- (793) Relativizacija **protoka vremena** je najveća nagrada koju ova glazba pruža. (kronika.hr)
- (794) Po **isteku vremena** svaki učenik predstavlja onog drugog pokušavajući se sjetiti što više detalja koji su mu rečeni. (unizg.hr)
- (795) Jer, tek kad je stvorio svijet, Bog je stvorio i vrijeme, tj. uključio **tijek vremena**. (moj-svijet.hr)
- (796) **Protjecanjem vremena** sve smo bliži smrti. (atma.hr)
- (797) **Sat je protekao** jako brzo a učenici su radoznalim izrazima lica pratili izlaganje njihove "nove" učiteljice. (skole.hr)
- (798) Na ispisu novog id obrasca nisu bile uzimane u obzir više isplata **u toku mjeseca**. (ipos.hr)
- (799) **Istekom mjeseca** lipnja poslodavac može očekivati ciljani nadzor inspektora. (unicro.hr)
- (800) Ova najveća sportska manifestacija organizirana je **proteklog tjedna**. (hrsume.hr)
- (801) Nadležna ministarstva dostavljaju popis prijevoza opasnih tvari za **tekući tjedan**. (hidra.hr)
- (802) **Tjedan je protekao** u pozitivnom ozračju i maksimalno ozbiljnom pristupu treningu. (24sata.hr)

- (803) Javni gradski prijevoz se uključio besplatnom vožnjom na linijama koja vode na sva mjesta događanja **u toku tjedna**. (zzjzdnz.hr)
- (804) **U tijeku tjedna** Mestrovicevu su izložbu posjetili i predsjednici Venecuele, Gvatemale, Hondurasa, Kostarike, Salvadora i Paname te potpredsjednik Nikaragve i ministar vanjskih poslova Paragvaja. (hic.hr)

VRIJEME IMA OSJEĆAJE

- (805) Ako ste rođeni 29. prosinca 1973. ovo je za vas **sretna godina**, pogotovo ako ste ljubitelj klasične glazbe ili će te to tek postati. (radio101.hr)
- (806) S obzirom kakav je svijet, jedan **sretan dan** gotovo je nalik čudu (dean-ganza.iz.hr)
- (807) Istina je da ćete nakon dugog i **napornog dana** vjerojatno biti previše umorni za pisanje romana. (tena.hr)
- (808) **Ugodan dan** bez oblačka, osmijeh ekipe iz “ Sharka “: Bura, Andrea, Paša, Zvonko. (dean-ganza.iz.hr)
- (809) Meni je osobno jučer bio **tužan dan**. (gp1.hr)
- (810) Ako želimo da to **vrijeme bude sretno** i uspješno, čestitamo novu godinu, malim početnim slovom. (os-popovac.skole.hr)
- (811) **Ugodno** pro hladno i oblačno **vrijeme** na sveopću žalost turista-kampera. (blog.hr)
- (812) **Ugodno** provedeno **vrijeme** s županicom brzo je prošlo, a protokol nas nije čekao. (kostelska-pistola.hr)
- (813) Tijelo i duša, nakon svih ovih **napornih mjeseci** rada napokon su došli u sklad. (novanoa.hr)
- (814) Ovo je bio i **tužan i sretan mjesec**, kako to uvijek biva u udruzi... (ruka-sapi.hr)
- (815) Bio je to vrlo **ugodan tjedan**, našao sam radost i mir koje sam bio dugo tražio, a nigdje nisam mogao naći.
- (816) Čeka nas naporan i vrlo **uzbudljiv tjedan**. (blog.hr)
- (817) Evo i mene natrag, javljam vam se nakon jako **napornog tjedna**. (blog.hr)

VRIJEME IMA ODLIKE

- (818) Graševina, koja je kiselija sorta, u **dobroj godini** i na dobrom položaju rezultira takvim vinom kao što je ova Petrač Graševina 2012. (womenonwine.com.hr)
- (819) Ova **godina je bila loša**, kruzeri nisu htjeli dolaziti na sidrenje. (voxportal.hr)
- (820) Izrazito **zrela** i dobra **godina**. (womenonwine.com)

- (821) Klasična medicina još uvijek nema odgovor niti lijek, a Kristijan je jedini pacijent zabilježen u svijetu kojega je ta opaka bolest napala u tako **mladim godinama**. (radio-zapresic.hr)
- (822) Previše se toga izdogađalo u protekloj godini, **preburna je to godina bila**. (index.hr)
- (823) Neka je fala i slava svima, koji su dali svoj život za slobodu, kao i svim živućim učesnicima, i potomcima, koji gaje uspomenu na te **slavne dane**. (slobodnadalmacija.hr)
- (824) Izvršni director UNICEF-a svjedočio je kako djeca, ako je **dobar dan**, preživljavaju s jednim obrokom dnevno. (unicef.tportal.hr)
- (825) Možda je samo imao **loš dan**. (mobile.net.hr)
- (826) **Dan je bio miran** a istovremeno razigran. (blog.hr)
- (827) Taj **dan bio je** dosta čudan za mene. (io-tur.hr)
- (828) Dok si mlad, **najluđi** su studentski **dani**. (forum.hr)
- (829) **Dan je bio grozan**, sutra će biti još gori, ali neka. (blog.hr)
- (830) Morao je biti i čovjek pun vjere, jer se usred kaotičnoga svijeta mogao s pouzdanjem upustiti u osnivanje i izgradnju monaške zajednice ne tužeći se na **loša vremena**. (benedictus.hr)
- (831) Stoga, želiš li ponovo imati kosu kao u **dobra stara vremena** i prikriti prorijeđenu kosu. (wmd.hr)
- (832) Nikada nije bilo **bolje vrijeme** da postanete i ostanete aktivni. (hlfplus.hr)
- (833) Bio je ovo stvarno odličan vikend, dobre utrke, zabava oko staze, puno gledatelja, uz sve to nas je poslužilo i **dobro vrijeme**. (glas-slavonije.hr)
- (834) U slučaju **lošeg vremena**, manifestacija se odgađa. (zoo-osijek.hr)
- (835) Uvijek se dogodi u **najgore vrijeme** i u čudnim prilikama. (step.hr)
- (836) Pjesnik u tim stihovima mračnim bojama izražava svu tragiku osamljenog čovjeka koji živi u **zlu vremenu**. (knjiznica-vz.hr)
- (837) Jer, **vrijeme je čudno**, prolazi, ali čini se kao da vas je uhvatilo u zamku. (index.hr)
- (838) Nadam se da sam dobro slikao, iako mi **vrijeme nije bilo sklono**. (experiance.blog.hr)
- (839) Proljeće smo dočekali, no **vrijeme je prevrtljivo**, pa još ne znamo hoćemo li biti vani. (eko-pan.hr)
- (840) Radno **vrijeme je fleksibilno**. (cuvarkuca.hr)
- (841) Kako **je vrijeme bilo mirno**, u pomoć im je Nacionalna središnjica za traganje i spašavanje na moru poslala tvrtku Sea Help. (slobodnadalmacija.hr)
- (842) Kako je **to vrijeme bilo grozno**. (nacional.hr)
- (843) Bio sam razočaran kada nas je **pogoršanje vremena** potjeralo s plaže. (mok.hr)

- (844) Potraga će se nastaviti nakon **smirivanja vremena**. (mojarijeka.hr)
- (845) Ni ponedjeljak nam neće donijeti **poboljšanje vremena**. (slobodnadalmacija.hr)
- (846) **Dobar je sat** za kupnju skupih i vrijednih predmeta. (sensaklub.hr)
- (847) Kolovoz je bio dosta **miran mjesec** ispunjen ljetnom pauzom, kupanjem i odmara-
njem. (starbasecantina.hr)
- (848) **Tijekom 3 krvava mjeseca** 1994. godine kada je u genocidu ubijeno gotovo milijun
pripadnika plemena Tutsi. (blog.hr)
- (849) Osmi **je mjesec bio** jako **dobar**, kampovi su bili puni. (vodice-apartmani.com.hr)
- (850) Ovaj **mjesec je naklonjen** ženama koje su u potrazi za programom mršavljenja. (di-
jabetes.hr)
- (851) Nakon **burnog tjedna** za HDZ, u intervjuu Večernjem listu oglasila se i šefica stranke.
(tjednik.hr)
- (852) U Privrednoj banci očekuju **miran tjedan** uz malu likvidnost i tečaj oko 7,34 – 7,36.
(obz.hr)
- (853) Treći **pakleni tjedan**. Posao, kolokvij, posao, učenje, vježbanje. (index.hr)
- (854) Učenici 3. razreda proveli su **nezaboravan tjedan** na Medvednici. (os-vholjevca-zg-
skole.hr)
- (855) Ovo mi je stvarno bio **lud tjedan**. (blog.hr)
- (856) Još jedan (ne) **uspješan tjedan** iza mene. (frendice.hr)
- (857) **Odličan je tjedan** za izlaske, zbližavanja, pa i zaljublivanja. (she.hr)
- (858) **Dobar je tjedan** i iza novčanih fondova. (orkis.hr)

VRIJEME JE VRŠITELJ RADNJE

- (859) Mi ćemo se snaći, **godina je rodna**, loza dobro nosi i duhan ulijeva nadu. (zavelim.hr)
- (860) **Gotova je** još jedna **godina** u kojoj su dnd-ovci bili vrlo aktivni. (dnd-pazin.hr)
- (861) Prošla **godina bila je radna**, s puno aktivnosti, posebno u radu s mladima. (donjakra-
ljevec.hr)
- (862) Ova **godina je** dobro **rodila**, bit će dobro vino. (cpps.hr)
- (863) Prethodne **godine su pokazale** da je 1. startna pozicija na lošijoj strani i to je istina.
(gp1.hr)
- (864) **Godine su** mu **dale** pikantnost, ugodnu ljutinu, ali oduzele boju. (blog.vino.hr)
- (865) Za Mariju **su nastupile** dvije **godine** kušnje i strpljivog čekanja. (milosrdnice.hr)
- (866) **Godina** na izmaku **je donijela** i dvije novosti na području zakonske regulative. (borea.
hr)

- (867) Akademska **godina je počela** i moje oduševljenje samo raste. (skole.hr)
- (868) **Godina je završila**, novac je ostao na računu i sad će mi naplatiti porez jer ga računaju kao dobit. (zadarskilist.hr)
- (869) **Godine** uspješnog turizma **nisu ih promijenile**, pa su uglavnom sačuvali svoj konzervativizam i tradiciju kao i narodne običaje. (globtour.hr)
- (870) Programi su ostali jednako zahtjevni, samo su se **mijenjale godine** u kojima se program završava. (vecernji.hr)
- (871) Iako **godina nije izgledala** perspektivno, uspjele smo ne samo raditi s jednakim kapacitetima nego i s jednakim intenzitetom. (cesi.hr)
- (872) **Godine su ga naučile** da se najbolje osloniti na provjerene tehnološke vrijednosti. (hifimedia.hr)
- (873) Prošla je poslovna **godina** bila izuzetno dinamična i **aktivna**. (autosport.hr)
- (874) **Dan je završio** zajedničkim blagovanjem kruha po razredima. (skole.hr)
- (875) Približava se **dan** koji je zauvijek **obilježio** povijest hrvatskog naroda. (badblueboys.hr)
- (876) Drugi **dan je počeo** standardnim "rundama" predavanja i pauzi, i tako sve do ručka. (prijevoz.hr)
- (877) Ljepši **dani su probudili** šetače, parkovi su prepuni biciklista i osoba. (zzjzgpz.hr)
- (878) Sve dok **dan nije izgubio** svoju svjetlost, dok tama nije postala noć. (index.hr)
- (879) Taj **dan je** zapravo **promijenio** moj život. (slobodnadalmacija.hr)
- (880) Još jedan EKO **DAN je uspio**. (os-voltino.hr)
- (881) Prvi **dan je donio** čak 16 predavanja. (mobil.hr)
- (882) Pravi proljetni **dani** još **nisu nastupili**. (glasistre.hr)
- (883) Naši najbolji **dani** svoju **su premijeru imali** davne 1965. (skole.hr)
- (884) Dobro smo se isplesali i nakon toga spavanac jer nas **je čekao dan** za istraživanje. (ddiskf.hr)
- (885) **Dan** na Phaetonu **je trajao** dvadeset sati i petnaest minuta. (index.hr)
- (886) **Dan** odgode **mi je dao** priliku pogledati i drugo od njih i usporediti ih. (blog.hr)
- (887) Evo, još jedan **dan je svanuo** ovdje u Zagrebu. (tportal.hr)
- (888) A kako su **izgledali** prvi **dani** po povratku iz bolnice? (pitajmamu.hr)
- (889) Nema više bolovanja, **gotovi su lijepi dani**. (mv-info.hr)
- (890) Prestao je pomor, **prestali su dani** najgoreg užasa. (croatiafidelis.hr)
- (891) **Dani su postali** sve kraći, a mi razmišljamo kako pobijediti zimsku melankoliju. (komentar.hr)

- (892) Slavni Athleticovi **dani su ostali daleko**, na trofej se čeka 25 godina. (forum.hr)
- (893) Taj lipanjski **dan** Hektora **je podsjetio** na dan kad su se upoznali. (blog.hr)
- (894) Taj **dan je ostavio** dubok **ožiljak** u duši Dostojevskoga. (ims.hr)
- (895) Volio bih da **se** današnji **dan** nije **dogodio**. (blog.hr)
- (896) **Dani su okupili** oko 700 sudionika iz 7 država. (fasade.hr)
- (897) **Dani su nastavili** ne mareći za one poput nje koji se pitaju zbog koga su propustili život. (blog.hr)
- (898) Završene su trodnevne svečanosti **u povodu Dana Općine** i blagdana Sv. Vida. (top-terme.hr)
- (899) **Vrijeme je** prilično **promijenilo** ovaj nekad simpatičan bend. (ziher.hr)
- (900) Zbog Zemljine rotacije dolazi do **izmjene dana i noći**. (zvjezdarnica.hr)
- (901) **Vrijeme je pokazalo** da je neoliberalni kapitalizam dobar jedino za kapital. (unicro.hr)
- (902) No, što je **učinilo vrijeme** koje je proteklo? (lori.hr)
- (903) Određeni su rokovi. Ali **vrijeme je radilo protiv** nas. (hkv.hr)
- (904) Možda **je sazrijelo vrijeme** da se i to promijeni. (index.hr)
- (905) **Vremena su se mijenjala**, tehnologija razvijala. (pvc-stolarija.com.hr)
- (906) **Vrijeme bi se mijenjalo** takvom brzinom da bi se na kraju svijet urušio uslijed kaotičnih promjena. (skole.hr)
- (907) To **vrijeme mi je dalo** je priliku da bolje promislim o svim svojim postupcima. (svetikrizsisak.hr)
- (908) **Nastupilo je vrijeme** za uvođenje novog pojma u političku ekonomiju. (effect.hr)
- (909) To **vrijeme je donijelo** i moja prva saznanja o tom klubu vrlo duge tradicije. (tportal.hr)
- (910) Nažalost ni **vrijeme nije** baš **poslužilo** pa je u konferencijskoj sali bilo dosta hladno. (5net.hr)
- (911) Nije ih **spriječilo** loše **vrijeme**. (bportal.hr)
- (912) Čak nas ni hladno **vrijeme nije omelo** u našem zajedničkom druženju. (uosim.hr)
- (913) **Vrijeme mi nije pokvarilo** ugođaj. (portaloko.hr)
- (914) **Vrijeme se bilo** jako **pokvarilo** i počelo je kišiti. (aozeljeznicar.hr)
- (915) Neuobičajeno toplo **vrijeme je** u veljači **vladalo** na Arapskom poluotoku. (crometeo.hr)
- (916) **Vrijeme nije** osobito **utjecalo** na povećanje potrošnje električne energije. (slobodnadalmacija.hr)
- (917) Lijepo i ugodno toplo **vrijeme** i ovoga **je** vikenda **izmamilo** brojne šetače. (vgdanas.hr)

- (918) Sigurno ću nastojati nastupiti na Buzetskim danima, ako **vrijeme bude dozvoljavalo**. (racing.hr)
- (919) **Vrijeme nije dopustilo** posjet dalekom vrelu Une. (zadarskilst.hr)
- (920) Sparno i vruće **vrijeme nije** previše **pogodovalo** trkačima. (mkvg.hr)
- (921) U Barceloni nas je **dočekalo** gotovo ljetno **vrijeme**, s temperaturom plus 20. (autoportal.hr)
- (922) **Čekaju** nas uzbudljiva i zanimljiva **vremena**. (astrodrom.hr)
- (923) Naše **vrijeme** koje **je zaboravilo** junake i izgubilo utopiju ne može biti njihovo vrijeme. (culturenet.hr)
- (924) Bareljefi su izblijedili, **vrijeme ih je pojelo**, kamen je popucao. (blog.hr)
- (925) No, i ovo **vrijeme ga je postavilo** ispred Kimija Raikkonena. (gp1.hr)
- (926) **Vrijeme je postavilo** svoje nemilosrdne standarde. (podstrana-mh.hr)
- (927) Na vjerskom i crkvenom planu, to je **vrijeme** koje **je obilježilo** i obilježava I. Vatikanski sabor. (franjevci-split.hr)
- (928) A i **vrijeme je govorilo** za Milu. (hrvatski-fokus.hr)
- (929) Moje **vrijeme** već **je počelo**, dok nastojim vratiti čovječanstvo k Meni, prije Mog Velikog Dana. (slobodnadalmacija.hr)
- (930) **Vrijeme** godišnjih odmora **je završilo**. (plivazdravlje.hr)
- (931) Ta **vremena su** odavno **završila**. (advance.hr)
- (932) Niste reagirali ali to je sada davno **svršeno vrijeme**. (vecernji.hr)
- (933) Za njih je **prestalo vrijeme**. (unizg.hr)
- (934) Nakon četiri duga i **plodna dana** činilo se kao su se dijelovi europskog mozaika složili u jednu cjelinu. (bpz.hr)
- (935) Božić se **kobnog dana** spustio među stradale vatrogasce poslije 18 sati. (vatrogasci.hr)
- (936) Ljudsko zdravlje **pod** izrazitim je **utjecajem vremena** i klime. (plivazdravlje.hr)
- (937) Filozofski fakultet i dalje se prilagođava **potrebama vremena**. (sib.hr)
- (938) Srijeda donosi kratkotrajnu **stabilizaciju vremena**. (crometeo.hr)
- (939) Privredna struktura se mora **u funkciji vremena** povezivati sa svijetskom strukturom. (index.hr)
- (940) **Sat** je odjednom **pokazivao** 6 sati i pomislili smo da bi bilo dobro da se više popnemo. (zagreb-matica.hr)
- (941) **Sat je otvoren** prema svakome tko voli irski ples, ali i prema svima ostalima koji uživaju u opuštenom i priateljskom okruženju. (www.edukacija.hr)

- (942) Rupert Giles je pogledao na sat na zidu, pitajući se gdje **su nestali sati**. (index.hr)
- (943) Srednjoškolski **sat se odvija** kroz 45 min. (vecernji.hr)
- (944) Prvi **sat nam je počeo** tek u 11:30... (index.hr)
- (945) **Sat je završio** odabirom najljepših stihova koje su polaznici prepisal. (lipovljani.hr)
- (946) Prema mišljenju 55,6 posto učenika ovi **satovi** im nimalo **nisu pomogli**. (slobodnadalmacija.hr)
- (947) Već **je gotov** prvi **mjesec** škole. (index.)
- (948) Travanj je **mjesec** koji **je obilježio** i početak i kraj života hrvatskoga književnika Sude. (nsk.hr)
- (949) Ovi prvi **mjeseci** mandata **su** fino **pokazali** već puno toga. (forum.hr)
- (950) Danas se opraštamo s veljačom 2013. Najkraći **mjesec** nam **je dao** sve najkraće... (index.hr)
- (951) Ovaj **mjesec je tek počeo**, a već je bio izuzetno dobar za trejdanje. (blog.hr)
- (952) **Mjesec je završio** nešto nestabilnijim vremenom. (meteo-info.hr)
- (953) Čekali su vas **mjeseci** uzaludnog i krajnje frustrirajućeg obilaženja antikvarijata. (boksa.hr)
- (954) Ovaj sedmi **mjesec je** nepodnosljiv, **uzeo** mi je jos jednu osobu, malenu Leu. (mojblog.hr)
- (955) Kako su **izgledali** prvi **mjeseci**, nikada ne bih ni pomislila da će sve biti tako dobro. (blog.hr)
- (956) Posljednji tjedni i **mjeseci su promijenili** takvo stanje, a na aktualnom turniru dokazali su svima kako među njima trenutačno vlada itekako dobra atmosfera. (24sata.hr)
- (957) Zbunjeni **mjeseci** tada **nisu** ni **znali** da su nastala godišnja doba. (skola.hr)
- (958) Novi **je radni tjedan počeo** mirno, uz daljnju laganu korekciju kamatnih stopa, što s obzirom na višak likvidnosti u sustavu nije neočekivano. (konverta.hr)
- (959) **Tjedan** na izmaku **nije donio** konkretne novosti po tom pitanju. (mega-media.hr)

VRIJEME JE DOGAĐAJ KOJEG ODREĐUJU OKOLNOSTI

- (960) Tijekom **ratnih godina** Selassije je zadržao nadzor nad prilikama u zemlji ali uz prisutan britanski utjecaj. (geografija.hr)
- (961) Ove **jubilarne godine** utrka se umjesto na dužini od 17 kilometara za 20. obljetnicu održala na 20 kilometarskoj stazi. (arhiv.braniteljski-portal.hr)
- (962) Budući da je **izborna godina**, dogodile su se i neke male izmjene i korekcije u rukovodstvu DVD-a. (dvd-divosevci.hr)

- (963) Pretpostavka je da, **u sušnim godinama** ili uvjetima nepovoljnim za razvoj bolesti njihova populacija na sjemenu je manja ili je uopće nema. (zprojekti.mzos.hr)
- (964) **Rekordna je to godina** u povijesti u odnosu na lani. (zadarskilist.hr)
- (965) **Olimpijska je godina** pa vjerujem da će biti puno više razloga za veselje kako na individualnom tako i na ekipnom planu, no sreća i trenutno raspoloženje će odigrati veliku ulogu. (novilist.hr)
- (966) Europski parlament na prijedlog Europske komisije izabiru temu za **Europsku godinu**. (hsgn.hr)
- (967) Pričest je primao svakog dana, još od svojih **studentskih dana**. (putksuncu.hr)
- (968) U popodnevnim satima upriličeno je druženje članova Udruge pripadnika HVO-a na kojem su evocirane uspomene iz **ratnih dana**. (tvrđjava-knin.hr)
- (969) Još od **srednjoškolskih dana** bila je aktivna u mnogim segmentima života i svugdje se isticala kao izuzetna organizatorica i pokretač akcije. (dalmacija.hr)
- (970) Poljoprivreda je naša najveća šansa **u kriznim vremenima**. (sajam.hr)
- (971) Potičemo ih na nadu u teškim situacijama kroz koje i oni prolaze **u ovim promjenjivim vremenima**. (glas-koncila.hr)
- (972) **U božićno se vrijeme** na tisuće smreka posiječe i poslije baci, pa smo zamolili nepoznatiju vrtlaticu Korneliju Benyovsky Šošćarić da pronađe bolje, ekološko rješenje. (sensaklub.hr)
- (973) Labinski mališani i ove će godine u **predblagdansko vrijeme** primiti poklone Djeda Božićnjaka. (labin.hr)
- (974) **Predbožićno je vrijeme**, vrijeme posebne plemenitosti, ljudskih osjećaja koje bi trebali njegovati svih 12 mjeseci u godini. (ezadar.hr)
- (975) Za sve katolike Crkva **u korizmenom vremenu** propisuje molitvu, post i dobra djela. (zupa-sveti-nikola.hr)
- (976) A smrt je i **u Isusovo vrijeme** bila skandalozno kojoj nismo dozvoljavali da nas iznenadi. (mks.hr)
- (977) Posebno u ovom mjesecu svibnju, **Marijinom mjesecu** koji smo posvetili Marijinim obrocima. (marysmeals.hr)
- (978) Najvažnija obveza kroz **sveti mjesec** je post, kojeg se drže svi punoljetni i zdravi muslimani. (voxportal.hr)
- (979) **U uskršnom tjednu** đakoni će na duhovno-studijskom putovanju posjetiti Crkvu u Bosni i Hercegovini. (zg-nadbiskupija.hr)
- (980) **U predizborno vrijeme**, za parlamentarne izbore, u gradu su osvanuli jumbo plakati s kružnim tokom u Svačićevoj ulici, na križanju Lucičeve i Ulice Brune Bušića. (posavskahrvarska.hr)

- (981) Kupujući hrvatske proizvode, u ovo **recesijsko vrijeme**, svatko od nas može pomoći gospodarstvu. (zagrebacka-zupanija.hr)
- (982) Teška jesu ali nisu **ratna vremena**. (vecernji.hr)
- (983) Još od **antičkih vremena** čovječanstvo se bavi smislenim prijenosom i korištenjem vode (lat. aqua) i topline (grč. thermos-toplo). (aquatherm.hr)
- (984) **Turbulentna vremena** u kojima živimo nepresušani su izvor inspiracije za panel diskusije. (net.hr)
- (985) Tri **udarna mjeseca** turističke sezone svakim su danom sve bliže te se turistički djelatnici već sad pripremaju kako bi privukli što više gostiju. (antenzadar.hr)
- (986) Konačno je, nakon tri **sušna mjeseca**, malo kiše palo i na istoku Slavonije. (meteo-info.hr)
- (987) **Rekordan mjesec** prema prometu RBA direkt Online Internet bankarstva u 2005. bio je prosinac, kada je ostvareno više od 11,6 milijuna kuna prometa. (nacional.hr)
- (988) Počeo je **skijaški tjedan**, kada će 200 - tinjak tisuća građana Hrvatske otići na skijanje. (monitor.hr)

VRIJEME JE TOČNO DEFINIRANI PERIOD UNUTAR NOMENKLATURE

- (989) U **fiskalnoj godini** 2009. bilježi rast prodaje na 2,1 milijardi eura. (xenon-forte.hr)
- (990) Programi se provode cijelu **školsku godinu**, redovitim dolascima na treninge, trudom i ustrajnošću svi polaznici su usvojili elemente propisane programima. (vukovar.hr)
- (991) Početkom svake **kalendarske godine** počinje i nova sezona natjecanja "ZG. informatijada Božo Težak". (web.zrs.hr)
- (992) Od ove **akademske godine** započeli smo stipendiranjem pomagati 50 studenata i đaka u Kongu (Afrika). (udruugaivanmerz.hr)
- (993) Godišnji financijski izvještaji sastavljaju se za **poslovnu godinu** koja je jednaka kalendarskoj godini. (ergonet.hr)
- (994) Svaka **liturgijska godina** počinje došašćem ili adventom. (index.hr)
- (995) Testiranje **nastavne godine** provodi Studentska referada Visoke škole na način da u indeks žigom i potpisom potvrdi uredno ispunjenje svih obveza. (vps-libertas.hr)
- (996) Započela je još jedna **pedagoška godina**. Pripremili smo za Vaše dijete ugodno, sigurno i za razvoj poticajno okruženje. (vrtic-vg.hr)
- (997) Tema ovogodišnje Fabijanske osmine (od 20.1. do 27.1.2010.) bila je **Svećenička godina** pod geslom Kristova vjernost svećenikova vjernost. (zupa-fis.hr)
- (998) Najljepši način za zaključiti **pastoralnu godinu** molitve za duhovna zvanja upravo je Mlada misa. (zupa-svkriza-ogulin.hr)

- (999) **Proračunska godina** je razdoblje od dvanaest mjeseci, koja počinje 1. siječnja, a završava 31. prosinca. (trilj.hr)
- (1000) Svi zainteresirani za program i upise, svoje dokumente za upis mogu predati svaki **radni dan**, od 9 do 17 sati. (szem.hr)
- (1001) Poseban raspored rada uključuje: rad u smjenama, rad u turnusu, rad subotama, nedjeljama, praznicima i drugim **neradnim danima**. (zakon.hr)
- (1002) Za otvaranje prvog **festivalskog dana** bila je zadužena mlada i prpošna канаđanka Claire Boucher poznatija pod imenom Grimes koja je suvereno vladala svojim sinti-sajzerima. (tportal.hr)
- (1003) Tipičan **školski dan** počinje u 7.30 i traje do 15:00. (bhv.hr)
- (1004) Posljednji **trgovinski dan** u godini rezultirao je s rastom indeksa na Zagrebačkoj burzi. (pbzinvest.hr)
- (1005) **Integrirani dan** može biti i izvan škole i često se proširuje u učenički projekt. (skole.hr)
- (1006) Ovaj suhoparan opis **projektnog dana** potpuno je suprotan zadovoljstvu, druženju, zajedništvu, toleranciji koju su mladi Đurđevčani iskazivali tijekom cjelodnevnih aktivnosti. (ddc.hr)
- (1007) Već je otprije poznato da tijekom **plodnih dana** žene više privlače muževni i genetski što različiti muškarci, ali upotrebom pilule to se promijenilo. (trudnica.hr)
- (1008) Pohrana dokumentacije osigurati da se sva izvorna dokumentacija ili kopije koju mora čuvati, pohrani i čuva **propisano vrijeme**, čak i u slučaju kada prestane biti operator tog aviona. (hidra.hr)
- (1009) **Dozvoljeno vrijeme** za rad je 15 minuta. (okz.hr)
- (1010) **Definirano je i vrijeme** u kojemu mogu raditi sve trgovine: od 1. lipnja do 1. listopada i od 1. do 31. prosinca. (sth.hr)
- (1011) Dnevno **radno vrijeme** u pravilu traje od 8:00 do 16:00 sati. (zakon.hr)
- (1012) Hrvatske poštanske banke radit će prema **ljetnom radnom vremenu**. (hpb.hr)
- (1013) **Promjenjivo radno vrijeme** olakšava vam nadzor šećera u krvi. (dijabetes.com.hr)
- (1014) Vidjet ćemo u subotu od 10 sati **po srednjoeuropskom vremenu**. (hvs.hr)
- (1015) Misliš li imati djecu jer **biološki sat** ti otkucava? (princip.hr)
- (1016) Nama se samo na nalet računaju **prekovremeni sati** i dodaci na uvjete rada. (skoz.hr)
- (1017) Nastava se izvodi u trajanju od najmanje 30 **nastavnih sati** po 45 minuta (blok sat 90 minuta). (samobor-turist.hr)
- (1018) Nakon trećeg **školskog sata** pješice su krenuli u šumu. (skole.hr)

- (1019) Godišnje ukupno odrade petnaest tisuća **radnih sati** u intervencijama. (glas-koncila.hr)
- (1020) Prema izračunu, prosječan je broj **sunčanih sati** godišnje čak 2500. (tzo-dobrinj.hr)
- (1021) S dolaskom večeri na snagu je stupao **policijski sat** i ulice bi opustjele od rijetkih turista. (porto.blog.hr)
- (1022) Postotak djece koja idu na **privatne satove** raste s porastom obrazovnog statusa majke i oca, pa je najviše korisnika među djecom čiji su roditelji visokoškolski obrazovani. (vita.com.hr)
- (1023) Djeca donesu liječničke ispričnice, pa su im ti **sati opravdani**. (057info.hr)
- (1024) Dječaci su iskoristili predrasudu i izmislili napad kako bi sebe izvukli iz nevolje, izbjegli **neopravdani sat** ili neku drugu kaznu. (istarski.hr)
- (1025) **Integrirani satovi** vježbanja za pokret i pozicioniranje, što uključuje Pilates na strunjači, srednje teški Pilates i Pilates sa prstenom. (vitafitness.hr)
- (1026) **Sati** tjelesnog **su spojeni** znači 90 minuta s time da se na sam odlazak i dolazak praktički gubi jedan školski sat. (vecernji.hr)
- (1027) Obračunsko razdoblje je samo jedan **kalendarski mjesec**. (amis.hr)
- (1028) Želimo vam ugodan **radni tjedan** u Zagrebu. (manjgura.hr)

VRIJEME JE POSEBAN DOGAĐAJ

- (1029) **Međunarodna godina astronomije** određena je od Ujedinjenih naroda na dan 20 prosinca 2007. (astronomija.hr)
- (1030) **Ova godina je posebna**, proslavit ćemo 65. obljetnicu pobjede nad fašizmom. (metro-portal.hr)
- (1031) Ove godine se **Svjetski dan srca** obilježava sloganom „Radi za srce“. (zzjosijek.hr)
- (1032) Povodom obilježavanja **Međunarodnog dana sestrištva** 12. svibnja, župan Zadarske županije je u Velikoj vijećnici Doma županije primio medicinske sestre i tehničare. (zadarska-zupanija.hr)
- (1033) Danas je **Europski dan jezika** kojim se slavi jezična raznolikost Europe. (htnet.hr)
- (1034) **Majčin dan** u Katoličkoj crkvi slavi se u drugu nedjelju mjeseca svibnja. (vinjani.hr)
- (1035) Blagdan Svih svetih i **Dušni dan** oduvijek su označavali vrijeme kad se s posebnom pažnjom pohađaju groblja. (velikakopanica.hr)
- (1036) **Dan je Gospodnji**, nedjelja je, pa mi se dušom dragost provlači. (dnevnik.hr)
- (1037) Ove godine **Otvoreni dani** održani su pod nazivom Europe s Regions and Cities: Making a Difference. (liderpress.hr)

- (1038) Najboljih 30 fotografija bit će izložene na **otvorenju Dana mladih** u Gorici. (gorica.hr)
- (1039) Na **blagdanski dan** mnogi vjernici hodočastili su u crkvu na Knežiju već od ranog jutra. (zupa-knezija.hr)
- (1040) **Sveti dani** koji su pred nama obuhvaćaju čitavu povijest spasenja, pojedine ljudske živote i život naroda. (scj.hr)
- (1041) **Nacionalni dan borbe** protiv nasilja nad ženama obilježava se u sjećanje na 22. rujna 1999. godine kada je Mate Oraškić, na Općinskom sudu u Zagrebu, tijekom brakorazvodne parnice, ubio suprugu Gordanu Oraškić, odvjetnicu te sutkinju, zbog čega je osuđen na maksimalnu kaznu od 40 godina zatvora. (obiteljskicentar-vs-z.hr)
- (1042) Po prvi put će i ocjenjivački sud **Marulićevih dana** biti međunarodni. (hnk-split.hr)
- (1043) Obilježava se **obljetnica Dana** ustanka naroda Hrvatske i Bosne i Hercegovine. (voxportal.hr)
- (1044) Glavna tema sastanka bila je organizacija **manifestacije Dana šibe i ribe**. (kotoriba.hr)
- (1045) Središnja **svečanost Dana pobjede** i ove će se godine održati u Kninu. (mojarijeka.hr)
- (1046) Rođendan je svakom djetetu **najvažniji dan** u godini. (vodiczaroditelje.com.hr)
- (1047) Danas je bio **poseban dan** za naše najmlađe učenike. (skole.hr)
- (1048) Ono što je **aktualni sat** u Saboru, to je u našem programu Radio Parlament. (radio1.hr)
- (1049) Povodom **Dječjeg tjedna** Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva pokrenulo je pilot - projekt pod nazivom Dječji tjedan poduzetništva. (brlici.hr)
- (1050) Danas započinjemo s obilježavanjem **Europskog tjedna mladih** u Rijeci. (umki.hr)
- (1051) Londonski **modni tjedan** oduvijek je bio "otkačen i udaren", ali dobitnica Oscara Emma Thompson izjavila je u utorak da toj manifestaciji zapravo nedostaje osmjeha. (popcorn.hr)
- (1052) **Teološko-pastoralni tjedan** za svećenike Riječke metropolije održan na Teologiji u Rijeci 24. rujna, tematski je bio je nadahnut Godinom vjere. (ri-nadbiskupija.hr)
- (1053) **Energetski tjedan** donosi seminare, konferencije, dane otvorenih vrata u Eko osnovnoj školi Eugen Kumičić, a otvorit će se i prvi Info centar energetske učinkovitosti u V. Gorici. (vgdanas.hr)
- (1054) U hotelu Westin u Zagrebu od 14. do 18. svibnja 2007. održava se **Međunarodni tjedan** informacijske sigurnosti pod nazivom InfoSecWeek. (carnet.hr)
- (1055) Prva četiri Hrvatska **socijalna tjedna** organizirala je Katolička akcija na traženje Biskupske konferencije. (gospicko-senjska-biskupija.hr)

- (1056) Početak **trgovinskog tjedna** donio je daljnji pad glavnih dioničkih indeksa na Zagrebačkoj burzi. (limun.hr)
- (1057) **Svjetski tjedan** dojenja obilježava se svake godine od 1. do 7. kolovoza u više od 120 zemalja diljem svijeta kako bi se osnažilo i pružilo potporu dojenju i unaprijedilo zdravlje djece. (ljekarnasdz.hr)
- (1058) Bilo je to za **redovničkog tjedna** na Šalati. (redovnistvo.hr)
- (1059) **Molitveni tjedan** je organiziran na drugačiji način što je doprinijelo njegovu uspjehu. (baptist.hr)
- (1060) U sklopu **Zelenog tjedna** EE tim Grada Siska održao je informativno-edukativni školski sat Misli na sutra za učenike od prvog do četvrtog razreda Osnovne škole Sela. (undp.hr)

VRIJEME JE DOGAĐAJ KOJEG ODREĐUJU METEOROLOŠKI UVJETI

- (1061) U toploj prostoriji ili za vrućeg **ljetnog dana** vaša će se mačka protegnuti kako bi gubila toplinu sa što veće površine svog tijela. (whiskas.com.hr)
- (1062) Bio je prekrasni **sunčani** proljetni **dan**, naklonjen nama izletnicima. (urs.hr)
- (1063) Tijekom hladnih **zimskih dana**, lijepo je ostati u toplini svog doma i uživati u blagdanskom ozračju. (energija.hr)
- (1064) Par **kišnih dana** također je produžilo početak radova. (5portal.hr)
- (1065) **Taj dan je bio kišovit** i hladan, pa fotografisanje na otvorenom nije dolazilo u obzir. (fotografija.hr)
- (1066) **Proljetni dan** i prekrasno vrijeme smo iskoristili za planinarenje, druženje i boravak u prirodi. (kyokushinkai.hr)
- (1067) Nakon toplih **jesenskih dana** nastupile su nagle promjene vremena praćene kišom, vjetrom i maglom. (krapinsko-zagorska.policija.hr)
- (1068) Najviše **vedrih dana** ima ljeti, a u srpnju i kolovozu takvih je više od trećine dana u mjesecu. (tz-malilosinj.hr)
- (1069) Lijepo, **sunčano vrijeme** privuklo je mnogo igrača, ali i sugrađana koji su sa zanimanjem promatrali igru na zelenim površinama. (zapresic.hr)
- (1070) **Oblačno vrijeme** s kišom ili pljuskovima te grmljavinom nimalo ne nalikuje ljetnom vremenu. (voxtv.hr)
- (1071) Unatoč kišovitom i **promjenjivom vremenu** cijelog prošlog tjedna na dan trke je zaslajalo sunce. (kkzagreb.hr)
- (1072) Kako dolazi **ljetno vrijeme**, oni koji imaju vrt mogli bi poželjeti kuhati na svježem zraku. (stanovanje.hr)

- (1073) Morali bi se osigurati bolji prodajni uvjeti **u zimsko vrijeme** kako se artikli ne bi smrzavali. (gradski-radio.hr)
- (1074) Uz **kišovito vrijeme** koje već više dana vlada u Tirolu rezultati su bili izvrsni. (hrvatski-streljacki.hr)
- (1075) **Vrijeme je bilo** sunčano i **vedro**. (os-orehovica.hr)
- (1076) **U ljetnim mjesecima** akvarij je otvoren od 9 do 21 sati. (tzgrovinj.hr)
- (1077) **U zimskim mjesecima** od prosinca do veljače u objektu se organizira rad klizališta. (sportski-objekti.hr)
- (1078) U ambulantom opće medicine **u proljetnim se mjesecima** osjetljiviji pacijenti više žale na umor, bolove i razne kronične tegobe. (turistplus.hr)
- (1079) Na Jadranu su pijavice najčešće u **jesenskim mjesecima**, osobito u studenom. Ističe se akavatorij otoka Hvara sa najvećim brojem opaženih pijavica u Jadranu. (crome-teo.hr)
- (1080) Pred nama je **sunčan** i topao **tjedan**. (mega-media.hr)

VRIJEME JE PERIOD UNUTAR DANA

- (1081) **U jutarnjim satima** na putu za Lokrum naš kapetan Jere Skorin pronašao je poruku u boci. (lokrum.hr)
- (1082) **U večernjim satima** održan je humanitarni koncert u Koncertnoj dvorani Vatroslav Lisinski za pomoć Pedijatrijskoj klinici Kliničkog bolničkog centra Zagreb. (kardio.hr)
- (1083) U sklopu otvaranja centra, **u po(slije)podnevnim satima** 6. svibnja održan je okrugli stol na temu "Otvoreno programsko inženjerstvo". (open.hr)
- (1084) Srčanim bolesnicima kao i onima oboljelim od respiratornih bolesti preporuča se izbjegavati izlaganje niskim temperaturama, posebice **u ranojutarnjim i noćnim satima**. (zzjz-vs.z.hr)
- (1085) **U prijepodnevnim satima** obišli su Interliber - međunarodni sajam knjiga i učila i / ili Info sajam informacijskih tehnologija. (skole.hr)
- (1086) Kod tretiranja treba voditi računa da sumpor djeluje iznad 15 stupnjeva celzija, te stoga treba tretirati **u podnevnim satima**, kada su temperature više. (trgostil.hr)

VRIJEME JE DOGAĐAJ KOJI SE ISTIČE U ODREĐENOM VREMENSKOM PERIODU

- (1087) Album je proglašen talijanskim **albumom godine**, a mediji poput MTV-a isticali su kako se radi o albumu o kakvom svaki bend može samo sanjati. (net.hr)
- (1088) Uskoro sam mogla dobiti priznanje za **osobu godine** u nizanju bisera koji su itekako uveseljavali moje suseljanae i učenike. (sensaklub.hr)

- (1089) U Južnoj Koreji, domovini taekwon-doa, održan je svakako najveći taekwon-do **dogadaj godine**, a mnogi poznavatelji kažu i u povijesti. (bpz.hr)
- (1090) Na svečanosti na Zagrebačkom velesajmu proglašeni su najbolji automobili za 2011., na našem tržištu, po odluci Stručnog žirija za izbor Hrvatskog **automobila godine**. (autoportal.hr)
- (1091) Postoji vrlo dobar razlog zašto se najveći **hitovi godine** izdaju u jesen ili pred sam kraj iste. (tportal.hr)
- (1092) Najboljim **izvođačem godine** proglašena je Natalie Dizdar. (deejay.hr)
- (1093) Film Oscarom nagrađene redateljice Kathryn Bigelow oduševio je kritiku koja ga je proglasila jednim od najboljih **filmova godine** te najizglednijim kandidatom za nagradu Oscar. (party.hr)
- (1094) Lee Child ovogodišnji je dobitnik nagrade za **roman godine**. (tportal.hr)
- (1095) Neispričana povijest je proglašena za **knjigu godine**. (centar-za-mir.hr)
- (1096) Najboljom **pjesmom godine** proglašena su čak tri singla Gotyeov Somebody That I Used to Know, Carly Rea Jepsen i We Are Young Funa. (komentar.hr)
- (1097) Nominacija za Ženu godine Lei je stigla je nakon dva osvojena Porina, od čega jedan u prestižnoj kategoriji **pjesme godine**. (kigo.hr)
- (1098) Službeno je proglašen pobjednik nagrade Europski **auto godine** (Car of the Year (COTY)). (kia.hr)
- (1099) Hrvatsko udruženje menadžera predstaviti će dobitnike nagrade **menadžer godine**. (dop.hr)
- (1100) Ivica Kostelić proglašen je hrvatskim **sportašem godine** za 2011. godinu. (skijanje.hr)
- (1101) U kategoriji za **Nadu godine**, izabran je nogometaš Varteksa Leon Benko. (blog.hr)
- (1102) Zagrebački holding već šestu godinu bira **novinara godine** na osnovu vaših glasova. (hzs.hr)
- (1103) Poznata su imena trojice nogometaša za najboljeg europskog **igrača godine**. (net.hr)
- (1104) Nedavni izbori za najboljeg **nogometaša godine** donijeli su puno kontroverzi. (uvijekvjerni.hr)
- (1105) Sjajno zvuče priče o **trenerima godine** iz ove ili one zemlje. (tportal.hr)
- (1106) Slovenci su ovu utakmicu proglasili **utakmicom godine** zato što je Celjanima bila potrebna pobjeda od pet ili više razlike kako bi ostvarili šansu za plasman. (rukomet.hr)
- (1107) Time ju je stavio na svoju top listu najboljih deset **igara godine**. (online.hr)
- (1108) Uvodeći Twitter u svakodnevnu praksu, uveli su i njujoršku javnu knjižnicu u ciklus ključnih **vijesti dana**. (manjgura.hr)

- (1109) Drugi **događaj dana** bila je aktivnost na otvorenom „Vukovar Street Art“. (unhcr.hr)
- (1110) Posjeta naše delegacije bila **tema dana** u gradu. (obrnicka-komora-rijeka.hr)
- (1111) Konobari vas na svakom koraku pozivaju da učete baš u njihov restoran i nabrajaju **ponude dana**, a izbor je stvarno velik. (teklic.hr)
- (1112) **Iznenadenje dana** je sjajni Adrian Sutil, koji je momčadi donio drugo mjesto. (autoportal.hr)
- (1113) **Priča dana** definitivno je Sofija Novoselić, koja je pred domaćim navijačima dokazala da je možda malo nepravedno ostala izvan kruga reprezentacije. (zadarskilist.hr)
- (1114) **Gubitnik dana** je Jadran Kapital, koji je posrnuo 14,85 posto. (fondovi.hr)
- (1115) **Dobitnik dana** je Tisak koji je uzletio 6,5 posto. (monitor.hr)
- (1116) Posljednja **utrka dana** bila je utrka seniorki, a Karla je stigla na cilj kao prva pratilja mladostašice iza Helene iz Mladosti. (vkt.hr)
- (1117) Nakon pobjede dao je uistinu **izjavu dana**, naglasivši kako obećava da ga vlast neće promijeniti. (slobodnadalmacija.hr)
- (1118) Ministar znanosti, obrazovanja i sporta smatra da je današnja odluka Predsjedništva HDZ-a da se pokrene postupak za njegovu smjenu “definitivno **vic dana**”. (nacional.hr)
- (1119) Svi blogeri mogu glasati za **blogera dana**, ali samo jednom po danu. (index.hr)
- (1120) U drugoj **utakmici dana**, vaterpolisti Jadrana i Pule priredili su zaista lijepu utakmicu sa aktivnim rezultatom tijekom cijelog susreta. (vaterpolo-kostrena.hr)
- (1121) Pjesma “Karlovac u srcu” današnji je **hit dana** u programu Radio Mrežnice. (radio-mreznica.hr)
- (1122) A **misao dana** je: kad već gori, peci pitu.... (forum.hr)
- (1123) Danas je moj blog u Izboru za **blog dana**. (politika.hr)
- (1124) Prema anketi koju su ispunili sudionici, **zvijezda dana** bio je Miroslav Varga. (manjgura.hr)
- (1125) **Vrhunac dana** bila je šarena torta bez koje ne bi bilo pravoga rođendanskog slavlja. (m.sib.hr)
- (1126) Sigurni Zubčić smanjuje na 2 - 1 pobjedom nad Ređepom, a tada slijedi **meč dana**. (voxpathal.hr)
- (1127) U Vukovini u turopoljskom derbiju su se susreli s Gradićima, a **junak dana** bio je Danijel Buzov. (vgdanas.hr)
- (1128) Možete pratiti misna čitanja i časoslov te doznati sve o **svecu dana**. (laudato.hr)
- (1129) Knjiga će biti predstavljena u Zagrebu, a promocija se najavljuje kao **događaj mjeseca**. (tportal.hr)

- (1130) Ove je godine **tema mjeseca**: Raznolikost, izazovi, prilagodljivost školske knjižnice imaju to sve. (brlici.hr)
- (1131) Ovaj prvi u nizu Sanjin knjižni klub obilježila je ugodna atmosfera uz čaj i kavu i opuštenu rasprava svih sudionika o **knjizi mjeseca**. (story.hr)
- (1132) **Intervju mjeseca** kroz razgovor s trojicom web mušketira iz tvrtke Escape donosi aktualne teme s internetskog prostora. (mirakul.hr)
- (1133) Fotke ove djevojke prekrasnih smeđih očiju, pogledajte ovdje, te joj dajte svoj glas, ako mislite da bi baš ona trebala postati naša **djevojka mjeseca** lipnja. (net.hr)
- (1134) U travnju ove godine u časopisu "Otvoreno more" izabrana je moja fotografija za **fotografiju mjeseca**. (kic.hr)
- (1135) Kakav je osjećaj biti **igrač mjeseca** u Premiershipu? (uvijekvjerni.hr)
- (1136) **Pobjednik mjeseca** kolovoza je Raiffeisen Invest, a gubitnik je ZB Invest. (banke-com.hr)
- (1137) Ispravite nepravdu i proglasite najbolju fotoblogericu **blogom mjeseca**. (blogger.hr)
- (1138) Bez obzira na to što je **hit mjeseca**, nove tehnologije mogu izazvati otpor među vašim djelatnicima, a u nekim slučajevima i tjeskobu i strah. (poslovnaizvrsno.hr)
- (1139) Naslov **Sportskog pothvata mjeseca** travnja zaslužen su ponijeli juniori Nogometnog kluba Varaždin koji su se plasirali u polufinale hrvatskog juniorskog nogometnog kupa. (evarazdin.hr)
- (1140) Postao je medijska **osoba mjeseca** pa s vrha novinarske piramide vrijeđa, psuje, prijeti smrću i tako dalje. (matica.hr)
- (1141) Ako želite postati **studentica mjeseca** svoje podatke i fotku pošaljite na naš mail. (studentnet.hr)
- (1142) Istinito svjedočanstvo Virgila Butlera koji je preko osam godina radio u klaonici pilića u SAD-u i čak bio proglašen "**zaposlenikom mjeseca**". (t-com.hr)
- (1143) Zbog iznimnog zalaganja postat će **djelatnik mjeseca** i moja slika će krasiti naslovnu stranicu foruma. (audiofil.hr)
- (1144) Bilo bi poželjno učiniti pauzu od sjedenja za računalom i pročitati **savjet mjeseca**. (pbs.com.hr)
- (1145) Novinar u prošlosubotnjem je Obzoru kao **osobu tjedna** predstavio potpredsjednicu Vlade i ministricu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti. (vecernji.hr)
- (1146) Recept za nadjeveni krumpir postao je **recept tjedna** po izboru stručnog žirija portala. (zdravakrava.hr)
- (1147) **Vijest tjedna** definitivno je velika proslava pola stoljeća uspostavljanja Francusko-njemačkog mira, odnosno Elizejskog sporazuma. (sib.hr)
- (1148) **Gubitnik tjedna** bila je dionica Croatia osiguranja), kojoj je cijena pala za 10 posto. (monitor.hr)

- (1149) **Dobitnik tjedna** bile su dionice AD Plastika koje su ostvarile 2,6 milijuna kuna prometa. (banke.com.hr)
- (1150) **Preporuka tjedna** je dakako fenomenalan film „Million dollar baby“. (film.blog.hr)
- (1151) Najočekivaniji **dogadžaj tjedna** počeo je u prijestolnici mode – Parizu. (svijet-ljepote.hr)
- (1152) **Knjiga tjedna** vodi vas u jednu od najvećih i najljepših špilja u dinarskom kršu. (ar-tresor.hr)
- (1153) Kroz Tjednik ste nam govorili o aktualnostima Crkve, uvodili nas u dijelove same liturgije, **misao tjedna** i dobra razmišljanja. (dominikanci.hr)
- (1154) Naravno, **vrhunac tjedna** obilježiti će izlazak Guild Warsa 2, naisčekivanijeg MMO - a godine koji bi igračima trebao ponuditi mnogo kvalitetnije MMO iskustvo. (tportal.hr)
- (1155) U emisiji Hrvatskog radija **Intervju tjedna** emitiranog u subotu, 23. veljače 2013. godine, gospođa Jadranka Kosor iznijela je nekoliko dezinformacija... (politika.hr)
- (1156) Možemo napraviti natjecanje za najbolje dizajnove, **blogove tjedna** po vašem izboru. (forum.hr)
- (1157) Pravo osvježanje je bilo slušati **album tjedna**, tijekom prošlog tjedna, na radiju 101. (index.hr)
- (1158) Koliko je pjesma prihvaćena kod brojnih slušatelja, potvrđuje i njezin visok plasman na brojnim top-listama radio postaja diljem Jadrana, gdje je bila i **hit tjedna**. (radio-dalmacija.hr)
- (1159) S **pjesmom tjedna** pobijedila je Ljiljana Lili Dimova i osvojila pjesničku nagradu zbirku pjesama Stećak. (jutropoezije.hr)
- (1160) Kao **kuharica tjedna** Dora na poklon dobiva poklon košaricu u vrijednosti od 200 kuna od generalnog pokrovitelja akcije “Kuhaj u ritmu jeseni”. (zdravakrava.hr)
- (1161) Došlo je to doba godine kada i Gamereport radi **teme tjedna** vezane uz pse. (tportal.hr)
- (1162) Još traje izbor za **blogera tjedna**, a nije realno da tu išta očekujem. (index.hr)
- (1163) Oni će biti podijeljeni u tjedne skupine, a svakog petka će biti izabran **pobjednik tjedna** koji će se kvalificirati u finale. (eurosong.hr)
- (1164) Baš čitam intervju vezan uz **link tjedna** na Monitoru iz 1999. (blogger.hr)
- (1165) Predstavljamo **film tjedna**, romantičnu komediju Srolomac. (tv-program.hr)
- (1166) EP im je priskrbio hvalospjeve gotovo u svim britanskim glazbenim novinama, napose u tjedniku New Musical Express koji ga je proglasio **singlom tjedna**. (muzika.hr)
- (1167) Sada je jedna od cyberdjevotjaka i amaterki koje imaju šansu postati **djevojke tjedna**. (tportal.hr)
- (1168) Prilično je teško izdvojiti najsmješnije **izjave tjedna**. (metro-portal.hr)

- (1169) Za kraj ovog neobičnog **pregleda tjedna**, ostavio sam jednu kratku priču. (vecernji.hr)
- (1170) U dva je navrata ponio epitet najboljeg **igrača tjedna**, a u veljači je izabran za MVP-a mjeseca. (net.hr)
- (1171) Idućega tjedna očekujemo raspetljavanje priče o jamstvima domaćeg građevinskog konzorcija, a **priča tjedna** bit će poslovni rezultati T-HT-a. (banke.com.hr)
- (1172) Sljedeći **komentar tjedna** možete poslušati na sam dan izbora. (muosid.hr)
- (1173) Ukoliko Žanamari ne nađe stilistu koji će znati odjenuti ovako zgodno tijelo, bojimo se kako će biti čest gost naše rubrike “najgori **styling tjedna**”. (fashion.hr)
- (1174) Završni meč ovogodišnjeg izdanja ATP turnira u Baselu odigrat će vodeći nositelji i glavne **zvijezde tjedna** u Švicarskoj. (trazi.hr)
- (1175) Ako imate neku zanimljivu sliku koju bi željeli objaviti kao **fotografiju tjedna** možete ju poslati na e-mail urednistvo@siz.hr. (siz.hr)
- (1176) Londonski Radio 1 u čak dvije svoje emisije imao ga je kao **izdanje tjedna**, a u kulturnoj BBC anketi publika ju je proglasila najvećom nadom za 2006. godinu. (muzika.hr)
- (1177) Tamo je **vic tjedna** Piculina izjava kako je spreman biti ministar obrane u novoj vladi zato jer ima menadžerska, organizacijska i diplomatska iskustva. (nacional.hr)
- (1178) Naočigled obična scena u kojoj je paparazzi prate kud god krene pretvorila se u **biser tjedna**. (index.hr)
- (1179) Najveće **iznenađenje tjedna** ovoga je puta dionica Agromeđimurja koja je ostvarila vrlo velikih 3,97 mil. kuna. (orkis.hr)
- (1180) Canon S1 IS je odmah uočen kao kandidat za **proizvod tjedna** prije svega zbog izuzetno snažnog optičkog zooma od 10 puta. (monitor.hr)
- (1181) Glavno **pitanje tjedna** postalo je: što će sad napraviti? (princip.hr)